

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

96. ARGANG . 16. RÆKKE . 4. BINDS ANDET HALVBIND

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

1976

INDHOLD

<i>Afdelingsbibliotekar Sven Houmøller:</i> Kongelig ordenshistoriograf, dr. phil. Albert Fabritius. Nekrolog	105
<i>Dr. phil. Albert Fabritius (†):</i> Tre foredrag: Adelige frøkenklostre	109
Våbenanetavler	117
Danske kongekroninger	132
Tillæg: Nogle bemærkninger om ridderkapellet i Frederiksborg slotskirke og om ridderbiografierne	142
Gehejmekonferensråd Jonas Collins efterkommere	145
<i>Arkitekt m.a.a. Henry Frænkel:</i> Lidt baggrundshistorie for jødiske slægter i Danmark. Foredrag holdt i Samfundet for dansk genealogi og Personalthistorie ved generalforsamlingen den 6. maj 1976.	178
<i>Orientering</i>	178
<i>Små meddelelser:</i> Om Dorotheas troværdighed (<i>Johs. Mulvad</i>). Yderligere lidt, især om Rasmus Other (<i>Erik Rosendal</i>). Slægten Rosted. (<i>Finn H. Blædel</i>). Ældre hæfter søges	179
<i>Anmeldelser:</i> W. Ribbe og E. Henning: Taschenbuch für Familiengeschichtsforschung, begr. von Fr. Wecken. 8. vollständig neu bearbeitete Auflage (<i>K. Albertsen</i>)	189
Katalog for genealogisk forskning vid Landsarkivet i Göteborg (<i>Hans H. Worsøe</i>)	190
Hans Chr. Bjerg: Dansk Marinehistorisk Bibliografi 1500-1975 (<i>Hans H. Worsøe</i>)	190
Elever i Hunderup skole 1900 (<i>Hans H. Worsøe</i>)	191
Svend Cedergreen Bech: Brev fra Dorothea. Af Charlotte Dorothea Biehls historiske breve (<i>Nils G. Bartholdy</i>)	192
Thomas Dinesen: Anne Margrethe. Dage og nætter i oldemors liv (<i>Hans H. Worsøe</i>)	192
Joseph Valynseele: Les Laborde de Monpezat et leurs alliances (<i>Hans H. Worsøe</i>)	194
J. Jeppesen Jensen: Slægten Obel med særlig tilknytning til Ålborg (<i>Wolf Møller</i>)	195
Helge Skovmand: Et hjem – en skole – et blad. (Ida Dybdal)	196
Knud Thestrup: Mit livs gågade (<i>Finn H. Blædel</i>)	197
Forgotten Fragments of the History of an old Jewish Family, by Louis and Henry Frænkel. (<i>Georg Simon</i>)	198
Register. Ved adjunkt, cand. mag. <i>Christian A. Juul</i>	199
<i>Tillæg:</i> Bibliografi over kongelig ordenshistoriograf, administrator, dr. phil. Albert Fabritius' litterære produktion 1927-1976	pag. I-XXV

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

udgives af SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE og redigeres af samfundets skriftudvalg ved sekretæren, arkivar cand. mag. Hans H. Worsøe, til hvem manuskripter bedes indsendt.

Abonnement kan kun tegnes ved indmeldelse. Foreninger og biblioteker kan optages som medlemmer. Indmeldelse sker ved henvendelse til sekretæren.

Medlemmer, der ønsker oplysning eller vejledning i genealogisk og personalthistoriske spørgsmål, kan henvende sig til OPLYSNINGSTJENESTEN, der efter evne og muligheder under hensyntagen til spørgsmålenes art enten besvarer disse direkte eller indrykker dem i Hvem forsker Hvad eller tidsskriftet, når pladsen tillader det. Spørgsmål indsendes til redaktøren.

Redaktionens adresse: Arkivar Hans H. Worsøe, Stenshøj 12, Bruunshåb, 8800 Viborg.

Albert Fabritius

17. maj 1905 – 14. marts 1976

Man kan uden overdrivelse sige, at Albert Fabritius' løbebane adskiller sig fra de flestes. Da hans skole (mirabile dictu) ikke fandt ham egnet til at fortsætte i gymnasiet, måtte han i 1922 „nøjes“ med en realeksamen, hvorefter han blev uddannet inden for veksellererfaget. Det var ham dog ikke nok, så han benyttede aftenerne og nätterne til at tage en studentereksamen fra kursus 1933, efterfulgt af magisterkonferens i historie 1939 for endelig at afslutte sin akademiske karriere med den filosofiske doktorgrad 1946. 1939 blev han bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, 1951–74 var han administrator for Det danske Sprog- og Litteraturselskab, fra 1958 tillige kgl. ordenshistoriograf.

Hans personalhistoriske interesse blev tidligt vakt. Allerede som 22-årig udgav han „Familien Wellmanns Stamtavle“, som efterfulgtes af en lang række genealogiske arbejder, hvilket fremgår af den efterfølgende bibliografi. Heraf skal kun fremhæves: „Hans Majestæt Kong Christian X og hans Slægtninge“ – den første danske konsanguinitetstavle – som blev udgivet i forbindelse med regeringsjubilæet 1937; „Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holsten's Slægtbog“ – dette statelige værk og det største i sin art her til lands, som udkom i 9 bind i årene 1940-70, og endelig det for slægtsforskere grundlæggende arbejde „Haandbog i Slægtsforskning“, som han sammen med Harald Hatt udgav i 1943 (3. udgave 1963), og som er en ganske uundværlig håndbog for enhver, som beskæftiger sig med genealogi.

Gennem sit arbejde med lensbaron Berner Schilden Holsten's slægtbog fattede han ganske naturligt interesse for adelshistorien, og den blev da også emnet for hans disputats „Danmarks Riges Adel“, hvor han gendrev teorierne i Gustav Bangs disputats „Den gamle Adels Forfald“ (1897). 1940-73 var han medredaktør (1951-56 eneredaktør) af Danmarks Adels Aarbog, hvortil han har udarbejdet mange værdifulde stamtavler.

Fabritius blev medlem af „Samfundet“s bestyrelse 1939. 1948-53 var han sekretær og redaktør af Personalhistorisk Tidsskrift, 1954 blev han næstformand og 1957-66 formand. Af helbredsmæssige grunde trak han sig 1974 tilbage fra bestyrelsen, hvorefter han udnævntes til æresmedlem.

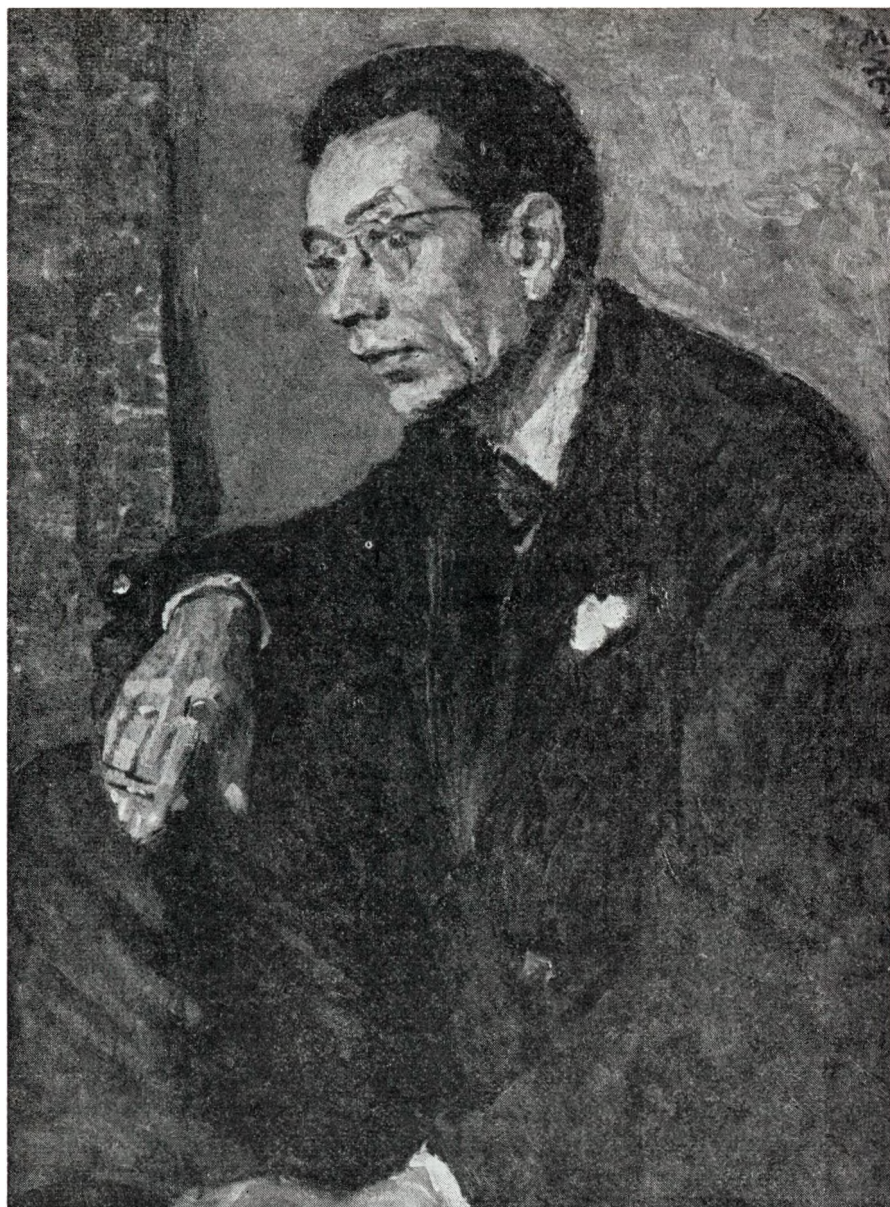
Hans udprægede administrative og organisatoriske evner er ikke blot kom-

met „Samfundet“ til gode, men de talrige tillidshverv, han i årenes løb har bestridt, giver et godt billede af, hvor stort et felt han spændte over. Det kom da heller ikke til at mangle på hædersbevisninger: Kommandør af Dannebrog, medlem af flere lærde selskaber og æresmedlem af en række organisationer.

Albert Fabritius kan uden tøven betegnes som vort slægtleds betydeligste danske personalhistoriker. De mange arbejder, som foreligger fra hans hånd, er alle præget af hans skarpe intelligens, hans nøgternhed og hans sans for systematik. Dernæst vidner de om en utrolig flid og arbejdsevne, som først blev nedsat, da sygdommen tog til. Det gjorde de sidste år svære for den ellers så aktive mand.

Men bag videnskabsmanden – forskeren – administratoren var der ikke at forglemme *mennesket* Albert Fabritius, som udstrålede personlighed, menneskelighed og hjælpsomhed, parret med en udtalt humor. Gennem 25 års nært samarbejde og venskab hører jeg til dem, som skylder ham megen tak for alt, hvad han har lært mig.

Sven Houmøller

Dr. phil. Albert Fabritius. (Maleri af Margrethe Svønn Poulsen 1951).

Tre foredrag

af

ALBERT FABRITIUS

De tre foredrag trykkes her for første gang og efter de efterladte manuskripter. Redaktionen har derfor fundet det ønskeligt at bibeholde den mundtlige fremstillingsform.

Det drejer sig om følgende foredrag:

Adelige frøkenklostre. Holdt 10. marts 1960 i Majoratsforeningen.

Våbenanetavler. Holdt 22. marts 1965 i Heraldisk Samfund, og

Danske kongekroninger, som er udateret.

Om sidstnævnte emne foreligger et næsten tilsvarende, men knapt så omfattende foredrag holdt 4. okt. 1967 i Frederiksborg Slotskirke for provsteforeningen. I dette manuskript findes desuden et kort afsluttende afsnit om ridderkapellet og ridderbiografierne. Dette afsnit bringes som tillæg efter foredragene.

Red.

Adelige frøkenklostre

Til at begynde med vil jeg gerne takke for den ærefulde opfordring til at tale for Majoratsforeningens medlemmer. Jeg har – det skal ikke skjules – næret nogen betænkelighed derved, og jeg har været noget i tvivl om, hvilket emne man kunne ønske behandlet. Lensgreve Schulin og jeg er standset ved de adelige frøkenklostre, og dette emne må vel også siges at ligge indenfor kredsens specielle interesseområde.

Og dernæst vil jeg gerne tage et meget væsentligt forbehold overfor et emne, som aldrig har været underkastet nogen samlet behandling. Det vil være ugørligt på så kort tid, som her er til rådighed, at give en blot nogenlunde udtømmende skildring af disse institutioners almindelige og specielle forhold og deres udvikling gennem tiderne, og jeg kan ikke engang være sikker på, at jeg ved denne lejlighed – uden andet end et almindeligt kendskab til den foreliggende litteratur, altså uden specielle undersøgelser og selvstændig vurdering af kildematerialet – vil have held til at fremdrage alle de relevante linjer i stoffet, relevante med hensyn ikke mindst til disse klostres retslige stilling, deres forhold til det omgivende samfund på de forskellige tidspunkter. Jeg må altså bede om overbærenhed overfor de mangler, der måtte klæbe til, hvad jeg har at sige, og bede Dem nøjes med at betragte det følgende mere som nogle causerende betragtninger end som en egentlig historisk undersøgelse og redegørelse.

Den særlige form for forsørgelses- eller dog i hvert fald understøttelsesanstalter, som klostrene udgør, er med hensyn til oprettelsen en stærkt tidsbegrænset foreteelse. Den første stiftelse af denne art er Roskilde adelige Jomfrukloster, der blev oprettet 1699, den sidste er Estvadgaard fra 1745. Den kyndige tilhører vil her bemærke, at jeg har set bort fra Thaarupgaard, der blev oprettet 1698, altså året før Roskilde, og ikke tager hensyn hverken til Det Dannemandske Stift, Aastrup kloster, eller til Christiansdal kloster fra 1857 og 1872. Hvad de to sidstnævnte angår kan de imidlertid ikke falde ind under begrebet adelige frøkenklostre, og for Thaarupgaards vedkommende er der tale om en særlig stilling, idet stiftelsen ved oprettelsen var tænkt som en ren familiestiftelse for slægterne Juul og Friis, først 1815, efter at Thaarupgaard var solgt, fastsatte en ny fundats adgang for damer af adel og døtre

af mænd i de tre første rangklasser, dog således at en fjerdedel af damerne kunne være af 4. rangklasse.

De adelige frøkenklostre – 7 i tallet, nemlig Roskilde, Gisselfeld, Odense, Støvringgaard, Vemmetofte, Vallø og Estvadgaard – er altså oprettet i løbet af mindre end 50 år, fra 1699 til 1745, og man tør formode, at bevægelsen er ophørt simpelthen, fordi behovet har været dækket. – Men dermed har jeg ganske vist også forudsat, at det er et behov, der har ført til oprettelsen.

For at belyse dette nærmere, vil det nok være nødvendigt ganske kort at se på adelens forhold i tidligere tider, og jeg skal da minde om, at det i den katolske tid – i middelalderen – var et normalt fænomen, at den ugifte adelsdame indtrådte i et kloster. Medens munkeklostrenes beboere rekrutteredes fra alle lag i samfundet, er det vistnok rigtigt, som det er blevet hævdet, at nonneklostrene her i landet foruden at have det religiøse samfundsliv som grundlag først og fremmest tog sigte på, eller i hvert fald udviklede sig derhen, at være det naturlige tilflugtssted for de adelige damer, der ikke ønskede eller havde muligheder for at sidde som borgfruer. Et bevis herfor turde det da også være, at nonneklostrene i modsætning til munkeklostrene vedblev at bestå også efter at Christian III havde fastslået lutherdommen som landets religion. Alligevel forsvandt de imidlertid i løbet af et par generationer – Maribo, der 1556 og et par gange senere fik bekræftelse på sin opretholdelse, men som 1621 måtte nedlægges, var det sidste. Men spørger De mig idag, hvorfor det gik således her i landet, bliver jeg svar skyldig. I hertugdømmerne består som bekendt endnu St. Johannes i Slesvig og klostrene i Preetz og Uetersen, reelt også det i Itzehoe, der dog ikke har haft egen bygning, siden svenskerne i 1657 afbrændte det gamle cistercienserkloster. Grunden til at disse fire klostre, der alle ubrudt har været i funktion siden højmiddelalderen – Preetz er fra 1216, Uetersen fra 1235 – skal formentlig søges deri, at den holstenske adel har været organiseret på særdeles kraftig og effektiv måde i ridderskabet – en tilsvarende korporation har adelen i kongeriget jo aldrig været i besiddelse af, og man har vel på det givne tidspunkt heller ikke haft brug derfor.

Med hensyn til klostrene fremsatte den jyske adel ganske vist på herredagen i Viborg i 1562 ønsket om, at et par klostre i hver provins måtte blive opretholdt som stiftelser til betryggelse for adelens ugifte døtre, men det blev ikke taget til følge, og man hører intet mere til bestræbelser i så henseende. At dette hænger sammen med adelens retslige og økonomiske forhold på dette tidspunkt turde være utvivlsomt – landet var jo inde i en opgangstid, som fik sit strålende udtryk i et storartet herregårdsbyggeri, og der var således for de fleste ingen større økonomiske problemer forbundet med de ugifte døtres forsørgelse. Anderledes i det følgende århundrede, der er præget af den økonomiske nedgang, af krigenes hærgen og af de store socialpolitiske omvæltninger. Med enevældens indførelse og ikke mindst med emanationen af gre-

vernes og friherrernes privilegier af 1671 havde forholdene afgørende skiftet karakter. Adelens privilegerede stilling som landets godsejerstand, dens eneret på statens højeste embeder var brudt, og de ugifte døtres standsmæssige forsørgelse blev derfor i mange tilfælde et betydeligt problem, ikke mindst i de tilfælde, hvor hovedparten af formuen blev belagt med majoratsbåndet; apanagebestemmelserne gjaldt jo, hvor de fandtes, kun enkerne og eventuelt lensbesidderens søskende, og kom således ikke hans broderdøtre til gode.

Det var dette problem, Tønne Juul og Anne Cathrine Friis søgte at løse for deres egne slægter, da de ved testamente af 1681 bestemte, at Thaarupgaard skulle være en stiftelse for 6 af deres slægtninge, og det var dette problem, der førte til oprettelsen af Roskilde adelige Jomfrukloster, endnu med en vis hensyntagen til stifternes slægt, men ellers med det videre sigte at sikre et standsmæssigt ophold for døtre af adelen og af mænd af de øverste rangklasser.

Roskilde kloster blev oprettet af Margrethe Ulfeld, søhelten Niels Juels enke, i fællesskab med Berte Skeel, der var enke efter generalløjtnant Niels Rosenkrantz. De to damer havde sammen i 1698 købt Sortebrødregård med tilliggende bøndergods, ialt 231 td.hk. for 9000 rdlr. af den københavnske storhandelsmand Evert Weinmann, og der kan ikke være tvivl om, at købet er sket med henblik på stiftelsen. Skødet er fra september 1698 og allerede i marts 1699 kunne damerne indsende klostrets fundats til allerhøjeste konfirmation.

At gennemgå fundatsbestemmelserne for dette som for de andre stiftelser af denne art, tjener næppe noget rimeligt formål; kun skal det fremhæves, at stiftelsen oprettedes med pladser til 18 jomfruer foruden priorinden, at der skulle betales 2000 rdlr. i indskud, og at jomfruerne fik fri bolig og frit ophold samt 40 rdl. i beklædningspenge årligt. Ved senere fundatsændringer, tidligst 1798, er der blevet oprettet konventualindepladser, således at der nu er fem klasser med hæving foruden ekspektantindepladserne.

Den næste i rækken af disse stiftelser er Gisselfeld adelige Jomfrukloster i Sjælland. Det blev stiftet af feltmarskalløjtnant greve Christian Gyldenløve ved hans testamenter af 19. september 1701 og 18. september 1702, hvorved Gisselfeld hovedgaard blev oprettet som kloster for 16 adelige jomfruer og en abbedisse. Gyldenløve havde 1699 købt gården af arvingerne efter Adam Levin Knuth, og det menes, at Knuth selv havde haft planer om en klosterstiftelse. Er dette rigtigt, og det er der vistnok grund til at antage, så kan man begynde at skimte de personlige tråde, der ligger bag bevægelsen. Adam Levin Knuth stod nemlig i et personligt forhold til familien Juel – et udtryk herfor er det ægteskab, der 1695 kom i stand mellem hans broderdatter Christine Elisabeth Knuth og etatsråd Knud Juel, der var søn af Niels Juel og Margrethe Ulfeld – og det er således næppe tilfældigt, at Roskilde og Gisselfeld op-

rettes nogenlunde samtidig, og som vi senere skal se, at det der blev til Vemmetofte, forberedtes i disse år. Knuth nåede imidlertid ikke selv at gennemføre disse planer, men det hed sig, at den forholdsvis lave købesum – Gyldenløve gav 85.000 rdlr. for hele herligheden – var betinget af, at han påtog sig klosterstiftelsen. Det varede imidlertid meget længe før denne stiftelse kunne træde i kraft, og da det skete, blev det som stiftelse, ikke som kloster – damerne fik altså hæving, men ingen bolig. Grundene til denne tøven var mange. Dels havde Gyldenløve skudt den endelige ikrafttræden ud, indtil han og hans hustru var afgået ved døden, hvad der dog for hans vedkommende indtraf allerede 1703, dels var hans enke fru Dorte Krag – kendt som Hendes høje Naade – en særdeles livlig dame; det var hende, der forsvarede sit næste ægteskab med Hans Adolph von Ahlefeldt til Buckhagen med bemærkningen om, at hun foretrak en levende hund frem for en død løve, idet hun alluderede til sine to mænds hjelmtegn. Men det var også hende, der i løbet af 12 år formøblede 219.000 rdlr. af sine børns midler og sluttelig var nær ved at ruinere hele familien. 1725 sluttede Gyldenløves datter af første ægteskab – hertuginde af Augustenborg – en konvention med sine to halvbrødre greverne Christian og Frederik Danneskiold-Samsøe, hvorved de enedes om at anerkende faderens dispositioner med hensyn til Gisselfeld og traf bestemmelser om overdirektionen og pladsernes besættelse. Dorte Krag døde imidlertid først 1754, som det kan forstås af det foregående i en miserabel forfatning i økonomisk henseende, og det kostede hendes sønnesøn grev Frederik Christian Danneskiold-Samsøe en hård kamp at få bestemmelserne om klostret ført ud i livet. For det første hævdede enkemanden gehejmeråd Ahlefeldt, at han havde ret til at beholde Gisselfeld sin levetid, for det andet var der et evigt vrøvl med funktionærerne, der simpelthen nægtede at adlyde den unge greves ordrer, for det tredje holdt hans farbroder grev Frederik på, at forholdene måtte stabiliseres, før man tænkte på at iværksætte klosterbestemmelserne og endelig, og det var det værste, var ejendommen forgældet langt op over skorstenen, og indtægterne takket være den dårlige administration bragt ned til et minimum. Alligevel satte grev Frederik Christian – stædig som han har været – sin vilje igennem. 1755 lod han klostret træde i kraft, selvom han personlig måtte påtage sig kautionsindskuddenes urørlighed, og endelig solgte han jord fra for at nedbringe gælden. Alligevel resterede der dog en gæld på 70.000 rdlr., da han døde i 1778, først for hans sønnesøn lykkedes det at bringe Gisselfeld økonomisk på fode.

En ganske pudsigt bestemmelse fra Gyldenløves testamente blev gentaget og stadfæstet af børnene i 1725 – det var den iøvrigt meget fornuftige beslutning, at hvis nogen fremmed blandede sig i klostrets sager, eller hvis det skulle ordnes efter „hoffets faveur“, så skulle klostret ophøre, og Gisselfeld tilfalde den nærmeste arving. En tilsvarende reservation af hjemfaldsret for erektors slægt kunne lejlighedsvis have været af betydning for Vallø og Vem-

metofte på tidspunkter, hvor adskillelsen mellem kongehus og Stat var gennemført.

Gisselfeld er reserveret for damer af adelen og døtre af mænd i de tre første rangklasser. Ekspektantinder kan ikke indskrives, og der er som nævnt ikke bolig, men kun hæving. Nært forbundet med klostret er det 1872 oprettede Gisselfeld Livrentefond for Piger af alle Stænder, og desuden er der under klostrets administration oprettet en række legater til velgørenhed, studiehjælp, videnskabsmænds uddannelse og brudeudstyr, ligesom der udøves en udstrakt lokal velgørenhed.

Med Roskilde og Gisselfeld var den sjællandske adel foreløbig dækket, selvom Gisselfeld længe var uden betydning. Turen kom derefter til Fyn, hvor Odense adelige Jomfrukloster blev oprettet ved fundats af 8. november 1716, konfirmeret 15. marts 1717. Klostrets stifter er Karen Brahe, der grundlagde stiftelsen i Odense gamle bispegård på Albani torv, som hendes farfader havde købt i 1630 og ombygget, og hvor – som magister Schepelehn har påvist det i den lille nydelige bog, som Frederiksborgmuseet for kort tid siden udsendte om klostrets malerisamling¹ – især slægten Brahes kvinder havde deres faste tilholdssted.

Klostret blev oprettet for 8 jomfruer og en priorinde, indskrivningsbeløbet blev fastsat til 300 rdlr., og jomfruerne fik bolig i klostret. Adgangen til at indskrives stod åben for enhver jomfru af dansk adel.

I prinsesse Sophie Hedevids testamente af 9. januar 1735 bestemtes det, at hendes gård Vemmetofte med Højstrup, som hun havde arvet efter prins Carl, og som deres moder dronning Charlotte Amalie 2. august 1694 havde købt for sine egne, private midler, skulle oprettes til et adeligt frøkenkloster. Det hedder udtrykkelig, at bestemmelsen herom var truffet af dronning Charlotte Amalie, men blot ikke var kommet i stand inden hendes død i 1714. Rigtigheden heraf er der forskellige vidnesbyrd om, blandt andet i et brev fra 1734, hvori man anmoder om fra Vemmetofte at få indsendt det der liggende udkast til klosterfundatsen fra dronningens tid. Det er således ingenlunde usandsynligt, at også ideen om Vemmetoftes grundlæggelse som kloster lader sig føre tilbage til den samme personkreds som Roskilde og Gisselfeld. Prinsesse Sophie Hedevid ønskede udtrykkelig, at Roskildeklosters fundats blev taget som forbillede for Vemmetofte, og hun vides i sine sidste måneder, hvor hun var syg og sengeliggende, at have arbejdet meget med sagen. Hun nåede imidlertid ikke at få den gennemført, før hun lukkede sine øjne den 13. marts 1735, men kong Christian VI, der jo alle dage stod i et godt forhold til sin faster, opfyldte hendes ønske i testamentet om personlig at tage sig af sagen, hvis hun ikke fik den gennemført. 10. juni 1735 udstedte kongen fundatsen, som foreløbig fastsatte antallet af damer til 7, hvilket tal dog kunne udvides efterhånden til 21. I spidsen stod en priorinde som sammen med 2 kuratorer udgjorde klostrets bestyrelse. Indskrivningsgebyret var

500 rdlr. og herfor opnåede damerne fri bolig i klostret og frit ophold, samt en hæving, der for priorinden fastsattes til 250 ruir. for klosterdamerne til 150 rdlr., men hvormed der fulgte forpligtelsen til hver at underholde et forældreløst barn, hvilken bestemmelse siden er blevet ændret derhen, at klostret skal understøtte et vist antal forældreløse, fattige og forladte børn – et antal der er steget i takt med udvidelsen af klostrets antal af damer. Vemmetofte var oprindelig forbeholdt adelens døtre, men 1809 blev adgangen udvidet til at omfatte de tre første rangklasser.

Man går vel næppe nogen for nær, når man forestiller sig, at oprettelsen af Vallø som et adeligt frøkenstift er direkte inspireret af Vemmetofte, og udtrykkelig er påtænkt som et foretagende, der ved sin størrelse og pragt, ikke mindre end ved sine strenge adgangsbestemmelser, skulle fordunkle de andre, værdigt sin høje stifterinde. En bestemt detaille i fundatsen kan formentlig kun tolkes i denne retning. Artikel VI siger nemlig: Keine Fräulein soll in dieses Stifft aufgenommen werden, welche nicht vermittelst 16 Ahnen von Vater und Mutter ihre alt-adeliche Geburth erweisen. Iblandt prinsesse Sophie Hedevids papirer fra hendes sidste tid, da hun arbejdede med fundatsen til Vemmetofte, findes to sedler – på den ene står der: das Präambulum ist also gut: von Ahnen will ich nichts gedacht haben – og på den anden kort og godt: von Ahnen will ich nichts wissen. Brasch har i sit værk om Vemmetofte peget på, at tonen tyder på modsætninger mellem hende og dronningen. Brasch sætter ganske vist et forsigtigt spørgsmålstegn ved Sophie Magdalenes navn, men det forekommer mig sandsynligt – ikke mindst med det forhold, hvori prinsesse Sophie Hedevid og prins Carl stod til nevøen – at spørgsmålet om Vemmetofte har været diskuteret i kongefamilien. Dronning Sophie Magdalene har da åbenbart ikke kunnet gennemføre sine ønsker om en større eksklusivitet og har så foretrukket selv at oprette et kloster, som kunne omgives med den rette kongelige glans.

Anebestemmelserne kendte dronningen jo fra sit hjemland, her i landet var der ikke rigtig nogen grobund for dem, det viser allerede den kendsgerning, at hverken Roskilde eller Odense, der dog var stiftet af damer, der alle tre havde afstamningen i orden for deres eget vedkommende, har denne klausul, og det ses jo også deraf, at bestemmelsen ikke kunne opretholdes for Valløs vedkommende.

Vallø, som kong Frederik IV 1712 skænkede Anna Sophie Reventlow sammen med Billesborg og Gunderup, og som 1713 blev erigeret som grevskab, afstod dronning Anna Sophie som bekendt ved ordningen efter kongens død, og ved gavebrev af 24. marts 1731 overdrog Christian VI godset til dronningen til fri ejendom. Om hensigten hermed straks har været, at det skulle omdannes til et adeligt stift og til pensionering af hofdamerne, således som det udtrykkelig siges i indledningen til Valløs fundats, turde være uvist. Bestemmelsen er, efter hvad jeg sagde før, formentlig først taget, da Vemmetoftebestemmelserne forelå udformet.

Nok herom. – Den større glans, der skulle omgærde Vallø kom til udtryk allerede i bestemmelserne om, at stiftet skulle forestås af en abbedisse af fyrstelig og en dekanesse af grevelig herkomst. Der oprettedes pladser med bolig og underhold til 12 stiftsfrøkener, hvoraf 3 hofdamer, foruden de nævnte to damer, og indskrivningsgebyret fastsattes til 2000 rdlr. Som hæving blev der bestemt 1000 rdlr. til abbedissen, 600 til dekanessen, 400 til hofstiftsdamerne og 300 til de øvrige – altså væsentlig større beløb end i de andre klostre. Valløs stiftelsesdag regnes til 14. maj 1738, den dag da klostret blev indviet ved en storartet højtidelighed i overværelse af kongeparret og hele hoffet.

Ved siden af denne kongelige glans falder de to jyske frøkenklostre jo unægtelig noget igennem. Det første på jysk grund var Støvringgård, der blev oprettet samme år som Vemmetofte – fundatsen er ganske vist først fra 12. marts 1745, men stiftelsen er oprettet ved testamente af 23. november 1735 af baronesse Christine Fuiren, der var enke efter Christian V's overkrigssekretær gehejmeråd Jens Harboe. Støvringgård adskiller sig fra de i det foregående nævnte klostre ved at udstrække adgangen til de fem første rangklasser. Oprindeligt fastsattes antallet af klosterdamer til 12 foruden priorinden, de fik fri bolig og ophold samt en hæving på 80 rdlr. årlig, priorinden dog 120. I årenes løb er bestemmelserne udvidet således, at der kan indskrives en række ekspektantinder, der får hæving efterhånden som de rykker op i klasserne. Det skal lige nævnes, at stifterinden samtidig bestemte, at hendes gård i Stormgade i København skulle indrettes tilsvarende som stiftelse for 13 enker efter mænd i de første 5 rangklasser – det endnu bestående Harboeske Enkefruekloster.

Det sidste af klostrene Estvadgaard kan i virkeligheden dårligt medregnes til den her behandlede gruppe, al den stund kun halvdelen af de 12 pladser var forbeholdt frøkener, medens den anden halvdel var reserveret gifte damer, hvilket selvsagt i første række vil sige enker. Stiftelsen er oprettet af kancellisekretær Severin Bentzons enke Frederikke Louise Glud ved testamente af 4. marts 1745. Klostret består ikke længere som sådant, men kun som en stiftelse, hvorfra damerne har hæving – ejendommen blev afhændet 1804.

For hele rækken af de adelige frøkenklostre gælder det naturligvis, at der i tidens løb er sket ikke uvæsentlige ændringer i fundatserne, de fleste af stiftelserne har samlet betydelige midler, og antallet af nydende er vokset betydeligt i forhold til de oprindelige bestemmelser. Mange af dem har også haft betydning ved den velgørende og understøttende virksomhed, der i tidens løb er udfoldet.

Dette gælder ikke mindst Vallø og Vemmetofte – de to klostre som indtager en særstilling i forhold til de andre derved, at de er oprettet af personer, tilhørende kongehuset. Denne særstilling har ikke været uden risiko for de to

stiftelser under de ændrede samfundsforhold, og der har i tidens løb været gjort flere forsøg på at betragte netop disse to stiftelser som en samfundet tilhørende ejendom, der uretmæssigt var båndlagt for en lille gruppe mennesker, som oven i købet tilhørte en samfundsklasse, der både i antal og betydning var i skæbnesvanger minoritet.

Tiden tillader mig ikke her at give nogen oversigt over denne udvikling – jeg må indskrænke mig til at nævne ganske kort, at de første angreb kom i 1857 med bondevennernes forslag om afhændelsen af forskellige offentlige stiftelsers bøndergods. 1860'erne igennem blev der gjort flere forsøg på at inddrage Vallø og Vemmetofte under de offentlige stiftelser, og endelig blev der i 1871 nedsat en parlamentarisk kommission til undersøgelse af klostrenes retlige stilling. Kommissionens flertal kom til det resultat, at Staten havde en ret overfor de to klostre, hvorimod den senere justitsminister Nellemann i et særligt skrift påviste, at Staten ingen hjemmel havde til at blande sig i de to klostres forhold. Det skal fremhæves, at disse sammenstød mellem en ren politisk betragtning på den ene side og en rent juridisk på den anden, fortsatte, de kommer frem endnu i den i 1913 afgivne kommissionsbetænkning, hvor to grupper – der tilsammen udgjorde hele kommissionen med undtagelse af det socialdemokratiske medlem Marott – var enige om, at de to stiftelser måtte betragtes som selvstændige, grundlagte ved opretterindernes egne midler og derfor med egen formue, og således for så vidt intet retsforhold havde til Staten, hvad der dog ikke afholdt den politiske gruppe i at stille forslag om et sådant retsforholds etablering. Kommissionsarbejdet medførte ingen lovforslag fra regeringens side, således som lensafløsningsbetænkningen. Det måtte erkendes, at det juridiske grundlag var for stærkt.

Jeg ville gerne have dvælet meget mere ved dette tema, som jo godt kan tænkes aktuelt igen, men der er ikke mere tid, og kan heller ikke blive lejlighed til nogen nærmere omtale af det liv, der er levet i disse klostre. Schepeletern har i den bog, jeg omtalte før om Odense klostres malerisamling, påvist, hvorledes klostertraditionen fra Maribo er blevet overført til Odense, og omformet i tidens løb er det vel, når alt kommer til alt rester af en middelalderlig tradition, der idag lever i de adelige frøkenklostre.

Malerisamlingerne på Vemmetofte og Gisselfeld samt i Odense og Karen Brahes Bibliotek samme sted, kan jeg kun lige nævne for at pege på til slut, i hvilken udstrækning klostrene har virket som små kulturcentre, der tilsammen bevaret står som et levende minde om svundne tider.

1. H. D. Schepeletern: Portrætsamlingen i Odense adelige Jomfrukloster, 1959.

Våbenanetavler

Det skal ikke være nogen hemmelighed at det både er med fornøjelse og med de modsatte følelser, at jeg efter gentagne venlige opfordringer har sagt ja til at komme til stede her i aften for at tale om våbenanetavlerne. Jeg må vel med hensyn til dette emne sige, at det er noget jeg har interesseret mig for i grumme mange år og som følge heraf ved jeg jo også nok noget om det, men jeg bør vist på den anden side tilstå, at jeg i øjeblikket faktisk ved alt for lidt om emnet til at kunne holde et ordentligt foredrag derom. Det går jo ofte sådan, at jo mere man beskæftiger sig med ting af denne art, jo flere problemer dukker der op, og jeg er ikke på noget punkt nået frem til en løsning af det enkelte problem, som jeg tør karakterisere som endelig – det gælder om anetavlernes oprindelse som om deres systemer og som om deres kildeværdi. Det jeg kan sige her i aften bliver som følge heraf hverken det ene eller det andet. Det bliver nogle stumper, nogle antydninger, et par eksempler, men ikke engang en god historie – altså et kauseri. De må ikke tage det for andet og mere – mere har jeg i hvert fald ikke lovet formanden, og jeg vil gerne sige på forhånd, at ingen nok så energisk redaktør af Heraldisk Tidsskrift skal få mig til på dette stadium at publicere noget af det.

Nu kan man jo begynde med at spørge, hvorfor jeg interesserer mig specielt for sådan en kulturhistorisk kuriositet som våbenanetavlen. Svaret herpå er naturligvis ikke så vanskeligt at give. Det er ganske enkelt, fordi jeg så langt tilbage jeg kan huske, har interesseret mig for personalhistorie og i hvert fald i 35 år tillige for heraldik. Våbenanetavlerne er jo, som det også ligger i navnet, heraldisk genealogi, og kombinationen af disse to ting må som følge deraf have en dobbelt interesse for mig – en interesse, der vel først inspireres af den nysgerrighed, som er en personalhistoriker medfødt, men dernæst hurtigt uddybes og forstærkes, når han bliver klar over, at et nærmere studium af dette emne rummer muligheder for at vinde ny viden både på det heraldiske og det genealogiske område, foruden på flere andre. Hertil skal jeg så lige føje, at da det nu er sådan, at min genealogiske interesse både er den primære og – trods alt – har overvægten over den heraldiske, og jeg så tilmed er historiker, så kan det ikke undre Dem, at det der interesserer mig mest ved våbenanetavlen er spørgsmålet om, hvad den fortæller os om slægtsforholdene.

Så langt tilbage som i 1918 offentliggjorde Otte Andrup i Fra Arkiv og Museum en lille artikel om Clara Gyldenstiernes våbentæppe, som da netop var erhvervet af Frederiksborg-musæet, og derefter har lensbaron Berner Schilden Holsten offentliggjort nogle undersøgelser af andre våbentekstiler – Nakkebølletæppet og Falk Gøyes og Ide Ulfstands gobelin, begge i Fra Arkiv og Museum 1919 og endelig Sophie Staverskovs silketæppe og lidt om andre våbenprydede tekstiler i samme tidsskrift i 1924. Af disse tæpper er dog kun Clara Gyldenstiernes, Falk Gøyes og Sophie Staverskovs anetavler.

Jeg tror ikke, jeg husker meget galt, når jeg mener, at det er disse artikler, der i første række har vakt min interesse for problemet våbenanetavler, og som har ført til, at jeg selv har skrevet nogle artikler om enkelte af dem, først Martin Rudolph von Ungers aner i Personalhistorisk Tidsskrift i 1937 – det er et håndskrift med malede anevåbener, men iøvrigt svarende til den malede anetavle i Skallerup kirke i Vendsyssel – dernæst Lene Thotts våbendug i Festskriftet til Chr. Axel Jensen i 1943 og endelig i Adels Aarbogen Rotfeld-dugen i 1953, Det Sehestedske gravgitter i Aarhus domkirke i 1956 og Breide-stenene i 1958/59. Mere tror jeg ikke, der er publiceret om våbenanetavlerne – Hans Konows foredrag her i Selskabet om den polychrome sten over Margrethe Skovgaard i Odense Sct. Knud er ikke trykt.

Alt dette kan jo nu være meget godt, men det er, som De vil have bemærket, spredt og tilfældigt. Allerede i min artikel om Lene Thott udtrykte jeg forventningen om, at det værk om de danske ligsten, som vi jo alle vidste, at Chr. Axel Jensen arbejdede med, ville råde bod på det savn, som den ringe publicering af materialet har forvoldt, og som utvivlsomt er hovedårsagen til, at disse problemer aldrig er blevet gennemarbejdet. Det var mig derfor en virkelig skuffelse, da Danske adelige Gravsten forelå, at konstatere i det andet bind, som udkom i 1953, året efter hans død, og som indeholder stenkatalogen, at Chr. Axel Jensen, hvad anevåbenerne angår havde indskrænket sig til lakonisk at meddele, at den enkelte sten har fruens otte anevåben, eller 8 plus 8 aner, eller, hvorledes det nu er udtrykt, men ingen som helst oplysninger om, hvilke våbener, det i det enkelte tilfælde drejer sig om. Så var vi lige vidt. Der er ikke noget at sige til det. Chr. Axel Jensen var naturligvis i sin gode ret til at afgrænse sin opgave, som det passede ham, og hans formål var jo først og fremmest at skabe et katalog over det bevarede danske ligstensmateriale indtil år 1600 som grundlag for en kunsthistorisk behandling af dansk stensulptur. Og det er indlysende rigtigt, hvad han selv har sagt mig, at hvis han tillige skulle ind på en bestemmelse af våbenerne med alle de problemer dette indebar – problemer som han stod temmelig fremmed overfor, så ville dette yderligere trække hans arbejde i langdrag, og det ville, som tingene udviklede sig, have betydet, at bogen aldrig var kommet.

Denne historie, som jeg her har bredt mig lidt over, er den direkte årsag til, at jeg planlagde at skrive en bog om emnet. Den er imidlertid i den grad

på de forberedende stadier, at jeg næsten skammer mig ved at omtale den nærmere, og hvornår der forundes mig tid til den egentlige bearbejdelse af den, kan jeg i dette øjeblik slet ikke have nogen mening om. De kan altså godt vente lidt med at abonnere på den. Men jeg tør jo nok røbe, at det er min agt først og fremmest at meddele et beskrivende katalog over samtlige danske våbenanetavler, altså ligegyldigt om det er tekstilier, kalkmalerier, ligsten, træskærerarbejder eller grafik, således at man får at vide, hvilke våben der foreligger og i hvilken relation, og dernæst er det naturligvis min tanke at bearbejde materialet nærmere for at prøve på derigennem at vinde overblik over dets kildeværdi og udnytte den viden, som det vil give os. Jeg tænker mig, at det derved vil blive muligt nærmere at afgrænse den danske adels slægtstraditionsstof, og den opgave, jeg har stillet mig, er således rent historisk-genealogisk samtidig med at man tør antage, at en publikation af denne art også vil være af betydelig heraldisk interesse. – Men som sagt, planer er jo godt nok, om de kan eller vil blive realiseret er et helt andet spørgsmål, som ingen i dette øjeblik kan svare på.

Nu vil De formentlig synes – og ikke med urette – at jeg har talt længe nok om mig selv og at tiden må være inde til at gå over til det, som skulle være aftenens emne. Og her vil jeg da begynde med at fastslå, at jeg ved en våbenanetavle vil forstå en række sammenhørende våbener, som udgør en anetavle for en bestemt person, samt at denne våbenrække normalt skal indeholde mindst fire enkeltvis afbildede våbener, enkeltvis fordi jeg ikke vil have de firdelte skjolde, der jo ofte også er anetavler, med i kataloget. Det er jo alligevel noget andet og mere et rent heraldisk end et genealogisk område.

Hvordan er disse våbenanetavler opstået, og hvor? Vi kan jo tage det sidste først og rammer derved øjeblikkelig ned på et af de punkter, hvor jeg er uden viden og må nøjes med rene formodninger. Men såvidt jeg skønner, så kendes våbenanetavlen hverken i England eller i Frankrig, næppe heller syd for Alperne – Østrig tør jeg ikke udtale mig om, men meget taler for, at det er et rent tysk fænomen, og jeg er endda ikke sikker på om det ikke kan afgrænses lokalt. Men altså jeg tør i aften ikke gå længere end til at sige, at jeg tror, at skikken med anbringelsen af en våbenrække, som udgør en anetavle, er kommet til os fra Tyskland og at det sker i slutningen af 1400-tallet. Men iøvrigt er det overordentlig sandsynligt, at flere momenter har virket sammen til det endelige resultat.

Den danske gravsten, således som vi kender den fra den tidlige middelalder, var jo normalt skriftløs – først med gotikken kommer der, hvad Chr. Axel Jensen har karakteriseret som en verdsliggørelse af stenen, det vil sige, at den romanske gravstens obligatoriske kors forsvinder, og indskriften, der jo til at begynde med er peripatetisk, dvs. ordnet langs randen af stenen, får et tillæg der fremhæver den afdødes stand, hvadenten det nu er en helfigur med tydelige standsinsignier, bispestav eller sværd og hjelm, eller det er et

Odense, Sct. Knuds k., Kong Hans' gravsten.

enkelt skjold med den afdødes våben. Der foregår nu en jævn udvikling fra dette udgangspunkt, idet det næste der sker er, at man anbringer to våbener, enten ægteparrets som på Werner Parsbergs og fru Anne Rønnows sten fra omkring 1480 i Holbæk museum, eller forældrenes, og fra den sidste mulighed er springet til anetavlen jo kun kort. Allerede omkring 1500 møder fire våbener på ligstenen, over Laurids Mogensen Løvenbalk og fru Anne Flemming i Mariager, nemlig fædrene og mødrene for hver af ægtefællerne, men

dermed har vi jo også anetavlen for deres børn, og 8 anevåbener for hver person finder vi vistnok tidligst på en ikke-fyrstelig sten fra omkring 1537-40, nemlig på Maglebystenen over rigsråden Anders Bille og hans to hustruer Pernille Krognos og Anne Lykke. Senere hen bliver 16, ja endog 32 våbener almindeligt. Det tidligste eksempel jeg kender på 16 anevåbener for hver person er Claus Bergs pragtfulde gravsten over kong Hans og dronning Christine i Odense Sct. Knuds kirke. Den er fra 1513.

Den ene linje, vi kan følge i våbenanetavlens udvikling er således den, der går fra det enkelte våben over ægtefællernes og begge ægtefællers fædrene og mødrene våbener til anetavlen. Den anden linje – eller måske rettere det andet moment, som må antages at have spillet en rolle for denne udvikling er anepróven, således som den fremtræder først og fremmest i Tyskland. Jævnbyrdighedsbegrebet, der jo dokumenteres gennem anepróven, er som man vil vide et udpræget overklassefænomen, udviklet i samfundets højeste lag og nøje sammenknyttet med lensretten, hvorfra den breder sig videre ud. Det er dog først i det 13. århundrede, at man kræver en 4-anepróve i lensretten og derefter i turnerings retten, men derved bliver anepróven også efterhånden obligatorisk for optagelsen i ridderordenerne, for hoftjenesten og for indtrædelsen i stifterne og domkapitlerne. I løbet af det 15. og 16. århundrede steg kravene helt op til 16 aner.

I det danske bondesamfund var der ingen rigtig grobund for bevægelser af denne art, selv ikke blandt storbønderne som jo udgør den danske adel på denne tid. Anepróven har aldrig været nødvendig for at opnå noget her i landet – først med dronning Sophie Magdalenes fundats for Vallø stift bliver kravet rejst i Danmark, men så vidt jeg kan skønne i ordets egentligste forstand kun på papiret. Jeg kender intet eksempel på, at man har nægtet optagelse i Vallø stift på grund af manglende anepróve, og der foreligger efter hvad oberstløjtnant Thaulow i sin tid har meddelt mig, ikke en eneste anetavle bevaret i Valløs arkiv. Men dette udelukker jo ikke, at anepróven ligger bag ved den skik at opstille sin anetavle og at anbringe den i form af en våbenanetavle på ligstenen og derefter på anden vis. Man kan heller ikke udelukke at de krav om anepróve, som man så vidt jeg skønner, har hævdet med nogen større ihærdighed ved optagelsen i det slesvig-holstenske ridder-skabs frøkenklostre, kan have spillet en rolle. Dette være dog sagt med alt forbehold, fordi hele spørgsmålet om anepróven heller ikke på dette område er ordentlig undersøgt.

Hvorom alting er, så udvides våbenanetavlerne det 16. århundrede igennem. Deres anvendelse har sikkert været medvirkende til udarbejdelsen af Slægtsbøgerne. Det er jo umiddelbart indlysende, at der må have foreligget skriftlige optegnelser som grundlag for opstillingen af anetavlerne, og vi har vel lov til at slutte heraf, at det hverken er slægtsinteresse eller standshovmod alene der er baggrunden for det intense arbejde, der i hundredåret fra

omkring 1550 til enevældens indførelse er udført i adelborgenes fruerstuer og skrivekamre. For datidens mennesker – jeg taler her kun om det kultur-bærende lag, som jo er det eneste, vi rigtigt ved noget om, betød det at være kommen af godfolk med de fordele og forpligtelser, som det førte med sig, noget reelt, og det blev dokumenteret gennem slægtebogsarbejdet og dermed videre gennem våbenanetavlerne. Der er imidlertid langt igen, før vi kommer blot nogenlunde til klarhed over, hvor holdbart materialet er, og hvorledes samspillet er mellem de skriftlige kilder og monumenterne.

Gravstenen er det primære objekt for anbringelsen, men det varede ikke længe før anetavlen derfra bredte sig til epitafierne eller blev malet på kirkens vægge, anvendt på pulpiturer eller herskabsstole for derefter at lade sig finde på kisterne i det 17. århundrede, især naturligvis på de sarkofager, der stod fremme i kapellerne og endelig også – det er endnu i tiden fra omkring 1570 – i broderi på vægtæpper, sengetæpper eller brudehimle. Og da det ligeledes i den sidste tredjedel af 1500-årene bliver skik og brug at trykke ligprædikerne, så varer det ikke længe, før man fra den egentlige biografi udskiller oplysningerne om forældre og herkomst. Fra omkring 1600 er den egentlige anetavle – tekstanetavlen – et integrerende led af ligprædikenens personaleafsnit, der opbygges efter et helt fast skema, og snart optages kobberstikket som den naturlige udsmykning af den trykte prædiken, og også her finder våbenanetavlen sin naturlige plads som uundværligt led i kompo-

Hammelev s., Gram h., Haderslev a., „Breide-stenen“, gravstensfragment, fotograferet 1953.

sitionen. Som en lille besynderlighed kan jeg nævne, at det ser ud til, at disse grafiske fremstillinger af våbenanetavler, ikke direkte er overtaget fra ligstenens komposition, men ligesom disse har udviklet sig selvstændigt fra oprindelig et eller to våbener.

I løbet af det 17. århundrede ebber bevægelsen ud. Længst holder den sig i grafikken, men fra gravstenen og fra de øvrige områder forsvinder den bogstavelig talt aldeles. Det hænger sammen med adelens økonomiske tilbagegang. Som våbenanetavlens udvikling og blomstringstid falder sammen med adelens økonomiske gyldne periode fra midten af det 16. århundrede til Kalmarkrigen – borgbyggeriets store tid – således må alt dette naturligvis forsvinde, når de økonomiske muligheder for at lade det udføre, ikke længere er tilstede. Det har jo ikke været nogen helt billig forlystelse at sætte sig selv eller sine forældre disse mindesmærker. Blot for at give Dem en lille idé om det prislag, vi bevæger os i, skal jeg nævne, at Hans Fussing i sin tid i festskriftet til Chr. Axel Jensen offentliggjorde kontrakten mellem Jørgen Skeel til Sostrup og stenhuggeren Henrik Henriksen i Randers fra 1624, hvoraf det fremgår, at stenepitafiet i Nørup kirke over Knud Brahe og Margrethe Lange kostede 500 slettedaler. Til sammenligning kan tjene, at samme mand i 1629 fik 18 slettedaler foruden kosten for at sætte en skorsten – dvs. en kamin – op på Rosenholm.

Hvad vi finder af våbenanetavler efter 1660 er utvivlsomt mere dikteret af egentlig slægtsinteresse. Et vidnesbyrd herom kan vi hente i Ditlev Ahlefeldts memoirer fra 1678, hvor han skriver, at 32 aner og slige vidtløftige slægtsregistre på fædrene og mødrene side nu intetsteds mere er til nytte i modsætning til forrige tider, da det at være født af en gammeladelig slægt blev ganske nøje observeret og taget i betragtning, såvel af hensyn til slægtens conservation som til extractionen. Efter at han har fastslået, at reformationen har medført, at såvel ridderspillene som de gejstlige beneficier, hvortil aneprøven fordredes, nu er gerådet i forfald, siger han så: Men da det selv uden dette er en satisfaction og fornøjelse at kunne berømme sig af en gammel slægt og glørværdige forfædre gennem så mange århundreder og generation efter generation uden at samme kunne overbevises om nogen mesalliance, plet eller lyde, og sådan ihukommelse også opmuntrer descendenterne til at træde i de glørværdige forfædres fodspor og efterligne deres dyder og tapperhed, så vil jeg også til min egen satisfaction og efterkommerne til underretning omhyggeligt have afmalet på pergament mine 32 ahner og efterlade mine børn tavlen.

Når vi nu forestiller os en sådan våbenanetavle, f. eks. på en gravsten, så er det jo uden videre klart, at våbenerne ikke kan være anbragt tilfældigt, men må være opstillet efter et bestemt system, og den første opgave bliver da at finde ud af, hvilket system af flere muligheder, der er anvendt i det konkrete tilfælde. Det hyppigst forekommende system tager våbenerne i den

rækkefølge, i hvilken de forekommer på anetavlen set ud fra probandens stede, men dog således, at mandslinjer har præference for kvindelinjer. Som følge heraf er det første våben naturligvis altid faderens, det andet altid moderens, derefter følger farmoderens og som nr. 4 mormoderens. Så langt er der ikke andre muligheder. Men i næste række er der allerede noget at vælge imellem. Man tager gerne farfaders moder og derefter morfaders moder før farmoders moder og mormoders moder, men man kan også se eksempler på en større favorisering af mandslinjen, således at man får farmoders moder lige efter farfaders moder og altså før morfaderens moder. Jeg tror, at systemet bliver mest overskueligt hvis vi ser på fig. 1, og her tager vi først en ligsten eller et kobberstik, der f. eks. kan se således ud:

3 1 2 4
5   6
7   8
9   10
11   12
13.15.16.14

Vi har nu nummereret de enkelte våbener på stenen og skal så se, hvorledes de tager sig ud stillet op i et normalt anetavleskema. Det bliver således (som på fig. 2):

1   9   5   13   3   11   7   15   2   10   6   14   4   12   8   16
1   5   3   7   2   6   4   8
1   3   2   4
1   2   2
1   1

Det vil jo altså sige, at når man skal arbejde med dette stof, så må man begynde med at stille en anetavle op for den pågældende proband, så vil man jo normalt hurtigt kunne se, hvilket system, der ligger til grund for opstillingen på stenen. Jeg tror at De vil give mig ret i, at det her lyder meget elementært, ja uforskammet selvfølgelig – der er bare det at sige til det, at som det så ofte går, så svarer teori og praksis ikke helt til hinanden, det vil ofte vise sig, at der er kludder i rækkerne, hvad enten der nu er tale om en oprindelig forkert opstilling eller hvor det drejer sig om løse våbener, noget der er sket ved restaurering eller omstilling. Men når man så er kommet tilbunds i de problemer, så er det man må sammenligne våbenanetavlen, som den foreligger – eller i hvert fald var tilsigtet at se ud – med den anetavle, der kan opstilles på grundlag af andre kilder, her altså i første række Adels Aarbogens stamtavler med videre, og så skal det jo nok vise sig, at der dukker nye

Mariager k., Randers a., Laurids Mogensen Løvenbalks ligsten, fot. 1931.

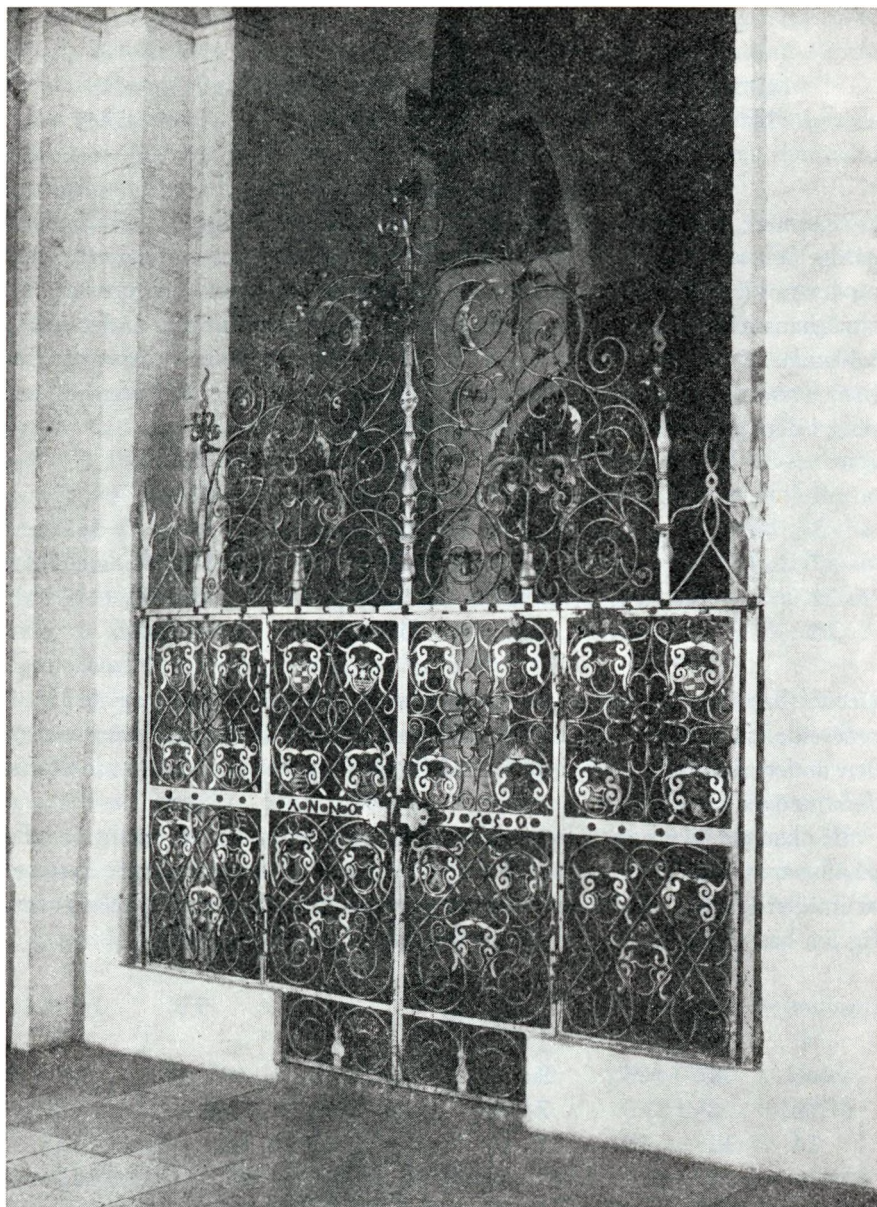
problemer op, og så bliver spørgsmålet: hvad er det rigtige? Spørgsmål af denne art kan selvsagt ikke besvares generelt, og jeg har ikke materiale nok endnu til en bredere almen vurdering af dette kildestofs værdi, men som det ser ud for mig i øjeblikket, så tror jeg at måtte sige, at kildeværdien er forholdsvis ringe. Den absolutte sikkerhed rækker næppe ud over de 4 bedste-forældres våbener. Dermed har jeg ikke sagt, at der ikke er mere, der er rig-

tigt, men blot dette, at man ikke uden videre undersøgelse kan bygge på noget ud over de 4 første våbener. Når bedsteforældrenes våbener kan anses for sikre, så er dette naturligvis begrundet deri, at man må kunne regne med, at mennesker af den kulturelle standard, der her er tale om og navnlig med de økonomiske interesser, der har været forbundet med slægtskabsforholdene, har vidst hvem deres bedsteførelde var.

Jeg skal nu til afslutning på disse spredte bemærkninger give Dem to eksempler, der illustrerer hvad der her er sagt, dels om, hvorledes systemerne kan svigte, dels om, hvorledes studiet af våbenanetavlerne trods alt faktisk er i stand til at supplere eller korrigere den viden, vi iøvrigt har – eller tror at have – om slægtsforholdene. De to anetavler, jeg vil berøre, er dels Sehested-gitteret, dels Breidestenene. Ganske vist er det jo ikke noget nyt, jeg derved kommer med, men jeg kan vel nok regne med, at de få af mine tilhørere, der i sin tid måtte have læst mine artikler herom, har glemt i hvert fald detaillerne, og eksemplerne er i virkeligheden meget prægnante og lærerige.

Det Sehestedske gravgitter i Aarhus domkirke, som er opsat i 1650, er uden for al tvivl en af de ejendommeligste og smukkeste af den danske adels våbenanetavler. Det er et meget rigt og kunstfærdigt stykke smedejernsarbejde med fløjddøre, som afspærrer mellemrummet mellem to piller foran det kapel, hvor kansleren Christen Thomesen Sehested og hans hustru Mette Rosenkrantz fandt deres sidste hvilested. Gitteret er forsynet med ialt 32 våbener i malet og gennembrudt arbejde. Alene derved har det naturligvis interesse, men dertil kommer at gitterets 2 16-feltede anetavler i opstillingen frembyder flere interessante problemer. Disse anetavler er på flere måder afvigende fra det normale, først og fremmest derved, at de med mindre afvigelser i gengivelsen af de enkelte våbener, er rigtige selv i de fjerneste led, og dernæst ved opstillingsprincippet, som tilsyneladende indtager en særstilling i hvert fald således som det er tilsigtet – men det har, hvad der iøvrigt ikke kan overraske, ikke kunnet gennemføres efter planen. Gitteret er ordnet således, at den venstre låge er forsynet med Christen Thomesens 16 anevåbener, og den højre låge på tilsvarende måde med Mette Rosenkrantz' aner. Hver låge er delt i 4 felter. I topstykket sidder på hver side samlet som alliancevåbener de to nærmeste våbener på hver side, altså hans mødre og fædre – Lunge(Dyre) og Sehested til venstre og hendes fædre og mødre – Rosenkrantz og Brahe – til højre. I de to øverste felter på hver side sidder 4 våbener og i de to nederste hver 3. Som det ses af placeringen i topstykket er mandens våben spejlvendt, og det vil sige, at hvis vi nu nummererer anetavlerne efter det mest almindelige princip, skulle de se således ud (som fig. 3):

Aarhus domkirke, smedejernsgitter til Sehesteds kapel, s-side, fot. 1964.

		2	1	1	2		
6	5	4	3	3	4	5	6
10	9	8	7	7	8	9	10
14	13	12	11	11	12	13	14
	16		15	15		16	

En nærmere undersøgelse af våbenerne viste imidlertid hurtigt, at våbenerne på det Sehestedske gravgitter ikke er placeret efter de sædvanlige principper, og det kan ikke nægtes, at hvis man nøjedes med at betragte den venstre side, altså hans aner, kunne man vanskeligt tro, at der var tale om andet end en fuldstændig tilfældig anbringelse, eventuelt efter dekorative synspunkter. Men hvis man studerer den højre side lidt nærmere, så er der dog god mening i den. Den ser nemlig således ud (fig. 4):

1		2	svarende til	F		M	
3	5	4	6	FM	FFM	MM	MFM
7	9	8	10	FMM	FFFM	MMM	MFFM
11	13	12	14	FMFM	FFMM	MMFM	MFMM
15		16		FMMM		MMMM	

Det vil heraf ses, at hendes anetavle er delt op i den fædrene og den mødrene side, således at vi i den første lodrette række har farmoderens aner, i den anden farfaders moders, i den tredje mormoders og i den fjerde morfaders moders anevåbener.

Der kan da ikke være tvivl om, at hans anetavle har været tænkt opstillet på tilsvarende måde, blot spejlvendt på grund af våbencourtoisien. Systemet er imidlertid gået i stykker, således at anetavlen i stedet for at se ud som i fig 5 a har fået den placering, som fremgår af fig. 5 b.

	5 a					5 b			
	2		1		2		1		
6	4	5	3		5	6	3	4	
10	8	9	7		8	10	7	9	
14	12	13	11		12	14	11	13	
	16		15			16		15	

Som man vil se har det været meget svært for håndværkerne at overholde det system, der har været fastlagt for våbenernes placering.

Jeg kan iøvrigt i denne forbindelse lige nævne, at den våbanetavle for Christen Thomesen Sehested, der findes på Albert Halvaeghs store portrætskik af ham og som har 32 anevåbener opstillet i 2 rækker lodret på hver side af portrættet, ikke er opsat efter samme princip som gravgitterets, men efter

det sædvanligt anvendte. Det kan videre konstateres, at grundlaget for de to våbenanetavler ikke har været det samme, idet nemlig stikket som nr. 12 har Glob, medens gravgitteret har Rosensparre – det sidste er det rigtige.

Det andet eksempel, jeg ville omtale, er Breidestenene og de dertil knyttede problemer. Der kendes to kun i brudstykker bevarede Breide-sten, den ene i Hammelev i Gram h., den anden i Hejls i Nr. Tyrstrup h.

Hammelev fragmentet fandtes oprindelig løst henstillet ved våbenhusets vestmur, men er nu anbragt i kirkens sakristi. Det er ikke meget, der er bevaret af stenen, men dog tilstrækkeligt til, at man kan se rester af tre (nogenlunde ens og unge?) mænd under flade bueslag, derover 6 våbener og derover igen den nederste del af en kartouche, af hvis indskrift kun ordene Jesum Christum kan skimtes. Chr. Axel Jensen, der har beskrevet stenen, fastslog, at der var forsvundet to af anevåbenerne, og han formodede – hvad der ved min undersøgelse er blevet bekræftet – at stenen, der af stilmæssige grunde må henføres til 1570'erne, må være lagt over 3 sønner af Joachim Breide til Vargaard. Der er som sagt 6 våbener tilbage, og på grund af bevaringstilstanden er det ikke ligetil utvetydigt at bestemme dem. Jeg skal spare dem for de forskellige overvejelser, der måtte til, og blot nøjes med at fortælle, at disse våbener fra heraldisk højre er 1. Emmiksen, 2. Skinkel, 3. Stangeberg, 4. Rantzau, 5. sandsynligvis Due(Glob) og 6. Holck.

Hvis man nu går ud fra, at stenen er lagt over sønner af Joachim Breide og Emerence Emmiksen, så kan det med sikkerhed siges, at det ene af de våbener der mangler er Breide, og det har formentlig været anbragt ved siden af kartouchen i heraldisk højre side, og da Joachim Breides moder ligesom hustruen var en Emmiksen, så må det videre formodes, at det Emmiksenvåben, jeg nævnte som det første, er hans moders våben, således at vi på heraldisk venstre side af kartouchen også må tænke os et Emmiksen våben. Derved får vi følgende opstilling (fig. 6):

(Breide)				(Emmiksen)	
F				M	
Emmiksen	Skinkel	Stangeberg	Rantzau	(Due-Glob)	Holck
FMF	MMF	FFM	MFM	FMM	MMM

idet vi således foreløbig går ud fra, at våbenerne er anbragt efter det sædvanlige princip. Dette giver altså en anetavle med Breide-Emmiksen som faderens forældre og Emmiksen-Skinkel som moderens. Hvis man sammenholder dette med Adels Aarbogen, så kan man imidlertid slet ikke få det til at stemme. Ifølge de trykte kilder var Joachims fader Hans Breide søn af Hartvig Breide og Abel Skinkel og Tale Emmiksens forældre var Emmiksen og Stangeberg. Det er herefter umiddelbart klart, at der ikke er tale om én, men om to anetavler. De tre bevarede våbener Emmiksen, Skinkel og Stangeberg i he-

raldisk højre side udgør sammen med det forsvundne Breidevåben faderens aner, de tre andre sammen med det forsvundne Emmiksenvåben de mødrene. Men heller ikke denne opstilling passer sammen med, hvad vi ved ad anden vej. Emerence Emmiksen (Joachims hustru) skal efter stamtavlerne have været datter af Erik Emmiksen, hvis moder var en Rantzau, og Barbara von der Wisch, hvis moder var en Ahlefeldt. Af disse våbener genfindes kun Rantzau, dog ikke som Erik Emmiksens moder, men som hans hustru. Hans moder skulle efter dette fragment have været en Due-Glob og hans svigermoder en Holck, men et ægteskab Rantzau-Holck, med en datter gift Emmiksen, kan man heller ikke konstatere.

Ad denne vej kommer man altså ikke videre. Men nu er det jo altså så heldigt, at der foreligger et andet ligstensfragment, som lå på kirkegården i Hejls. Fragmentet var, da Chr. Axel Jensen beskrev det og tegnede en skitse af det, stærkt frostsprængt og det er vistnok nu gået helt til grunde. Stenen har ligget over Joachim Breide til Vargaard og Emerence Emmiksen og bringer 4 anevåbener for hver af dem, to oven over portrætfiguren og to neden under. Hans mødrene våben har meget forståeligt været fejlttydet af Chr. Axel Jensen, men når hans angivelse af en skråbjælke korrigeres, får vi en anetavle for Joachim Breide, der helt svarer til Hammelevfragmentets. – Breide, hvis moder er en Skinkel gift med Emmiksen, hvis moder er en Stangeberg. Det er altså godt nok.

Men nu hustruens våbener. Her sidder over hendes hoved Emmiksen og Holck som fædrene og mødrene – af våbenerne under hende er farmoderens helt bortsprængt, mormoderens er tydeligt nok Rantzau. Hvis man nu sammenligner dette med Hammelevstenen, hvor vi havde Rantzau, Due-Glob og Holck, så løses et af Hammelev-problemerne af sig selv. Den mødrene anetavle på Hammelev stenen er ganske simpelt spejlvendt og rækkefølgen på Hammelev stenen er da (fig. 7):

fædrene	F					F	mødrene
	MF	FM	MM	MM	FM	MF	

Som De vil se en ganske elegant placering, der formentlig er fremkaldt ved at hovedvåbenerne sidder ude i randen, ikke ved siden af hinanden på midten. Havde de gjort det, er det nemlig sandsynligt, at det var hans side, der havde været spejlvendt.

Men uoverensstemmelserne med Adels Aarbogen består stadigvæk. Og her er det så man må til at vurdere kildeværdien. Det må være hævet over enhver tvivl, at angivelsen af forældrenes, dvs. moderens våben er rigtig. Det er et kildeudsagn ingen historiker vil turde forkaste. Og som jeg nævnte før må det alt taget i betragtning også være berettiget at gå ud fra, at bedste-forældrenes våbener er korrekte. Når nu begge de her behandlede sten har

Holck som Emerence Emmiksens mødrene våben, så viser det, at Adels Aarbogen, der gør hende til datter af Erik Emmiksen til Tyrstrup og Barbara von der Wisch er forkert. Hun *må* være datter af hans søn Claus Emmiksen, der var gift med Karen Wulfsdatter Holck. Men da der ikke på stenene er noget von der Wisch-våben, men derimod på Hammelevfragmentet et formentlig Due-Globvåben, så må man heraf slutte, at Erik Emmiksen har været gift to gange, først Due-Glob, af hvilket ægteskab Claus er en søn, og dernæst von der Wisch. Hvad Holck angår, så har vi hidtil ikke vidst, hvem Wulf Holck var gift med. Nu ved vi, at hustruen var en Rantzau.

Vender vi nu tilbage til Hammelevfragmentet, så må det siges, at såvel resterne af figurerne som anetavlerne bestyrker Chr. Axel Jensens formodning om, at stenen er lagt over 3 sønner af Joachim Breide. Den skriftlige overlevering kender 5 sønner af Joachim Breide og Emerence Emmiksen, nemlig Hans, der levede 1608, Christopher, der døde 1593, Wulf, der er død omkring 1620, Erik, der blev dræbt i Sønderborg i 1577, og Frederik, der var i live endnu i 1615. Da stenen som nævnt ud fra stilmæssige kriterier må henføres til 1570'erne, og i hvert fald næppe kan være så sen som efter 1593, må det formodes, at den er lagt over den i 1577 dræbte Erik Breide og to ikke hidtil kendte, men tidligere afdøde brødre til ham.

Ved at trænge tilbunds i disse to fragmenters problemer har vi altså fået at vide, at Joachim Breide havde endnu to sønner, der begge er døde før eller omkring 1577, vi har fået Emerence Emmiksen rigtigt placeret som sønne-datter af Erik Emmiksen i stedet for datter af ham, vi har fået at vide, at Erik Emmiksen første gang har været gift med en formentlig Due-Glob, og sluttelig at Wulf Holcks hidtil ukendte hustru tilhørte den store Rantzau-slægt.

Det er dog ikke så lidt på én gang, og jeg tror, at De vil give mig ret i, at våbenanetavlerne nok er værd at beskæftige sig med.

Danske kongekroninger

Om de danske kongekroninger foreligger der ikke noget samlet arbejde, men vel en række spredte artikler om enkelte emner. Kroningerne kunne nu godt fortjene at blive behandlet i en større sammenhæng, og de kan belyses under flere aspekter – kulturhistorisk, stats- og politisk-historiske, teologiske og kirkehistoriske. Heller ikke ceremonierne og det indhold, man har lagt i symbolerne er sammenfattende belyst, på trods af, at det i sig selv måtte være en fristende opgave at prøve på at finde ud af, hvad skiftende tider har lagt ind i stoffet, og hvor dybe rødder de enkelte elementer i hele vort ceremonivæsen har i helt andre og fjerne kulturformer.

Nu må De ikke af denne optakt forledes til at tro, at det lille bidrag til vort selskabs underholdning, som jeg skal fremkomme med i aften, på noget punkt vil kunne yde noget til en sådan sammenfatning. De må ikke engang vente at få noget væsentligt nyt eller selvstændigt at høre. Det jeg har at sige er blot – nok i lidt udvidet form – et, skal vi sige kauseri over et emne, som man havde bedt mig fortælle lidt om, da Provsteforeningen her i efteråret af lagde et besøg på Frederiksborg slot. Slotskirken skulle danne slutstenen på besøget, og her ville man gerne høre lidt om denne kirkes specielle funktioner, dels som kroningskirke, dels som ridderkapel. Som opgaven var stillet, indskrænkede den emnet kongekroninger til enevældens periode, idet man først 1671 tog Frederiksborg i brug på denne måde.

Før denne tid foregik kroningen i Vor Frue kirke i København, men da Christian V i 1670 tilrådte regeringen som den første arve-enevoldskonge foretrak han at lade den kirkelige højtidelighed afholde på Frederiksborg. Om grundene hertil kan man kun gisne. Det kan næppe have været rummet, der har været det afgørende – ganske vist har Vor Frue kirkes indre næppe haft det arkitektoniske helhedspræg som Frederiksborgs prægtige renæssancerum, men det var jo dog en stor og pragtfuld kirke. Derimod kan selvfølgelig den lange afstand mellem Vor Frue kirke og Københavns slot have spillet en rolle – i så henseende var forholdene på Frederiksborg jo adskilligt mere bekvemme, og her har det tillige været muligt at lægge en større afstand mellem Kongen og den gemene hob, der trængtes på Gammeltorv. Men snarest har man vel ønsket også på denne måde at markere forskellen mellem før og

nu. Som bekendt blev der anskaffet en ny kongekrone, der alene ved sin form skulle henvise til, at kongemagten havde skiftet karakter. Christian IV.s åbne bladkrone blev afløst af en lukket bøjlekrone – kongemagten hvilede i sig selv – og heller ikke de andre regalier fra valgkongedømmets tid fandt nåde for monarkens øjne. Scepter, sværd og rigsæble blev erstattet med nye.

Den mest betydende ændring fandt dog sted i selve ceremoniellet. Medens kongen tidligere var blevet både kronet og salvet – kronet ved at biskoppen og rigsråderne satte kronen på hans hoved – så indskrænkede man sig nu til salvingen alene. Kongen indfandt sig i kirken med sværdet ved siden, scepter og rigsæble i hænderne og kronen på hovedet. Kongemagten var en gave fra Gud, ikke fra mennesker, og arve-enevoldskongen kunne derfor ikke modtage noget af kongemagtens symboler af anden hånd – de var så at sige medfødte. Man kunne endda fristes til at synes, at Christian V var tilbøjelig til at gå endnu et skridt videre og ligefrem skyde Vorherre ud, når han skrev: Der er ingen af Kongens undersåtter dygtig, capable og suffisant til at sætte kronen på Kongen uden Kongen selv. Og den krone, som er Kongens, af hvem havde han fornøden at tage den? Det har jo nok ikke været meningen, at man ikke skulle underforstå et: uden af Gud, men det er dog lige på grænsen.

Om salvingen erklærede Christian V udtrykkelig, at han opfattede den alene som en devotionsakt, hvorved han sig med den alregerende Gud i himlen nærmere og kraftigere forenede og forbandt.

Edsaflæggelsen på håndfæstningen, som jo var et centralt punkt i rigsrådstitidens kroningsforløb, blev erstattet med en oplæsning af Kongeloven, som var henlagt på altret.

Det ceremoniel, der fulgtes ved denne lejlighed, var i sine hovedtræk uændret, så længe salvingerne fandt sted, dvs. til 1840. Alle de følgende konger blev salvet i Frederiksborg slotskirke, alene med undtagelse af Christian VII i 1767 – han blev salvet af biskop Harboe i Christiansborg slotskirke. Da Frederik VI i 1808 tiltrådte regeringen, blev salvingsakten udskudt på grund af krigen, og da den i 1815 fandt sted, vendte man tilbage til Frederiksborg. Af gode grunde – Christiansborg var jo på dette tidspunkt under genopførelse efter branden i 1794.

Salvingerne foretoges altid af Sjællands biskop, i 1671 var det Hans Wandal, i 1700 Henrik Bornemann, 1731 Christian Worm, i 1747 Peder Hersleb, i 1815 Fr. Münster og i 1840 Jacob Peter Mynster. Da der fra samtlige lejligheder med undtagelse af den sidste foreligger i tryk de såkaldte Kronings- og Salvingsakter, har man fuldstændigt rede på, både hvad der er blevet sagt, og hvilke bibelsteder der har været bragt i anvendelse ved disse højtideligheder. Det kunne være en interessant opgave at gennemgå dette stof og prøve på at se, hvorledes skiftende tiders smag og opfattelse har formået at give sig udtryk inden for en ret snæver ceremoniel ramme; men denne opgave bør nok en kirkehistoriker tage sig af.

I det hæfte af Historisk Tidsskrift, som lige er udkommet, har stud. mag. Frede P. Jensen påvist, at den tale fra Christian IV.s kroning, som findes i Det kgl. Biblioteks håndskriftsamling, og som man siden H. F. Rørdams dage har ment var holdt af universitetets rektor Jørgen Dybvad, i virkeligheden er biskoppens – Peder Vinstrups – hovedtale ved kroningen i 1596.¹ Bortset fra det i sig selv interessante heri, er afhandlingen bemærkelsesværdig ved sin påvisning af, at den teokratiske opfattelse af kongemagten, som var det dominerende i Jesper Brochmands tale ved Frederik III.s kroning, og som – ifølge Knud Fabricius' redegørelse i Kongeloven – kommer klart frem allerede i Brochmands Systema universæ theologiæ fra 1633, foreligger i en endda endnu mere tilspidset form i Vinstrups kroningstale små 40 år tidligere.

Holder vi os til enevældens bispetaler, så vil blot en enkelt lille prøve vise, at en samlet gennemgang af stoffet skulle kunne give ikke uinteressante resultater. Da Wandal i 1671 omtalte den enevældige konges forhold til folket, understregede han, at det var kongens ret og herredømme, samt folkenes skyldige underdanighed, at kongen skal herske over undersåtternes personer, item at han skal herske over deres gods og ejendom, deres agre og vingårde, deres bedste olieårde, deres sæd, kvæg og asener. Biskop Münters hovedtekst i 1815 var Romerbrevets 13. kapitel, vers 1-7. Hvert menneske være de foresatte øvrigheder underdanig, begynder stedet. Denne tekst, der formentlig kunne have været et udmærket udgangspunkt for Wandals betragtninger, benyttede Münter til at skildre kongens forhold til folket som en faders til hans børn, sikkert i smuk overensstemmelse med Frederik VI.s eget ønske om at blive betragtet som landsfaderen.

Og da J. P. Mynster for sidste gang under disse former havde lejlighed til at behandle temaet Konge og folk, valgtes to skriftsteder, som begge handlede om noget helt andet, nemlig versene 3, 4 og 13 af 1. Samuels bogs 16. kapitel og Davids 21. salme, vers 2-8. Samuels bog vers 13 er hovedstedet for salvingen: Så tog Samuel oliehornet og salvede ham midt iblandt hans brødre og Herrens ånd kom hæftig over David fra den samme dag og fremdeles – og teksten fra Davids salmer handler om kongen og hans forhold til Herren. Thi Kongen forlader sig på Herren og ved den Højestes miskundhed skal han ikke snuble. – Enevælden stundede imod sin afslutning.

Ceremoniellet var imidlertid som før nævnt i det store og hele uforandret fra 1671 til 1840. Christian V havde ganske vist erklæret, at han ikke ville have nogen overflødige ceremonier og stor vidtløftighed, men alt er jo relativt, og faktum er det, at det – som jo dog også naturligt – var et stort og prægtigt sceneri, der udfoldede sig. Det er egentlig ejendommeligt at tænke på, at det reneste renæssancerum vi har i dansk kirkebygning i så lang tid har dannet rammen om baroktidens mest pragtfulde og mest farvestrålende skuespil.

Lad os nu i al korthed se på, hvorledes det formede sig på dronning Caro-

line Amalies fødselsdag den 28. juni 1840, som var valgt til kroningsfesten. Forberedelserne blev naturligvis påbegyndt i god tid. Allerede i februar indgav overhofmarskallen grev Haxthausen sit forslag til festens udformning. Til at overvære højtideligheden inviteredes alle høje embedsmænd og personer i de tre første rangklasser med damer, adjudanterne, kammerjunker og hofjunkere, corps diplomatique og corps consulaire m. fl.

Efter traditionen blev det overdraget Sjællands biskop at lede den hellige handling og som assisterende tilkaldtes generalsuperintendenten Callisen fra Slesvig og biskop Øllgaard fra Viborg. Af gejstlige blev desuden tilsagt stiftsprovst Tryde, slotspræst Paulli, hofprædikant Münster, samt de tre nordsjællandske slotspræster, provst Neergaard ved Frederiksborg, provst Bentzien i Fredensborg og de Fischer på Kronborg. De tre bisper fik festornater leveret på kongens regning med korkåber, der for Mynsters vedkommende var af guldmor, medens de to andre fik sølvorskåber. Også de øvrige præster fik festornaterne foræret. Hofapotekeren, professor Becker tilberedte salvingsolien og indleverede tre prøver, for at majestæterne kunne vælge mellem duften af heliotrop, rose og viol. – Det blev violduften, der blev den foretrukne.

I kirken blev alle stolene fjernet, og gulvet dækket af et rødt klæde. Under orglet blev bygget en forhøjning med 3 trin, og herpå stilledes tronstolene på et rødt fløjlstæppe med tunge guldfrynser og over dem rejstes en tronehimmel ligeledes af rødt fløjl med guldfrynser og påsyede guld kroner.

Ved siden af kongens tronstol stod en taburet, hvorpå regalierne kunne lægges. Ved tronens fod stilledes en stol til kronprins Frederik, og nedenfor tronen anbragtes de tre vælige sølvlover, der nu er på Rosenborg, men som dengang hørte hjemme i højesteretssalen på Christiansborg.

Fra tronen førte ned gennem kirkerummet en forhøjning dækket af rødt fløjl med to brede guldbrokades striber til de to knæleskamler foran altret. Desuden blev der overalt i kirken både oppe og nede indrettet tribuner til tilskuerne.

Tværs over den indre slotsgård blev der yderligere bygget en forhøjning, som gik fra dronningens slotstrappe over til kirken. Også denne forhøjning, der udelukkende var bestemt for den kongelige procession, blev dækket med rødt klæde – en vare, man brugte en del af, der blev indkøbt over 1300 alen.

Også på selve slottet var der naturligvis meget at ordne. Det var besluttet efter den kirkelige højtidelighed at afholde et feststafel i riddersalen samt taffer i en række andre lokaler. Det var kongens ønske, at bordene skulle smykkes med udsøgte og sjældne genstande fra den kongelige porcelænsfabrik, og fabrikken sendte to mand afsted, som skulle sørge for deres anbringelse.

Midt i al travlheden var det nær gået galt. En morgenstund en uges tid før kroningen udbrød der brand i en af skorstenene, og situationen var på et vist tidspunkt kritisk. Det lykkedes jo imidlertid at forhindre en katastrofe, som næmt kunne have skudt hele kroningsfesten ud i det uvisse. Hvor farligt det var, fik man jo at se 19 år senere.

Kongeparret, der boede på Sorgenfri, kom til Frederiksborg fredag den 26. juni. Lørdag formiddag modtog de i deres private gemakker alterens sakramente ved biskop Mynster, og senere på dagen fandt der en stor ordenstildeving sted. 2 nye elefantriddere blev kreeret, 10 fik storkorset af Dannebrog, 42 kommandørkorset, 60 riddere fik Dannebrogsmændenes hæderstegn og 192 værdige medborgere fik ridderkorset. – Dagen sluttede med et taffel.

Søndag morgen skinnede solen over et livligt sceneri. Landevejen var så fyldt med vogne og fodgængere som kunne det være Strandvejen en søndag i Dyrehavstiden. Gaderne i Hillerød var tæt pakket med mennesker, heste og vogne. Det er vel vanskeligt i vore dage helt at forestille sig, hvor indviklet transportproblemet har været, men store vanskeligheder må det jo nødvendigvis havde rejst, når så mange mennesker under de datidige kommunikationsforhold har skullet fra København til Hillerød på én gang. Generalpostdirektionen havde 286 postilloner i virksomhed i anledning af kroningen, og alligevel måtte man omtrent 14 dage iforvejen lukke for modtagelsen af bestillinger, hvad der skete med den motivering, at Vognmandslauget og Hyrekuskekorporationen i København ikke vil kunne udrede al den befordring, som vil forefalde i anledning af de forestående kroningshøjtideligheder. Mange af gæsterne og tilskuerne har således måttet befordres i egne køretøjer, til hest eller til fods.

Kl. 10 begyndte slotskirkens klokker at ringe, og da den første ringning var sluttet, marcherede de to kongelige livgarder – den til fods og den til hest – op i en dobbeltrække langs forhøjningen i slotsgården. Livjægerne overtog vagten i den ydre slotsgård, og Møntporten blev åbnet for de indbudte. Der var i det hele et stort militært opbud, livgarden tilfods var på 300 mand, livjægerkorpsen på 200, desuden Kongens regiment på 200 mand og en afdeling husarer på 40 mand, samt et batteri på 8 kanoner. De var nu ikke til vagttjeneste allesammen. De 24 mand, der var kommanderet til tjeneste i konditoriet og de 25, der skulle i vinkælderen har nok haft det lidt morsommere end kammeraterne.

Under de militære forberedelser havde prinsen af Nør gjort forestillinger overfor sin høje svoger om den risiko, han var i under opholdet på Frederiksborg, og majestæten havde derfor givet ordre til, at Kongens regiment skulle medføre skarp ammunition. Det lykkedes imidlertid generaladjudanten Carl Ewald at overbevise kongen om, hvor uheldigt et indtryk dette ville gøre på befolkningen, og ordren blev så trukket tilbage igen.

Kl. 10,30 ringede klokkerne så for anden gang, hvorefter kirken blev åbnet for dem, der havde adgangskort. Også de kongelige sangere og sangerinder og kapellets medlemmer – ialt 44 herrer – indtog deres pladser i kirken. Da det havde været ugørligt at skaffe sangerne og musikerne nattelogi i Hillerød havde de under ledelse af kapelmester Frølich og syngemester Lü-

ders fået ordre til at møde kl. 4 om morgenen i hofteatrets forsæl på Christiansborg, og herfra blev de så samlet kørt til Frederiksborg. Det har bestemt ikke været morsomt, men damerne havde dog den fornøjelse, at overhofmarskallen havde lovet dem, at teaterfrisøren på kongens regning skulle sørge for at bringe frisurerne i orden.

Endelig kl. 11³/₄ ringedes der for tredje gang fra Slotskirkens tårn. Drabanterne, der var udstyret med farverige middelalderlige dragter, tog opstilling dels i gården, dels i kirken, bisperne og præsterne gik i procession ind i kirken, som derefter blev lukket.

Vi må nu tænke os forventningens stilhed sænke sig over slottet i de sidste minutter før 12, da en herold fra altanen forkyndte processionens begyndelse, og så kom fra forgemakket over kirkegangen og den åbne arkade ned ad dronningens slotstrappe til slotsgården og videre ad forhøjningen over til kirken først 2 herolder, fulgt af 24 lakajer, løbere og jægere, dernæst 12 pager – 3 og 3 – officerer af land- og søetaten, friherrer og grever, Københavns og Kieler-universiteternes rektorer, derpå parvis de fyrstelige herrer, og tilsidst arveprins Frederik foran general-adjutanterne. Dernæst kom enkeltvis ceremonimesteren, hofmarskallen og overhofmarskallen umiddelbart foran kongen.

Majestæten var iført kroningsdragt af guldmor, besat med guldbroderi og guldkniplinger, hvide silkestrømper med guldbroderi, hvide guldbroderede handsker og hvide sko med røde hæle. Spænder, knæbånd og trøjeknapper var besat med diamanter. Over dragten bar kongen kroningskappen af rødt fløjlforet med hermelin og besat med over 400 håndbroderede guldkroner. Over kappen bar kongen elefantordenens og Dannebrogordenens kæder. Tre elefantriddere holdt slæbet – det var Møsting, Otto Moltke og Stemann. Da kongen var nået ned i gården løftede 4 andre elefantriddere en baldakin over ham, 4 storkorsriddere, hver ledsaget af 3 drabanter, fulgte langs siderne.

Ved kirkedøren blev kongen modtaget af de 3 biskopper. Biskop Mynster ønskede majestæten til lykke, hvorpå de alle tre, med ansigterne vendt imod kongen, trak sig baglæns ind i kirken. De havde nået midten af gulvet standsede de, og kongen tog plads på sin trone.

Såsnart kongen havde indtaget sit sæde, gik hofmarskallen og to herolder over på slottet for at hente dronningen, som var iført en sort fløjlskjole med overkjole af guldmor, og dertil en rød fløjlskåbe med håndbroderede guldkroner og hermelinsfor. Dronningekronen havde kongen selv sat på hendes hovede, inden han gik til kirken. Dronningen ledsagedes af kronprins Frederik og 4 gehejmekonferensråder og storkorsriddere bar baldakinen over hende, medens 4 kammerherrer, hver fulgt af 3 drabanter, ledsagede ved siden. Læg mærke til rangforordningen. Dronningens følge er en grad lavere end kongens. Slæbet på dronningekjolen blev båret af grevinde Carl Moltke, medens slæbet på kåben blev båret af kammerfrøken von Walterstorff.

Et lille kig ind bag kulisserne i dette strålende spil tillader Traps erindringer os. Frøken von Walterstorff var hoffets mægtigste dame og hun ønskede at gå nærmest dronningen i processionen. Kongen var dog ikke tilbøjelig til at lade hende gå forud for grevinde Moltke, der var gift med den ældste af gehejmestatsministrene og var ældre af anciennitet i den samme rangklasse, og han gav derfor ceremonimesteren – det var Joachim Godske Levetzau – besked om, at frøken von Walterstorff skulle vige. Levetzau, der kendte damens måde at reagere på lige så godt som kongen, tillod sig derefter at bemærke: Jeg ville dog allerunderdanigst bede Deres Majestæt at ville i allerhøjeste nåde selv sige kammerfrøkenen det. Hans Majestæt – skriver Trap – behagede derefter at slå sig gentagende gange på sit venstre lår med venstre hånd. Folk, der kendte ham, vidste, at denne gestus var et udtryk for uviljens senere stadium, og så brast det ud af ham: Hvor vil hun da gå – det asen. Det blev imidlertid som kongen ville, men i hvilket humør frøken von Walterstorff har båret kåbens, og ikke kjolens, slæb, melder historien intet om.

Dronningen blev så modtaget i kirkedøren af de tre bisper, og medens hun indtog sit sæde ved siden af kongen, gik bisperne til altret. Herrerne i det kongelige følge tog opstilling på kongens højre hånd, damerne på dronningens venstre. Efter en indgangstale af biskop Mynster oplæste biskop Øllgaard den første af teksterne, hvorefter statsminister Møsting gik op mod altret – af et sølvfuttal udtog han kongeloven og overleverede den sammen med den gyldne salvebuddike til biskop Mynster, der anbragte begge dele på altret. Det ser ikke ud til, at kongeloven er blevet læst op ved denne lejlighed, men hvornår man er holdt op dermed, eller om man kun har gjort det i 1671 tør jeg ikke sige.

Efter at biskop Mynster havde talt ud fra det oplæste tekststykke af 1. Samuels bog, knælede bisperne ved altret og bad fadervor, hvorefter der blev sunget en messe. Sjællands biskop indviede under stille bøn olien og indbød derefter kongen til at modtage salvingen. Kongen gik frem og knælede ved altret efter at have lagt regalierne fra sig. Overkammerherren åbnede et par knapper i kongens trøje og derpå salvede bispen ham med korsets tegn på panden, på brystet og på højre håndled. Derpå rejste kongen sig, satte kronen på sit hoved, tog de andre regalier til sig og gik ned gennem kirken for atter at indtage sit sæde på tronen.

Dernæst læste biskop Callisen teksten fra Davids salme, hvorefter Mynster påny talte. Efter afsyngelsen af en koral salvedes dronningen, dog kun på panden og ovenfor brystet, og efter en ny koral kom så biskop Mynsters slutningstale. Under afsyngelsen af O store Gud vi love dig affyredes fra Jægerbakken en salut på 3 x 27 skud, og højtideligheden afsluttedes med messe, korsang, kollekt og velsignelse samt en sidste koral, hvorefter processioneerne tilbage til slottet fandt sted på samme måde som før. Kongeparret viste sig på altanen og blev hyldet af de mange menneker i slotsgården. Derefter blev der givet kur i anledning af dronningens fødselsdag.

Til højtideligheden havde pastor C. J. Boye i Helsingør forfattet et par salmer, og Weyse have komponeret kirkemusikken. Der blev spillet på orglet af hoforganisten professor Zinck, og under den sidste del af højtideligheden af den unge violinist-elev Niels W. Gade. Det havde været meningen, at Weyse skulle have spillet i stedet for Zinck, der var ret plaget af sin gigt, men Weyse ville ikke. Gik jeg derhen – skrev han til sin plejesøn Schaumburg-Müller – måtte jeg have knæbukser, en stadsvest og hvide silkestrømper, hvilket altsammen koster flere penge, end jeg for øjeblikket har tilovers. Det vil desuden være meget vanskeligt at få logis, thi af ceremoniellet ser jeg, at der kommer en frygtelig hoben mennesker, mange flere end 1815, og da var pladsen så knap, at flere excellenser måtte sove på gulvet.

Det har været en anstrengende dag for alle de deltagende – først klokken halvfem kunne tilskuerne begynde at forlade kirken og kl. 7 var der galataffel. Drøjt må det især have været for de mange gamle mennesker – det er sikkert rigtigt, når Weyse siger, at de gamle herrer, der bar baldakinen, nær var faldet – og for de medvirkende sangere og musikere må det også have været en lang dag. De blev først kl. 12 om natten kørt tilbage til staden – det vil huskes, at de var startet kl. 4 om morgenen.

Hovedbordet var i riddersalen, hvor der var indrettet en tribune med tre trin for det egentlige kongetaffel. Midt for bordet stod to tronstole under en baldakin og den modsatte side af bordet var fri, medens den kongelige familie havde plads ved to korte fløje.

Under tafler blev der afsunget en festkantate med tekst af Oehlenschläger og musik af Frølich, og iøvrigt blev der muciseret af kapellet. Koncerten blev dog delvis ødelagt på grund af den støj og uro, det medførte, at der var givet publikum adgang til riddersalen for at man kunne se kongeparret sidde til taffels. Der var så stor trængsel, at H. C. Andersen kunne meddele Henriette Wulf, at en bondepige skulle være klemt ihjel og flere havde fået ondt.

Efter at den første ret var spist, vandrede kongeparret med følge rundt i de andre lokaler for at hilse på gæsterne. Der var dækket til ialt 694 mennesker. Der herskede bagefter noget blandede følelser i anledning af galataflet. Weyse fortæller ganske vist om kaptajn Wilhelm Zachariae, der havde været med i drabantkorpset, at han havde moret sig godt og var blevet kongelig trakteret – 3 gange havde han i løbet af søndagen fået mad og champagne. Men Oehlenschläger beklager sig i sine erindringer over, at han og de fleste af de gæster, der sad i våbenhallen i stueetagen ingen mad havde fået, fordi opvarterne efter sigende tog den selv, og Weyse meddeler, at kapellet og teaterpersonalet har levet miserabelt – da de om aftenen skulle spise var der så godt som intet tilbage. Funk – det var kapelmesteren Peter Funck – fik kun en tallerken fuld af salt suppe und nichts weiter.

H. C. Andersen derimod – som kun havde haft adgangskort til kirken, men som jo ikke havde nogen adkomst til at deltage i galataflet, havde ikke de

ærgrelser. Han fandt ganske vist, at fyrværkeriet om aftenen tog sig mindre godt ud, da det var så stille vejr, at krudtrøgen blev nede ved jorden og således dannede et tæt forhæng, men ellers forekom den hele kroningsfest ham som et eventyr i skoven. O, det var smukt, det var en pragt, især skyerne og om aftenen de dampende søer midt inde i skoven. – Men det ville ikke være H. C. Andersen, hvis ikke poesien blev suppleret med et lille mere realistisk billede: Det så så morsomt ud i Hillerød gader, de pyntede damer og herrer trippede om på disse fortvivlede brosten. Kjærulff – det var Københavns overpræsident – gik hjem i sin hele fløjlsdragt med silkesko.

Og det ville ikke være Weyse, hvis han ikke i forbindelse med kroningen talte om sine økonomiske besværligheder. Som nævnt havde man bedt ham komponere den musik, der skulle spilles i kirken, ligesom man havde overdraget Oehlenschläger og Frølich at levere henholdsvis tekst og musik til kantaten til taflet. Og som altid i slige tilfælde var det jo spændende, hvorledes det ville blive honoreret. Der er jo ikke tale om, at man sender regning, men lad nu Weyse fortælle. Det er den 3. juli, han griber pennen og skriver: Iforgårs blev jeg tilsagt til at møde hos Hs. M. Kongen kl. 10, tillige med Oehlenschläger, Frølich og Funck. Efter at have ventet til 12^{1/2} kom Oehlenschläger ind, men rendte ved hans tilbagekomst igennem forgemakket som en gal mand uden at se til højre eller venstre, så det så livagtig ud, som var han bleven stødt eller skuffet i sine forventninger. (Før stod han der nok så fornemt nedladende med sin store Vasaordens kommandørstjerne på brystet og smilede huldsaligen). Derpå kom turen til mig og efter nogle særdeles obligeante ord over min musik overrakte Hs. M. mig presenten, der ikke var, som jeg havde ventet, en dåse med 300 rbd. i, men – en brilliant brystnål med en stor granat i midten. Jeg takkede da allerunderdanigst, men blev dog noget lang i gemyttet, fordi jeg for øjeblikket ikke indså, hvorledes jeg nu skulle bære mig ad for at betale de regninger, hvortil jeg bestemt de forventede 300 rbd. Men jeg trøstede mig med det bekendte ordsprog: venit tempus, venit consilium², og vandrede rolig hjem.

Weyse var jo fatalist, og man kan vel også forestille sig, at Oehlenschlägers gæld har været endnu mere trykkende end Weyses.

Nå – idyllen blev jo genoprettet, for dagen efter fik Weyse en anvisning på de 300 rbd., som også hans kreditorer havde siddet og ventet på.

For nu at blive ved det økonomiske, så kunne man jo godt lide at vide, hvad denne store fest har kostet, men det har jeg beklageligvis ikke noget overblik over. Dog kan man vist roligt regne med, at de 50.000 rdlr., som overhofmarskallen til at begynde med rekvirerede fra finanskassen ikke på langt nær har slået til.

Som Christian VIII afsluttede et stort kapitel i Danmarks historie, således var hans kroningsfest afslutningen på en århundredgammel tradition. Til folkestyret og den konstitutionelle monark passede denne barokforestilling

ikke rigtigt, og det er ligesom man har manglet fantasi til at sætte noget andet i stedet. Nå, den personlige og den indenrigspolitiske situation omkring Frederik VII og den, omend på en anden måde, personlige og den udenrigspolitiske situation omkring Christian IX i 1863 egnede sig jo heller ikke til nogen højtidelig indsættelse, og dermed var øjeblikket forpasset. – Men man kan vel også sige, at der er noget ganske passende, i og for sig noget symbolsk i, at denne højtidelighed slutter sammen med enevælden.

1. Frede P. Jensen: Peder Vinstrups tale ved Christian 4.s kroning. Et teokratisk indlæg. Historisk Tidsskrift 12. rk. bd. II 1966-67, s. 375-94.
2. Kommer tid, kommer råd.

Tillæg

Nogle bemærkninger om ridderkapellet i Frederiksborg slotskirke og om ridderbiografierne

Som jeg lige strejfede til at begynde med har Frederiksborg slotskirke endnu en funktion, som ligeledes er et levn fra barokkens dage – nemlig at være ridderkapel. Ganske vist samles ridderne ikke længere som i fordoms tider i et ordenskapitel, men tilbage er blevet skjoldenes ophængning. Oprindeligt var der jo kun tale om elefantordenen, og skikken med at lade ridderens våbenskjold male går tilbage til nogle bestemmelser fra Frederik III.s tid. Da Dannebrog-Ordenen blev indstiftet i 1671 blev disse bestemmelser udvidet til også at omfatte Dannebrogssridderne. Dannebrog-Ordenen blev principielt kun givet til adelige, og våbenspørgsmålet var derfor ikke noget problem, som det kan være det i vore dage. Våbenet blev malet på et metalskjold, omgivet af ordensbåndet, blå for elefantordenen – de blå riddere – og hvidt med en rød kant for Dannebrogssridderne – de hvide riddere. Desuden er skjoldet forsynet med ridderens navn, datoen for optagelsen og valgsproget.

I 1808 umiddelbart efter Frederik VI.s tronbestigelse blev det besluttet at omorganisere ordensvæsenet. Elefantordenen forbeholdtes fortsat rigets højeste dignitarer, kongehuset og fremmede statsoverhoveder – kun få borgerlige har i tiden siden 1808 fået det blå bånd, af danske skal fra vort århundrede kun nævnes Vilhelm Thomsen, H. N. Andersen og Niels Bohr – af udenlandske borgerlige kun Montgommery og Eisenhower, der begge blev dekoreret med elefantordenen i 1945.

For Dannebrogordenens vedkommende var det kongens tanke, at den skulle tildeles for erkendt borgerværd – som det hedder – og således kunne bæres af enhver uden hensyn til rang og stand. Ordenens højeste grad – bortset fra storkommandørkorset, som kun tildeles fyrstelige personer – er storkorset, svarende til Dannebrogskorset før 1808, og storkorsridderne får derfor fortsat deres skjold malet til ophængning her i kapellet. Det vil være ugørligt at gå nærmere ind på skjoldene eller at gøre rede for, hvilke bekendte mennesker, man kan finde her. Alene fra 1671 til 1808 er der udnævnt 780 hvide riddere og fra 1808 til 1912 har blot af danske omkring 425 personer fået storkorset. Selvom ikke alle ridderne har nået at få skjoldet udført, så er det

dog en anselig samling, der på denne måde er tilvejebragt og den rummer både gennem våbenbilleder og deviser et stort og ganske ubehandlet materiale til symbolernes historie.

Samtidig med Dannebrogordenens ændring i 1808 oprettedes det embede som ordenshistoriograf, som jeg har den ære at beklæde, og jeg kan ikke lade være med at benytte denne lejlighed til at understrege, at de bestemmelser, der i 1808 blev fastsat om indsendelse af den dekoreredes selvbiografi til ordenshistoriografen, skal tages højtideligt. Jeg kan vist godt røbe, at det hænder, at den pågældende enten sender nogle skematiske oplysninger, der lige så godt kan findes i den blå bog og tilsvarende værker, eller slet intet indsender, men undskylder sig med, at der intet er at berette netop om hans liv. Det kan ikke passe. Det skal jo dog nok være således, at vi allesammen har noget at fortælle om, hvordan livet har formet sig, om den udvikling eller de bevægelser indenfor vort specielle område, som vi har deltaget i eller været vidne til. Takket være det brede område, dekorationerne spænder over, er der her en enestående mulighed for at få et virkeligt alsidigt billede af det danske folks levvilkår og tankesæt gennem tiderne. Det store materiale til belysning af vort folk, som allerede nu foreligger i arkivet, vil engang i fremtiden, når det bliver gjort tilgængeligt for historikerne, være en kilde, som intet andet folk har magen til.

Desværre gik jo det ældre materiale til grunde ved Christiansborg slots brand i 1884, og biografierne efter den tid er principielt endnu ikke tilgængelige for forskerne; kun i enkelttilfælde og med særlige formål kan der gives adgang, men aldrig til en levnedsskildring, hvis forfatter endnu er i live.

Jeg tror ikke, det er helt forkert, hvis man betragter ridderbiografien som en forlængelse af skikken med ridderskjoldet. Den gang viste ridderen sit ansigt gennem sit skjold og sin devise – idag gennem en beretning, som har ganske andre muligheder for at tale til eftertiden.

Jonas Collin (1776-1861). Foto i Det kgl. Bibliotek optaget ca. 1860 af Georg E. Hansen. Billedet har dannet forlæg for Otto Baches tegning af Collin.

Gehejmekonferensråd Jonas Collins efterkommere

udarbejdet af

ALBERT FABRITIUS

FØRSTE SLÆGTLED

- 1 a. *Jonas Collin* (F: inspektør i Klasselotteriet *Niels Collin* og *Ingeborg Bolten*), f. 6. januar 1776 i Kbh., døbt 12. januar i Helligånds k., † 28. august 1861 i Kbh., begr. 2. september på Frederiksberg kgd. – Deputeret for finanserne, cand. jur., gehejmekonferensråd. ~ 13. november 1803 i Ledøje med *HENRIETTE Christine Hornemann* (F: sognepræst *Jacob Utzon Horneman* og *Margrethe Christiansdatter Sadolin*), f. 1772 i Marstal, døbt 26. november, † 21. maj 1845 i Kbh., begr. 26. s. m. på Frederiksberg kgd. (Hun ~ 1° 1795 med sognepræst i Korsør *Michael Gottlieb Birckner*, 1756-98). – 5 børn: Andet slægtled, nr. 2-6.

ANDET SLÆGTLED

- 2 a. *INGEBORG Nicoline Collin*, f. 23. august 1804 i Kbh., døbt 21. september i Helligånds k., † 27. maj 1877 i Kbh., begr. 1. juni på Garnisons kgd. ~ 18. oktober 1826 i Søllerød med justitiarius i Kriminal- og politiretten i Kbh., konferensråd *ADOLPH Ludvig Drewsen* (F: papirfabrikant *Christian Drewsen* og *Anna Christine Dorothea Lassen*), f. 20. marts 1803 i Kbh., hjemmedøbt 19. april, fremst. 8. maj i Vor Frue k., † 2. februar 1885 i Kbh., begr. 7. s. m. på Garnisons kgd. – 5 børn: Tredje slægtled I, nr. 7-11.
- 3 b. *Michael GOTTLIEB Birckner Collin*, f. 31. juli 1806 i Kbh., døbt 7. september i Helligånds k., † 7. juni 1885 i Kbh., begr. 12 s. m. på Frederiksberg kgd. – Grosserer, kammerassessor, cand. jur. ~ 24. oktober 1833 i Søllerød (Petri kbg.) med *Alexandrina Josephina AUGUSTA Petzholdt* (F: grosserer *Johannes Jacob Petzholdt* og *Josefine Marie Elisabeth Fontaine*), f. 2. november 1801 i Kbh., døbt 9. december i Petri k., † 4. oktober 1865 i Kbh., begr. 9. s. m. på Frederiksberg kgd. – 5 børn: Tredje slægtled II, nr. 12-16.
- 4 c. *Edvard Collin*, f. 2. november 1808 i Kbh., døbt 5. februar 1809 i Helligånds k., † 10. april 1886 i Kbh., begr. 16. s. m. på Assistens kgd.

- (gravsten på Frederiksberg kgd.). – Departementschef, etatsråd, cand. jur. ~ 10. august 1836 i Søllerød med *HENRIETTE Oline Thyberg* (F: tømremester *Henrik Thyberg* og *Birgitte Oline Cathrine Falenkam*), f. 22. oktober 1813 i Kbh., døbt 10. december i Trinitatis k., † 20. november 1894 i Kbh., begr. 24. s. m. på Assistens kgd. – 5 børn: Tredje slægtled III, nr. 17-21.
- 5 d. *Louise Collin*, f. 3. august 1813 i Kbh., døbt 27. september i Helligånds k., † 1. marts 1898 i Kbh., begr. 5. s. m. på Garnisons kgd. ~ 27. november 1840 på Frederiksberg (Garnisons kbg.) med kontorchef i Krigsministeriet, justitsråd, cand. jur. *Berent Christoph Wilkens Lind* (F: brygger, administrator, justitsråd, cand. jur. *Jens Mathias Lind* og *Anna Marie Nimb*), f. 27. december 1807 i Kbh., døbt 7. februar 1808 i Holmens k. (Vor Frue kbg.), † 22. december 1891 i Kbh., begr. 28 s. m. på Garnisons kgd. – 3 døtre: Tredje slægtled IV, nr. 22-24.
- 6 e. *Theodor Collin*, f. 2. november 1815 i Kbh., døbt 31. marts 1816 i Helligånds k., † 11. februar 1902 i Kbh., begr. 16. s. m. på Frederiksberg kgd. – Teaterlæge, professor. Ugift. – 1 søn: Tredje slægtled V, nr. 25.

TREDJE SLÆGTLED

I

Ingeborg Collins børn med justitiarius, konferensråd Adolph Drewsen
(se nr. 2):

- 7 a. *Jonna Drewsen*, f. 22. august 1827 i Fredericia, døbt 15. september i Trinitatis k., † 30. maj 1878 på Nysø, begr. 6. juni i Præstø. ~ 2. februar 1850 på Frederiksberg med *Henrik baron Stampe* til baroniet Stampenborg (F: *Henrik baron Stampe* til baroniet Stampenborg og *Christine Marguérite Salome Dalgas*), f. 15. marts 1821 på Christinelund, døbt 24. april i Skibinge, † 24. februar 1892 på Nysø, begr. i Præstø. – 6 børn: Fjerde slægtled I, nr. 26-31.
- 8 b. *Valdemar Drewsen*, f. 11. december 1828 i Kbh., døbt 25. maj 1829 i Garnisons k., † 12. januar 1892 i Sindsen ved Kristiania. – Bestyrer af Bentse Brugs papirfabrik ved Kristiania. ~ 22. juni 1854 med *PAULINE Sophie Beutner* (F: oliemøller, kaptajn *Simon Nicolai Beutner* og *Nanna Drewsen*), f. 28. oktober 1828 i Lyngby, døbt 26. december, † 23. august 1908 i Ørholm (?) – 7 børn: Fjerde slægtled II, nr. 32-38.
- 9 c. *Viggo Drewsen*, f. 15. november 1830 i Kbh., døbt 20. maj 1831 i Garnisons k., † 8. november 1888 i Kbh., begr. 14. s. m. på Garnisons kgd. – Kontorchef i Livsforsikrings- og forsørgelsesanstalten af

- 1871, filosofisk forfatter. ~ 3. oktober 1872 i Gentofte med *Louise Collin*, 1839-1920, se nr. 18. – 4 børn: Fjerde slægtled III, nr. 39-42.
- 10 d. *Einar Drewsen*, f. 8. januar 1833 i Kbh., døbt 15. juni i Garnisons k., † 9. juli 1873 på Oringe, begr. 12. juli i Kbh. Garnisons kgd. – Assistent i Nationalbanken, cand. polit. Ugift.
- 11 e. *Harald Drewsen*, f. 21. maj 1836 i Kbh., døbt 4. september i Garnisons k., † 3. september 1878 på Frederiksberg, begr. 7. s. m. på Garnisons kgd. – Arkitekt, bygningsinspektør under Frederiksberg kommune. ~ 23. maj 1874 i Kbh., Garnisons k., med *Ingeborg Lind*, 1841-1924, se nr. 22. – Ingen børn.

II

*Grosserer, kammerassessorr, cand. jur. Gottlieb Collins børn
med Augusta Petzholdt (se nr. 3):*

- 12 a. *Hjalmar Collin*, f. 18. juli 1834 i Kbh., døbt 5. september i Helligånds k., † 13. januar 1897 i Kbh., begr. 19. s. m. på Assistens kgd. – Forpagter af Palstrup, Højbjerg sg., senere journalist. ~ 15. marts 1862 i huset (Trinitatis sg.) med *MARIE Magdalene Grønberg* (F: bødker-mester *Johannes Peter Andreas Grønberg* og *Sophie Amalie Rasmus-sen*), f. 13. december 1841 i Kbh., † 16. maj 1899 i Kbh., begr. 20. s. m. på Assistens kgd. – 5 børn: Fjerde slægtled IV, nr. 43-47.
- 13 b. *Edgar Collin*, f. 26. oktober 1836 i Kbh., døbt 4. juni 1837 i Hellig-ånds k., † 30. juni 1906 i Ordrup, begr. 5. juli på Kbh. Vestre kgd. – Journalist, teaterhistorisk forfatter, tit. professor. ~ 4. maj 1866 i Kbh., Slots k. med *Augusta MAGDALENE Hansen* (F: kgl. kammer-sanger *Jørgen Christian Hansen* og kgl. skuespillerinde *Erhardine Adolphine Rantzau*), f. 25. februar 1841 i Kbh., døbt 12. juni i Slots k., † 26. oktober 1894 i Kbh., begr. 1. november på Vestre kgd. – 2 børn: Fjerde slægtled V, nr. 48-49.
- 14 c. *Helga Collin*, f. 15. januar 1841 i Kbh., døbt 12. maj i Helligånds k., † 11. januar 1918, urnen nedsat 8. oktober på Frederiksberg kgd. – ~ 28. juni 1868 med skuespilleren *Andreas Nicolai CARL Price* (F: artist *James Price* og gulvdanserinde *Rosa Sophie Caroline Lewin*), f. 6. juni 1839 på Frederiksberg, døbt 26. juli (tysk ref.men.), † 22. april 1909 på Frederiksberg, begr. 27 s. m. på Frederiksberg kgd. – 3 børn: Fjerde slægtled VI, nr. 50-52.
- 15 d. *Elna Collin*, f. 5. oktober 1842 i Kbh., døbt 12. april 1843 i Hellig-ånds k., † 7. september 1913 i Lyngby, begr. 13. s. m. på Kbh. Garni-sons kgd. – ~ 29. maj 1869 i Garnisons k. med grosserer *VALDE-MAR Christian Glad* (F: skibskaptajn *Jacob Christian Glad* og *Juliane Frederikke Richie*), f. 12. november 1840 i Kbh., døbt 6. december i

Vor Frelser k., † 17. maj 1886 i Kbh., begr. 23. s. m. på Garnisons kgd. – 2 børn: Fjerde slægtled VII, nr. 53-54.

- 16 e. *Arthur Collin*, f. 21. oktober 1844 i Kbh., døbt 12. juni 1845 i Helligånds k., † 25. september 1925 i Kbh., begr. 2. oktober på Bispebjerg kgd. – Journalist. ~ 18. juli 1903, Kbh., Garnisons k., med *Anna Kirstine Christensen*, f. 26. februar 1842, † 14. november 1918. Ingen børn.

III

Departementschef, etatsråd, cand. jur. Edvard Collins børn med Henriette Thyberg (se nr. 4):

- 17 a. *Ingeborg Mimi Collin*, f. 24. september 1837 i Kbh., døbt 4. april 1838 i Trinitatis k., † 15. februar 1843 i Kbh., begr. 19. s. m. på Assistens kgd. (Helligånds sg.).
- 18 b. *Henriette LOUISE Collin*, f. 20. februar 1839 i Kbh., døbt 14. juni i Trinitatis k., † 6. december 1920 i Kbh., urnen nedsat på Garnisons kgd. ~ 3. oktober 1872 i Gentofte med kontorchef *Viggo Drewsen*, 1830-88, se nr. 9. – 4 børn: Fjerde slægtled VIII, nr. 55-58.
- 19 c. *JONAS Sigismund Collin*, f. 8. april 1840 i Kbh., døbt 11. juni i Trinitatis k., † 9. juli 1905 i Brørup, begr. 17. s. m. på Frederiksberg kgd. – Etatsråd, zoolog, cand. mag. ~ 23. september 1876 i Vedbæk kapel med *Benedicte Knudtzon* (F: grosserer *Peter Christian Knudtzon* og *Lucinde Gotschalk*), f. 23. september 1856 i Kbh., døbt 23. april 1857 i Garnisons k., † 14. maj 1940 i Ordrup, begr. 20. s. m. på Frederiksberg kgd. – 5 børn: Fjerde slægtled IX, nr. 59-63.
- 20 d. *GERDA Oline Collin*, f. 26. juli 1841 i Kbh., døbt 6. september i Trinitatis k., † 17. april 1845 i Kbh., begr. 20. s. m. på Assistens kgd. (Helligånds sg.).
- 21 e. *Mimi Collin*, f. 27. december 1842 i Kbh., døbt 29. april 1843 i Trinitatis k., † 20. april 1855 i Kbh., begr. 24. s. m. på Assistens kgd.

IV

Louise Collins døtre med justitsråd, kontorchef, cand. jur. Berent Christoph Wilkens Lind (se nr. 5):

- 22 a. *Ingeborg Lind*, f. 2. september 1841 i Kbh., hjemmedøbt 3. december, fremst. 1. juni 1842 i Garnisons k., † 29. juli 1924 i Kbh., bisat Bispebjerg krem. ~ 23. maj 1874 i Kbh., Garnisons k., med arkitekten *Harald Drewsen*, 1836-78, se nr. 11. – Ingen børn.
- 23 b. *Anna Lind*, f. 1. februar 1843 i Kbh., døbt 1. juli i Garnisons k., † 7. juni 1915 i Kbh., begr. 11. s. m. på Garnisons kgd. – Ugift.
- 24 c. *Agnethe Lind*, f. 24. september 1849 i Kbh., hjemmedøbt 23. novem-

ber, fremst. 11. maj 1850 i Garnisons k., † 7. juni 1915 i Kbh. (s. d. som søsteren), begr. 11. s. m. på Garnisons kgd. – Ugift.

V

Teaterlægen, professor Theodor Collins søn med Sophie Emilie Bernbom

(se nr. 6):

- 25 a. *Alfred Theodor Collin*, f. 19. oktober 1849 i Lyngby, døbt 26. december, † 15. oktober 1922 i Lyngby, begr. 23. s. m. på Søllerød kgd. – Toldklarerer, senere fotograf. ~ 25. maj 1873 på Frederiksberg med *Ottilia Frederikke Christiane Bloch* (F: løjtnant i ingeniørtropperne *Jørgen Theodor Bloch* og *Cecilia Vilhelmine Eleonore Tamm*), f. 23. januar 1850 i Assens, døbt 17. marts, † 9. april 1935 i Søllerød, begr. 15. s. m. på Søllerød kgd. – 8 børn: Fjerde slægtled X, nr. 64-71.

FJERDE SLÆGTLED

I

Jonna Drewsens børn med Henrik baron Stampe

(se nr. 7):

- 26 a. *Rigmor baronesse Stampe*, f. 7. december 1850 på Christinelund, hjemmedøbt 2. marts 1851, fremst. 18. maj i Skibinge k., † 9. niarts 1923 på Frederiksberg, urnen nedsat 15. marts på krematoriets kgd. ~ 18. juli 1879 i Kbh. (b. v.) med komponisten, professor *VICTOR Emanuel Bendix* (F: grosserer *Emanuel Bendix* og *Ida Caroline Magnus*), f. 17. maj 1851 i Kbh. (mosaisk), † 5. januar 1926 på Frederiksberg, urnen nedsat på Solbjerg kgd., skilt 1905. (Han g. 2° 1905 *Dagmar Hansine Raven*, født *Lebrecht*). – 3 børn: Femte slægtled I, nr. 72-74.
- 27 b. *Astrid baronesse Stampe*, f. 19. december 1852 på Christinelund, døbt 2. februar 1853 i Kbh., Garnisonss k. (Skibinge kbg.), † 16. april 1930 i Kbh., begr. 23. s. m. på Jungshoved kgd. – Forfatterinde. ~ 29. oktober 1881 i Præstø med stiftamtmand, kammerherre *Gustav Hakon Valdemar Feddersen* (F: kommitteret, justitsråd *Hans Ditmar Frederik (Fritz) Feddersen* og *Ingeborg Cathrine Johanne Jensine Deegen*), f. 1. juli 1848 i Kbh., døbt 24. s. m. i Trinitatis k., † 11. september 1912 i Nykøbing F., begr. 17. s. m. på Jungshoved kgd. – 4 børn: Femte slægtled II, nr. 75-78.
- 28 c. *Henrik baron Stampe*, f. 20. juli 1854 på Christinelund, hjemmedøbt 23. juli, † s. d., begr. 25. s. m. på Skibinge kgd.
- 29 d. *Christine (KIRSTINE) baronesse Stampe*, f. 30. oktober 1856 på Chri-

- stinelund, hjemmedøbt 6. december, fremst. 26. juli 1857 i Skibinge k., † 9. marts 1884 på Frederiksberg, begr. 14. s. m. ~ 24. maj 1882 på Nysø med minister, stiftamtmand, kammerherre *Vilhelm Bardenfleth* (F: justitsminister, gehejmekonferensråd *Carl Emil Bardenfleth* og *Sophie Amalie* rigsgrevinde *Schmettau*), f. 18. juli 1850 i Kbh., døbt 13. august i Garnisons k., † 6. september 1933 på Frederiksberg, begr. 12. s. m. (Han g. 2° 1888 med *Agnete Brandt*, 1862-1946). – 1 søn: Femte slægtled III, nr. 79.
- 30 c. *INGEBORG Emilie* baronesse *Stampe*, f. 24. januar 1859 på Christinelund, hjemmedøbt 28. marts, fremst. 14. august i Skibinge k., † 18. september s. a. sst., begr. 20. s. m. på Skibinge kgd.
- 31 f. *JEANINA Emilie* baronesse *Stampe*, f. 11. september 1861 på Christinelund, hjemmedøbt 16. oktober (Skibinge kbg.), † 22. juni 1911 i Kbh., begr. 28. s.m. på Vestre kgd. ~ 27. september 1882 på Nysø med overpræsident i Kbh., kammerherre *FRÉDÉRIC Lindam Godefroi de Dompierre de Jonquières* (F: bureauchef i ministeriet for Slesvig *Godefroi Chrétien de Dompierre de Jonquières* og *Harriet Lindam*), f. 6. oktober 1854 i Kbh., døbt 13. december i fransk-reformt k., † 30. april 1925 i Kbh., begr. 6. maj på Vestre kgd. – 5 børn: Femte slægtled IV, nr. 80-84.

II

Fabrikbestyrer Valdemar Drewsens børn med Pauline Beutner

(se nr. 8):

- 32 a. *Aage Drewsen*, f. 29. maj 1855, † ca. 1919. – Direktør for Bentse Brugs papirfabrik. ~ i maj 1894 med *Johanne Frederikke Boyesen*, f. 8. januar 1868, † 19. juli 1907. – Ingen børn.
- 33 b. *Ellen Drewsen*, f. 14. juni 1856, † 6. august 1888 i Christiania. – Ugift.
- 34 c. *VIGGO Beutner Drewsen*, f. 13. april 1858 på Holmegård, † 18. maj 1930 i Larchmont, N.Y., urne i San Francisco. – Kemiker. ~ 22. januar 1887 i Trondhjem med forfatterinden *Gudrun Løchen* (F: brugs-ejer *Herman Løchen* og *Anna Margrethe Jenssen*), f. 5. maj 1867 i Sunnæs, Inderøy, † 16. maj 1946 i San Francisco. – 3 børn: Femte slægtled V, nr. 85-87.
- 35 d. *Jonas Drewsen*, f. 15. august 1860 i Christiania, døbt 22. oktober i Jacobs k., † 9. april 1929 i Blovstrød, begr. 14. s. m. på Lundtofte kgd. – Bestyrer af Ørholm papirfabrik, driftsbestyrer på papirfabriken i Lachendorf, Tyskland. ~ 22. september 1894 i Hannover (Standesamt) med *EMELIE Friederike Wilhelmine Schaer* (F: major *Karl Franz Joachim Anthon Schaer* og *Josephine Niebuhr*), f. 5. april 1866 i Lüneburg, døbt 3. juni i Garnisons k., † 21. januar 1962 i Blovstrød, ur-

- nen nedsat 3. februar på Lundtofte kgd. – 3 sønner: Femte slægtled VI, nr. 88-90.
- 36 e. *Sigrid Drewsen*, f. 2. juli 1865 i Christiania, † i december 1938 i Oslo, begr. 23. s. m. på Vestre Gravlund. ~ med kaptajn i den norske generalstab *AXEL Hvide Bang* (F: oberstløjtnant *Torkil Berg Bang* og *Anne Marie Sophia Schøyen*), f. 18. oktober 1860 i Christiania, † 16. januar 1902 i Stavanger, begr. sst. – 1 søn: Femte slægtled VII, nr. 91.
- 37 f. *Paul Drewsen*, f. 10. august 1866 i Christiania, † 1907(?), dømt død Kbh. byret 29. august 1928. – Ingeniør. ~ 1° med *Sophie (SOFFI) Elisabeth Lassen* (F: regeringsadvokat *Otto Carl Lassen* og *Alexandra Cathrine Henriette von Munthe af Morgenstjerne*), f. 18. januar 1873 i Christiania, † 7. marts 1917 sst., skilt (hun ~ 2° 1903 med digteren *Holger Drachmann*, 1846-1908, 3° 1909 med godsejer *Vilhelm Roede*); 2° 1902 med *Gudrun Lassen*, f. 1881, † 16. oktober 1910 i Christiania (hun ~ 2° med ingeniør *Carl Bendeke*, 1878-1923). – Ingen børn.
- 38 g. *Fanny Drewsen*, f. 1. september 1868 i Christiania, † 28. december 1943 på Danshøj, Ullerød, Tjæreby sg., urnen nedsat 11. februar 1944 på Kbh. Holmens kgd. ~ 6. juni 1890 i Kbh., Holmens k., med forfatteren *GUSTAV Frederik Esmann* (F: generalmajor *Niels Christian Esmann* og *Adelheid Nathalie Weber*), f. 17. august 1860 i Kbh., døbt 25. oktober i Garnisons k., † 4. september 1904 i Kbh., bisat Frederiksberg krematorium, urnen nedsat på Holmens kgd. – Ingen børn.

III

Forfatteren, kontorchef Viggo Drewsens børn med Louise Collin
(se nr. 9):

- 39 a. *Gerd Drewsen*, f. 30. august 1873 i Kbh., † 27. november 1955 i Hellerup. ~ 11. august 1899 i Lyngby med rigsdagsstenograf *Carl Gustav Casse* (F: fabrikejer *Gustav Engelbreth Casse* og *Mathilde Ingeborg Jensen*), f. 29. maj 1873 i Kappel, døbt 31. juli, † 2. september 1964 i Glostrup, bisat 4. s. m. Bispebjerg krematorium. – 2 børn: Femte slægtled VIII, nr. 92-93.
40. b. *Svend Drewsen*, f. 12. oktober 1874 i Kbh., † 15. oktober 1934, Kingo sogn, Kbhv. – Oversætter.
- 41 c. *Sten Drewsen*, f. 24. januar 1877 i Kbh., † 11. januar 1943 i Kbh., urnen hensat i Bispebjerg kolumbarium. – Journalist, redaktør, forfatter. ~ 1° 26. maj 1917 i huset i Garnisons sogn med fraskilt direktør *Brita Neovius*, født *Sjöberg*, født 15. maj 1887, Stockholm, skilt (hun ~ 3° *Monberg*); 2° med *Ella Støttrup*, f. i april 1915 (hun ~ 2° med

arkitekten, professor *Sune Adolf Lindström*, f. 1906). – 1 søn: Femte slægtled IX, nr. 94.

- 42 d. *Jonna Drewsen*, f. 12. december 1878 i Kbh., † 15. oktober 1942 på Frederiksberg, begr. 17. s. m. på Bispebjerg kgd. – ~ 1903 med musiker *Knud Bendix* (F: professor *Otto Julius Emanuel Bendix* og *Sophie Pedersen*), f. 24. marts 1875 i Boston, USA, † 15. december 1903 i Kbh., bisat Frederiksberg krematorium. – 1 datter: Femte slægtled X, nr. 95.

IV

Forpagter, journalist Hjalmar Collins børn med Marie Grønberg

(se nr. 12):

- 43 a. *GOTTLIEB Jonas Collin*, f. 19. oktober 1862 på Frederiksberg, † 1. maj 1915 i Mullerup, bisat 11. s. m. på Bispebjerg krematorium. – Strandkontrollør i Mullerup ved Slagelse. ~ 23. oktober 1886 (i Malmö?) med *OLGA Francisca Siesing* (F: værkfører), f. 27. august 1860 i Malmö, † 31. december 1918 i Århus, begr. 7. januar 1919 på Bispebjerg kgd. (En adoptivdatter *Ebba Bertha Therese Tullgren*, f. 1. februar 1884, ~ med trafikassistent i Cherbourg, Frankrig, *Louis Jean Victor Beauceage*, f. 16. juni 1890).
- 44 b. *August Collin*, f. 15. juli 1865 i Kbh., † 18. februar 1939 sst., urnen nedsat 26. s. m. på Sundby kgd. – Reraktør, indehaver af Collins Korrespondancebureau. ~ 14. september 1889 i Kbh., i huset Trinitatis sogn, med *Vibeke Christiane Birch* (F: Kongens foged, cand. jur. *Carl Christian Birch* og *Christiane Hastrup*), f. 6. august 1862 i Kbh., † 14. februar 1946 i Hellerup, bisat 16. s. m., urnen hensat i Bispebjerg kolumbarium, skilt. – 4 børn: Femte slægtled XI, nr. 96-99.
- 45 c. *INGEBORG Augusta Collin*, f. 21. januar 1867 i Skovshoved, † 20. marts 1952 på Nivågårds hospital, bisat 27. s. m. Bispebjerg krematorium. ~ 14. april 1905 i Ordrup med apoteker i Thisted *Andreas Martin Henrik Lund* (F: rodemester *Palle Henrik Lund* og *Andrea Louise*, født *Lund*), f. 11. januar 1866 i Kbh., † 28. oktober 1922 på „Aalborghus“ på rejse til Kbh., bisat 4. november Bispebjerg krematorium. – Ingen børn.
- 46 d. *Hjalmar Collin*, f. 9. december 1873 i Kbh., døbt 2. juli 1874 i Holmens k., † 4. september 1901 i Vestindien. – Vestindisk soldat, maskinist ved sukkerfabriken på St. Croix. – Ugift.
- 47 e. *Edgar Collin*, f. 7. februar 1876 i Kbh., døbt 7. oktober i St. Johannes k., † 1. februar 1956 i Hellerup, bisat 4. februar Bispebjerg krematorium. – Fabrikant, assistent ved Carlsberg bryggerierne. ~ 10. jun 1912 i Kbh. Sundby k., med *Johanne Louise Larsen* (F: gårdejer *Christian Peter Larsen* og *Mette Marie Jensen*), f. 23. februar 1882 på

Hjørring hede, døbt 6. april i Hjørring. [K.]. – 2 sønner: Femte slægtled XII, nr. 100-101.

Teaterhistorikeren, professor Edgar Collins børn med Magdalene Hansen
(se nr. 13):

- 48 a. *Kaj JONAS Collin*, f. 27. (26.) april 1867 i Kbh., døbt 9. juli i Frederiksberg k., † 24. marts 1938 i Kbh., begr. 29. s. m. på Vestre kgd. – Assurandør. ~ 1. februar 1902 i Kbh., Holmens k. med musiklærerinde *AGNES Camilla Andrea Nielsen* (F: malermester *Peter Emil Nielsen* og *Ane Marie Frydendahl*), f. 28. marts 1870 i Kbh., døbt 1. maj i Vor Frelsers k., † 3. december 1947 i Kbh., begr. 8. s. m. på Vestre kgd. – 1 datter: Femte slægtled XIII, nr. 102.
- 49 b. *Kaja JONNA Ebba Collin*, f. 6. juni 1872 på Fasanholm, døbt 10. juli 1873 i Gentofte, † 7. december 1938 på Frederiksberg, urnen nedsat på Frederiksberg kgd. – Skuespillerinde ved Det kgl. Teater. ~ 17. april 1897 i Søllerød med skuespilleren *NICOLAI Anders Neiiendam* (F: slagtermester *Nicolaj Anton Adolph Neiiendam* og *Dorthea Marie Andersen*), f. 21. marts 1865 i Kbh., døbt 28. maj i St. Johannes k., † 15. marts 1945 på Frederiksberg, urnen nedsat 21. s. m. på Frederiksberg kgd. – 1 søn: Femte slægtled XIV, nr. 103.

VI

Helga Collins børn med skuespilleren Carl Price

(se nr. 14):

- 50 a. *Aage Price*, f. 27. april 1869 i Kbh., † 13. maj 1940 på Ebberødgård. – Ugift.
- 51 b. *Karen Price*, f. 16. juni 1870 i Kbh., † 25. oktober 1888 sst.
- 52 c. *ELLEN Juliette Collin Price*, f. 21. juni 1878 i Snekkersten, † 4. marts 1968. – Solodanserinde. ~ 1° 3. juni 1902 i Kbh., Slots k. med assistent ved Civillisten, administrator i Brasilien *Jean Louis Eugène Etienne Xavier de Plane* (F: oberst *Jean Baptiste André Xavier de Plane* og *Anna Ernestine Josephine von Bülow*), f. 27. maj 1880 i Århus, døbt i Domk., † 25. august 1945 i Gudhjem, begr. 28. s. m., skilt; 2° 5. august 1919 i Østerlars med teaterdirektør *Aage Emil August Angelo Colding* (F: oberst *Johan Georg Frederik Colding* og *Johanne Marie Larsen*), f. 23. august 1869 i Kbh., døbt 2. november i Garnisons k., † 27. september 1921 på Frederiksberg, urnen nedsat på Frederiksberg kgd.; 3° 11. februar 1932 i Tønder (b.v.) med første mand. – 4 børn: Femte slægtled XV, nr. 104-107.

VII

Elna Collins børn med grosserer Valdemar Glad

(se nr. 15):

- 53 a. *ULLA Collin Glad*, f. 7. april 1870 i Kbh., døbt 29. maj i Vor Frue k., † 25. august 1916 i Kbh., begr. 30. s. m. på Garnisons kgd. – Assistent i Dansk Folkemuseum. – Ugift.
- 54 b. *Poul Valdemar Collin Glad*, f. 29. oktober 1873 i Kbh. – Handelsmand i Sidney. ~ 17. januar 1917 med *Stella May Reynolds* (F: købmand *Arthur Reynolds* og *Mary Mac Crory*), f. 22. juli 1885. – 1 datter: Femte slægtled XVI, nr. 108.

VIII

Louise Collins børn med forfatteren, kontorchef Viggo Drewsen

(se nr. 18):

- 55 a. *Gerd Drewsen*, 1873-1955, se nr. 39. ~ 1899 med rigsdagsstenograf *Carl Gustav Casse*, 1873-1964. – 2 børn: Femte slægtled XVII, nr. 109-110.
- 56 b. *Svend Drewsen*, 1874-1934. – Oversætter, se nr. 40.
- 57 c. *Sten Drewsen*, 1877-1943. – Journalist, redaktør, forfatter, se nr. 41. ~ 1° 1917 med *Brita Neovius*, f. Sjöberg, skilt; 2° med *Ella Støttrup*, f. 1915. – 1 søn: Femte slægtled XVIII, nr. 111.
- 58 d. *Jonna Drewsen*, 1878-1942, se nr. 42. ~ 1903 med musiker *Knud Bendix*, 1875-1903. – 1 datter: Femte slægtled XIX, nr. 112.

IX

Zoologen, etatsråd Jonas Collins børn med Benedicte Knudtzon

(se nr. 19):

- 59 a. *Jonas Collin*, f. 9. juli 1877 i Vedbæk, døbt 12. august i Søllerød, † 29. juli 1938 i Kbh., begr. 1. august på Frederiksberg kgd. – Professor, overkirurg, dr. med. ~ 3. februar 1906 i Gammel Haderslev med *Ellen Roose* (F: kornhandler, bankdirektør *Jørgen Hansen Roose* og *Christiane Ohlsen*), f. 2. september 1880 i Gammel Haderslev, døbt 29. s. m., † 25. oktober 1966 i Ordrup. – 1 søn: Femte slægtled XX, nr. 113.
- 60 b. *INGA Henriette Lucinde Collin*, f. 25. juli 1879 i Vedbæk, døbt 24. august i Søllerød, † 22. marts 1929 i Kbh., begr. 27. s. m. på Assistens kgd. – Forfatterinde. ~ 2. juni 1904 i Kbh., Holmens k., med professor, dr. scient. *PAUL Mardiros Nalbandián* (F: *Toros Nalbandián* og *Henagante* .....), f. 14. maj 1872 i Sivas, Armenien, † 15. au-

- gust 1916 i Konstantinopel. – 4 børn: Femte slægtled XXI, nr. 114-117.
- 61 c. *AASE Harriet Collin*, f. 15. maj 1881 i Kbh., døbt 5. juni i Vedbæk. † 9. marts 1965. ~ 23. juni 1908 i Søllerød med læge *JØRGEN Holger Holbo* (F: lærer *Jørgen Holbo* og *Matthea Elisabeth Petersen*), f. 1. april 1879 i Rønnebæk, døbt 26. juni, † 26. august 1957 på Frederiksberg, begr. på Soderup kgd. – 2 børn: Femte slægtled XXII, nr. 118-119.
- 62 d. *Elisabeth Collin*, f. 10. februar 1884 i Kbh., døbt 11. april i fransk-ref. k. † 17. april 1969. – Sekretær ved Nationalmuseet. – Ugift.
- 63 e. *Edvard Collin*, f. 8. oktober 1886 i Kbh., døbt 21. november i fransk-ref. k., † 3. juni 1960 i Hellerup, begr. 7. s. m. på Lyngby kgd. – Overlæge, radiolog. ~ 1° 29. januar 1915 i Kbh., Citadels k. med *Edith Riise* (F: generalkommissær *Frederik Riise* og *Anna Dorothea Christine Westergaard*), f. 2. januar 1892 i Kbh., † 11. marts 1949 sst., bisat 15. s. m. i Citadels k., urnen nedsat på Hornbæk kgd., skilt (hun ~ 2° 1938 med borgmester *Alfred Bindsløv*, 1896-1954); 2° 22. oktober 1938 i Lyngby med *Karen ELSE Ida Johanne Christoffersen* (F: inkassator *Carl Sofus Christoffersen* og *Ane Marie Kirstine Olga Hansen*), f. 3. juli 1910 i Kbh., døbt i Vor Frelsers k. [Virum]. – 5 børn: Femte slægtled XXIII, nr. 120-124.

X

Fotograf Alfred Theodor Collins børn med Ottilia Frederikke Christiane Bloch
(se nr. 25):

- 64 a. *THEODOR Vilhelm Collin*, f. 11. august 1873 i Kbh., † 22. januar 1959 sst., bisat 25. s. m. Bispebjerg krematorium. – Overtjener. ~ 12. september 1897 med *Vibeke Nygaard* (F: slagter *Jacob Severin Nygaard* og *Hansine Frederikke Christensen*), f. 26. april 1871 i Fuglebjerg, hjemmedøbt 22. oktober s. å., fremst. 30. september 1873, † 23. januar 1951 i Kbh., bisat 28. s. m. Bispebjerg krematorium. – 3 døtre: Femte slægtled XXIV, nr. 125-127.
- 65 b. *OTTO Carl Collin*, f. 3. august 1875 i Nakskov, døbt 17. oktober, † 2. juni 1951 i Hellerup. – Fotograf. ~ 6. februar 1923 i Herlev med *INGEBORG Johanne Lorenzen* (F: proprietær *Emil Christian Johannes Lorenzen* og *Louise Frida Margrethe Jespersen*), f. 29. oktober 1883 på Lille Birkholm, Hjortespring, døbt 10. februar 1884 i Gladsaxe k. † 23. august 1972, begr. fra Søllerød k. – Ingen børn.
- 66 c. *Vilhelm Collin*, f. 15. august 1876 i Nakskov, døbt 5. november, † 8. maj 1882 i Nakskov, begr. 12. s. m.
- 67 d. *AAGE Henrik Collin*, f. 30. oktober 1878 i Nakskov, døbt 18. april

1879. † 5. juli 1966. – Malermester. ~ 1° med *Magda Jensen*. Ægteskabet opløst 1916. ~ 2° 10. september 1922 i Frederiksberg k. med *Petra Gerda Nielsen Thoft* (F: møller *Jacob Nielsen Thoft* og *Ane Pedersen*), f. 23. maj 1896 i Sevel. – 1 søn: Femte slægtled XXV, nr. 128.
- 68 e. *HEDVIG Jacobine Henriette Collin*, f. 27. maj 1880 i Nakskov, døbt 3. august, † 31. marts 1964 i Skodsborg, begr. 4. april på Søllerød kgd. – Maler og tegner. Ugift.
- 69 f. *ELSE Vilhelmine Theodora Collin*, f. 18. juni 1882 i Nakskov, døbt 29. september. ~ 26. september 1912 i Kbh. med skuespilleren *Jules Eugène LOUIS Jouvét* (F: entrepreneur de Travaux Publics *Louis Jouvét* og *Eugénie Sejournet*), f. 24. december 1887 i Crozon, Finisterre, Frankrig, † 16. august 1951 i Paris, begr. 21. s. m. på Montmartre kgd. – [Paris]. – 3 børn: Femte slægtled XXVI, nr. 129-131.
- 70 g. *IDA Cecilie Caroline Collin*, f. 1. juli 1887 i Nakskov, døbt 23. oktober. ~ 7. september 1912 i Lyngby k. med direktør for Sækkelejekompagniet *MARINUS Krusborg Andersen*, f. 29. januar 1884 i Århus (Vor Frue sg.), † 5. april 1956 i Hellerup, bisat 10. s. m. Bispebjerg krematorium, urne på Sorgenfri kgd. – Ingen børn. [K.].
- 71 h. *Einar Collin*, f. 21. december 1893 i Lyngby, † i USA, uvist når.

FEMTE SLÆGTLED

I

Rigmor baronesse Stampes børn med komponisten, professor Victor Bendix
(se nr. 26):

- 72 a. *KAREN Esther Stampe Bendix*, f. 8. februar 1881 i Kbh., døbt 12. oktober 1898 i Slagelse, † 17. december 1963. – Forfatterinde. ~ 6. marts 1906 i Kbh. (b.v.) med stadsingeniør, cand. polyt. *Olaf Forchhammer* (F: rektor, dr. phil. *Johannes Nicolaj Georg Forchhammer* og *Abigael Marie Ebbesen*), f. 27. januar 1881 på Herlufsholm, døbt 20. marts, † 11. juli 1964 i Kbh., skilt (han ~ 2° 11. maj 1917 med læge *Ellen Marie Pouline Hallas*, 1884-1951, skilt; 3° 13. september 1941 med mag. scient. *Grethe Høgstrøm*, 1902-57). – 1 datter.
- 73 b. *Aage Bendix*, f. 11. april 1882 i Kbh., † 12. februar 1899 sst., begr. 18. s. m. på Assistens kgd.
- 74 c. *Kaj Victor Bendix*, f. 24. september 1883 på Frederiksberg, † 15. marts 1919 på Frederiksberg, bisat 18. s. m. Bispebjerg krematorium. Sanger, sangpædagog. ~ 23. oktober 1914 i Kbh. med violinistinden *Maude Dagmar Salomon* (F: kontorchef i Landmandsbanken *Carl Salomon* og *Emily Agnes Crackentorp*), f. 9. juni 1887 i Kbh. – Ingen børn.

II

Astrid baronesse Stampes børn med stiftamtmand, kammerherre

Gustav Hakon Valdemar Feddersen (se nr. 27):

- 75 a. *HAKON Stampe Feddersen*, f. 22. januar 1883 på Frederiksberg, døbt 18. marts i Vartov k., † 2. december 1883 på Frederiksberg, begr. på Jungshoved kgd.
- 76 b. *JONNA Stampe Feddersen*, f. 16. september 1884 på Frederiksberg, døbt 19. oktober i Vartov k., † 1. juni 1958, begr. på Jungshoved kgd. – Klosterfrøken i Vemmetofte.
- 77 c. *GUDRUN Stampe Feddersen*, f. 9. juni 1887 på Frederiksberg, døbt 24. juli i Vartov k., † 20. juni 1902. – Klosterfrøken i Vemmetofte.
- 78 d. *INGRID Kristine Stampe Feddersen*, f. 17. september 1888 på Frederiksberg, døbt 21. oktober i Vartov k., † 21. oktober 1956, begr. på Jungshoved kgd. – Klosterfrøken i Vemmetofte.

III

Kirstine baronesse Stampes søn med minister, stiftamtmand,

kammerherre Vilhelm Bardenfleth (se nr. 29):

- 79 a. *KNUD Stampe Bardenfleth*, f. 19. februar 1884 på Frederiksberg, døbt 30. marts i Vartov k., † 20. maj 1941 i Rungsted Kyst. – Mag. scient, lektor ved Rungsted Statsskole. ~ 1° 4. august 1911 med *IDA Louise Fenger* (F: civilingeniør *Johannes Evald Fenger* og *Janet Brand Irvine*), f. 5. juli 1884, † 15. februar 1914; 2° 6. juni 1919 i Asminderød med *Anna Sophie Simony* (F: proprietær *Julius Simony* og *Laura Vilhelmine Jespersen*), f. 5. oktober 1878 i Sahl, † 1. september 1959 i Rungsted Kyst. – 2 børn.

IV

Jeanina baronesse Stampes børn med overpræsident, kammerherre

Frédéric de Jonquières (se nr. 31):

- 80 a. *ERIK Godfred de Dompierre de Jonquières*, f. 13. juli 1883 på Frederiksberg, døbt 19. august i Vartov k., † 22. oktober 1949 i Kbh., begr. 27. s. m. på Vestre kgd. – Fuldmægtig i Ordenskapitlet, cand. jur. ~ 28. oktober 1913 i Kbh., Frederiks k. med *Sigrid Gudme* (F: sognepræst *Valdemar Sophus Iver Gudme* og *Elisabeth Augusta Utke Wolff*), f. 23. maj 1890 i Ullits, † 26. juni 1969, skilt 1930. – 2 sønner.
- 81 b. *ELISABETH de Dompierre de Jonquières*, f. 20. juli 1885 på Frederiksberg, døbt 9. august i Vartov k., † 7. marts 1971. ~ 7. oktober 1907 i Odense med generalmajor *Erik baron Bille Brahe* (F: hofjæger-

- mester *Preben baron Bille Brahe og Frederikke Julie Elisabeth Cederfeld de Simonsen*), f. 1. september 1883 på Fraugdegård, † 8. august 1944 i Hellerup. – 1 søn.
- 82 c. *MARGRETHE de Dompierre de Jonquières*, f. 26. juni 1888 på Frederiksberg, døbt 22. juli i Vartov k., † 2. juli 1975 i Hillerød. – Klosterfrøken i Vemmetofte.
- 83 d. *HENRIK STAMPE de Dompierre de Jonquières*, f. 10. april 1890 på Frederiksberg, døbt 18. maj, † 27. februar 1963 i Kbh., begr. 3. marts på Vestre kgd. – Amtmand over Holbæk amt, kammerherre. ~ 3. januar 1919 i Kbh., Holmens k. med *Ragna Koefoed* (F: finansminister, generaldirektør *Andreas Michael Koefoed* og *Inger Margrethe Thorsen*), f. 29. marts 1897 i Kbh., døbt i Holmens k. [K.]. – 1 datter.
- 84 e. *FREDERIK de Dompierre de Jonquières*, f. 8. februar 1893 på Frederiksberg, † 13. februar 1920 i Helsingør. – Ugift.

V

Kemiker Viggo Drewsens børn med forfatterinden Gudrun Løchen

(se nr. 34):

- 85 a. *Per (PIERRE) Drewsen*, f. 17. marts 1889 på Eidsvold, døbt 7. juli. – Kemisk ingeniør, borgmester i Northampton, Mass. 1952-53, major af inf. ~ 1° 19. oktober 1923 i Long Island City, N.Y. (b.v.) med *Ellen Stilling* (F: *William J. Stilling* og *Sophie L. Clausen*), f. 7. september 1895 i Brooklyn, N.Y., † 30. marts 1962 i Sandusky, Ohio, asken spredt over Lake Eric, skilt 25. oktober 1943 i Sandusky; 2° 7 maj 1944 i Buffalo, First Presbyterian Church med *Dorothy Huestis* (F: Superintendent i U.S. Navy Yard *Charles Augustus Huestis* og *Mary Lavinia Lutkins*), f. 10. juni 1903 i Elmhurst, Long Island, N.Y. [Northampton, Mass., USA]. – 1 datter.
- 86 b. *Antonia Drewsen*, f. 26. juni 1892 på Eidsvold, døbt 10. juli 1893. ~ 1° 29. april 1916 i Brooklyn, N.Y. med direktør for Overseas Motor Service Corporation *Lars VICTOR Hansen* (F: vognmand *Hans Peter Hansen* og *Laura Sophie Petrea Larsen*), f. 27. april 1890 i Skodsborg, døbt 1. juni i Søllerød, † 18. november 1948 i Oakland, Oregon; 2° 14. september 1962 i Sutherlin, Oregon, Episcopal Church of the Holy Spirit med Rancher *RALPH Warren Emerson* (F: Rancher *Edward Warren Emerson* og *Eloise Edwards*), f. 21. november 1885. [Oakland, Oregon]. – 3 børn.
- 87 c. *MARGARETE Løchen Drewsen*, f. 14. december 1896 i Fort Edward, N.Y., † 21. november 1963 i San Francisco, begr. 27. s. m. i Eureka, Calif. ~ 22. januar 1923 i Oakland, Calif, med Naval Architect, Consulting Engineer *Arne CHRISTOFFER Støren* (F: *Peter Johan Nicho-*

lai Støren og Christofa Elise Rude), f. 20. november 1893 i Kristianssand, † 12. december 1963 i San Francisco, begr. 16. s. m. i Eureka, Calif. – 1 datter.

VI

Fabrikbestyrer Jonas Drewsens sønner med Emelie Schaer

(se nr. 35):

- 88 a. *Erik Drewsen*, f. 10. juli 1895 i Lachendorf, døbt 11. august i Beedenbostel bei Celle. † 8. april 1965. – Fabrikinspektør I, cand. polyt. ~ 28. februar 1925 i Kbh. (b.v) med *Karen Meyer* (F: grosserer *Poul Wilhelm Meyer* og *Else Kjerulf*), f. 14. februar 1901 i Kbh., døbt 14. april i Sundby k. [K.]. – 2 sønner.
- 89 b. *Kurt Drewsen*, f. 19. juni 1896 i Lachendorf, døbt 23. august i Beedenbostel bei Celle. † 16. oktober 1972. – Hovedbogholder i De forenede Papirfabrikker. ~ 8. december 1933 i Lundtofte k. med *Grethe Meyer* (F: grosserer *Poul Wilhelm Meyer* og *Else Kjerulf*), f. 24. juli 1909 på Frederiksberg, døbt 5. september i Markus k. [K.]. – 3 børn.
- 90 c. *Jørgen (JORGE) Drewsen*, f. 1. juni 1898 i Wallau, Tyskland. – Ingeniør. ~ 5. november 1924 i Buenos Aires, La Iglesia Dinamarquesa, med *Lise Meyer* (F: grosserer *Poul Wilhelm Meyer* og *Else Kjerulf*), f. 27. maj 1904 i Kbh., døbt 10. juli i Vor Frelsers k. – 4 børn.

VII

Sigrid Drewsens søn med kaptajn Axel Bang

(se nr. 36):

- 91 a. *STIG Hvide Bang*, f. 9. juli 1890 i Stavanger, † 6. juli 1953 i Oslo, urnen hensat i Vestre Gravlunds urnehal. – Læge, specialist i fødsels-hjælp og kvindesygdomme. ~ 1° 1917 med *Angelika (ANGELITA) Blikstad* (F: konsul *Magnus Blikstad*), skilt; 2° ca. 1938 med *Ingeborg Fries*, f. *Stoltz*. – 1 datter.

VIII

Gerd Drewsens børn med rigsdagsstenograf Carl Gustav Casse

(se nr. 39):

- 92 a. *JAN Aage Casse*, f. 5. januar 1904 i Kbh., døbt 16. maj 1943 i Dyssegårds k. – Ekspeditionssekretær i Arbejdsministeriet, cand. jur. ~ 1° 12. november 1932 i Kbh. (b.v.) med *ANNA-LISA Sofia Sundholm* (F: kantor og folkeskolelærer *Josef Sundholm* og *Ida Kristina Nilsson*), f. 18. maj 1907 i Rotne, Sverige, døbt i Söraby k., † 3. juni 1943 i Lyngby; 2° 29. januar 1950 i Tveje-Merløse k. med fuldmægtig i Arbejdsministeriet, cand. jur. *Kirsten Koefoed* (F: amtsfuldmæg-

tig *Carl Johan Koefoed og Ragnhild Caroline Johanne Petersen*), f. 3. april 1922 i Holbæk, døbt 4. juni i Tveje-Merløse k., † 6. april 1970. [Virum]. – 2 børn.

- 93 b. *Ursula Gertrud PIA Casse*, f. 14. august 1905 i Lillejeje, Søborg-Gillejeje. ~ 2. april 1930 i Kbh. (b.v.) med forfatteren *Carl IB Lange* (F: forfatteren *Sven Lange* og *Maria Magdalene Blad*), f. 14. maj 1900 i i Kbh., døbt 22. juli i Dråby, † 20. juni 1948 i Gentofte. – 2 sønner.

IX

Forfatteren Sten Drewsens søn

(se nr. 41):

- 94 a. *Michael Drewsen*, f. 1911 i London. – Redaktør af „Billedbladet“.

X

Jonna Drewsens datter med musiker Knud Bendix

(se nr. 42):

- 95 a. *AASE Henriette Bendix*, f. 30. september 1903 i Kbh., døbt 1. november i Sct. Jacobs k. ~ 23. september 1929 på Frederiksberg med arktitekt *KNUD Christian Thorball* (F: sagfører *Axel Adolf Ludvig Thorball* og *Helga Sidenius*), f. 6. oktober 1904 i Kbh., døbt 27. november i Esajas k. [K.]. – 1 datter.

XI

Redaktør August Collins børn med Vibeke Birch

(se nr. 44):

- 96 a. *Christiane Collin*, f. 22. november 1889 i Kbh., døbt 26. december i St. Johannes k., † 21. juli 1925 i Kbh., bisat 25. s. m. Bispebjerg krematorium, urnen nedsat på Vestre kgd. ~ 10. august 1915 i Kbh. med højesteretsdommer *Carl Edvard Nielsen* (F: amtssygehøjslæge *Rasmus Thorvald Nielsen* og *Johanne Jacobine Hansen*), f. 19. september 1882 i Hillerød, døbt 26. november, † 15. januar 1940 i Kbh., bisat Bispebjerg krematorium, urnen nedsat 15. marts på Vestre kgd. (han ~ 2° 1928 med *Karen Ebba Høpfner*, f. 1899). – 2 børn.
- 97 b. *Hjalmar Collin*, f. 23. februar 1891 i Kbh., døbt 18. maj i St. Johannes k. – Ambassadør, cand. polit. ~ 3. december 1963 i Søllerød (b.v.) med *Esther Friberg*, født *Larsen* (F: assurandør *Anders Vilhelm Larsen* og *Marie Petrine Petersen*), f. 11. september 1898 på Frederiksberg, døbt 5. marts 1899. Hun ~ 1° 21. august 1924 i Skovshoved med repr. *Karl Kristian Pedersen Friberg*, f. 24. maj 1900 Kbh. Ægte-skabet opløst. [Holte].

- 98 c. *Vibeke Collin*, f. 29. august 1892 i Kbh., † 19. januar 1916 på Frederiksberg. ~ 31. oktober 1914 i Kbh. med maleren *Frederik Lange* (F: kunsthistorikeren, professor *Julius Henrik Lange* og *Louise Aagaard*), f. 31. juli 1870 på Frederiksberg, † 30. juni 1941 i Skagen, begr. i Gentofte. (Han ~ 1° 1903 med *Ida Johanne Løw*, 1882-1907; 3° 1924 med *Margrethe (GRETHE) Clementine Lorentzen*, f. 1903). – Ingen børn.
- 99 d. *Jonas Collin*, f. 6. juni 1894 i Kbh., † 26. juni 1946 i Kbh., begr. 29. s. m. på Bispebjerg kgd. – Grosserer i New York. ~ 5. juni 1916 med *Asta Rasmussen* (F: skrædermester *Hans Martin Rasmussen* og *Thora Emilie Nielsen*), f. 17. februar 1893 i Fredensborg. – 1 søn.

XII

Fabrikant Edgar Collins sønner med Johanne Louise Larsen

(se nr. 47):

- 100 a. *JONAS Edgar Collin*, f. 20. august 1912 i Kbh., døbt 24. november i Sundby k. – Fuldmægtig ved Carlsberg Bryggerierne. Ugift. [K.].
- 101 b. *EIGILL Michael Collin*, f. 25. december 1913 i Kbh., døbt 14. december 1919 i Jesus k., † 11. juli 1935 i Kbh., bisat 16. s. m. Søndermark krematorium, urnen hensat sst. 21. s. m. – Isenkræmmerlærling.

XIII

Assurandør Jonas Collins datter med Agnes Nielsen

(se nr. 48):

- 102 a. *Elga Collin*, f. 18. april 1905 i Kbh., døbt 18. juli i Ordrup. – Overassistent. ~ 21. juli 1936 i Kbh., Christians k. med overassistent, senere kontorchef *VICTOR Andreas Vilhelm Bech*, skilt 23. december 1952. [K.]. – Ingen børn.

XIV

Skuespillerinden Jonna Collins søn med skuespilleren Nicolai Neiiendam

(se nr. 49):

- 103 a. *TAVS Harmenz Neiiendam*, f. 12. december 1898 i Kbh., døbt 19. februar 1899 i Helligkors k. † 3. maj 1968. – Skuespiller, forfatter. ~ 1° 23. juni 1922 på Frederiksberg (b.v.) med danserinden *Margrethe Brock-Nielsen* (F: kirurgisk instrumentmager *Emil Marius Stokfelt Nielsen* og *Marie Kirstine Brock Carlsen*), f. 10. oktober 1896, skilt; 2° 3. april 1929 i Kbh. (b.v.) med *Oda Thomsen* (F: teaterdirektør *Carl Thomsen* og *Ellen Emma Aurikka Schmidt*), f. 28. november

1896 i Tåstrup, døbt 23. december i Høje Tåstrup. † 24. august 1966.
– Ingen børn.

XV

Solodanserinden Ellen Prices børn

(se nr. 52)

af første ægteskab med administrator Jean Louis Eugène Etienne Xavier de Plane:

- 104 a. *Karen ELLEN Eugénie Price de Plane*, f. 21. marts 1903 i Kbh., døbt i Slots k. ~ 21. april 1935 i Kbh. (b.v) med grosserer, løjtnant *Rasmus Kuhnert* (F: gartner *Lars Peter Jensen* og *Emilie Charlotte Petersen*, adopteret 13. juli 1909 af forpagter af Østersbankerne, grosserer *Julius Kuhnert*), f. 21. december 1884 i Helsingør, døbt 1. maj 1885 i St. Olai k., † 20. juni 1944 i Gudhjem, bisat Bispebjerg krematorium.
– Ingen børn.
- 105 b. *Xavier André de Plane*, f. 27. marts 1907 i Kbh., † 8. juli 1908 i Bregninge, Tåsinge, begr. sst.
- 106 c. *Helga Rosa Ina Price de Plane*, f. 30. oktober 1908 i Kbh., døbt i Vedbæk, † druknet i Melsted, syd for Gudhjem 15. juli 1925, begr. på Frederiksberg kgd.

af andet ægteskab med teaterdirektør Aage Emil August Angelo Colding:

- 107 d. *Iska Colding*, f. 27. april 1912. ~ med journalist Bo Seiersen. – 1 datter.

XVI

Handelsmand Poul Valdemar Collin Glads datter med Stella May Reynolds

(se nr. 54):

- 108 a. *Ulla Margaret Collin-Glad*, f. 17. september 1918.

XII

Gerd Drewsens børn med rigsdagsstenograf Carl Gustav Casse

(se nr. 55):

- 109 a. *Jan Casse*, f. 1904. – Ekspeditionssekretær, se nr. 92. ~ 1° 1932 med *Anna-Lisa Sundholm*, 1907-43; 2° 1950 med fuldmægtig *Kirsten Koefoed*, 1922-70. – 2 børn.
- 110 b. *Pia Casse*, f. 1905, se nr. 93. ~ 1930 med forfatteren *Ib Lange*, 1900-48. – 2 sønner.

XVIII

Forfatteren *Sten Drewsens søn*

(se nr. 57):

- 111 a. *Michael Drewsen*, f. 1911, se nr. 94. – Redaktør.

XIX

Jonna Drewsens datter med musiker Knud Bendix

(se nr. 58):

- 112 a. *Aase Bendix*, f. 1903, se nr. 95. ~ 1929 med arkitekt *Knud Thorball*, f. 1904. – 1 datter.

XX

Professor, overkirurg, dr. med. Ionas Collins søn med Ellen Roose

(se nr. 59):

- 113 a. *Ionas Collin*, f. 17. oktober 1909 på Frederiksberg, døbt 13. december i Vartov k. – Landsretssagfører. ~ 17. oktober 1935 i Kbh. (b.v.) med *Birte Christensen* (F: overlæge *Erik Christensen* og *Ellen Hallager*), f. 12. januar 1910 i Kbh., døbt 29. maj i Maria k. [Hellerup]. – 3 døtre.

XXI

Forfatterinden Inga Collins børn med professor, dr. scient. Paul Nalbandián

(se nr. 60):

- 114 a. *ELI Lykke Benedicte Anahit Henazante Nalbandián*, f. 23. juni 1905 i Lausanne, Schweiz, døbt 17. august. ~ 16. oktober 1937 i Beldringe med boghandler *Torben Holbo*, f. 1910, se nr. 118. [Klampenborg]. – Ingen børn.
- 115 b. *Haik HAKON Nalbandián*, f. 22. juni 1907 i Lausanne, hjemmedøbt 25. august. – Fabrikant. ~ 5. maj 1929 i Birkerød med *JOHANNE Dorthea Andrea Andersen* (F: landmand *Jens Peter Andersen* og *Andrea Sofie Kristensen*), f. 6. juli 1908 i Birkerød, døbt 2. august (hun ~ 1° *Børgesen*). [K.]. – 3 børn.
- 116 c. *SVEND Vorved Wahan Nalbandián*, f. 15. april 1910 i Konstantinopel. – Kontorchef i departementet for told- og forbrugsafgifter, cand. polit. ~ 25. oktober 1935 i Vedbæk med *Ilse Werner* (F: major, hofjuvelerer *Otto Max Günther Werner* og *Karen Margrethe Michelsen*), f. 25. november 1912 i Berlin. – 2 børn.
- 117 d. *Paul SIGURD Sahag France Collin* (n.v.f. 21. januar 1943), f. 24. september 1914 i Kbh., døbt 21. januar 1915 i Vartov k. – Arkitekt. ~ 21. november 1956 i Portugalete, Vizcaya, Spanien, med *Maria Nati-*

vidad (NATICHU) Fernandez Escobal, f. 21. maj 1931 i Portugalete, døbt i Santa Maria k. [Lautoka, Fiji Islands]. – 2 børn.

XXII

Aase Collins børn med læge Jørgen Holbo

(se nr. 61):

- 118 a. *Jørgen TORBEN Holbo*, f. 2. juli 1910 i Præstø, døbt 4. september. – Boghandler. ~ 16. oktober 1937 i Beldringe med *Eli Nalbandián*, f. 1905, se nr. 114. [Klampenborg]. – Ingen børn.
- 119 b. *JYTTE Merete Holbo*, f. 16. august 1922 i Præstø, døbt 29. oktober. ~ 24. juni 1944 på Frederiksberg (b.v.) med urmagermester *Ejner Frydsberg* (F: elektriker *Marius Bak Frydensberg Hansen* og *Petra Elise Marie Pedersen*) (nvf. 5. oktober 1944), f. 30. april 1917 i Kbh., døbt 2. september i Gethsemanne k., skilt 1960. [K.]. – 2 døtre.

XXIII

Radiologen, overlæge Edvard Collins børn af første ægteskab med Edith Riise
(se nr. 63):

- 120 a. *JONNA Benedicte Collin*, f. 8. januar 1916 på Hornsyld sygehus, døbt 12. marts i Juelsminde. ~ 21. maj 1939 i Hornbæk med direktør, civilingeniør *Erik Bjerre-Petersen* (F: direktør *Christian Marius Petersen* og *Julie Bjerre*), f. 16. januar 1910 i Kbh., døbt 29. marts i Sct. Jacobs k. [Charlottenlund]. – 2 børn.
- 121 b. *Niels Collin*, f. 20. august 1917 i Kbh., døbt i Vartov k., † 29. juni 1941, begr. 10. juli på Frederiksberg kgd. – Assistent. Ugift.
- 122 c. *Peter (PER) Christian Collin*, f. 25. august 1923 i Kbh., døbt 21. oktober i St. Johannes k. – Arkitekt, M.A.A. ~ 25. oktober 1952 i Cita-dels k. med *Kirsten Kaarsberg* (F: civilingeniør *Hakon Stefan Kaarsberg* og *Karen Margrethe Thorsen*), f. 17. april 1930 på Frederiksberg, døbt 29. juni i Farum. [Virum]. – 1 datter.

af andet ægteskab med Else Christoffersen:

- 123 d. *Edvard Collin*, f. 13. december 1939 i Kbh. (Cit.), døbt i Lyngby. – Bogholder.
- 124 e. *Else Henriette (JETTE) Collin*, f. 30. maj 1941 i Kbh. (Cit.), døbt i Lyngby, fører navnet fru Collin. ~ 22. juni 1963 i Frederiksberg slotsk. med premierløjtnant *PEER Claus Høegh-Guldberg* (F: orlogskaptajn *Christian Juul Hahn Høegh-Guldberg* og *Gudrun baronesse Reedtz-Thott*), f. 3. juli 1937 i Kbh., separeret 1964. – Ingen børn.

XXIV

Overtjener Theodor Collins døtre med Vibeke Nygaard

(se nr. 64):

- 125 a. *Ingeborg Collin*, f. 24. september 1898 i Kbh., † 10. juni 1922 (1921?) på Bornholm. – Ugift.
- 126 b. *RIGMOR Frederikke Collin*, f. 20. november 1900 i Kbh., døbt 31. marts 1901 i Frederikskirken. ~ 26. december 1923 i Kbh., Nathanaels k. med inspektør *CARL Johan Peter Hansen* (F: skomagermester *Søren Peter Hansen* og *Elwine Karoline Schrøder*), f. 11. maj 1894 i Kbh., døbt 17. februar 1895. [Nykøbing F.]. – 2 børn.
- 127 c. *OTTILIA Vibeke Cecilie Collin*, f. 9. september 1902 i Kbh., døbt i Frederikskirken. ~ 8. september 1931 i Kbh., Sions k., med værkfører *AAGE Poul Andreas Damm* (F: skibsbygger *Carl Joseph Johansen* og *Andrea Dorthea Nicoline Jensen*), f. 14. september 1896 i Kbh. [K.]. – Ingen børn.

XXV

Malermester Aage Collins søn med Gerda Thoft

(se nr. 67):

- 128 a. *Sven Collin*, f. 25. september 1920 i Kbh., døbt 11. november 1921 i Frederiksberg k. † 16. juni 1975, begr. fra Mariebjerg krematorium. – Arkitekt. ~ 17. juni 1946 i Kbh., Holmens k. med *RUTH Kirsten Amalie Schrøder* (F: boghandler *Victor Andreas Henrik Schrøder* og *Norma Elisabeth Petersen*), f. 28. marts 1924 i Kbh., døbt 4. maj i Katholsk-apostolisk k. [Hjortekær]. – 2 sønner.

XXVI

Else Collins børn med skuespilleren Louis Jouvét

(se nr. 69):

- 129 a. *Anne Marie Jouvét*, f. 3. oktober 1914 i St. Ouen-Le-Pin (Calvados), døbt La Ferte, Jouarre (Seine-&-Marne). ~ 19. juli 1939 i St. Quen-Le-Pin med direktør, ingeniør *Max Forrer* (F: ingénieur teinturier *Emile Forrer* og *Lydia Sutermeister*), f. 12. november 1894 i Rorschach, Schweiz, † 27. december 1944 i Basel, Schweiz, begr. 29. s. m. i Hornli-Basel. – 2 døtre.
- 130 b. *Jean Paul Jouvét*, f. 21. juli 1917 i St. Ouen-Le-Pin (Calvados), døbt i juni 1918 i Le Lavandru (Var). – Fabrikant. ~ 24. maj 1941 i Caudajac (Gironde) med *DENISE Renée Germaine Place* (F: bankdirektør *Victor Place* og *Lea Nellen*), f. 20. september 1920 i Bruxelles. [Sèvres, S.-&-O.]. – 2 sønner.

131 c. *LISA Valentine Pierette Jouvot*, f. 26. oktober 1924 i Paris, døbt s. m. i Clinique Bon Secours.

„Geheimkonferensråd Jonas Collins efterkommere“ er trykt efter det dupliserede forlæg fra 1964 med enkelte rettelser og tilføjelser, som er kommet redaktionen i hænde.

Lidt baggrundshistorie for jødiske slægter i Danmark

Foredrag holdt i Samfundet for dansk Genealogi og Personalthistorie den 6. maj 1976

af HENRY FRÆNKEL

Det er blevet sagt, at det er det første tegn på senilitet, når man begynder at beskæftige sig med slægtsforskning.

For mit vedkommende begyndte seniliteten for mere end et halvt århundrede siden, da jeg, sammen med min far, begyndte at samle materiale om slægtens historie, inden den kom til Danmark.

Når man søger tilbage i jødiske slægter, støder man ofte på meget springende navne. Foruden at navnene kan skifte fra generation til generation, forekommer det ofte, at en person optræder under forskellige navne. Somme tider på grund af at vedkommende har færdes i vidt forskellige kredse – med f. eks. hebraisk navn indenfor menigheden og på gravsten og med officielt navn i forretningslivet.

Navneændringer kunne også skyldes forskellige oplevelser – f. eks. overlevelse af en alvorlig sygdom eller skiftende opholdssted.

Når man flyttede fra en by til en anden, fik man ofte efternavn efter den by, man kom fra.

For de jødiske slægter i Danmark gælder det jo, at de før eller senere er indvandrede. De første kom for ca. 400 år siden og de seneste, de, der kom med den sidste polske flygtningestrøm, for 6-7 år siden. Den gang drejede det sig om ca. 500 personer.

Flygtninge efter progromer og forfølgelser er kommet hertil i bølger, navnlig omkring 1650 fra Polen, omkring 1905 fra Rusland og i 1930'erne fra nazityskland og som nævnt omkring 1970 fra Polen. 3 gange alene i dette århundrede.

Hvis man altså vil forske i jødiske slægter, må man, jo længere man søger tilbage i tiden, søge udenfor landets grænser. Og så er det, at arbejdet bliver spændende.

For at kunne følge sporene er det værdifuldt at kende de historiske og politiske forudsætninger for at kunne bosætte sig i Danmark og hvilke kategorier, indvandrerne har tilhørt. Og det er nærmest det, jeg vil tale om.

Der har boet jøder i europæiske lande siden den romerske kejsertid. I de ca. 1000 år, der gik indtil korstogstiden, har de ikke haft store problemer på grund af deres religiøse eller racemæssige afvigelser.

Men med korstogene ændrede det sig. De blev hjem søgte, forfulgte og undertrykte, så de sank ned til at blive et tilbagestående, ubetydeligt folkeelement i disse lande.

De blev tvungne til at bo i gettoer, hvor de levede adskilt fra den øvrige befolkning, som de blev mere og mere fremmede overfor. Det var virkelig apartheid.

Deres *uddannelse* svandt ind. Lærdom kom udelukkende til at bestå i studiet af religiøse skrifter. Også sproget fjernede sig mere og mere fra omgivelsernes. Det blev til jiddisch.

Deres *erhvervsmuligheder* blev ved restriktioner indskrænket til småhandel og pantelåneri, som de eneste tilladte erhverv. Håndværkere måtte kun fungere indenfor gettoens mure.

De var *retsløse* og måtte købe beskyttelse af den fyrste, i hvis land de boede. Beskyttelsesbrevet gav kun midlertidig opholdsret og kun på et sted – ikke i landet som helhed, og det måtte til stadighed fornyes.

I *Spanien og Portugal*, som den gang var besat af maurerne, var forholdene helt anderledes end i det øvrige Europa. Der hørte den jødiske befolkning til kultureliten. De spillede en betydelig rolle indenfor både *videnskab, handel og statsemployer*.

Denne tilstand fortsatte efter maurernes fordrivelse indtil dronning *Isabella og Ferdinand den Katolske* i deres religiøse fanatisme gennemførte tvangsforanstaltninger mod jøderne med krav om dåb eller fordrivelse.

Det skete 1492 i Spanien og 1498 i Portugal, hvortil de fleste var flygtede.

Det førte til, at de, der kunne, udvandrede, og denne udvandring kom til at betyde en opløstning for de lande, der tog imod dem.

Mange tog til *middelhavslandene* og en del til *Holland*, der hørte til den tids mest religiøst-tolerante nationer. Også *Hamburg* fik en spansk-portugisisk menighed.

De spanske og portugisiske jøder kaldes *sefarder* – eller sefardiske jøder – medens de tyske og polske kaldes *askenaser* – askenasiske jøder.

Mange sefarder havde før fordrivelsen drevet storhandel med fremmede lande. De kunne fortsætte og udbygge denne handel fra deres nye fædrelande og dermed også gavne disse lande.

Det var ofte fremmede fyrstehuse, de handlede med – og deriblandt også danske fyrstehuse.

Dermed har vi baggrunden for, at *grev Adolf af Schauenburg* gav tilladelse til den ældste jødiske bosættelse i Danmark. Det var i 1583 og 84 i Frederik II's regeringsår, altså for næsten 400 år siden.

Tilladelsen gjaldt for askenaser til bosættelse i *Altona og Ottensen* i Holsten, hvor de måtte drive deres næring mod erlæggelse af en årlig afgift.

I det egentlige Danmark kunne de ikke bosætte sig, for dér gjaldt Frederik II's fremmedlov af 1569. Den indeholdt 25 religionsartikler, som alle frem-

mede skulle bekende sig til. Ellers skulle de forlade landet inden 3 dage eller straffes på liv og gods.

Efter denne lov kunne hverken jøder, katolikker eller reformerte få opholdstilladelse i det egentlige Danmark – med undtagelse af fremmede gesandter.

Christian IV havde som bekendt mangesidige interesser. Foruden at regere og bygge og føre krig drev han også international forretningsvirksomhed, og derved kom han i forbindelse med Hamburgs sefardiske handelsfolk.

Til en af disse – *Albert Dioni* – udsteder han 1619 et beskyttelsesbrev. Det er det første, en dansk konge har udstedt til en jøde.

I 1616 havde Christian IV grundlagt fæstningsbyen *Glückstadt* ved Elben – noget nærmere havet end Hamburg og med den bagtanke at trække handelen fra denne driftige by.

Kongen gjorde Dioni til møntmester i *Glückstadt*, og Dioni gør kongen opmærksom på hvilken fordel, byen kunne have af sefarderne, hvis der blev tilstået dem de nødvendige rettigheder – både til handelens udøvelse og til deres religions dyrkelse.

Det gav stødet til, at Christian IV i 1622 sendte en indbydelse til sefarderne i *Hamburg* og *Amsterdam* om at bosætte sig i *Glückstadt*.

Kongen udfærdigede så i 1628 en række privilegier og betingelser for bosættelsen. Selvom de var meget klogt formulerede, må det alligevel have knebet med tilslutningen, for allerede efter 2 år, måtte privilegierne udvides.

Men *Hamburg* og *Amsterdam* var så store handelscentre, at *Glückstadt* ikke havde nogen chance for at blive et center for verdenshandelen.

Der blev sagt om byen, at den var „weder Glück noch Stadt“.

Efter 30-årskrigen, som efterlod de tysk-østrigske områder i en hærget tilstand, skulle staterne bygges op påny. Gamle love og restriktioner var gået delvis i opløsning. Der var brug for alle kræfter.

Hermed havde jøderne atter fået mulighed for at være med. Gradvis forbedredes deres forhold. Gettoets småhandlende blev efterhånden grossister og fabrikanter.

Enkelte personligheder havde evne og kraft til at arbejde sig ud af gettoens snævre kredse og op i de højeste fyrstelige.

De kom – sammen med de største af de sefardiske handelsfolk – til at danne den mærkelige institution af *hofjøder*, der under forskellige titler såsom *hoffaktorer*, *kammeragenter* og allerfinest *residenter* – af fyrstehusene navnlig anvendtes til fremskaffelse af kapital, dog også som leverandører til hof og hær – også af soldater – og i særlige tilfælde til diplomatiske missioner.

Tiden var i de tyske småstater overgangen fra senmiddelalder til barok, til enevældet, og fyrsterne kappedes om at overgå hverandre med ekstravagant hofliv, nye slotte og militær oprustning. Altsammen uhyre kapitalkrævende. *Bankvæsenet* havde i middelalderen fortrinsvis været på italienske, ikke-jø-

diske hænder. De nyopdukkede store lånebehov var imidlertid så risikofyldte, at hofferne måtte søge nye kilder.

Derfor kunne nu de kapitalstærke, sefardiske jøder og de omtalte personligheder, der svang sig op fra de tyske gettoer, træde til.

Disse familier dannede efterhånden en finansadel. Som dynastier indgiftedes de i hverandre.

Søger man oplysninger om personer, der stammer fra disse slægter – og dem findes der en del af i Danmark – har man naturligvis bedre mulighed for at lykkes, end fra dem, der er kommet hertil som småhandlende, hvilket vil sige med posen på nakken. Og dem er her også en del af.

I et berømt memoireværk, der omhandler tiden fra midten af 1600-tallet til begyndelsen af 1700-tallet, skrevet af en tysk-jødisk kvinde, *Glückel von Hameln*, som en tid boede i det danske Altona, siger hun:

„De danske konger er milde og retfærdige. Hos dem havde jøderne det altid bedre end hos andre fyrster“.

Dette værk giver, foruden et tidsbillede, et indblik i hendes egen bevægede skæbne og mange oplysninger om hendes store slægt.

På grund af nøjagtigheden af hendes oplysninger er bogen også af stor genealogisk betydning. Og da flere af hendes slægtninge blev bosat i Danmark og også et af hendes 12 børn, en søn, blev gift i København, er den en kilde at øse af for mange danskere.

Sønneren, der hed *Josef Goldschmidt*, blev 1699 gift med en datter af en juveler Mayer Goldschmidt, der 1684 havde grundlagt „Det mosaiske Troessamfund“ i København, og som jeg senere kommer tilbage til.

Glückel skrev sine memoirer på jiddisch. Memoirerne er oversat til både tysk og engelsk og udgivet med mange noter. Hun skriver, at hensigten er, at hendes børn skal lære deres oprindelse og slægt at kende. Det er virkelig lykkedes hende endda igennem adskillige generationer.

Søger man efter kilder om jødiske slægter, har vi herhjemme *Det kgl. biblioteks judaistiske afdeling*, hvis samling i Europa kun overgås af England.

Et relativt nyt center for jødisk genealogi er skabt i Jerusalem, *The Jewish Historical General Archives*.

Søger man oplysninger om jøder i Danmark, findes de væsentligste arkiver og protokoller i *Det mosaiske Troessamfunds bibliotek* i Ny Kongensgade 6.

Da det ældste menighedsarkiv brændte ved Københavns brand 1795, må man også ty til de offentlige arkiver for oplysninger fra tiden før branden.

I Tyskland, hvor *menighedsarkiverne* har hørt til de væsentlige kilder for dansk-jødisk slægtsforskning, er der under nazitiden sket store, uoprettelige ødelæggelser.

F. eks. af memorbøger, hvor der blev indskrevet kortfattede levnedsbeskrivelser om de døde, og ødelæggelse af omskærelses- og andre protokoller.

Flere steder er kirkegårde raserede og stenene ødelagte. Og krystalnattens nedbrænding af synagoger ikke at forglemme.

Men mange forskere har tidligere udnyttet store dele af det nu ødelagte materiale og offentliggjort det i bøger og tidsskrifte, som man kan finde i de 2 nævnte biblioteker.

For at nævne nogle få men væsentlige eksempler på *tidsskrifter*, hvor jødisk genealogiske oplysninger kan findes, så er der:

fra Danmark:

Tidsskrift for jødisk Historie og Literatur

fra Tyskland:

Monatschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums,
Magazin für die Wissenschaft des Judentums,
Mitteilungen der Gesellschaft für jüdische Familien-Forschung,
Jahrbuch der jüdischen Literaturgesellschaft,

og fra England:

Miscellanies of the Jewish Historical Society of England.

Kun det sidstnævnte tidsskrift er endnu i live.

Har man fundet frem til en kilde, vil der ofte være henvisning til en eller flere andre, så stoffet kan vokse og vokse. Men kritisk må man være.

Foruden usikkerheden ved alt historisk materiale, så blev i nazitiden meget jødisk stof misbrugt til fordrejet historieskrivning med videnskabeligt tilsnit.

Og selv efter denne tid har en tysk forfatter, der var aktiv i nazitiden, *Heinrich Schnee*, i 50'erne og 60'erne udsendt bindstærke værker, der i det store og hele er grundige studier over hofjøde-institutionen i Tyskland, men stadig fordrejer kildematerialet i tendensiøs antisemitisk retning.

Men nu tilbage til *Christian IV* og hofjøderne i Hamburg.

Blandt kongens forretningsforbindelser var også en svoger til førnævnte *Albert Dioni* ved navn *Manuel Teixeira*. Han var den svenske *dronning Kristina's* finansielle rådgiver og diplomatiske repræsentant.

Han gjorde også forretninger med andre i Danmark, bl. a. *Korfitz Ulfeld* og rentemester *Heinrich Müller*. Müller kom i økonomiske vanskeligheder og måtte overdrage godserne *Dragsholm* og *Sæbygård* til *Teixeira*.

Teixeira har næppe beboet nogen af godserne, og det har hans 2 sønner næppe heller, selvom det vides, at de har opholdt sig flere gange i Danmark.

En anden sefardisk slægt, *de Lima*, som også måtte overtage et gods, har derimod sikkert beboet deres, nemlig *Hald*, som *Steen Steensen Blicher* har digtet om i „Jøderne på Hald“.

En tredje af kongens sefardiske forbindelser, *Gabriel Gomez*, udnævner han til generalfaktor.

Denne befattning, som svarede til de tyske hofjødere, indebar at skaffe penge både til hoffets og til statens behov – med andre ord – at skaffe statslån. *Gomez* fik udnævnelsen fornyet af *Frederik III*.

Men med de stadig voksende statslån blev kongehuset efterhånden ude af stand til at betale tilbage, så også *Gomez* fik en lang række godser i pant.

Men godser var dårlige aktiver. De gav underskud, og han kom på falitens rand.

Frederik III havde 1651 udstedt en forordning – iøvrigt den første, der omtaler jøderne i det egentlige Danmark – og hvori det hedder, at kongen har erfaret, at adskillige jøder har sneget sig ind i riget for at drive handel. Denne dumdristighed vil kongen ikke tolerere. Alle jøder, der ikke er i besiddelse af lejdebrev, skal forlade landet inden 14 dage.

Det er sandsynligt, at denne forordning havde til hensigt at bremse for den strøm af eksistensløse jøder, der måtte flygte fra Polen efter de voldsomme progromer, der fulgte efter den såkaldte „Kosakopstand“ i 1648.

Forordningen omtaler ikke hvilke betingelser, der kræves for at opnå lejdebrev. Nogle har imidlertid fået det. Og det er faktisk forbavsende i betragtning af, at Frederik II's fremmedlov med de 25 trosartikler stadig var gældende.

Men Frederik III's forordning af 1651 var i strid med de privilegier, Christian IV havde givet sefarderne i Glückstadt.

Dette forhold gør Gomez kongen opmærksom på, hvorpå kongen ved en instruks ophæver den for de portugisiske jøder, der havde borgerret i Glückstadt.

Når sefarderne som regel kun omtales som portugisiske, er det fordi de spanske jøder jo i første omgang flygtede til Portugal, hvor fordrivelsen kom 6 år senere.

I 1657 ophævede kongen forordningen for alle sefarder ikke alene for dem i Glückstadt. Det betød, at de nu frit kunne rejse og handle overalt i landet. Men bosætte sig overalt måtte de stadig ikke.

Baggrunden for den sidste tilladelse var, at mange indflydelsesrige sefarder havde foretrukket at blive i Hamburg fremfor at flytte til Glückstadt, og da det trak op til krig med Sverige, behøvede kongen både forsyninger og lån, som portugiserne kunne formidle.

De tyske jøder – askenaserne – i Altona, som greverne af Schauenburg, som før nævnt, havde givet privilegier, betalte beskyttelsespenge til de danske konger.

Privilegierne, der var givet under Frederik II, blev bekræftet både af Christian IV og Frederik III, som udvider dem i 1667 til samme rettigheder som sefardernes.

Alle andre askenaser måtte have kongeligt lejdebrev for at rejse i riget, hvis de ikke ville risikere en bøde på 1000 rdl med påfølgende udvisning.

Da Christian V besteg tronen 1670 bekræftede også han de givne privilegier. Og snart efter blev det aktuelt med bosættelse både i København og i provinsen.

København politi- og kommercekollegium var blevet oprettet for at op-
hjælpe landets finanser.

Det havde i en betænkning fastslået, at landet fremfor alt trængte til indvandring af driftige udlændinge, der ville være i stand til at investere kapital, grundlægge nye industrier og handelsforetagender, drive skibsfart og bygge Kristianshavn.

Også Fredericia, som havde lidt stor krigsskade, ønskede man genopbygget.

Fredericia – der oprindeligt hed Frederiks Odde – og som Frederik III havde anlagt, blev gjort til stapelstad med særlige rettigheder hvoriblandt ret til fri religionsdyrkelse.

Men andre steder ville *statskollegiet* ikke tillade nogen form for religionsfrihed.

Og dog var der et andet dansk område, som omtrent samtidig fik religionsfrihed, og hvor en del sefardiske familier bosatte sig. Nemlig *St. Thomas*, som 1671 blev dansk.

Blandt de berømteste efterkommere af *St. Thomas'* sefardiske slægter var den franske impressionisme's fader *Camillo Pissaró*, der, selvom han boede sin meste tid i Frankrig, bevarede sit danske statsborgerskab hele livet.

I 1670'erne trak det igen op til krig med Sverige. Den kom 1675. For at kunne opretholde disciplinen i hæren, måtte den forsynes rigeligt med tobak, hvilket den gang var snustobak. Og derfor var det vigtigt at få oprettet tobaksspinderier.

Ud fra et merkantilistisk synspunkt anså *Griffenfelt*, at det var vigtigere for landet at knytte jødiske fabrikanter hertil end at holde strengt på fremmedloven. Og på hans foranledning gives 1672 den første tilladelse til jødiske tobaksspindere til at bosætte sig i København.

Desuden skete jødiske bosættelser i Fredericia, Ribe og Nakskov og senere i Køge, Århus, Nyborg, Odense, Fåborg, Assens og Slagelse og senere endnu i Hobro og Randers, der på 1800-tallet havde en jødisk menighed på ca. 200 personer.

De fleste af disse steder findes endnu de gamle begravellespladser.

Allerede 1683 kom der et tilbageslag for jøderne med *Christian V's Danske Lov*. Antagelig fordi *Griffenfelt* var ude af sagaen 1676 og derfor ikke har haft indflydelse på formuleringen af det pågældende område.

På ét område udviser *Danske Lov* nogen tolerance, nemlig ved at udelade *Frederik II's* 25 trosartikler, men på et andet område betyder den en indskrænkning af jødernes tidligere opnåede rettigheder, idet det hedder:

„Ingen jøde må sig her i riget indbegive eller sig finde lade uden kongens særdeles lejdebrev“.

Således blev med denne lov alle de gamle privilegier pludseligt ophævede, både dem sefarderne havde fået bekræftet ved *Christian V's* tronbestigelse og dem, askenaserne havde fået.

Men sefardernes ordfører, *Diego Teixeira de Matos*, der stod i forretnings-

forbindelse med kongehuset og var en søn af den før nævnte Manuel Teixeira, protesterede på sefardernes vegne 1684, og protesten blev taget til følge ved en kongelig forordning.

Askenaserne kunne derimod ikke få nogen kongelig bekræftelse på deres privilegier, men ikke desto mindre respekterede Københavns magistrat dem alligevel.

Af en fortegnelse, der findes i rigsarkivet og stammer fra rodemesteren 1682, fremgår det, hvilke jøder, der var bosat i København.

Den omfatter 11 jødiske familier med ialt 19 personer, 4 er tobaksspindere, og 3 er juvelerere, hvoraf de 2 er hofjuvelerere. 1 er fuldmægtig, og 3 nævnes som jøder.

Betegnelsen jøde går ikke på det religiøse tilhørsforhold, men er en erhvervsbetegnelse, nemlig for at drive „jødehandel“.

Jødehandel omfattede de handelsgrene, det var tilladt jøderne at udøve, og det var dem, som lavene ikke havde monopol på.

De måtte drive pengeforretnings- og pantelånervirksomhed og handle med brugte sager og med te, kaffe og chokolade.

Jøderne nævnes også som „personer af den jødiske nation“, og her er ordet „nation“ synonymt med ordet „Lav“. Ganske tilsvarende kaldes f. eks. snedkerlavet for „snedkernes nation“.

Da jøderne således dannede et lav, kunne de heller ikke blive medlemmer af andre lav. Heller ikke købmandslavet, som havde monopol på så at sige alle andre varer end dem, jøderne handlede med.

De 11 familier, som 1682 var bosat i København, boede i Vestergade, Bro-læggerstræde, Nytorv, Rådhusstræde og Farvergade.

I 1684 fik 2 af de jødiske juvelerere, der boede i København, kongens tilladelse til at grundlægge „Det mosaiske Troessamfund“.

Det skete før end både de reformerte og katolikkerne fik tilsvarende rettigheder, og det blev således det første ikke-lutheranske trossamfund, der blev tilladt i denne by.

De 2 juvelerere var kompagnoner og leverandører til Christian V. Den ene, *Israel David*, flyttede senere til Altona. Den anden, *Mayer Goldschmidt*, omtalte jeg før. Det var hans datter, der blev gift med Glückel von Hameln's søn. Han blev tip-tipoldefar til forfatteren *Meïr Goldschmidt*.

I 1726 gives der for første gang retningslinier for udstedelse af lejdebrev, som giver tilladelse til at bosætte sig i København.

I en skrivelse til magistraten opstiller Frederik IV følgende betingelser:

Dokumentation for at eje 1000 rdl – eller forpligtelse til at opføre et hus „byen til zirat“ – eller at oprette en fabrik for „sarger, rask, chalong, strømper, flonel eller alle slags uldne varer“.

Han skal løse borgerskab, aflægge troskabsed til kongen og betale 100 rdl til politikassen.

Betingelserne blev væsentligt lettede i 1750, idet man slap for de 1000 rdl, hvis man giftede sig med datteren af en herboende jøde. De slap også for at bygge hus og for at indrette fabrik, bare de betalte de 100 rdl.

Der var dog meget få, der benyttede sig af denne chance, idet der i de 80 år fra 1700 til 1780 gennemsnitlig kun er indflyttet 2 om året. Så pigerne har åbenbart ikke været særlig attraktive.

Det var også kun få, der havde opnået en position her i landet. Nogle som det var lykkedes at etablere handelshuse af nogen betydning, og nogle, der drev veksellerer-forretning.

De allerfleste levede i fattigdom og ernærede sig som småhandlende, hvilket betød, at de i bedste fald havde små boder, men oftest at de stod på et gadehjørne og solgte bånd – eller gik fra dør til dør med posen på ryggen.

Det var ofte tyske og polske jøder, som det var lykkedes at komme ind i landet uden tilladelse og som nødtørftig klarede til livets opretholdelse ved at leve som bissekræmmere eller strejfe fra marked til marked.

Når de trods den kummerlige tilværelse og trods risikoen for alvorlige straffe alligevel søgte sig ind i landet, var det fordi, der dog var bedre for dem i Danmark end udenfor.

Glückel von Hameln's ord havde stadig gyldighed.

Også efter disse småhandlende er der opvokset kendte slægter. For at nævne nogle eksempler er der familien *Hambro*, som en allé er opkaldt efter, og hvoraf en gren grundlagde Hambro's Bank i London. En var stortingspræsident i Norge.

Også den store *Melchior*-slægt kan nævnes i denne forbindelse.

Fra tid til anden blev der indført mange særbestemmelser for jøderne, der gjorde tilværelsen besværlig for dem.

Men den administrative praksis var lemfærdig og human. Forholdene var sværest i hertugdømmerne; og i det tyske kancelli var modviljen mod jøderne altid større end i det danske kancelli.

I Danmark var der ikke som i andre lande tvang til at bo i getto. Der var ikke den nedværdigende kryptold. Der var ikke indskrænkninger i retten til at indgå ægteskab. Der var ikke begrænsning af antallet af børn. Der var ikke påbud om særlig dragt og kendetegn.

Det sidste må nu også have været temmelig overflødigt, for de adskilte sig i forvejen i høj grad fra befolkningen, både ved deres fremmedartede påklædning og ved mændenes store skæg og specielle parykker og ved deres sprog og skikke.

Hvis de idag var gået ned ad strøget, ville ingen have ænset dem, men den gang vakte de opsigt og animositet, og måtte ofte anmode politiet om beskyttelse, når pøblens chikanerier gik over til vold.

Uddannelsen hos jøderne var meget begrænset. Skolerne var de udelukkede fra. De var henvist til enkelte rejsende, polske huslærere, som i ny og

næ gav en nødtørfdig undervisning, som dog kun omfattede religiøse emner. Sproget var jiddisch og skriften hebraisk.

Men fra 1770'erne fik jøderne tilladelse til at indforskrive og fast ansætte rigtige lærere på betingelse af, at de ikke drev anden virksomhed.

Det blev af stor betydning for udviklingen, for gennem disse læreres arbejde trængte den tysk-jødiske filosof *Moses Mendelssohn's* banebrydende ideer ind i den københavnske menighed.

Tankerne gik ud på, at jøderne skulle bryde deres isolation ved at lære deres lands sprog og komme på højde med omgivelsernes verdslige lærdom og kultur. De måtte nedbryde både den materielle og den åndelige getto's mure.

Det gik ikke af uden sværdslag med menighedens konservative, der frygtede – og som det senere viste sig med rette – at den fremmede påvirkning ville føre til frafald og assimilation.

Men udviklingen mod émancipationen lod sig ikke standse.

De liberale i menigheden, hvoriblandt fandtes *Moses Mendelssohn's* svoger *Israel Fürst*, var på bølgelængde med de strømninger, som den franske revolution havde sat igang. Og nu begyndte myndighederne at støtte dem, idet de gradvis mildnede de undtagelsesregler, som jøderne var underkastede.

Universitetet havde været et lukket land. Dog syntes det medicinske fakultet at have været det mest liberale, idet de næppe har forhindret jøder adgang til studiet. Men for at praktisere krævedes doktorgrad – og dér satte man grænsen.

I fundatsen var en artikel, som bestemte, at „ingen, som ved falsk lærdom er berygtet, må bekomme nogen grandum academicum“.

Men udenlandske læger med doktorgrad kunne frit praktisere selvom de var jøder. Derfor gav kancelliet 1776 tilladelse til, at jøder kunne disputere ved Københavns universitet, og man strøg den citerede artikel. Men den færdige jødiske læge var udelukket fra at få embeder.

Latinskolen tillod først 12 år senere adgang for jødiske elever. Samme år 1788 fik jøderne adgang til håndværkslavene. Dette var navnlig *Chr. Coldbjørnsen's* fortjeneste. Det satte gang i oprettelsen af institutioner til fremme af ungdommens uddannelse indenfor menigheden.

Enkeltpersoner stiftede 1796 „*Præmieselskabet for den mosaiske ungdoms anbringelse til kunst og håndværk*“. Det eksisterer stadig og uddeler både uddannelsesslegater og etableringslån, begge dele til personer uanset religiøst tilhørsforhold.

Menigheden oprettede en friskole for drenge og en for piger. Den sidste ved navn *Carolineskolen*, opkaldt efter og under protektion af Frederik VI's datter Caroline. Skolerne er senere slået sammen og eksisterer stadig.

Frederik VI havde allerede som kronprins interesseret sig for at ændre jødernes forhold til det bedre og tilskyndet kancelliet til reformer. I 1796 forelå så et forslag hertil.

Forslaget var påvirket af tidens frihedsideer og gav anledning til voldsomme debatter. Ikke mindst indenfor menigheden. For til trods for at disse ændringer betød vidtgående forbedringer for jøderne, mødte de kraftig modstand fra menighedens konservative, er havde overvældende flertal.

Det førte til splittelse i menigheden og dannelse af et reformparti. Leder af dette blev *M. L. Nathanson*, der senere i mange år var redaktør af *Berlingske Tidende*.

Gennem hans energiske indsats modnedes menigheden til de nye tanker, således at forudsætningerne for, at medlemmerne kunne leve op til både borgerlige rettigheder og pligter, var til stede, da det blev aktuelt.

Efter mange forsinkelser – først i kancelliet, senere på grund af krig, Københavns bombardement og statsbankerotten – stadfæstede Frederik VI i 1814 den lov, der gav jøderne ligestilling med landets øvrige borgere.

På det tidspunkt var der ca. 2400 jøder i København af et indbyggertal på godt 100.000.

Ligestillingen var dog ikke 100 %, for jøderne måtte stadig ikke beklæde embeder. Denne undtagelse blev ophævet med *1849-grundloven*.

Da Hitler i 1943 slog ned på de danske jøder, viste den øvrige befolkning sin loyalitet mod dens jødiske medborgere, og Glückel von Hameln's ord om jødernes forhold i Danmark blev igen bekræftet.

Danmark blev det eneste land i verden, der reddede sin jødiske befolkning ud af Hitlers klør.

Orientering

Norsk Slektshistorisk Forening, der som bekendt er opstået ved en spaltning af det oprindelige Samfund for dansk-norsk Genealogi og Personhistorie, fejrede den 22. oktober 1976 sit 50 års jubilæum ved et jubilæumsmøde i Oslo. Mødet overværedes af foreningens protektor H. M. kong Olav den Femte, og afsluttedes med en festmiddag. Samfundet for dansk genealogi og Personhistorie var repræsenteret ved formanden og sekretæren. Førstnævnte overrakte en gave fra vor forening og meddelte samtidig, at bestyrelsen havde besluttet at udnævne den norske forenings formand, rektor C. S. Schildbred til korresponderende medlem af vor forening. Som et led i jubilæumsfestlighederne udnævntes højesteretsadvokat Anthon Busch, der havde været med fra stiftelsen i 1926, til æresmedlem og styrelsesmedlem honoris causa i Norsk Slektshistorisk Forening, medens følgende udenlandske repræsentanter udnævntes til korresponderende medlemmer: Sverige: direktør Carl-Gerhard Schönbeck og rådmænd Johan v. Sydow. Finland: professor Yrjö Blomstedt. Island: Olafr Th. Kristiansson og professor Einar Bjarnasson. USA: professor Gerhard B. Naeseth. Færøerne: lærer Joen Davidsen. Danmark: afdelingsbibliotekar Sven Houmøller og arkivar Hans H. Worsøe. Blandt de mange talere ved middagen, var der især grund til at glæde sig over den norske rigsarkivar Dagfinn Mansåkers tale, som indeholdt meget positive betragtninger over forholdet mellem arkivvæsenet og slægtshistorikerne.

Nydannelser af slægtshistoriske foreninger foregår stadig herhjemme. „*Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland*“ blev stiftet d. 31. maj 1976 i Kalundborg med det formål „at samle slægtshistorisk interesserede for ved fælles indsats, oplysende foredrag, ekskursioner til arkiver, aftenskoleundervisning m.m. at øge kendskabet til slægtshistorisk forskningsmetoder og midler“. Som formand blev valgt Kaj Cedersted, Strandbakken 65, 4400 Kalundborg, medens Erik Weinreich, Ugerløse, blev sekretær og Alice Rasch Madsen, Asnæs, kasserer.

Også i København ser det nu ud til, at bestræbelserne på at danne en slægtshistorisk forening krones med held. Interesserede kan henvende sig til Otto Bendixen, Vingetoften 142, 2730 Herlev.

Under rubrikken Orientering omtales i forårshæftet, at Selskabet til udgivelse af kilder til dansk historie havde påbegyndt udsendelse af mikrofilm. Også på andre fronter er der gang i udgivelsen af vigtige personhistoriske kilder i reprotryk. Af speciel interesse for vor forenings medlemmer må det være, at *Dansk historisk Håndbogsforlag*, adr.: Klintevej 25, 2800 Lyngby, har planer om at udgive bl. a. navneregistre til Personhistorisk Tidsskrift 1880-1965 og den første række af tidsskriftet. Fra forlaget er allerede udsendt et optryk af Richters 100-års dødsfald, der hidtil har været næsten uopdrivelig.

Til glæde for udlandsdanskerne har Dansk Samvirke i decemberhæftet 1976 af *Danmarks Posten* bragt en 8-siders artikel „Vejen til viden om slægt og hjemstavn“ med oplysninger om kilder til slægts- og lokalhistorie med særligt henblik på undersøgelser vedr. udvandrede herkomst. Hæftet kan erhverves ved henvendelse til Dansk Samvirke, adr.: Kristianiagade 8, 2100 København Ø.

Red.

Små meddelelser

OM DOROTHEAS TROVÆRDIGHED

Med titlen „Brev fra Dorothea“ genudsendte Politikens forlag i fjor Charlotte Dorothea Biehls historiske breve, redigeret og kommenteret af Svend Cedergreen Bech.¹

For den historisk interesserede er det stadig en så fornøjelig læsning, at det må kaldes en god gerning, men samtidig bliver spørgsmålet om damens pålidelighed igen aktuelt for alle, der har benyttet sig af, at brevene igen er blevet let tilgængelige. Medens historikeren Caspar Paludan-Müller betegnede brevene som „Slotssladdertaskens Anekdoteskriveri“, skrev udgiveren Louis Bobé i forordet til det uddrag af brevene, som han sammen med hendes indtil da ukendte erindringer udsendte med titlen „Interiører fra Kong Frederik V's Hof“ (1909), at historiske undersøgelser og kritiske prøvelser „hyppigst er faldne ud til Fordel for hende“, og han fremhæver blandt hendes i denne sammenhæng påskønnelsesværdige egenskaber hendes „umiskendelig(e) Omhu for at skaffe sig et paalideligt Grundlag for sin Fremstilling“. Disse bemærkninger gælder brevene. Om selvbiografien skriver Bobé kun, at den „kan gøre Krav paa Opmærksomhed som den eneste hidtil kendte udførlige Selvbiografi af en dansk og tilmed fremragende kvinde fra det 18. Aarhundrede.“

På bagsiden af „Brev fra Dorothea“ finder man en bemærkning om, at „Forfatterinden var en skarp iagttaget og havde en god – og meget subjektiv – hukommelse“, og i udgiverens indledning finder man spredte advarsler som „hendes fortolkning kan være meget fri“ og „stort set kender vi kun historien fra hendes side, og hun er naturligvis langt fra objektiv“, og der gøres med rette opmærksom på, at man bør være skeptisk overfor hendes mange gengivelser af ordret tale både i brevene og i erindringerne. Alligevel bygger indledningen, „Et ubetydeligt levnedsløb“, hvor man finder de ovennævnte advarsler, i udstrakt grad på damens egen beretning, „Mit ubetydelige Levnedsløb“. Noget citeres, noget fremtræder som genfortælling, men noget bliver også fremført som kendsgerninger, der refereres.

Det meste af det, hun fortæller, vil aldrig kunne kontrolleres, og det må blive den enkelte læsers sag selv at afgøre, hvor langt han tør tro på det, hun fortæller, og da de lærde som sædvanlig er uenige, kan det godt være vanskeligt. Det må derfor være interessant, selvom det kun gælder på et enkelt punkt, at der dog virkelig findes et punkt, hvor man er i stand til at kigge damen i kortene. Det drejer sig om hendes forhold til Det kgl. Teater, og her viser det sig, at uoverensstemmelserne mellem hendes beretninger og kendsgerningerne er så store, at ordet „subjektiv“ ikke mere er dækkende som karakteristisk af hendes hukommelse.

Som udgaven af „Brev fra Dorothea“ er tilrettelagt, er det desværre umuligt helt at se bort fra, at kendsgerningerne ikke blot kommer til at modsige „Dorothea“ men også udgiverens indledning og endda nogle billedtekster, der bygger på uverificerede oplysninger fra damens beretning.

Når man f. eks. forsyner et billede af det gamle kongelige teater med en tekst, der fortæller, at „for Dorothea Bichl blev det en slags arbejdsplads, ganske vist uden løn“, så er det ikke blot overflødig men direkte forkert, og når man under en gengivelse af en teg-

ning af Cornelius Høyer, der strengt taget kun viser, at hun som resultat af sit arbejde måtte finde sig i at blive kritiseret og karikeret, finder det bedre med en tekst, der fortæller, at tegningen „understreger hendes eget udsagn, at hun ikke havde fået anden nytte af sit arbejde „end æren, skandskrifter, kritikker og mange fjender“, så viser man hende mere tiltro, end hun fortjener.

Sådan som det er formuleret, står det også for udgiverens regning og risiko, når Jfr. Biehls forhold til Det kgl. Teater i indledningen er skildret på denne måde:

„Forgæves søgte hun at få lønnet arbejde ved teatret, da „et fortjent stykke tørt brød smager bedre end en skænket postej“. Det faldt hende bittert, at WESSEL, der havde skrevet „et ubrugeligt stykke“, fik 200 rdl., mens hun samtidig intet fik for et stykke, bestilt af hoffet. Efter oversættelsen af Don Quixote fik hun 100 rdl. af kongens kasse, „den første opmuntring efter 13 års møje“.

Da heller ikke denne fremstilling holder for en nærmere prøvelse, og da det er spørgsmålet om Charlotte Dorothea Biehls og ikke udgavens troværdighed, der har interesse, må vi holde os til hendes egen beretning, der ved at blive sammenholdt med tørre men pålidelige oplysninger giver os mulighed for at underkaste hendes troværdighed en prøve, hvis resultat vel ikke kan have generel gyldighed, men som uundgåeligt må præge opfattelsen af, hvordan man derefter læser alt det meget spændende, hun har at berette.

Når Jfr. Biehl selv nævner „13 års møje“ i forbindelse med udgivelsen af hendes stadig højt priste oversættelse af „Don Quixote“ i 1777, så må vi erkende, at vi ikke kan vide noget om, hvad der er sket i de første 8 år af denne periode. Fra 1772 bliver teatret imidlertid et rigtigt „kongeligt“ teater, og „Theater-Cassens Regnskab“ er med samtlige bilag (incl. Jfr. Biehls kvitteringer) indgået i Rigsarkivet fra 1772 til 1848.

Begynder man forfra, kan man se, at der i den første „kongelige“ sæson, 1772/73 ikke blev opført andre nye stykker – hverken danske eller oversatte – end Wessels „Kærlighed uden Strømper“ og Ewalds „Pebersvendene“.

Dette ændres på afgørende måde fra efteråret 1773, hvor teatret for at fremme produktionen af danske stykker, og ganske særligt af syngestykker, havde indført en tarifordning, der skulle gøre det mere tillokkende at arbejde for teatret. I „Mit ubetydelige Levnedsløb“ forklarer Jfr. Biehl:

„Hvor glad blev jeg altsaa ikke, da der Aaret 1773 kom en Indbydelse i Aviserne fra Directionen til at arbejde for Skuepladsen, og hvorved ikke aleene Priisen for hver Genre blev fastsat, men endog foruden Betalingen lovet et kongeligt Gratiale til den Forfatter, som meest udmærkede sig. Til Kongens Fødselsdag 1774 skrev jeg Synge Stykket: Den prøvede Troskab. Da Directionen forlangede Stykket således, at det kunde være fuldstændigt, endskiønt Epilogen, som sigtede til Dagen, gik bort, saa seer enhver, at det var dobbelt Arbejde. Jeg sagde altsaa Carstens, at jeg haabede, at Directionen da ogsaa gjorde Forestilling mig til bedste angaaende det lovede Gratiale, og da det var ubestemt, saa vilde jeg ønske, at det ikke maatte blive Penge, men et Stykke, som jeg kunde fremviise som et Beviis paa Hoffets Bifald, af hvor liden Værd det end var. Carstens fandt denne Paastand ikke aleene billig, men troede endog, at det vilde have liden Vanskelighed, siden der var saadan en stor Mængde Nips efter Dronning Sophie Magdalene, men da Tiden kom, glemte Directionen mig og gjorde Forestilling for Mad. du Tellie, der fik en ægte Carniols Daase med Guld, fordi hun havde dandset en Aften paa dansk Theatre i Stæden for paa Hof Theatret, og mig forholdt man min Betaling for Stykket til hen i May Maaned, da man først lod det spille tredie Gang“.

Kendsgerningerne modsiger denne fremstilling på alle punkter. Det fremgår af regnskaberne, at ingen anden person end netop Charlotte Dorothea Biehl nød godt af den nye ordning, som hun til gengæld forstod at udnytte så effektivt, at hun allerede i den første sæson har afgivet kvittering for 420 rdl. i originalpræmier (foruden 230 rdl. i oversætter- og bearbejderhonorarer).

Med hensyn til „at det var dobbelt Arbejde“ kan det nævnes, at det fremgår af node-materialet, at „Epilogen, som sigtede til Dagen“, er den slutning, der findes i den trykte udgave af stykket, der slutter med koret: „Blide Dag kom tit tilbage“, der ønsker kongen mange leveår, skønt en moderne læser må tro, at man foreslår kongen at fejre sin fødselsdag hver måned. Til brug ved de senere forestillinger har Jfr. Biehl måttet skrive et par replikker og et nyt slutkor, der i al sin enkelhed lyder:

„Ubestandige som tænker
Trofast Baand ei Sødhed skiænker,
I Lyksalighed ei naaer.
Mærker prøvet Troskabs Vælde
Rigdom, Pragt, ja Tiid og Ælde
Intet mod dens Magt formaaer.“

I betragtning af, at teatret ikke skyldte Jfr. Biehl andet end betaling i henhold til den nye præmieringsordning, er også historien om den „ægte Carniols Daase med Guld“ noget vrøvl. Hofteatrets første danserinde, Mad Dutillet havde ved at optræde på teatret på Kongens Nytorv udført en tjeneste, som hun ikke var forpligtet til, og modtog derfor en erkendtlighed fra hoffet.

Det er forøvrigt helt urigtigt, at betalingen af „Den prøvede Troskab“ havde noget at gøre med tidspunktet for den tredie forestilling. Der fandtes den ordning, at man ved særlig kongelig nåde kunne tildele en forfatter billetindtægten af „den tredie forestilling“ af hans værk. Ewald nød godt af denne ordning to gange („Balders Død“ og „Fiskerne“) og Wessel en gang („Lykken bedre end Forstanden“), og det er forståeligt, at Jfr. Biehl gerne vil give det udseende af, at man har vist hendes værk en lignende påskønnelse. Endnu Overskou tror, at det har været tilfældet, men det er ikke rigtigt. Den tredie forestilling, der ikke fandt sted i maj men den 6. april, har indbragt 30 rdl., der er indgået i teaterkassen (et udsolgt hus gav på dette tidspunkt ca. 400 rdl.). Den nøgne sandhed er den, at damen allerede dagen efter den første forestilling har hævet sin originalpræmie og afgivet følgende kvittering:

„For det af mig til Theatret leverede Stykke Den prøvede Troskab har Hr: Inspecteur Hvass betalt mig den Allernaadigst bevilgede Præmie, neml: for et Syngestykke i 3 Acter 150 RD., for hvilke Et Hundrede Halvtredsindstjuge Rigsdaler vedbørlig quitterer, Khvn 1 Febr: 1774

Charlotta Dorothea Biehl“.

Allerede her er der grund til at pege på, hvordan den urigtige fremstilling har til følge, at konferensråd Carstens ganske uberettiget stemples som en person, man ikke kan stole på. Det er særlig bemærkelsesværdigt, fordi det næppe engang er tilsigtet, for Carstens skildres ellers altid som en af „vennerne“, og man tør næsten sige med sikkerhed, at fordrøjningen af kendsgerningerne må have haft et andet formål end at stille Carstens i et dårligt lys.

Regnskaberne viser, at Jfr. Biehl i disse år blev leverandør af oversættelser og originaltekster i et omfang, der ikke gør det uberettiget, at eftertiden betegnede det som „den biehlske periode“. Hvis man i tørre tal gør resultatet op fra 1773 og indtil det tidspunkt,

N° 338?

For ret af mig til Theatret leveret af den
 grønne Brovskab Jan Hø: Inspecteur Høvs Contalt
 mig om Albronaadige Lovindgaden Bræmme, unnd
 for et Stykke Stykker i 3 Acter 150 rdl., for
 Guelte Et Gindrand og Galtonde Jindog
 Ligordalen sandborlig kvitteren, Dnu i Febr. 1774.

Charlotta Dorothea Biehe

150 rdl.

Theater-Cassens Regnskab for sæsonen 1773/74. (Rigsarkivet).

hvor hun modtager de 100 rdl. for Don Quixote, der ifølge hendes fremstilling er „den første Opmuntring“, udviser regnskabet, at hun imellem den 29/10 1773 og den 9/11 1776 har afgivet kvittering for 900 rdl., der fremkommer som summen af 570 rdl. i originalpræmier og 330 rdl. i oversætter- og bearbejderhonorarer i forbindelse med ialt 23 længere og kortere stykker, som alle findes i repertoireet for disse sæsoner.

Regnskabet tyder endvidere på, at forholdet mellem hende og teatret må have været det allerbedste, siden hun gentagne gange har kunnet tillade sig at hæve forskud på honoraret for endnu ikke leverede oversættelser, en enkelt gang endda på stykker, der endnu ikke var bestilt, så kvitteringen lyder på 60 rdl. „for Oversættelsen af 3de Stykker (i 3 eller 5 Acter) efter Directionens Valg“.

Det lyder selvfølgelig ikke af ret meget, at hun fik 20 rdl. for oversættelsen af et stykke i 5 akter, men balletmester Galeotti fik det samme for at levere musikken til en stor ballet som „Den ædelmodige Tyrk“ eller „L'orphelin de la Chine“. Man kunne engagere et orkester af Det kgl. Kapels daværende størrelse (20 mand) til en teaterforestilling for 10 rdl., og teatrets direktionssekretær, der havde prokura og kørte hele teatrets daglige drift, havde på dette tidspunkt en årgage på 200 rdl. Hun opgiver selv, at hendes fars årgage beløb sig til 400 rdl., så særlig forvænt kan hun jo heller ikke have været. Hvordan man end gør det op, så har der været råd til mange stykker tørt brød, og der har også kunnet komme postejer på bordet, uden at hun har behøvet at få dem foræret.

Kendskabet til hendes kvitteringer kommer uvilkårligt til at præge ens opfattelse af mange ting.

Som tidligere nævnt fremstilles Carstens, der var medlem af teaterdirektionen i hendes bedste år, gennemgående som den gode og forstående ven:

„Fra 1774 af havde jeg ikke arbejdet for Theatret, men i Aaret 1776 kom Carstens til mig og bragte mig nogle Stykker, som han bad mig oversætte“.

Her er han den, der husker hende, da de andre har glemt hende. Pudsigt nok er denne fremstilling ligeså urigtig som den, der satte ham i et dårligt lys. Hun har nemlig ikke været glemt, og selvom det måske ikke er blevet til så meget, som hun kunne ønske, så har hun hele tiden haft arbejde for teatret. Hun har således kvitteret den 22/3 1775 for originalpræmien for syngespillet „Kærligheds-Brevene“, og det kan da nævnes, at en kvittering fra den 30/11 1775 viser, at hun som oversætter har haft en opgave, der på dette tidspunkt er lige ved at være den bedst tænkelige, Lessings „Emile Galotti“.

På det tidspunkt, hvor Jfr. Biehl skrev sine erindringer var Høegh-Guldbergs storhedstid forbi, og han sad som en uskadelig stiftamtmand i Århus, men hun har ikke tilgivet ham, at hun gentagne gange forgæves har gået tiggergang til ham, da han var statsminister.

Den ene gang er, da hun søger at opnå pension efter faderen. Det er selvfølgelig umuligt at sige, om Guldberg har givet hende et henholdende svar at løbe med, eller om han virkelig ved denne lejlighed har lovet hende, at hun skulle „nyde et kongeligt Gratial“. Overfor Bülow har hun i hvert fald refereret det sådan, for i erindringerne nævner hun i hvert fald i forbindelse med omtalen af breve fra dengang:

„I et af dem undskyldte jeg Tonen, siden jeg var i et ondt Humeur over et Brev, jeg havde været nødt til at skrive Guldberg til for at bringe ham hans Løfter i Erindring“.

Johan Bülow har i hvert fald troet hende. På dette tidspunkt var han ingen ven af Guldberg og han sender hende et brev „med den Hielp i, som den anden havde lovet mig“.

Hvad der end er sket i mødet med Guldberg, så er referatet i hvert fald ikke hæderligt, så længe hun forholder læserne kendskabet til de indtægter, som Guldberg har vidst beskud med, og som utvivlsomt må have præget hans indstilling til sagen.

Det må imidlertid konstateres, at der ikke er gjort noget forsøg på at give et hæderligt referat, og der er ikke tale om fortællinger. Som i beretningen om „Det prøvede Troskab“ er det en bevidst urigtig fremstilling, denne gang med en særlig dramatisk effekt ved gengivelsen af, hvad hun ved denne lejlighed sagde, uforfærdet og kæk, lige op i den høje geheimeråd og statsministers åbne ansigt. Det må imidlertid kunne regnes for en kendsgerning, at hun aldrig overfor en person, der vidste beskud med de faktiske forhold, ville have kunnet udtale noget, der har haft samme mening som det, hun anfører som ordret tale i sine erindringer:

„Jeg er den eneste, der har arbejdet for det danske Theatre for intet; i nie Aar har det høstet Frugten af mit Arbeyde uden mindste Vederlag, jeg tror altsaa, at det ikke kan regnes for en Formastelse, at da alle andre har faaet deres Arbeyde betalt, at jeg maatte være først berettiget til at nyde mit Livs Ophold ved mit Arbeyde af de 1500 Rdr., som Kongen har aarligen bestemt for dem, som skriver for Theatre“.

Man kan undre sig over, at hun ikke i sine erindringer sætter sin senere modgang i relief ved at skildre, hvordan hun blev behandlet efter fortjeneste og levede i glans og herlighed, indtil onde mennesker kom og ødelagde det hele, men som historien om „Den prøvede Troskab“ viser, mindes hun ikke engang sin allerbedste sæson med nogen form for taknemmelighed. Som årsager kan man tænke sig dels, at hendes overbevisning om sin egen og sine værkers fortræffelighed har været så sikker, at hun kan have opfattet tingenes tilstand i „den biehlske periode“ som fuldstændig rimelige og normale og dels, at selv hendes bedste år har været præget af pengevrøvl, så hun måtte hæve forskud og derfor kun kan erindre sine indtægter som højst utilstrækkelige – ikke værd at tale om. Hun har vel ganske simpelt fundet det klædeligst helt at benægte deres eksistens?

Bedre folk regnede det absolut ikke for klædeligt, hvis man ikke kunne klare sig for det,

man havde „fortient“, fordi de regnede med, at det var det, man havde fortjent. De, der ikke selv behøvede at spare, følte, at de måtte være varsomme med at modarbejde Vorherre, hvis han med tugtens ris prøvede at lære fattigfolk, at man måtte fryse i februar, hvis man på en skovtur i august havde bortødslet de rigsdaler, man nu manglede til brændsel.

Så mærkeligt det lyder, så er tidspunktet, hvor hun selv placerer „den første Opmuntring“ i virkeligheden tidspunktet for den sidste. Endnu i sæsonen 1777/78 har hun en indtægt på 320 rdl. (og endda skildrer hun sin situation ved faderens død som den yderste nød), men det er værd at bemærke, at kun de 200 rdl. dækker oversættelser til opførelsesbrug, medens de 120 rdl. er betaling for oversættelse og korrekturlæsning i forbindelse med udgivelse af de operabøger, der til orientering for det danske publikum blev udsendt af teatret, hver gang den italienske operatrup satte et nyt værk på programmet. Det var et ikke altfor højt estimeret arbejde, der indtil da var udført af den netop afdøde regissør Soelberg, og det kan godt tages som et tegn på, at „den biehlske periode“ uhjælpeligt var forbi, selvom Warnstedts udnævnelse til teaterdirektør i marts 1778 utvivlsomt fremskynkede processen. I hans første sæson tjente hun dog endnu 270 rdl., men i den følgende var det kun 180 rdl., og dermed var det slut. Hun havde dog opnået en årlig pension på 200 rdl. allerede inden hofrevolutionen „til at fortsætte hendes Arbejde“, og den bevarede hun til sin død, skønt hun ikke mere arbejdede for teatret, så lidt glæde havde hun dog af det.

Indirekte fik hun dog endnu en glæde af sit forhold til teatret: Der kom pludselig gang i salget af hendes ellers ikke særligt efterspurgte „Moralske Fortællinger“ på grund af fortællingen „Den falske Ven“, hvor hun tilsviner teaterchef Warnstedt og skuespilleren Schwarz på en måde, der bliver gjort endnu mindre tiltalende ved den skadefryd, hun så åbenlyst giver udtryk for i den anledning.

Selv den velvillige Louis Bobé noterer: „Unægtelig taler dette vigtige Bidrag til Belysning af hendes Tænkemaade ikke til Gunst for hende“.

Fortællingen er djævelsk. Hun hader de to mænd, der har tilladt sig at nedvurdere hende og hendes arbejde, og det er fortællingens hovedformål at skildre dem som fagligt aldeles inkompetente personer. Hun skildrer Warnstedt som en slange, der kun eksisterer i kraft af, at hun en tid har næret den ved sin barm.

I realiteten foregiver fortællingen at afsløre, at alt, hvad Warnstedt ved om teater, – og som han gudbevares forstår at fremsætte på en ret overbevisende facon – er en genklang af det, som han i den korte periode, hvor han kom hos hende, på en ganske overfladisk måde har tilegnet sig af hendes visdom, resultatet af et livs ærligt og alvorligt arbejde. Det er altså en svindler, der under falske forudsætninger er blevet anbragt i stolen som Det kgl. Teaters chef. Schwarz er placeret endnu et trin lavere som en genklang af Warnstedt, endda en dårlig genklang fordi hans forudsætninger ikke var de bedste. (Schwarz kom fra balletten i modsætning til de andre skuespillere, der var studenter).

På det tidspunkt, hvor fortællingen blev til, må det have været meget få mennesker, der delte denne opfattelse med hende, men ved at putte den sikkert berettigede beskyldning for homoseksualitet oveni opnåede hun alligevel at vinde mange læsere over på sin side, så at de efter at have læst fortællingen fik en fornemmelse af, at „Don Varino“ og hans citherspiller nok alligevel var et par misliebige personer.

„Til belysning af hendes Tænkemaade“ kan det yderligere tilføjes, at hun i sine erindringer overhovedet kun omtaler Warnstedts virke som teaterchef ved at henvise til fortællingen om „Don Varino“. Det er en topmålt uforkammethed:

„Men da Don Varino har givet Dem en tilstrækkelig Oplysning herom, saa vil jeg forlade denne ubehagelige Materie“.

Jfr. Biehl er jo hverken den første eller den sidste, der har forsøgt at benægte tings eksistens ved at forbigå dem i tavshed, men for at forhindre, at det denne gang skal lykkes for hende, er der grund til at minde om, at det netop i årene imellem udnævnelser og tidspunktet for udgivelsen af fortællingen om Don Varino var lykkedes Warnstedt at vinde almindelig anerkendelse ved at realisere en af de ting, som tiden mest brændende ønskede at opleve: Opførelse af danske syngespil med holdning og kunstnerisk kvalitet.

Det bør også nævnes, at af alle skuespillere var det netop Schwarz, der allerede før Warnstedt blev chef, havde været sjælen i en opførelse, hvor teatrets begavede ungdom – udenfor tjeneste og med få hjælpemidler – havde vundet en sejr for Johannes Ewalds „Balders Død“ alene ved teksten, skønt værket fra Ewalds side var tænkt med musik. Det var Schwarz's idealisme, der ved denne opførelse slog ud i lys lue, som satte noget i gang, som Warnstedt med interesse og klogskab vidste at videreføre.

For mange mennesker var det både godt og retfærdigt, at Warnstedt ved sin meget aktive støtte bidrog til, at Johannes Ewald fik lov til at afslutte sit urolige liv med nogle år med virkelig anerkendelse, der ikke alene befriede ham for økonomiske sorger og førte til udgivelse af hans værker, men som for første gang placerede begrebet „digteren“ som noget værdifuldt i den almindelige bevidsthed. (Det er pudsigt at se det komme til udtryk i regnskaberne, hvor det altid hedder „Poeten Ewald“ men „Student Wessel“ og „Jfr. Biehl“). Det må også være Warnstedts fortjeneste, at man gav Det kgl. Kapels koncertmester Joh. Ernst Hartmann chancen, efter at man fra mange sider havde udfoldet de mærkværdigste bestræbelser for at finde en syngespil-komponist. Hartmann indfrie i næsten ligeså høj grad som Ewald samtidens forventninger, og med „Balders Død“ og „Fiskerne“ blev „Fødselsdags-Stykket“ både i 1779 og i 1780 den store lykkelige teaterbegivenhed, som det altid burde være men langtfra altid var.

Ved konsekvent at benægte eksistensen af økonomiske interesser opnår Jfr. Biehl at forhindre sine læsere i at se sammenhængen mellem det ene og det andet. Ingen får af hendes fremstilling mulighed for at konstatere, at de midler, som Warnstedt anvender med et så strålende resultat, at selve den post på teatrets budget, der har muliggjort skabelsen af „Balders Død“ og „Fiskerne“, er den selvsamme sum, som få år i forvejen var blevet investeret i de syngestykker, der var blevet belønnet med originalpræmie til Charlotte Dorothea Biehl, nemlig „Den prøvede Troskab“ med musik af Th. Chr. Walter, „Kærligheds-Breve“ med musik af Sarti og endelig „Silphen“, hvor hun også hævdede originalpræmie for musikken, skønt den nok er af Walter (de har vel delt i porten?).

End ikke beskyldningen for homoseksualitet kunne have fået noget menneske til at give hende ret i, at det var en dårlig teaterchef, som havde været så uforskammet at give Johannes Ewald de penge, der hellere skulle have været benyttet til at opmuntre Charlotte Dorothea Biehl til at skrive nye syngespil. Ved sin fordrejning af kendsgerningerne har hun faktisk opnået, hvad hun ønskede, så man indtil denne dag oftest hefter sig ved beskyldningen for homoseksualitet, når man omtaler fortællingen. Der er i virkeligheden langt mere grund til forargelse over alle de urimelige beskyldninger, der altså ikke blot udspringer af såret forængeligthed men også af simpelt brødnid.

Da både erindringerne og de historiske breve er nedskrivningen af det, som Bülow havde hørt hende fortælle, og som han fandt så værdifuldt, at han sørgede for, at det blev overladt til eftertiden, og da hun jo ikke kunne skrive det stikmodsatte af, hvad hun plejede at sige, så tør man slutte, at Johan Bülow og andre af hendes egen mund har hørt, hvordan hun som den eneste havde skrevet for teatret „for intet“. Man kan undre sig over, at hun har kunnet tillade sig det uden at risikere at blive sat på plads af en, der kendte de faktiske forhold.

På den anden side var der jo ikke mange, der vidste besked, og embedsmænds tavshedspligt var noget, man dengang tog dødsens alvorligt, så „de små“ har ikke turdet, og „de

store", der kunne tillade sig at sige noget, har vel fundet det under deres værdighed og har bare ladet hende snakke, men det kan jo også i samtiden have præget tilliden til hendes troværdighed. Det er måske ikke helt tilfældigt, at alle disse skriverier måtte være „fortrolige" og at hun, der fik trykt så meget, ikke fik udgivet sine erindringer?

Heller ikke for eftertiden kan det gavne tilliden til hende, at det må konstateres, at alt, hvad hun fortæller om det, som vi kan kontrollere, er lodret løgn. Hvad hensigten har været, kan vi jo kun gætte om. Bortset fra, at hun har kunnet bruge det til så meget, må hovedmotivet jo nok have været, at det var vigtigt, at hendes økonomiske vanskeligheder blev fremstillet som uforskyldte og undskyldelige.

Selvom der næppe har været tale om en egentlig bestilling af et honoreret arbejde, så er det vel ret utænkeligt, at den rige Johan Bülow, den senere så berømte mæcen, skulle bede sin fattige veninde om at skrive først de historiske breve, så beretningen om Regeeringsforandringen den 17de April 1784 (det gælder vel i særlig grad for denne) og endelig „Mit ubetydelige Levnedsløb" uden at kvittere for modtagelsen ved et kontant udtryk for sin taknemmelighed. Dette sandsynliggøres yderligere af de tilfælde, hvor det direkte nævnes i erindringerne, at han har hjulpet hende. Man må formode, at han har ønsket at eje disse breve og erindringer for at bevare og bekræfte for sig selv, hvad der for ham havde været det værdifulde i dette mærkelige venskab, og han har måske samtidig benyttet lejligheden til at fritage hende for at bede ham om hjælp ved at gøre sig selv til den taknemmelige modtager, der kunne besvare brevene med rundhændethed?

Alligevel skal man ikke være helt sikker på, at hun ikke gjorde klogt i at regne med, at Bülows velvillige indstilling godt kunne ændre sig afgørende ved den blotte mistanke om, at hendes økonomiske vanskeligheder var „selvforskyldte". Man kan vel derfor ikke uden videre sige, at det er „rystende", at hun lyver, så længe det kun drejer sig om penge-sager? Hun kan jo have haft denne eller en anden fornuftig grund, selvom det ikke har været hensynet til skattevæsenet?

Det „rystende" oplever man først, når man med viden om kendsgerningerne på bare dette ene punkt må konstatere, hvor legende let hun med den største tilforladelighed fremstiller bevidst fordrejede kendsgerninger, og med hvilken suffisance hun tillader sig at stille andre mennesker og deres udsagn og handlinger i et falsk og uretfærdigt lys ved at tilbageholde sin viden om de faktiske forhold.

Så må man begynde at tænke på, hvor mange andre unøjagtigheder hun helt bevidst kan have gjort sig skyldig i for at få billedet til at passe efter sit ønske, det vil sige sådan, som hun selv fandt det mest flatterende for Charlotte Dorothea Biehl.

Måske ville „Slotssladdertaskens Anekdoteskriveri" alligevel være en god og passende undertitel? Den benægter jo ikke, at anekdoterne har atmosfære, og at de stadig fortæller en hel masse om klimaet på Kongens Nytorv i Enevældens dage.

JOHS. MULVAD

1. Jvf. Nils G. Bartholdys anmeldelse af nævnte bog side 192.

YDERLIGERE LIDT ISÆR OM RASMUS OTHER

(jfr. dr. E. Kromans oplysninger i Pers. hist. T. 15. Rk I p. 153 ff. og II p. 232)

I Sjællands stifts bispearkiv i Landsarkivet for Sjælland m. v. opbevares forskellige afskrifter af synodalia for Roskilde landemode, hvori der under datoen for forelæggelsen eller behandlingen på landemodet er indført bl. a. kgl. forordninger og rescripter især til bisp og stiftsøvrighed, indskrivning til enkekasse og brandkasse og om udbetalinger fra samme, kassernes aktiver og endvidere appelsager fra provsteretter og monita fra bispem.

Følgende indførsler refererer til Rasmus Other:

1. 1/10 1731 anføres et kgl. rescript af 15/6 1731 angående oprejsning for Rasmus Other, studiosus, hvis hustru, Louise Schiermacher var kommen for tidlig i barselseng^{a)}.
  2. 30/6 1734 indskrives Others hustru i enkekassen^{b)}.
  3. Syn. dionys. 1740, et rescript af 19/8 1740 om den suspenderede capellan i Vordingborg, Hr. Rasmus Other, indkomsternes sequestration^{c)}.
  4. samme landemode, under causæ: landfiscalen Sr. Thoër Borring i Vordingborg contra capellanen sammesteds Hr. Rasmus Other havde indstævnet provsten i Bårse herred hans dom til confirmation og skærpelse. Capellanen, Rasmus Other, blev trende gange lydelig påråbt, men mødte ikke og ej heller nogen i hans sted. Blev forelagt næste landemode at møde. Sagen opsat indtil den tid^{d)}.
  5. 7/6 1741, et kgl. rescript af 9/12 1740 om confirmation på Provsterettens dom over Rasmus Other, forrige capellan i Vordingborg.
  6. sa. dag: et rescript af 10/2 1741 havde bestemt, at der herefter skal være residerende kapellan til Vordingborg, og at boligen ham første gang skænkes, men at han skal give Hr. Others hustru 50 Sl.dlr. årlig^{e)}.
  7. 11/6 1760, Louise Schiermacher, afg. Rasmus Others i Vordingborg, indskrives til distributs af enkekassen, og det anføres, at han døde 6/10 1758^{f)}.
  8. 27/5 1761 kgl. rescript af 6/3 1761 til bispen, at den pension af 50 Sl.dlr., som den resid. capellan i Vordingborg, Hr. Johan Peter Staal, årlig svarer til afg. Rasmus Others enke og hendes børn, må i sin tid ligeledes tillægges hans enke^{g)}.
  9. 15/10 1766, – under udgår af enkekassen – Louise Schiermacher, afg. Hr. Rasmus Otters (!) i Vordingborg, døde 21/6 1766. Arvingerne nyder 1/2 års distributs^{h)}.
- Foruden det barn, der må have givet anledning til ovennævnte rescript af 15/6 1731, har jeg i Vordingborg kirkebog bemærket dåb af to børn, en søn: Rasmus i 1733, og en datter, Engel Lovise i 1734. Det sidstnævnte år var Other et par gange fadder bl. a. 10/11 1734 hos svogeren, sognepræstenⁱ⁾.

Om Rasmus Other under opholdet i Pesthuset har haft berøring med en anden uheldig indsat, Christian Mundt, der vist var indkommet i slutningen af 1737, og døde dér 1751, kan vi kun gisne. Den sidstnævnte, der var morfader til biskop N. E. Balle, havde været degn i Vestenskov, men blev 5/2 1725 ved provsteret frakendt sit degneembede, fordi han havde handlet mod ritualen, og var falden fra kirkens rene lære i grove og fanatiske griller og vildfarelser. Højesteret stadfæstede 31/7 1727 dommen og bestemte, at Mundts in læg skulde udlettes af protokollerne (provsterettens og landemodets). Det tilføjedes i Dommen, at han, hvis han ikke efterdags holder sig rolig og stille, da skal strax og uden videre lov-mål rømme kongens riger og lande.

Noter og bemærkninger.

- a) Synodalia fra Roskilde landemode, 1540-1763, en afskrift, der tidligere har tilhørt retshistorikeren P. Kofod Ancher.
- b) samme protokol.
- c) Landemode prot. 1738-74.
- d) sidstnævnte protokol.
- e) sidstnævnte prot. og Liber daticus for Vordingborg 1738-1839. I den i note a) og b) nævnte prot. angives beløbet til Others hustru til 33 Rd. og 2 mark årlig.
- f) Acta synodalia 1739-69 p. 242 og i den under a) og b) nævnte afskrift. I en afskrift af synodalia i provstebogen 1680-1775 i Lyng-Kronborg Herreds provstearkiv angives dødsåret til 1759, men det er måske en afskriverfejl, ligesom når navnet i Acta synodalia 1739-69 anføres som: Olsen.

- g) Acta synod. 1739-69 p. 258.
 h) samme prot. og Liber daticus for Vordingborg 1639-1798 fol 57b.
 i) Vordingborg Kb.

Om Chr. Mundt se bl. a. L. Koch: Biskop N. E. Balle (1876) p. 2 f., Pers. hist. T. 1 Rk I p. 7, Jørgen Swane i Berl.tid. morgenudg. 20/10 1928: Degnen der søgte om at blive henrettet. Håndskr. 400 fol. i Den Ledreborgske saml. i Kgl. bibl. og Nakskov byfoged Skifteprot. 1742-52 fol. 576 i Landsarkivet, hvor også Mundts manuscript fra 1724: Josephs Bue, befinder sig. Det er i fem bind, nydelig skrevet med tydelig hånd, og vist i sin tid af Mundt leveret til biskop Lodberg til gennemsyn.

ERIK ROSENDAL

SLÆGTEN ROSTED

Til den i P.H.T. 1973 meddelte stamtavle over slægten Rosted kan jeg nu give flg. supplerende oplysning:

Nr. 89. Henrik Andreas Rosted og E. Gunild Friis blev gift 14/4 1810 i Næstved, St. Peder.

Denne oplysning savnes også i Albert Fabritius: Anders Andersen Borch's descendenter. Kbhvn. 1933, side 8.

FINN H. BLÆDEL

ÆLDRE HÆFTER SØGES

Af „Personalhistorisk Tidsskrift“ søger jeg følgende hæfter:

- 1882 – 1. række, 3. bind, 1. og 2. hæfte.
- 1888 – 2. række, 3. bind, 1. og 2. hæfte.
- 1889 – 2. række, 4. bind, 1. hæfte.
- 1893 – 3. række, 2. bind, 1. hæfte.
- 1897 – 3. række, 6. bind, 4. hæfte.
- 1910 – 6. række, 1. bind, 3. hæfte.
- 1918 – 7. række, 3. bind, 2. hæfte.

Henvendelse til fængselsinspektør F. Hellborn, adresse: Ridebanevang 11, 2820 Gentofte. Forretningstelefon: 13 57 83.

Anmeldelser

W. Ribbe og E. Henning (udg.): Taschenbuch für Familiengeschichtsforschung begründet von Friedrich Wecken. 8. vollständige neu bearbeitete Auflage. Verlag Degener & Co., Neustadt an der Aisch. 1975. 355 sider. DM 36,00.

Første udgave af denne bog blev udgivet af F. Wecken i 1919, og i årene indtil 1941 udkom ialt 6 udgaver. I 1951 blev bogen påny udgivet af J. Krausse. Efter et kvart århundrede foreligger nu ottende udgave.

De to udgivere er de samme, som i 1972 udgav *Handbuch der Genealogie* (anmeldt i *Personalthistorisk Tidsskrift*, 16 I 175, 1973). Indholdet i den ny „lommebog“ er ifølge forordet afstemt efter den tidligere udgivne håndbog, men de to bøger kan dog benyttes fuldstændig uafhængigt af hinanden. Bogen fremtræder i større format end de tidligere udgaver, og sidetallet overstiger håndbogens (355 mod 304).

Bogen indledes med en række korte oversigter over genealogien og dens forhold til andre videnskaber. En så kortfattet fremstilling, som det her drejer sig om, er naturligvis vanskelig at give, men visse fejl og unøjagtigheder burde dog have været undgået, f. eks. nævnes slægtninge i sidelinierne ikke ved definitionen af en konsangvinitetstavle (side 26).

Bogens hovedafsnit omhandler genealogiens kilder (118 sider), herunder naturligvis kirkebøger og civilstandsregistre. Af interesse for danske læsere vil sikkert især være afsnittene om utrykte og trykte matrikler fra europæiske universiteter og om tyske borgerskabsbøger. Et særligt afsnit omhandler *Dorfsippenbücher* eller *Ortssippenbücher*, hvor hele befolkningen i et område er opstillet i dens genealogiske sammenhæng.

Det følgende afsnit (50 sider) om hjælpemidler ved benyttelse af kilderne behandler skrift, tidsregning, heraldik, segl og personnavne i en række koncentrerede, men indholdsrige kapitler.

Bogens såkaldte leksikondel giver oversigter over slægtskabsbetegnelser og genealogiske fagudtryk, latinske og græske oversættelser af tyske slægtsnavne (og omvendt!), erhvervsbetegnelser og sygdomsbetegnelser, altsammen stof, som det er vanskeligt at finde en samlet oversigt over andetsteds.

Bogen slutter med lister over adresser på arkiver i Tyskland (Vest og Øst), Østrig og Schweiz, på biblioteker i Europa og U.S.A. og på genealogiske foreninger i Tyskland og i resten af Europa (adressen på Samfundet er korrekt).

Til hvert eneste af bogens mange afsnit er knyttet omfattende litteraturlister, der skønmæssigt udgør lidt under en tredjedel af bogens samlede indhold, hvilket gør den særdeles nyttig og værdifuld for enhver, der vil trænge ind i den genealogiske litteratur. Inden for det tyske sprogområde synes litteraturen at være udmærket dækket og oplysningerne korrekte, men – som i håndbogen – har man prøvet at inkludere oplysninger om resten af Europa. Dette har imidlertid været for stor en opgave, og der har ikke været inddraget medarbejdere fra de respektive lande. Resultatet er derfor på dette punkt blevet forskellige

unøjagtige eller ukorrekte oplysninger, f. eks. ser det ud som om Personalhistorisk Tidsskrift gik ind i 1944 (side 152).

Også denne udgave af „Wecken“ vil i fremtiden på grund af sin kombination af korte teoretiske oversigter, sine litteraturlister og sit væld af praktiske oplysninger blive en uundværlig opslagsbog.

K. ALBERTSEN

Katalog for genealogisk forskning vid Landsarkivet i Göteborg. Göteborg 1976, dupl. 572 s.

Med dette store værk i telefonbogsformat har genealogerne fået en udførlig nøgle til det væsentligste slægtshistoriske materiale indenfor Göteborg, Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs og Värmlands län samt Göteborg kommune, hvilket er det distrikt, som landsarkivet i Göteborg omfatter. Fortegnelsen tager sig udgangspunkt i det enkelte sogn og er ordnet alfabetisk efter disse. For hvert sogn gives indledningsvis en kort historisk redegørelse for de kirkelige forhold, hvorefter tilhørsforholdene til tingslag og fogderi nævnes. Derefter følger registratur over kirkearkivalier, hvoraf de vigtigste er kirkebøgerne, husforhørslisterne samt til- og afgangslisterne. Derefter redegøres for mandtalslisterne og skiftearkivalierne, altså i al væsentlighed det materiale, de fleste slægtsforskere bruger, og som ofte strækker til.

Det skal tilføjes, at der indledningsvis gives en kortfattet redegørelse for disse kilders tilblivelseshistorie og vigtigste indhold. Alt i alt et fortræffeligt hjælpemiddel, som dog måske nok havde vundet i håndterlighed ved at være delt op i flere bind.

HANS H. WORSØE

Hans Chr. Bjerg: Dansk Marinehistorisk Bibliografi. 1500-1975. Marinehistorisk skrift nr. 12, Akademisk forlag, 1975, 166 s.

Specialbibliografier er vældig praktiske og gode, især når de som denne omfatter så lang en periode som 475 år og desuden indeholder en klar redegørelse for de anvendte principper ved udarbejdelsen, således at brugeren er klar over, hvad han kan forvente at finde registreret og hvorledes.

Den tidsmæssige afgrænsning er tilbage i tiden givet ved den danske orlogsflådes oprettelse under kong Hans, som en af de første i Europa, og frem i tiden danner af praktiske grunde 1. jan. 1975 skel, men der planlægges udsendelser af tillæg med supplement m.v. Af bibliografiens godt 2000 numre kan omkring de 500 findes i gruppen „Enkelte krige og søslag“ medens ca. 750 titler kan findes i den for dette tidsskrifts læsere så vigtige gruppe „Enkelt personer, fortrinsvis søofficerer“, der er ordnet alfabetisk. Det må her undre, at bibliografien ikke kender nyere litteratur om C. J. Drakenberg, således hverken genoptrykket af hans levnedsløb udg. af Wormianum eller Paul G. Ørbergs lille artikel her i tidsskriftet årg. 1972 med bl. a. henvisningerne til den norske og svenske litteratur, der gennemhuller myten om, at han døde i en alder af 146 år. Det vil benytte af bibliografien altså stadig tro! Iøvrigt skal det siges, at samme forfatters artikel i „Fra Viborg amt 1972“ om admiral Corfitz Ulfeldt og søslaget ved Femern 1644 ligeledes savnes, men begge må henregnes til de få fejl og mangler, som et arbejde af denne karakter jo aldrig helt kan slippe for.

Af de øvrige afsnit, der specielt kan have personalhistorikernes interesse kan der her

henvises til „Enkelte skibes togter“ (47 numre) og „Almindelige erindringer og memoirer“ (14 numre). Endelig skal det nævnes, at bogen afsluttes med et forfatterregister. Når man ser det igennem kunne man måske undre sig over, at f. eks. dr. phil. Albert Fabritius aldrig skulle have beskæftiget sig med sømilitære slægter, idet hans navn ikke forekommer i forfatterindekset – men forklaringen er den, at slægtsoversigterne i Dansk Biografisk Leksikon ikke er medtaget i bibliografen, ligesom i det hele taget ikke artiklerne herfra nævnes. Så her er ikke tale om en fejl, men et princip. Om det så ikke havde været praktisk at medtage henvisninger til DBL er et andet spørgsmål.

HANS H. WORSØE

Elever i Hunderup skole 1900. H. N. Skade, eget forlag, dupl. 1976, 61 s.

Fortegnelser over studenter og dimittender fra lærde skoler og seminarier findes i stort tal, men mon ikke den her foreliggende bog er første eksempel på biografiske oplysninger om eleverne i en ganske almindelig landsbyskole? Også på anden vis adskiller bogen sig fra de øvrige elevfortegnelser, idet forfatteren har valgt et skolebillede fra år 1900 som udgangspunkt. Hermed bliver bogen en skildring af de 52 skolebørn, som på daværende tidspunkt gik i skolen, deres slægtsforbindelser og deres senere levnedsløb. Skildringen har derved fået interesse ud over det skolehistoriske og det personal- og slægtshistoriske, idet den er blevet en beretning om en landsbys samlede ungdom, de børn som var født i årene 1885-94, og deres skæbne. Ved bogens udsendelse, 75 år efter at billedet var taget, levede endnu 12 af disse børn, heriblandt forfatteren, men ingen af dem bosiddende i hjemsoget.

Hunderup er beliggende i det sydlige Jylland (Gørding herred) og måske er det Sønderjyllands nærhed med traditionen for stor uvandring til USA, der har smittet af, for af de 52 børn er ikke færre end 21 udvandret, heraf 16 drenge, eller præcis 50 % af drengene. Som forfatteren rigtigt anfører, er materialet for lille til at lave statistik på, men han har også ret i, at det er tankevækkende tal. Denne detailundersøgelse har således også værdi for udvandringshistorien, idet det har været muligt at følge så godt som alle enkeltpersonerne, hvorved det har vist sig, at alle havde slægtninge at rejse ud til, således at ingen af disse udvandrere har benyttet sig af – eller er blevet registreret af – udvandringsagenterne. Med på billedet er også læreren, Asmus Jæger (1848-1917) og hans familie, men heller ikke denne danner nogen undtagelse, idet den ene søn en overgang var i USA og et barnebarn, Thomas Jæger, idag er entreprenør i London.

Også dramatiske begivenheder omtales i bogen: således blev en af skolepigerne i 1919 dræbt ved den dansk-tyske grænse under forsøg på illegal grænseovergang, en af drengene kørte med hundeslæde i Alaska og en anden druknede kort før han skulle have været oppe til eksamen på seminariet.

Det er imponerende, at så mange har kunnet spores – kun ganske enkelte er sporeløst forsvundet – og dette har sammen med de øvrige ovenfor anførte kvaliteter gjort hæftet „Hunderup skole 1900“ til noget ganske særligt, som forhåbentlig vil kunne inspirere andre.

HANS H. WORSØE.

Svend Cedergreen Bech: Brev fra Dorothea. Af Charlotte Dorothea Biehls historiske breve. Med ca. 100 samtidige illustrationer. 318 sider. Politikens Forlag (1975).

„Det er diskretionsbrud at udgive disse private breve. Det ville have frydet hende umådeligt at det blev gjort“, sådan karakteriseres Sv. Cedergreen Bechs udgave af Charlotte Dorothea Biehls breve (i uddrag) på omslaget, og det er egentlig ganske rammende udtrykt. Den kvindelige skribent og litterat fra det 18. årh. var en glimrende iagttager af livet i det lille provinsagtige København, hvor i virkeligheden kun få ting kunne holdes ordentlig skjult. Hun blev en overgang bedømt som hofsladdertaske, men hendes jugement hviler i det store og hele på sund kritik, og hun havde gode meddelere i de hof- og embedsmænd, som hun omgikkes – lægen H. F. Wohlert, håndbibliotekaren Georg Nielsen, Reverdil m.fl. At hun ikke har noget imod at give indgående beskrivelser af tidens skandaler, kan hun ikke skjule, og man læser dem med taknemmelighed. Måske er ikke enhver detalje sand, men også eksistensen af rygter, selv de mest fantastiske, er kendsgerninger, som det kan være overordentlig vigtigt for kulturhistorikeren at have kendskab til.

Erindringerne om sin samtid har Dorothea meddelt i brevform til sin forgudede ven hofmanden Johan Bülow. Når brevene overhovedet er bevaret til i dag, må vi nok takke kronprins Frederik (VI) derfor, som på overilet måde afskedigede Bülow i 1793. Bülow måtte flytte til Sanderumgård fra sin lejlighed på Christiansborg, hvor hans mange papirer nok ellers ville være blevet ildens bytte ved slotsbranden året efter.

Den, der finder original ortografi charmerende og anser den autentiske udtryksmåde for et nødvendigt element i forfatterindens karakteristik, har svært ved at acceptere tekstens „normalisering“. Cedergreen Bech har ellers gjort sig store anstrengelser med sin bearbejdelse af originalteksten. Men koloritten går uvægerlig tabt. Og da brevene kun bringes i uddrag, kan bogen ikke betragtes som nogen egentlig kildeudgave. Originaltekst ledsaget af anmærkninger er nu engang ikke noget dårligt udgivelsesprincip. Men Politikens Forlag er jo desværre ikke nogen ynder af noter. Bogen er naturligvis tænkt som en folkeudgave og kan da selvfølgelig læses med udbytte af mange. Men spørgsmålet er, om man ikke ved at omskrive teksten og meddele den i uddrag snyder folket for en del af oplevelsen.

Personregistret indeholder en del biografiske oplysninger, men de er ikke så fyldige som de, der findes i de tidligere udgaver af brevene ved J. H. Bang og Louis Bobé. Til gengæld er det indledende biografiske kapitel om Dorothea særdeles prægnant og vederhæftigt. Billedteksterne er noget tilfældigt redigerede, og de to stamtavler over kongeslægten er under al kritik.

NILS G. BARTHOLDY

Thomas Dinesen: Anne Margrethe. Dage og nætter i oldemors liv. Gyldendal 1976, 128 s.

De litterære anmeldere har haft mange roser til Thomas Dinesen for bogen „Anne Margrethe. Dage og nætter i oldemors liv“, og under betegnelsen årets smukkeste danske kærlighedsroman har et større ugeblad endog offentliggjort den som feuilleton. Når bogen omtales her, er det imidlertid ikke på grund af disse kvalifikationer, men fordi den tager sit udgangspunkt i Ths. Dinesens slægtshistorie, nemlig det ene oldeforældrepar, bringer billeder fra disses liv som illustrationsmateriale og dermed bevæger sig i det farlige grænseland mellem historie og digtning. Det har en forfatter naturligvis lov til, og kan der, som litterære anmeldere skriver, blive et almengyldigt kunstværk ud af det, har forfædrene, kunne man næsten fristes til at sige, på endnu en måde ikke levet forgæves.

I sin efterskrift oplyser Ths. Dinesen, at han har gjort sig stor umage med at samle

nøjagtige oplysninger, men at fremstillingen i dagbogsform er fri fantasi. Som hovedkilde til oplysningerne anføres H. G. Ollriks skrift om hovedpersonen, Anne Margrethe Kaasbøls slægt. Da det imidlertid viser sig, at dette skrift tilsyneladende kun findes maskinskrevet i familien, vil det være en passende opgave for denne omtale at meddele nogle oplysninger om de berørte personer og pege på nogle af de steder, hvor fantasien dominerer over historien. For venligt udlån af H. G. Ollriks skrift takkes Thomas Dinesen.

H. G. Ollriks lille skrift om den dansk-norske slægt Kaasbøl består af 20 maskinskrivne sider, som såvidt vides er udarbejdet til grevinde Inger Dorte Wedell f. Krag-Juel-Vind-Frijs, og hvis moder Thyra Valborg Haffner var født 1821 som datter af generalkvartermester Wolfgang von Haffner og Anna Margrethe Kaasbøl, og dermed kusine til Thomas Dinesens fader Wilhelm Dinesen (Boganis), hvis moder var samme ægtepars næst yngste datter Dagmar Alvilde. Slægten Kaasbøl er kort behandlet af Christopher Giessing, men på den af ham offentliggjorte tavle synes der dels at være fejl, dels at mangle forbindelse til den linie, som her har betydning, og som havde hjemme i Christianssund i Norge. Her blev Aage Kaasbøl født 24. sept. 1724 og i 1755 tog han borgerskab i København som vintapper. Året efter ægtede han jomfru Margrethe Rosenmeyer Rohde. I ægteskabet var der tre børn, hvoraf kun den yngste Jacob Rohde Kaasbøl, f. 25. juni 1762, opnåede at blive voksen. Han blev med nød og næppe student 1782, men gennemførte ikke noget studium og betegnes undertiden som vinhandler, undertiden som volontør i finanskollegiet og endnu 1806 som studiosus. I 1786 var han blevet viet til Margrethe Kirstine Lindemann f. 8. juli 1768 i Trinitatis sogn som datter af inspektør Hans Jacob Lindemann og Clara Paasche, men hun døde af tæring kun 26 år gammel i 1795. Forinden havde hun dog født sin mand 4 børn: Clara Jacobine (kaldet Bine) f. 1787 og gift 1805 med fuldmægtig Johan Jørgen Wolff, Aage Henrik Kaasbøl født og død 1788, Anne Margrethe f. 1789 og døbt 5. juli s. å. i Hvedstrup kirke, samt Christiane f. 1790 og senere gift med købmand H. J. Sommer i Trondhjem.

Når Anne Margrethe blev døbt uden for København, skyldtes det, at faderen havde måttet flygte for sine kreditorer. Samme år var han blevet umyndiggjort og tilsyneladende forbedrede han sig ikke. Når børnene kunne få så god en opdragelse, som de fik, må det tilskrives bedstefaderen, som var blevet en meget velstående mand. Efter dennes død i 1804 giftede Jacob Rohde Kaasbøl sig med en fraskilt dame, Bolette Charlotte Due f. Jochel, hvis mand, tidligere fuldmægtig i admiralitetet Christian Due, sad i fængsel. Iøvrigt havde han i forvejen et barn med hende. Jacob Rohde Kaasbøl levede til 1846.

Efter Aage Kaasbøls død sørgede executorerne, konferentsråd Hjorthøj og postdirektør David Monrad, for at børnene kom forskellige passende steder. Anne Margrethe således hos pastor Jørgen Lund Hertel (1764-1831) og hustru Wilhelmine Magdalene Haffner (1777-1835), som var datter af oberstløjtnant Reinhold Haffner og Wibeke Margrethe Wildenradt. Hun var søster til plejedatterens senere ægtemand, den næsten 20 år ældre generalløjtnant Johan Wolfgang Reinholdt Haffner (1770-1829), og her må de to have truffet hinanden. Anne Margrethe Kaasbøl blev afleveret til pastor Hertel d. 6. juni 1804 i Køge og fulgtes derefter med præsten til Rønnebæk. Hun blev konfirmeret i Rønnebæk kirke i april 1805. Imidlertid blev pastor Hertel forflyttet til Vordingborg, hvorhen han tog i juli samme år og familien i januar 1806, men her medfulgte plejedatteren ikke. Opholdet hos præstefamilien varede altså højst 1½ år, og derefter fortaber hendes spor sig, indtil hun 10. september 1810 føder sit og Wolfgang Haffners første barn. Kirkebogens indførelse ved dette barns fødsel er et oplagt falsum, men senere, som helt korrekt gengivet i bogen, korrigeret. Kærlighedsforholdet fortsætter, og der fødes yderligere 4 børn, inden vielsen finder sted i 1819, og derefter endnu et. Om baggrunden for vielsen er historien også tavs, således også om Frederik VI evt. har ydet pres eller modstand? Den tyske komtesse, der optræder som en mulig rivalinde, og rejsen til Wien må ligeledes til-

skrives forfatteren og ikke historien, idet ikke Haffner men generalmajor Frantz Bülow er opført på listen over kongens ledsagere til Wienerkongressen.

Anne Margrethe Kaasbøls skæbne må nok friste til at lade fantasien løbe, således som hendes oldebarn har gjort det, men virkeligheden kommer vi aldrig nærmere. Arkivalierne røber intet om de tanker og bevæggrunde, der ligger bag de officielle dokumenter, og når vi prøver at forstå vore forfædres handlinger, sker det ud fra vore egne forudsætninger, hvoraf arven fra dem ganske vist er en bestanddel – men kun en blandt mange. Deres inderste hemmeligheder tog vore forfædre med sig i graven.

HANS H. WORSØE

Joseph Valynseele: Les Laborde de Monpezat et leurs alliances, 1975, 368 s. Forfatterens forlag, 8 Rue Cannebière, F-75012 Paris XII. Frc. 120.–

Med bogen *Les Laborde de Monpezat et leurs alliances*, som den franske genealog Joseph Valynseele udsendte i 1975, er et meget stort materiale om denne familie gjort tilgængeligt for den genealogiske forskning, og forfatteren har hermed på bedste måde levet op til den udtalelse som den daværende prinsesse Margrethe ved forlovelsen i 1966 fremsatte til journalisten Arnauld Chaffanjon og som i den originale (?) franske version er anvendt som bogens motto. På dansk lyder den således: Sædvanligvis, når man bekendtgør ægteskaber i kongehusene, er arbejdet afsluttet: genealogerne ved i forvejen alt om de to familier. Denne gang er det anderledes: De kan tage hjem på opdagelse og fortælle noget nyt.

Joseph Valynseele er dog ikke den første, der har fulgt opfordringen, men af det materiale, der er fremlagt tidligere, fremgår det, at det især har været prins Henriks farmoder Henriette Hallberg (1880-1973), datter af professor ved universitetet i Toulouse Eugene Hallberg (f. i Sickingen 27. marts 1839, død i Luzech 15. september 1921), og dennes forslægt, der har interesseret. Dette gælder således Gerd Wunders artikelserie „Die deutschen bürgerlichen Vorfaren des dänischen Thronfolgers (des Prinzen Frederik von Dänemark) i Archiv für Sippenforschung Hft. 33-37, 1969-70. I den her foreliggende bog er det naturligt nok prins Henriks fædrene slægt, der er hovedtemaet, men som det vil blive anført nedenfor, er der også stof om anetavlens andre linjer, ligesom Gerd Wunders resultater her er benyttet med dennes tilladelse.

En lang række familier, ikke mindre end 15 synes der at have været, har båret navnet Monpezat eller Montpezat. Af disse stammer prins Henriks familie fra landskabet Béarn i Frankrigs sydvestligste hjørne op mod Pyrenæerne, hvor den kan følges til begyndelsen af 1600-årene. Forfatteren mener desuden, at familien formentlig, selvom dette ikke er bevist, er en gren af familien Laborde de Gère, der kendes fra 1400-tallet. Familien er delt i to grene, nedstammende fra to brødre, og da prins Henriks nedstammer fra den ældste, kaldes denne gren den ældre. Af denne gren har flere generationer levet i Seron og Taron, og i sidstnævnte fødtes Aristide (1830-88), der blev borgmester i byen Pau. Dennes søn Henri (1868-1929) bosatte sig i det daværende fransk Indokina, nu Vietnam, hvor han foruden at være jordbesidder, i 1924 grundlagde et dagblad „La volonté indochinoise“ og havde sæde som deputeret i provinsen Annam-Tonkins øverste råd. Hans søn med hustruen Henriette Hallberg er prins Henriks fader André de Laborde de Monpezat, f. 6. maj 1907 og gift i Cahors med Renée Doursenot, født i Périgueux, hvor hendes fader Maurice Doursenot (1883-1916) var beskæftiget ved jernbanen.

Familiens yngre gren, som fører navnet Monpezat uden „de“, er den talrigeste og var hovedsagelig bosat på landet som bønder, indtil indvandringerne til byerne i de seneste

generationer tog fart. Som et kuriosum kan anføres, at i den lille landsby Avezac-Prat i Pyrenæerne har så godt som alle slægtsforbindelser til familien Monpezat.

Medens bogens første to afsnit, som refereret ovenfor, handler om prins Henriks fædrene slægt, udgør 3. afsnit efterslægtsoversigter for prins Henriks 16 aner (de 8 tipolde-forældrepar). Der er således tale om en konsangvinitetstavle, men efterslægten synes ikke at være fuldstændig medtaget, således at der stadig er noget at gøre for genealogerne. Det følgende afsnit om de beslægtede familier (Hallberger, Filipecki og Vilgrain) har næppe megen interesse for dansk genealogi og personalhistorie, hvorimod sidste afsnit „Des parentés inattendues“ d.v.s. „Nogle uventede slægtsforbindelser“ præsenterer danske læsere for en i udlandet for tiden meget populær form for genealogisk arbejde, nemlig sammenstillingen af to stamrækker, som viser to kendte personers nedstamning fra en tredje kendt person, eller i det mindste nedstamning fra en fælles stamfader. Det videre perspektiv i sådanne undersøgelser er påvisningen af de såkaldte „stærke aner“, som har en langt større og mere betydningsfuld efterslægt, end de statistisk burde have. Den mest overraskende af de har præsenterede sammenstillinger er vel nok, at det er lykkedes at finde en fælles ane for dronning Margrethe og prins Henrik, men forfatteren skulle også 17 generationer tilbage til grev Ulrik den Femte af Würtemberg (413-80). Af andre „slægtninge“ til prins Henrik kan nævnes prins Richard, general de Gaulle, fyrstinde Grace af Monaco og de tyske forfattere Goethe, Schiller, Wieland og Brentano, idet det skal bemærkes, at alle disse slægtskabsforbindelser går gennem Henriette Hallberg.

Bogen afsluttes med registre og to folde-ud tavler, nemlig prins Henriks 64 aner samt hovedlinierne af de to grene af prins Henriks fædrene slægt, nedstammende fra brødrene Antoine (1743-87) og Barthélemy de Laborde de Monpezat (1756-1843) sønner af Louis de Laborde de Monpezat (1711-1761) og hustru Héléne Cazanave (ca. 1713-1778).

Værket, der er blevet til som resultatet af et stort indsamlings og efterforskningsarbejde, giver indtryk af megen soliditet og pålidelighed og må karakteriseres som vor for øjeblikket bedste kilde til familien Laborde de Monpezats historie. Tavlerne og hele opstillingsmåden gør det muligt, også for folk, der ikke behersker fransk fuldstændigt, at danne sig et overblik og indhente de konkrete oplysninger, der søges. Bogen fortjener derfor udbredelse også i Danmark.

HANS H. WORSØE

J. Jeppesen Jensen: Slægten OBEL med særlig tilknytning til Ålborg. Trykt Ålborg 1976 (90 sider + 18 sider illustrationer).

Slægten Obel, som bogen handler om, har gennem de sidste 5 generationer især været kendt som tobaksfabrikanter i Ålborg. I de ialt 11 generationer, som forfatteren behandler, forekommer der imidlertid mange andre af Obel-slægten, som har været kendte personer, således en lang række præster samt apotekere, landmænd og købmænd.

Forfatterens redegørelse for slægten former sig som en efterslægtstavle for præsten Palle (Palæmon) Pedersen Wendel * ca. 1598 på Åby-egnen i Ø. Hanherred. Forfatteren antyder muligheden af, at navnet Obel kan stamme fra Åby, mens man hidtil har formodet, at navnet hidrørte fra en af de to Åbøl'er i Sønderjylland.

Palle Pedersen Wendel var sognepræst i Linå-Dallerup i Gjærn hrd. Han efterfulgte her en præst ved navn Obel, som han lod en af sine sønner opkalde efter.

Bogen er klar og overskuelig både i henseende til typografi og redigering. Adskillige af de omtalte personer og familier er velkendte fra andre personalhistoriske skrifter. De forekommende præster havde fortrinsvis sæde i nordjyske embeder og gjorde sig gældende i

de kirkelige bevægelser under pietismen, især de stærke herrnhutiske rørelser, som i visse egne af Nordvestjylland slog så stærkt an. Obel'erne træffes både blandt tilhængerne og modstanderne af bevægelsen.

I et udførligt navneregister finder man foruden de mange af Obel-slægten et betydeligt antal kendte slægtsnavne, som er indgiftet. Af de mere hyppigt forekommende skal nævnes: Blichfeld i Hjørring, Brask på Kjellerup, Bruun, Friis, Holst i Hanherred, Klim-slægten i Hanherred, Leth, Liisberg, Praëm, præsteslægt i Hanherred, Riegels i Viborg, Tanche i Vendsyssel samt Wendel.

Mange slægtsforskere, måske især nordjyske, vil træffe adskillige bekendte blandt de omtalte personer.

WOLF MØLLER

Helge Skovmand: Et hjem – en skole – et blad. Gyldendal 1976. 187 s. Kr. 47,95.

Den 7. april 1876 udkom „Højskolebladet“ for første gang. Bladet blev det samlende tidskrift for folkehøjskolen og den grundtvigske bevægelse. Helge Skovmand, der i en alder af 20 år i 1903 begyndte som redaktionssekretær på bladet i Slotsgade i Kolding – for 5 år senere at indlede sit 50-årige virke som ansvarshavende redaktør – har til 100 års jubilæet udgivet sine erindringer.

I Helge Skovmands bog er hovedvægten lagt på skildringen af den grundtvigske bevægelses historie og af de mænd og kvinder, han som redaktør kom i kontakt med inden for den folkelige oplysning og folkehøjskolen, den skole der som et samlet begreb indgår i titlen på erindringsbogen. Han giver et fint billede af Morten Eskesen, der havde været Grundtvigs unge ven og ven med Bjørnson og som døde i 1913 87 år gammel, af „Højskolebladet“s stifter Konrad Jørgensen og af Ludvig Schrøder, grundlæggeren af Askov højskole, hvor Helge Skovmand og hans senere hustru begge var elever omkring århundredskiftet. Det er i det hele taget lykkedes Helge Skovmand at give et levende billede af udviklingen inden for folkehøjskolen set fra en engageret og medlevende redaktørs stol. I erindringerne kæder indtrykkene af perioder og de personligheder, der har præget dem, sig sammen til et hele, hvori den grundtvigske kirkelige og folkelige bevægelse og det sønderjyske spørgsmål får en central placering. Her er skildringer af præsten og forfatteren Valdemar Brücker, af folkehøjskolens mænd Jacob Appel, Holger Begtrup, Thomas Bredsdorff, Alfred Povlsen, J. Th. Arnfred og mange flere.

Helge Skovmand, der i øvrigt udelader private erindringer, giver i indledningsafsnittene et smukt billede af det hjem, hans forældre i Østermarie på Bornholm skabte for deres børn, og man forstår, hvordan hjemmet og forældrene har præget hans senere virksomhed og synspunkter. Faderen var bondesøn fra Asserballe på Als med erindringer fra krigstiden 1848-50, kom som 20-årig lærer til Østermarie og sluttede sig først til Indre Mission for derefter at gå over til Grundtvigs livssyn. Moderen voksede op i Gudhjem i et lærerhjem, der i hendes barndom fik præg af en streng pietisme. Skildringerne af forældrenes hjem og af barndomshjemmet og den tidligt vakte interesse for politik følges af et afsnit om forfatterens læreår ved Bornholms Tidende, der sammen med opholdene på Askov førte frem til redaktionen af „Højskolebladet“.

IDA DYBDAL

Knud Thestrup: Mit livs gågade. Det Schönbergske forlag, 1976. 324 sider.

En række af Det konservative folkepartis førende politikere har i første halvdel af 1970'erne udsendt erindringsbøger, der bl. a. indgående har beskæftiget sig med partiets kritiske situation og magtkampen i partiets top. Ole Bjørn Kraft har sendt 2. og 3. del af sine erindringer på markedet, Poul Møller har udsendt 2 bøger, og fra Ninn-Hansen og Henning Hasle foreligger hver et bind.

Hertil slutter sig nu Knud Thestrups erindringer, der forståeligt nok ikke har væsentligt nyt at tilføje til dette kapitel af dansk politiks historie. Det er i det hele taget ikke som politiske memoirer bogen vil blive stående. Der er naturligvis førstehånds kommentarer til den kloge humanists gennemførelse af „pornografiloven“ og lempelserne i abortloven og til hans arbejde med at få gennemført reformer indenfor fængselsvæsenet, men det er bogens første to trediedele om barndommen i dyrlægeboligen i Præstø, ungdomsårene og forfatterens juridiske virke indtil besættelsen samt et medrivende kapitel om besættelsestiden og opholdet i Frøslev, der giver læseren indtryk af en personlighed.

Med en beskedenhed, der nærmer sig koketteri, siger den tidligere dommer og justitsminister, „jeg er ikke og var naturligvis heller ikke dengang (i 1945) nogen stor jurist“ og et andet sted om sit folketingsarbejde „jeg deltog i alle udvalgmøderne, men jeg må indrømme, at jeg til at begynde med ikke forstod ret meget af det“ og videre om behandlingen af et lovforslag „men dets virkninger havde jeg ikke forudset“. Heller ikke som modstandsmand fremstiller Thestrup sig som nogen helt. Da han bliver taget af Gestapo, giver han – af angst for tortur, som han ikke regner med at kunne modstå – en del indrømmelser og navnene på nogle kammerater, som han havde lov til at formode var gået under jorden ved hans anholdelse.

Oprigtigt fortæller forfatteren, om hvordan han, der indtil 1945 landspolitisk var et ukendt navn, da der efter besættelsens ophør var bud efter ham fra partiet, følte en forpligtelse til at bære sin del af ansvaret og opgaverne. En forpligtelse som han med klogskab, et praktisk syn på tingene, evne til at sætte sig ind i andres tænke måde og sin juridiske træning i at øve ret og skel, samvittighedsfuldt prøvede at løse på de betydningsfulde poster partiet pålagde ham. Men den politiske taktik lærte han aldrig rigtigt. Et forhold, som man måske kun har grund til at glæde sig over.

„Mit livs gågade“ burde måske have heddet „Mit livs ridebane“. Læserne får et levende indtryk af den naturglæde forfatteren og hans hustru oplever i sadlen.

FINN H. BLÆDEL

Forgotten Fragments of the History of an old Jewish Family, by Louis and Henry Fränkel. (København, Forlaget Henry Fränkel, 1975. Tværformat. ISBN 87-890338-2-4 (komplet Kr. 330).)

1. Text and Index. (162 s.).
2. Genealogical Tables (10 tavler).

Der er længe imellem at en stamtavle over dansk-jødiske slægter udsendes på tryk. Endnu mere usædvanlig er det at se en samling efterslægtstavler i det hele taget af den karat, som Louis (Kbh. 1865-1935) og Henry Fränkel (Kbh. 1900-) her har udsendt. To generationers genealogiske undersøgelser præsenteres for læseren af tekstdelen og benytteren af efterslægtstavlerne. Beskedent siger H.F. i forordet, at værket bygger på faderens, lægen Louis Fränkels notater. Men ingen kender af genealogiske arbejder kan være i tvivl om, at det er mere arkitektens pertentlige tegnepen og sans for de små detaljer, som præger værket end lægens, omendskønt nok så tålmodige og møjsommelige samlerarbejde.

Den rigt illustrerede tekstdel fremdrager på sine 105 dobbeltspaltede sider mindesmærker om slægten, mindesmærker som for en stor dels vedkommende gik tabt under 2. verdenskrig. I små glimt fører forfatteren os ind i jødiske familiers liv for mere end 300 år siden. „Glimt af Glemte“ var da også værkets oprindelige danske titel, inden H.F., tilskyndet af den store forhåndsinteresse for hans værk, besluttede sig til at ladet det oversætte til engelsk, forøvrigt ved sin niece, Malene Woodman, f. Hagemann. Han knytter forbindelsen mellem centraleuropæiske småstaters jødiske familier, ruller deres skæbne op og viser familiernes vandring og spredning.

Man følger ikke bare familien Fränkel (Fränkel) selv, men lige så meget familierne Hameln, Behrens, Gumperz, Oppenheimer, Wertheimer, Meyer, Leidesdorf, Goldschmidt, Friedländer og Hannover for blot at nævne nogle af de mange, som præsenteres. Til dagliglivets fornødenheder blandt datidens jøder hørte foruden arbejdet og omsorgen for sine medmennesker som oftest også studiet af Thoraen (mosebøgerne) og Talmud. Intet under derfor, at den hebræiske inskription på mange af de gengivne gravstene og teksten i de fremdragne dokumenter bærer vidnesbyrd herom. Men også om dagligdagens chicanerier og fortrædeligheder fortæller ofte på tysk gengivne dokumenter.

For at læseren kan følge med i den uundgåelige specielle jødiske terminologi, er værket forsynet med en lille ordliste. Ligeledes har forfatteren udarbejdet en kildefortegnelse og en særdeles omfattende og nyttig bibliografi. At denne savner en henvisning til Edvard Duckesz artikel „Des Königlischen Resident Behrend Lehmanns Familie in Schleswig-Holstein.“ (i *Israelitischer Kalender für Schleswig-Holstein für das Jahr 5688*, trykt 1927, s. 35-41) er vel tilgiveligt.

De i bind 2, eller appendix, som forfatteren selv kalder denne del, anbragte slægtstavler er en guldgrube for den genealogisk interesserede forsker. At samlerarbejdet som nævnt har været omfattende, fremgår allerede af det store antal navne – henimod 10.000 – i registerets 51 firespaltede sider. Hertil kommer, at der på de 9 af de 10 tavler, bind 2 omfatter, findes henvisninger til tilsluttende familiekredse, men som ikke er medtaget på de her foreliggende efterslægtstavler. Forfatteren har foretrukket ikke at følge en slægtsgren op (eller tilbage) når denne gren allerede er behandlet i andre trykte stamtavler. I så tilfælde nøjes han med at henvise til disse tryk.

Selvom H.F. har været videnom i sin søgen efter relevant slægtstavelitteratur, vil benytteren selv kunne knytte tråde til her ikke nævnte slægtsgrene. Som eksempel herpå skal anføres den i tavle VII H 12 opregnede Marianne v. Halle, (1792-1844), datter af Wolff Elias v. Halle (1760-1834). I sit ægteskab med Joseph (Johann) Jacob Hertz (Herz) har hun 4 sønner, hvoraf H.F. kun viderefører en. Om en af de tre andre er der i „*Archiv für Geschichte des Buchwesens*“ (Bd. X, Frankfurt 1970, s. 269-308) en ret interessant af-

handling af Notar Hans W. Hertz, Hamburg. Med ret overbevisende og vægtige argumenter tillægges her paterniteten til denne søn den kendte tyske digter Adelbert v. Chamisso. En stamtavle i samme artikel bringer – med eller uden nævnte paternitetshjemmel – Wuff v. Halle gennem sit barnebarn i slægt med adskillige kendte tyske slægter bl. a. Springer (forlaget) og Strack. Sidstnævnte slægt har igen sin egen stamtavle: „Vorfahren und Nachkommen des Professors ... Christian Friedrich Leberecht Strack 1781-1852 ... und seiner Gattin Johanne geb. de Widt.“ af dr. Anne-Lore Klingmüller. (Eget forlag, Kiel 1970. 44s. + X s.).

Heller ikke de forskellige tiders assimilationstendenser er gået spurløst forbi denne jødiske familiekreds. Dette kan især aflæses i de efternavne, der dukker op i efterslægtstavlernes seneste generationer, hvor danske -sen navne begynder at blive repræsenteret side om side med familienavne på gamle danske slægter.

Selve efterslægtstavlerne, i betragtelige længder på tværs sammenhæftede A4 ark, hvoraf den længste måler 9,15 m ! er overskueligt opstillet og registerets henvisninger med romertal til tavlen, bogstav for tavlens enkelte fold og arabertal for generationerne virker let og efter hensigten.

„Forgotten Fragments“ bør ikke savnes i nogen slægtslitteratursamling og på noget bibliotek, trods sin relativ høje pris. Det er et dansk bidrag til slægtstavelitteraturen der kan stå mål med de bedste udenlandske.

GEORG SIMON

Register

Ved CHRISTIAN A. IUUL

Personerne anføres som hovedregel på deres slægtsnavn, et sådant, der ikke er opstået alene ved at sætte „sen“ til faderens fornavn. Denne skik varer for landboernes vedkommende til ca. 1828, jfr. forordn. af 30. maj s. å. Føres et sådant slægtsnavn ikke, anbringes vedkommende på fadersnavnet eller bliver eventuelt at udelade, når han ikke i teksten er nærmere bestemt.

Desuden udelades de personers navne, om hvem intet af videre betydning siges i teksten, f. eks. førere for hærafdelinger, konger og andre, i hvis tjeneste de i teksten nævnte personer står, forfattere, hvis værker citeres osv.

Kvinder anbringes som hovedregel på deres pigenavn, kun undtagelsesvis tillige på mandens navn og i så fald med henvisning fra pigenavnet; er dette ikke noget egentligt slægtsnavn, bliver det eventuelt at udelade.

Er navnene latiniserede, bibeholdes denne form i registret, medmindre teksten oplyser, hvorledes de skal gengives på dansk.

Nævnes en person flere gange på samme side, antydes det, hvor sådant anses fornødent, i registret ved et mindre tal foroven, til højre for sidetallet.

Fyrster sættes på deres navn, ikke på landets, medmindre dette anses mest praktisk, da tillige derpå.

Sammensatte efternavne, f. eks. Lente-Adler, sættes på første dels begyndelsesbogstav, altså i det nævnte tilfælde på L.

Partikler som von, de, des, de la, zum osv. ses der bort fra; eks. des Vignes sættes under V.

De efter spansk skik sammensatte efternavne (moderens slægtsnavn tilføjet efter faderens) anbringes under det første led.

Lokaliteter og institutioner, hvor om teksten har bemærkninger af særlig betydning, er optaget i registret.

Småstykker og anmeldelser er fra 16. række optaget i registret.

- Ahlefeldt, Ditlev, 123. – Frederik, greve, storkansler, 7. – Frederik, 75.
von Ahlefeldt, Hans Adolph, 112. – Karl, greve, 45.
Ahrends, Andreas, sognepræst, 78.
Alexander 2., czar, 102.
Alling, Niels Olsen, sognepræst, 63.
Ammonsens, Ammon, matros, 64.
Anchersen, Ancher, biskop, 82.
Andersdatter, Johanna Kirstine, g. Reimer, 58. – Pernille, g. Friis, 23.
Andersen, Andreas, købmand, 67. – Dorte Marie, g. Neiiendam, 153. – Gilbert, købmand, 50. – H., 79. – H. C., digter, 139 f. – H. N., direktør, eratsråd, 142. – Jens Peter, landmand, 163. – Johanne Dorte Marie, g. 1° Børgesen, 2° Nalbandián, 163. – Marinus Krusborg, direktør, 156. – Niels, gårdmand, 36.
Andrup, Otto, museumsinspektør, 118.
Anna Sophie, dronning, g. Frederik 4., 114.
Appel, Jacob, højskoleforstander, minister, 196.
Arnfred, J. Th., civilingeniør, højskoleforstander, 196.
Arup, Erik, historiker, 89.
Asmusdatter, Margrethe, g. 1° Besche, 2° Reimer, 53.
Augustini, Martin, diakon, 77.
Aystrup (Eistrup), Magnus, købmand, 68.
Bach, Giertrud Høllet, g. Viis, 22. – Poul, skipper, 22.
Bache, Otto, maler, 144.
von Bachmann, C. M., 76. – J. T., 76.
Baden, Jakob, bogbinder, 97.
Bagger, Hans Frederik, officer, 80.
Bakke, Henriette Mathea, g. Laurits Johansen Svendsen, 25.
Balle, Nicolai Edinger, biskop, 187.
Ballow, Barbara Sørensdtr., g. Samsing, 57.
Balslev, Hans, sognepræst, 80. – Svend, 95.

- Bang, Axel Hvide, kaptajn, 51. – B., 97. – J. H., 192. – Stig Hvide, speciallæge, 159. – Torkel Berg, oberstløjtnant, 151.
- Bardenfleth, Carl Emil, justitsminister, 150. – Christian, 80. – Frederik, 80. – Knud Stampe, lektor, 157. – Vilhelm, minister, stiftamtmand, 150.
- Barfoed, Carl, strandinspektør, 52.
- Bartholdy, Nils G., historiker, 185.
- Bartholomæidatter, Anna Kierstine, g. Christian Petersen, 18.
- Baumgarten, Sig. Jakob, teolog, 77.
- Beaucage, Louis Jean Victor, trafikassistent, 152.
- Bech, Peder, styrmænd, gårdejer, 19. – Rasmus, skovrider, 64. – Svend Cedergreen, historiker, 1, 14, 179 f., 192. – Viktor Andreas Vilhelm, kontorchef, 161.
- Beck, Frederikke Christiane, g. Hjorth, 33. – Johann Conrad, 75.
- af Beck, Wilhelm, hertug, 102.
- Becker, J. G., hofapoteker, 135.
- Begtrup, Holger, højskoleforstander, 196.
- Behrens, slægten, 198.
- Bendeke, Carl, ingeniør, 151.
- Bendix, Emanuel, grosserer, 149. – Hans, tegner, 98. – Kaj Victor, sanger, 156. – Karen Esther Stampe, forfatterinde, g. Forchhammer, 156. – Knud, musiker, 152, 154. – Otto Julius Emanuel, professor, 152. – Victor Emanuel, komponist, professor, 149. – Aage, 156. – Aase Henriette, g. Thorball, 160, 163.
- Bendixen, Otto, 178.
- Bentzen, Emilie, g. Carl Christian Nielsen, 24. – Isaac, slotskantor, 24.
- Bentzen, Vilhelm Bartholomæus, sognepræst, 135.
- Bentzon, Severin, kancellisekretær, 115.
- Benzon, Jens, købmand, 55. – Niels Nielsen, sognepræst, 55.
- Berbom, Christopher, købmand, gårdejer, 22. – Thomas Christian, fuldmægtig, 22. – Zacharias, prokurator, birkedommer, 22.
- Berg, Claus, billedskærer, 121.
- Berner-Schilden-Holsten, Hans Heinrich Adam, lensbaron, 118.
- Berckentin, Christian August, lensgreve, 2, 4.
- Bernstorff, Andreas Peter, greve, statsmand, 3, 11, 13. – Christian Günther, greve, statsminister, 13. – Johan Hartvig Ernst, greve, statsmand, 2, 14 f.
- Berregaard, Villum, konferentsråd, 79, 83.
- Bert, Lucie Pedersdr., g. Niels Jensen, 54.
- Berthelsen, Peder, 103.
- Besche, Anders Madsen, sognepræst, 53. – Mads Andersen, degn, 53.
- Beutner, Pauline Sophie, g. Drewsen, 146. – Simon Nicolaj, oliemøller, kaptajn, 146.
- Biehl, Charlotte Dorothea, forfatter, 179-186, 192. – Christian Æmilius, akademi-sekretær, 184.
- Bielke, Henrik, rigsadmiral, 7.
- Biermann, se: Ehrenschild, Conrad Biermann.
- Billberg, Frida, historiker, 100.
- Bille, Anders, rigsråd, 121.
- Bildthugger, Ane, 40 f., 45. – Christiane, g. Fischer, 41, 45. – Frederikke, 41, 45. – Karen, 41, 45. – Marie, g. Hans Jørgen Hansen, 41, 45 f. – Nicolaj, 45. – Nicolaj Feddersen, 45. – Peter (Rasmussen), sognepræst, 39, 41, 45. – Rasmus Pedersen, sognepræst, 41 f., 45 f. – Sophie, g. Mogensen, 40-43, 45.
- Bindslev, Alfred, borgmester, 155.
- Birkner, Michael Gottlieb, sognepræst, 145.
- Birk, slægten, 96. – Carl Christian, kongens foged, 152. – Vibeke Christiane, g. Collin, 152.
- Bisserup, Jens, skoleholder, 21. – Rasmus Christian Schiødt, købmand, 21.
- Bjarnasson, Einar, professor, 178.
- Bjerre, Julie, g. Christian Marius Petersen, 164.
- Bjerre-Petersen, Erik, direktør, 164.
- Bjørn, Lars Pedersen, farver, rodemester, 20. – Peder, skoleholder, 20.
- Bjørner, Anna Larssen, f. Halberg, skuespillerinde, 98.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, digter, 196.
- Black, Laurentze, g. Hans Adam Hansen, 25.
- Blad, Maria Magdalene, g. Lange, 160.
- Blich, Anna Margrethe, g. Møller, 67. – Jo-chum, købmand, 60. – Lucia, g. Reimer, 60.
- Blicher, Steen Steensen, præst, digter, 171.
- Blichfeld, slægten, 196.
- Blikstad, Angelika (Angelita), g. Bang, 159. – Magnus, konsul, 159.
- Bliskov, Anna Margrethe, g. Thuesen, 59. – Jacob, malermester, 59.
- Bloch, slægten, 96. – Jens, sognepræst, 86. – Jørgen Theodor, løjtnant, 149. – Ottilia Frederikke Christiane, g. Collin, 149.
- de Block, M. A., 81.
- Blome, Otto, gesandt, 82.
- Blomsted, Yrjö, professor, 178.
- Bobé, Louis, historiker, 179, 184, 192.
- Boesel, Lucie Pedersdr., g. Niels Jensen, 54.
- Boesen, slægten, 96.
- Bohr, Niels, atomfysiker, 142.
- Bolten, Ingeborg, g. Collin, 145.
- Bolther, Peter Hansen, købmand, 59.
- Bondes, Eleonora Elisabeth, g. Giese, 57.
- Bondesen, Matthias Nicolaj, landinspektør, 40, 45. – P. C. B., førstelærer, genealog, 38. – Peter Nikolai, lærer, 38, 40. – Poul, 37.
- Borch, Herman Treschow, sognepræst, 68. – Lambertine Henriette, g. Strange, 68.
- Bornemann, Henrik Philipsen, biskop, 133.
- Borring, Thoër, landfiskal, 187.

- Borthuus, Birgitte, g. Kraft, 80. – J., 80. – Otto, generalauditor, 80, 83. – Simon, godsejer, 83.
- Boserup, Mette Kirstine, g. Gierding, 68.
- de Bousy, Charles, 75.
- Boye, Caspar Johannes, sognepræst, 139.
- Boyesen, Johanne Frederikke, g. Drewsen, 150.
- Brabrand, Christine Margrethe, g. Zimmer, 63.
- Brahe, slægten, 126. – Karen, godsejer, bog-samler, 113. – Knud, 123.
- Bramsen, Bo, forlægger, 102.
- Brandt, Agnete, g. Bardenfleth, 150. – Christian, kancellipræsident, 13. – Enevold, greve, statsmand, 4.
- Brasch, Sven, tegner, 114.
- Brask, slægten, 196.
- Bredahl, Michael Nielsøn, justitsråd, revisor, 83.
- Bredsdorff, slægten, 96. – Thomas, højskoleforstander, 196.
- Breide, Christopher Jochumsen, 131. – Erik Jochumsen, 131. – Hans, 129. – Hans Jochumsen, 131. – Hartvig, 129. – Joachim, 129-131. – Wulf Jochumsen, 131.
- Brentano, Clemens Maria, digter, 195.
- Broch, Louise, g. Hoffmeyer, 23.
- Brochmann, Jesper, biskop, 134.
- Brock-Nielsen, Margrethe, danserinde, g. Neiendam, 161.
- Brodersen, Bodil Kirstine, g. 1° Brostrup, 2° Reimer, 59.
- Brodersen, Ole, toldkontrollør, 59. – Thomas Reimer, købmand, 66.
- Brostrup, Bertel Cornelius, toldkontrollør, 59.
- Bruun, slægten, 196. – Christian Frederik, 80. – Giertrud Hansdtr., g. Neychs, 19. – Karen, g. Reimer Johansen, 48.
- Brøns, Villads Nielsen, rektor, 87 f., 94.
- Buch, Anna Mariager, g. Hoffmeyer, 23. – Andreas Høiels, landmåler, købmand, 24. – Catharinus Vincentinus, 24. – Christian Fridric, møller, 23. – Georg Friedrich, urtekræmmer, 23. – Georg Friederich, kommandant, 20. – Johann Christian, advokatfuldmægtig, 23. – Kirstine Winding, g. Meisler, 23. – Niels West, sognepræst, provst, 20, 29.
- Buchhave, slægten, 96.
- Buchwald, Henrik, 75.
- Burger, Paul, 76.
- Busch, Anthon, hrs.adv., 178.
- Bübel, Wilhelm, 75.
- Bülow, Frantz, generalmajor, 194. – Johan, hofmarskal, mæcen, 183, 185 f., 192.
- von Bülow, Anna Ernestine Josephine, g. de Plane, 153.
- Bæhr, Auguste, Eleonore, g. Østrup, 53.
- Bøghave, Birthe, g. Oluf Mogensen, 45.
- Boehmer, Georg Ludvig, professor, 76. – Henning, jurist, 76². – Karl August, preussisk råd, 76.
- Baastrup, Bærthe, 33. – Frantz Sørensen, brændevinsbrænder, 32. – Fridrich, proprietær, 32. – Mads Leerager, prokurator, proprietær, 32.
- Callisen, Christian Friedrich, generalsuperintendent, 135, 138.
- Carl, prins, 113 f.
- Carlsen, Marie Kirstine Brock, g. Stokfelt Nielsen, 161.
- Caroline, prinsesse, 39, 176.
- Caroline Amalie, dronning, g. Chr. 8., 134 f., 138.
- Carstens, Adolph Gotthard, embedsmand, historiker, 180-183.
- Casse, Carl Gustav, rigsdagsstenograf, 151, 154. – Gustav Engelbreth, fabriker, 151. – Jan Aage, ekspeditionssekretær, 159 f., 162. – Ursula Gertrud, Pia, g. Langc, 160, 162.
- Cazanave, Hélène, g. de Laborde de Monpezat, 195.
- Cedersted, Kaj, provisor, 178.
- von Chamisso, Adelbert, digter, 198.
- Chaffanjon, Arnauld, journalist, 194.
- Charlotte Amalie, dronning, g. Chr. 5., 113.
- de Cheusses, Fr. Henry, gesandt, 82.
- Christensen, Anna Kirstine, g. Collin, 148. – Birte, g. Collin, 163. – Erik, overlæge, 163. – Hansine Frederikke, g. Nygaard, 155. – Karen, g. Bisscrup, 21. – Poul, købmand, 49 f., Willum, gårdfæster, 89.
- Christian 3., konge, 7.
- Christian 4., konge, 169, 171.
- Christian 5., konge, 7 f., 132-134, 172, 175.
- Christian 6., konge, 113 f.
- Christian 7., konge, 15, 133.
- Christian 8., konge, 96, 136, 138, 140.
- Christian 10., konge, 103.
- Christine, dronning, g. kong Hans, 121.
- Christoffersen, Carl Sofus, inkassator, 155. – Karen Else Ida Johanne, g. Collin, 155.
- Clausen, Maren Kirstine, g. Find, 35. – Niels, arbejdsmand, 35. – Simon Groth, købmand, godsejer, 59, 66. – Simon Hoff, forpagter, 66 – Sophie L., g. Stilling, 158.
- Colbjørnsen, Christian, statsmand, jurist, 176.
- Cold, Isak Andreas, professor, 80.
- Colding, Iska, g. Seiersen, 162. – Johan Georg Frederik, oberst, 153. – Aage Emil August Angelø, teaterdirektør, 153.
- Collin, Alfred Theodor, fotograf, 149. – Arthur, journalist, 148. – August, redaktør, bureaujeer, 152. – Christiane, g. Carl Edvard Nielsen, 160. – Edgar, teaterhistoriker, professor, 147. – Edgar, fabrikant, assistent, 152 f. – Edvard, departementschef, 145 f. – Edvard, overlæge, radiolog, 155. – Edvard, bogholder, 164. – Eigill Michael, isenkræmmerlærling, 161. – Einar, 156. – Elga, overassistent, g. Bech,

161. – Elisabeth, sekretær, 155. – Elna, g. Glad, 147 f. – Else Henriette (Jette), g. Høegh-Guldberg, 164. – Else Vilhelmine Theodora, g. Jovet, 156. – Gerda Oline, 148. – Gottlieb Jonas, strandkontrollør, 152. – Hedvig Jacobine Henriette, maler, tegner, 156. – Helga, g. Price, 147. – Henriette Louise, g. Drewsen, 147 f. – Hjalmar, forpagter, journalist, 147. – Hjalmar, maskinist, 152. – Hjalmar, ambassadør, 160. – Ida Cecilie Caroline, g. Krusborg Andersen, 156. – Inga Henriette Lucinde, forfatterinde, g. Nalbandián, 154 f. – Ingeborg, 165. – Ingeborg Augusta, g. Lund, 152. – Ingeborg Mimi, 148. – Ingeborg Noline, g. Drewsen, 145. – Ionas, overkirurg, professor, 154. – Ionas, landsretssagfører, 163. – Jonas, finansdeputeret, 97, 145. – Jonas, grosserer, 161. – Jonas Edgar, fuldmægtig, 161. – Jonas Sigismund, zoolog, 148. – Jonna Benedicte, g. Bjerre-Petersen, 164. – Kaj Jonas, assurandør, 153. – Kaja Jonna Ebba, g. Neiiendam, 153. – Louise, g. Lind, 146. – Michael Gottlieb Birckner, grosserer, 145. – Mimi, 148. – Niels, lotteriinspektør, 145. – Niels, assistent, 164. – Otilia Vibeke Cecilie, g. Damm, 165. – Otto Carl, fotograf, 155. – Paul Sigurd Sahag France, f. Nalbandián, arkitekt, 163 f. – Peter (Per) Christian, 164. – Rigmor Frederikke, g. Carl Hansen, 165. – Sven, arkitekt, 165. – Theodor, teaterlæge, professor, 146. – Theodor Vilhelm, overtjener, 155. – Vibeke, g. Lange, 161. – Wilhelm, 155. – Aage Henrik, malermester, 155 f. – Aase Harriet, g. Holbo, 155.
- Collin-Glad, Ulla Margaret, 162.
Crackentorp, Emily Agnes, g. Salomon, 156.
Cragengelt, Genete Jacobsdtr., g. Løvenbalk, 85.
MacCroy, Mary, g. Reynolds, 154.
- Dagmar, kejserinde, 102.
Dahl, Christian Theodor, læge, 21.
Dalgas, Christine Marguerite Salome, g. Stampe, 146.
Damm, Aage Poul Andreas, værkfører, 165.
Danneskiold-Samsøe, Christian, greve, 112. – Frederik, greve, 112. – Frederik Christian, greve, 112.
Darjes, Joachim Georg, professor, 77.
David, Israel, juvelerer, 174.
Davidsen, Joen, lærer, 178.
Deegen, Ingeborg Cathrine Johanne Jensine, g. Feddersen, 149.
Dehn, Conrad Ditlev, gesandt, 82.
von Dehn, Frederik Ludvig, greve, minister, diplomat, 2, 4.
Detharding, Georg, læge, 76.
Diderichsen, Marie, g. Staal, 55.
Dinesen, Thomas, forfatter, 192 f. – Vilhelm, officer, forfatter, 193.
Dioni, Albert, handelsmand, 169, 171.
Dittrichsen, Cornelia Cecilia, g. Matzen, 63².
Ditzel, Maren, g. Pohlmann, 20.
von Donnersmarck, Johann Erdmann Henckel, 80 f.
Dorph, Hans Trap, købmand, 68. – Johan, byskriver, 68.
Doursenot, Maurice, jernbanefunktionær, 194. – Renée, g. de Laborde de Monpezat, 194.
Drachmann, Holger, digter, 151.
Drakenberg, Christen Jacobsen, olding, 190.
Drewsen, Adolph Ludvig, justitiarius, 145. – Antonia, g. 1° Lars Victor Hansen, 2° Emerson, 158. – Christian, papirfabrikant, 145. – Einar, assistent, 147. – Ellen, 150. – Erik, fabriksinspektør, 159. – Fanny, g. Esmann, 151. – Gerd, g. Casse, 151, 154. – Harald, arkitekt, bygningsinspektør, 147 f., – Jonas, driftsbestyrer, 150 f. – Jonna, g. Stampe, 146. – Jonna, g. Bendix, 152, 154. – Jørgen (Jorge), ingeniør, 159. – Kurt, hovedbogholder, 159. – Margarete Løchen, g. Støren, 158 f. – Michael, redaktør, 160, 163. – Nanna, g. Beutner, 146. – Paul, ingeniør, 151. – Per (Pierre), kemisk ingeniør, borgmester, 158. – Sigrid, g. Bang, 151. – Svend, oversætter, 151, 154. – Sten, journalist, forfatter, 151 f., 154. – Valdemar, fabriksbestyrer, 146. – Viggo, kontorchef, forfatter, 146-148. – Viggo Beutner, kemiker, 150. – Aage, direktør, 150.
Drost, Peder Olsen, forpagter, 45.
Duckesz, Edvard, 198.
Due, Christian, fuldmægtig, 193.
Due (Glob), slægten, 129-131.
Duneau, Claus Jacob, hovmester, 80 f.
Dybvad, Jørgen, rektor, 134.
Dyre, Palle, officer, godsejer, 29.
- Ebbesen, Abigael Marie, g. Forchhammer, 156.
Edwards, Eloise, g. Emerson, 158.
von Eggers, Heinrich Friedrich, godsadministrator, 76.
Eggertsen, Anna Cathrine, g. Peter G. C. Jensen, 34.
Eide, Frederik, overførster, 96.
Eifler, Ingeborg Hansdtr., g. Mallie, 19.
Eilschow, Frederik Christian, filosof, 79.
Eisenhower, Dwight, præsident, 142.
Eistrup (Aystrup), Magnus, købmand, 68.
Emerson, Edward Warren, rancher, 158. – Ralph Warren, rancher, 158.
Emmiksén, slægten, 129. – Claus Eriksen, 131. – Emerence, g. Breide, 129-131. – Erik, 130. – Tale, 129.
Engberg, Andreas, møllejer, 21, 31. – Ane Cecilie Conradine (Conny) Find, lærerinde, 26. – Cæcilia (Cille) Christiane An-

- drea, g. Johan Henrik Svendsen, 25. – Elise Petrea Henriette (Henny) Find, 26. – Julie Elise Marie, g. Find, 25, 31. – Lars Christian, godsejer, 21, 25, 31. – Laura Dorthea, selskabsdame, 26. – Ludvig Peter Kristian, overretsprokurator, godsejer, 25, 31. – Ludvig Albert, politifuldmægtig, 27. – Luise, g. Winther, 27, 31. – Marie, g. Kolthoff, 27, 31.
- Engelsen, Christian, 97.
- Enevig, Anders, 94.
- Erhardt, Cecilie, detailhandler, 26. – Christopher Niels, kgl. skovrider, 24. – Frederik Anton, landmand, 26. – Friderich Anthon, skovfoged, 24. – Jens Christian Frederik, manufakturhandlerelev, 25. – Johan Peter, forretningsmand, 26. – Juliane Marie Margrethe, g. Lausen, 26. – Julius Gotfred, forretningsmand, 26. – Laura Dorthea Kirstine Find, g. Hallager, 26, 31. – Margrethe Marie Johanne, 26.
- Erichsen, Christen, sognepræst, 86 f. – Ida Charlotte Erika, g. Hallager, 26. – Sidse Louise, g. Stöckelbach, 66. – Wigfus, 101.
- Eriksen, Anna, g. 1° Bildthugger, 2° Saabye, 40 f., 43, 45.
- Erslev, Kristian, historiker, rigsarkivar, 6.
- Escobal, Maria Natividad (Naticu) Fernandez, g. Collin, 163 f.
- Eskesen, Morten, forfatter, 196.
- Esmann, Gustav Frederik, forfatter, 151. – Niels Christian, generalmajor, 151.
- Estrup, Jacob Brønnum Scavenius, konseilspræsident, godsejer, 97.
- Ewald, Carl, generaladjutant, 136. – H. F., forfatter, 97. – Johannes, digter, 29, 180 f., 185.
- Fabricius, Knud, historiker, 134.
- Fabritius, Albert, historiker, kgl. ordenshistoriograf, 90, 108, 117-119. – Charlotta Sophia Johansdr., g. Libano, 18.
- Falenkamp, Birgitte Oline Cathrine, g. Thyberg, 146.
- Falk-Jensen, Elisabeth, g. Find, 34.
- Feddersen, Gudrun Stampe, klosterfrøken, 157. – Gustav Hakon Valdemar, stiftamtmand, 149. – Hakon Stampe, 157. – Hans Ditmar Frederik (Fritz), kommitteret, 149. – Ingrid Kristine Stampe, klosterfrøken, 157. – Jonna Stampe, klosterfrøken, 157. – Magdalene, g. 1° Kruckow, 2° Bildthugger, 39, 41, 45. – Tete, staller, 101.
- Fenger, Ida Louise, g. Bardenfleth, 157. – Johannes Ewald, civilingeniør, 157.
- Ferdinand den Katholske, spansk konge, 168.
- Filipecki, slægten, 195.
- Find, Agnes, 36. – Agnes Henriette Jacoba, 34. – Ane Cathrine Henriette, 25. – Ane Clara, 33. – Anna Sophia, 19. – Ane Cathrine Mikkelsdr., 18. – Anne Conradine Cicilie, g. Engberg, 25, 31. – Birthe Marie, 33. – Bodil, 36. – Børge Strüwing, 36. – Carl Adolph, møllersvend, 21, 30. – Christen Mikkelsen, 18. – Christian Albert, 34. – Christiane Frederikke, g. Erhardt, 24. – Dorothea Magdalene, g. Engberg, 21, 25, 31. – Dorthea Maria, g. Buch, 20. – Einar, 35. – Elna Kirstine Dorthea Ratken, 27. – Engelcke, 20, 29. – Eyolf, 36. – Frederik Jensen, prokurator, 33, 36. – Frederik Jensen, værthusholder, 32. – Fredrich, 33. – Grethe, 36. – Gunner Johan, 23. – Hanne, 36. – Hans Jørgen, 36. – Helge, 36. – Hendrik Jensen, gartner, 35. – Henriette Frederikke (Fikke) Antonette, 34. – Henriette Ottilia Kralund, g. Grüner, 34. – Henrik Carl Wilhelm, sognepræst, 33. – Henrik Carl Wilhelm, 34. – Henrik Carl Vilhelm, 36. – Henrik Christian, 34. – Henrik Christian, 34. – Hinrich Carl Wilhelm, sognepræst, 32. – Ib Jørgen Mikkelsen, farversvend, 18, 29. – Jens, 36. – Jens Christian, sognepræst, 21. – Jens Mikkelsen, sognepræst, 17. – Jens Mikkelsen, degn, 18. – Johan Christian Mikkelsen, degn, 18. – Johanne Margrethe, 35. – Johannes, 36. – Johannes Jørgen Vilhelm Hammeløv, birkedommer, 34. – Julius Conrad Lauritz Ratken, arkivar, 27 f. – Jørgen, godsforvalter, 21, 30. – Jørgen, 36. – Jørgen Ludvig, matros, arbejdsmand, 22. – Kaj, kontorchef, 36². – Kirsten, 36. – Kristen Jensen, degn, 17. – Lars, 36. – Laurentius (Lars), tobakspindemester, 19. – Lovise Caroline Auguste, g. Bastrup, 32. – Lovise Sophie, 33. – Ludvig Christian, 25. – Ludvig Frederik, sognepræst, 33. – Ludvig Frederik, kunstmaler, 34 f. – Maren Kirstine, 36. – Marie, 36. – Marie Amalie, g. Kralund, 33. – Marie Amalie, 35. – Michael, hørkræmmer, 20. – Mikkel Jensen, rektor, 17. – Mikkel Jensen, værthusholder, 17 f., 29. – Morten Mikkelsen, 18. – Morten Mikkelsen, 18. – Nicolai, 19. – Nicolai Jensen, tobakskærer, skibstømmermand, 19. – Niels Henrik, 36. – Niels Mikkelsen, sædedegn, 17. – Peder Mikkelsen, degn, 17. – Peter Henrich, urtekræmmer, 21, 30 f. – Peter Hieronymus, forvalter, 19, 31. – Peter Hieronymus, gårdmand, 24. – Peter Theodor, bogholder, fotograf, 25, 31. – Poul Jacob, 36. – Rasmus, farver, 20. – Rebeche, g. 1° Neuchs, 2° Bech, 19. – Cecilie Christine Lovise Frederiche, 24.
- (Find), Henriette Frederikke Wilhelmine Jacobsen, g. Dahl, 21.
- Fischer, slægten, 97. – Jørgen, degn, 41, 45. – Palle Henrichsen, degn, 19. – Sidsel Kirstine, g. Find, 19, 31.
- de Fischer, Peter Ephraim, sognepræst, slotspræst, 135.
- Flemming, Anne, g. Løvenbalk, 120.

- Flindt, Anna, g. 1° Høy, 2° Reimer, 3° Wederkinch, 53 f. – Jacob, købmand, proprietær, 54.
- Fog, David, urmager, 70. – Maren, g. Reimer, 70.
- Fontaine, Josefine Marie Elisabeth, g. Petzholdt, 145.
- Forchhammer, Johannes Nicolaj Georg, rektor, 156. – Olaf, stadsingeniør, 156.
- Forrer, Emile, ingénieur-teinturier, 165. – Max, direktør, 165.
- Franckenstein, Johann Leonhard, 75.
- Frandsen, Kirstine, g. Reimer, 64. – Niels, sognepræst, 54.
- Frederik 3., konge, 7, 171-173.
- Frederik 4., konge, 8 f., 114.
- Frederik 6., konge, 39, 117, 192 f.
- Frederik, arveprins, 137.
- Frederik, kronprins (Fr. 7.), 135.
- Frederik, tronfølger, 194.
- Frederik Christian 2., hertug, 13.
- Frederiksdatter, Inger Cathrine, g. Peder Nielsen, 22.
- Frederiksen, Reimer, konstabel, 69.
- Friberg, Karl Kristian Pedersen, repræsentant, 160.
- Friberg, Søster, g. Schmidt, 54.
- Friderichsen, Friderich, købmand, 33.
- Friedländer, slægten, 198.
- Friis, slægten, 196. – Anne Cathrine, g. Juul, 111. – E. Gunild, g. Rosted, 188. – Egert Christopher Friderich Wilhelm, møller, 23. – Ingeborg Nielsdtr., g. Bolther, 59. – Niels Jørgensen, møller, 23.
- Fritscher, Christian, slotsmuremester, 54. – Hans Christian, købmand, skipper, 54.
- Fritz, Sven, arkitekt, 46.
- From, Bodil Cathrine, g. Wichmand, 50.
- Fryendahl, Ane Maria, g. Peter Emil Nielsen, 153.
- Frydsberg, Ejnar, urmagermester, 164.
- Fränkel (Fränkel), slægten, 198. – Henry, arkitekt, 167, 177, 197-199. – Louis, læge, 197 f.
- Fröhlich, J. F., komponist, dirigent, 136, 139 f.
- Frøstrup, Christian Severin Nielsen, tømrer, husmand, 103.
- Fuël, Henning Ulrik, sognepræst, 78.
- Fuiren, Christine, g. Harboe, 115.
- Funck, Peter, kapelmester, 139 f.
- Fussing, Hans H., lektor, 123.
- Fürst, Israel, 176.
- Gabel, Anna Ernestine, g. Schack, 77.
- Gade, Niels W., komponist, dirigent, organist, 139.
- Galeotti, Vincenzo, solodanser, balletmester og -forfatter, 182.
- Garben, Johanne Christiane, g. Møller, 62.
- de Gaulle, Charles, general, præsident, 195.
- Geltzer, Emilie Marthea, g. Lausen, 26.
- Geweke, Asger, stud. jur., 101.
- Gierding, Birgitte Kirstine, g. Strange, 68. – Hans Nielsen, birkeskriver, 68.
- Giese, Abel Cathrine, g. 1° Reimer, 2° Ruud, 57 f. – Giese Peitersen, 57. – Jacob, skov- og hederider, 57. – Peiter, købmand, 57.
- Giessing, Christopher, 193.
- Gjøe, Julie Susanne, g. Bastrup, 32. – Marcus, forpagter, forligskommissær, 32.
- Glad, Jacob Christian, skibskaptajn, 147. – Poul Valdemar Collin, handelsmand, 154. – Ulla Collin, museumsassistent, 154. – Valdemar Christian, grosserer, 147.
- Glahn, Torben, overbibliotekar, 83.
- von Gleicken, Henrik Carl, gesandt, 82.
- Glud, Frederikke Louise, g. Bentzon, 115.
- Goethe, Johann Wolfgang, digter, 195.
- Goldschmidt, slægten, 198. – Josef, 170. – Mayer, juvelerer, 170, 174. – Mejr, forfatter, 174.
- Gomez, Gabriel, generalfaktor, 171 f.
- Goth, Christiane Frederikke, g. Christian Mogensen, 45.
- Gottschalk, Lucinde, g. Knudtson, 148.
- Grace, fyrstinde (af Monaco), 195.
- Gram, Hans, historiker, 76.
- von Grambow, Diderik Otto, 80.
- Graven, Anna Juuls, g. Smith, 19.
- Greve, Caspar, forpagter, 56. – Kirstine Caspersdtr., g. Flindt, 54. – (Anna) Margrethe, g. 1° Mogens Pedersen, 2° Reimer, 56.
- Griffenfeld, Peder Schumacher, greve, rigskansler, 7, 173.
- Groth, Mette Marie, g. Claus Jensen, 59.
- Grüner, Frederik Wilhelm, sognepræst, 34. – Frederik Wilhelm, højesteretssagfører, 34.
- Grøe, Paul, 75.
- Grønbech, Daniel, sognepræst, 67. – Jens, brændevinsbrænder, 67.
- Grønberg, Johannes Peter Andreas, bødkermester, 147. – Marie Magdalene, g. Collin, 147.
- Grønvold, Birte, g. Monrad, 57.
- Gude, Johan Christian, herredsfoged, 77.
- Gumperz, slægten, 198.
- Gyldenløve, Christian, lensgreve Danne-skiold-Samsøe, feltmarskalløjtmant, 111 f.
- Gyldenstjerne, Clara, 118.
- Gøye, Falke, 118.
- Görtz, slægten, 97.
- Gaaser, Wilhelm Poulsen, kvartermaster, 30.
- Haffner, Dagmar Alvilde, g. Dinesen, 193. – Reinhold, oberstløjtnant, 193. – Wilhelmine Magdalene, g. Hertel, 193. – Thyra Valborg, g. Krag-Juel-Vind-Frijs, 193.
- von Haffner, Johan Wolfgang Reinhold, generalkvartermester, 193 f.
- Hagedorn, Palle, 80.
- Hagemann, Malene, g. Woodman, 198.

- Hagemeyer, Johan Kasper, forpagter, 55. – Kristiane, g. 1° Kastrup, 2° Reimer, 55.
- Hagen, Malene Sophia, g. 1° Bjørn, 2° Pohlmann, 20. – Peder Haagensen, sognepræst, 20.
- Hahn, Wilhelm Nicolai, urtekræmmer, 63.
- Hallager, Andreas Nicolai, overretssagfører, 26, 31. – Ellen, g. Erik Christensen, 163. – Lauritz Nicolai, sognepræst, 26. – Ludvig, overretssagfører, 31.
- Hallas, Ellen Marie Poulina, læge, g. Bendix, 156.
- Hallberg, Eugene, professor, 194. – Henriette, g. de Laborde de Monpezat, 194 f.
- Hallberger, slægten, 195.
- von Halle, Marianne, g. Hertz, 198. – Wolff Elias, 198. – Wulff, 198.
- Halvaegh, Albert, 128.
- Hamberger, Georg Erhard, professor, 77.
- Hambro, slægten, 175.
- Hameln, slægten, 198.
- von Hameln, Glückel, g. Goldschmidt, 170, 174 f., 177.
- Hamsforth, Cornelius, læge, 86.
- Hannover, slægten, 198.
- Hans, kongen, 121.
- Hansen, Ane Maria Kirstine Olga, g. Christoffersen, 155. – Augusta Magdalene, g. Collin, 147. – C. F., krigsminister, 97. – Carl Johan Peter, inspektør, 164. – Carl E., fotograf, 144. – Gregers, kommunaldirektør, 47. – Hans, købmand i Maribo, 55. – Hans, købmand i Rødby, 55. – Hans Adam, skibskaptajn, 25. – Hans Jørgen, sognepræst, 41, 45 f. – Hans Peter, vognmand, 158. – Jens, rådmand, 87. – Johanne Jacobine, g. Rs. Thorvald Nielsen, 160. – Jørgen Christian, kgl. kammeranger, 147. – Karen Albertine, g. Engberg, 25, 31. – Lars Victor, direktør, 158. – Marius Bak Frydensberg, elektriker, 164. – Søren Peter, skomagermester, 164.
- Harboe, Jens, overkrigssekretær, 115. – Ludvig Hansen, biskop, 133.
- Hartmann, Johan Ernst, koncertmester, 185. – Jørgen Michael, møllelejer, 30.
- Hasle, Henning, minister, højesteretssagfører, 197.
- Hassing, Caspar, 89.
- Hastrup, Christiane, g. Birk, 152.
- Hauberg, Catharine Elisabeth, g. Hoffmeyer, 24. – Svend Christian, brændevinsbrænder, 24.
- von Haven, Peder, professor, 80.
- Haxthausen, Gregers Christian, greve, embedsmand, 13, 80 f. – Ove Christian, overhofmarskal, 135, 137.
- Hedtoft, Hans, statsminister, 100
- Hegelund, Ingeborg Marie, g. Mogens Johansen, 39, 45.
- Heiberg, Johan Ludvig, kl. filolog, 100.
- Heilesen, Henning, arkivar, 86.
- Heise, Carl Arnold Leopold, historiker, skolemand, 6, 88.
- Helk, Vello, bibliotekar, 75.
- Hellesen, Marie Sophie, g. Pay, 20.
- Helsingborg, Ellen Pedersdtr., Trochmann, 54.
- Henning, Eckart, genealog, 189.
- Henrik, prins, g. Margrethe 2., 194 f.
- Henriksen, Henrik, stenhugger, 123. – Laura Karoline, g. 1° Kihlstrøm, 2° Find, 28. – Peter, skibsfører, pantelåner, 28.
- Hersleb, Peter, biskop, 82, 133.
- Hertel, Jørgen Lund, sognepræst, 193.
- Hertz, Hans W., notar, 198. – (Herz), Joseph (Johann) Jacob, 198.
- Hjelmstjerne, Henrik, bogsamler, embedsmand, 14.
- Hinchelley, Edvard, købmand, 55. – Hans Bergeshagen, hofagent, 55, 58.
- Hirsch, slægten, 97.
- Hirschsprung, Abraham Marcus, tobaksfabrikant, 99. – Herbert, forlægger, 98 f.
- Hjorth, Jens Anthon, sognepræst, 33. – Jensine Dorthea, g. Find, 33.
- Hjorthøj, konferentsråd, 193.
- Hoff, Simon Jacob, købmand, 59. – Simon Petrus, forpagter, 59.
- Hoffmann, Henrik Nicolai, apoteker, 50. – Johan Christopher, apoteker, postmester, 50.
- Hoffmeyer, Henric, købmand, brygger, 23 f. – Sophie, g. Buch, 24. – Søren, købmand, 23 f.
- Holberg, Ludvig, forfatter, 77, 82.
- Holbo, Jytte Merete, g. Frydsberg, 164. – Jørgen, lærer, 155. – Jørgen Holger, læge, 155. – Jørgen Torben, boghandler, 163 f.
- Holck, slægten, 129 f. – Karen Wulfsdtr., g. Emmiksen, 131. – Wulf, 131.
- Holder, Ane Marie Dorthea, g. 1° Find, 2° Gaaser, 30.
- Holm, Anders Pedersen, jordbruger, styrmænd, 22. – Anna Catharina Andersdtr., g. Find, 22. – Juliane Marie, g. Erhardt, 24.
- Holst, slægten, 196.
- Holstein, slægten, 9. – Johan Ludvig, lensgreve, statsminister, 2-4.
- Hornemann, Henriette Christine, g. 1° Birckner, 2° Collin, 145. – Jacob Utzon, sognepræst, 145.
- Houmøller, Sv., afdelingsbibliotekar, 178.
- Hude, Karl, kl. filolog, skolemand, 100.
- Huestis, Charles Augustus, superintendent, 158. – Dorothy, g. Drewsen, 158.
- Huusbye, Mathias Nicolai, købmand, 56.
- von Huth, Heinrich Vilhelm, officer, minister, 13.
- Hvas, Morten, sognepræst, 85-87.
- Hvass, inspektør, 181.
- Hvid, Hans Pedersen, købmand, 50.
- Hvitfeldt, Arild, historiker, 86.
- Hübner, Martin, 82.
- Hüttemeier, Birthe Johanne, g. Find, 28. –

- Peter Theodor, maskinfabrikant, 28.
 Høegh-Guldberg, Christian Juul Hahn, orlogskaptajn, 164. – Ovc, statsmand, 14 f., 183. – Peer Claus, premierløjtnant, 164.
 Høgstør, Grethe, mag. scient., g. Bendix, 156.
 Høllet, Giertrud Sørensdtr., g. Bach, 22.
 Høpfner, Karen Ebba, g. Carl Edvard Nielsen, 160. – Sophia, g. Wederkinch, 54.
 Høy, Christen Laursen, skipper, 54. – Karen, g. Hincheldey, 55. – Lauritz Christensen, købmand, 54.
 Håkon 7., konge, 103.
- Ibsen, Jørgen, sognefoged, 65.
 Ihre, Johan, sprogforsker, 81.
 Iken, Conrad, teolog, 76.
 Irminger, slægten, 97.
 Irvine, Janet Brand, g. Fenger, 157.
 Isabella, spansk dronning, g. Ferdinand, 168.
- Jacobsen, Engelbrecht, gård- og møllejer, 21. – Hendrik, grosserer, 21. – Henriette Frederikke Vilhelmine (Find), g. Dahl, 21. – Jens, latinsk skolmester, 49. – Wilhelmine, g. 1° Find, 2° Bisserup, 21.
 Jahnke, Heinrich Christian, hovmester, 80.
 Jansdatter, Anne, g. Liirmann, 55.
 Jansen, Lotte, arkivar, 92 f.
 Jansdatter, Anne Margrethe, g. Blich, 60. – Karen, g. Albrecht Madsen, 60. – Mette Marie, g. Berbom, 22.
 Jensen, Abel (Ane) Margrethe, g. Reimer, 66. – Andrea Dorthea Nicoline, g. Carl Joseph Johansen, 165. – Ane Kirstine, g. 1° Find, 2° Carl Christian Nielsen, 24. – Christian Axel, museumsinspektør, 118 f., 123, 129-131. – Claus, købmand, 59. – Frede P., stud. mag., 134. – Hans Ejnar, 95. – Henrik, husmand, 35. – Jens, garvermester, 24. – Jørgen Sten, museumsinspektør, 16. – Lars Peter, gartner, 162. – Magda, g. Collin, 156. – Mathilde Ingeborg, g. Casse, 151. – Mette Marie, g. Berbom, 22. – Mette Marie, g. Christian Peter Larsen, 152. – Niels, købmand, 54. – Niels, købmand, 61. – Peder, købmand, skipper, 56. – Peter Gregers Christian, kreditforeningsdirektør, ML, 34. – Thøger, broder, sognepræst, 85-89.
 Jensen, Anna Margretha, g. Løchen, 150.
 Jesdatter, Elisabeth Sophie, g. 1° Ole Kandestøber, 2° Schmidt, 54, 72.
 Jespersen, Laura Vilhelmine, g. Simony, 157. – Louise Frida Margrethe, g. Lorenzen, 155.
 Joachim Ernst, hertug, 75.
 Jochel, Bolette Charlotte, g. 1° Due, 2° Kaasbøl, 193.
 Johansdatter, Else Cathrine, g. Hoffmann, 50. – Maren, g. Niels Pedersen, 45.
 Johansen, Carl Joseph, skibsbygger, 165. – Mogens, gårdejer, 45. – Peder, gårdejer, 45. – Reimer, købmand, 48. – Reimer, 57. – Reimer, sognepræst, 57.
 Jonasdatter, Kirstine Marie, g. Lund, 65.
 de Jonquières, Elisabeth de Dompierre, g. Bille-Brahe, 157 f. – Erik Godfred de Dompierre, fuldmægtig, 157. – Frederik de Dompierre, 158. – Frédéric Lindam Godefroi de Dompierre, overpræsident, 150. – Godefroi Chrétien de Dompierre, bureauchef, 150. – Henrik Stampe de Dompierre, amtmand, 158. – Margrethe de Dompierre, klosterfrøken, 158.
 Jordan, Christine, g. Find, 19, 29.
 Josephsen, Karen, g. Skovmand, 196.
 Jouvot, Anne Marie, g. Forrer, 165. – Jean Paul, fabrikant, 165. – Jules Eugène Louis, skuespiller, 156. – Lisa Valentine Pierette, 165. – Louis, entrepreneur des Travaux Publics, 156.
 Juel, Carl, overhofmester, gehejmeråd, 81 f. – Jens, lensbaron, statsmand, 7. – Knud, etatsråd, 111. – Niels, søofficer, 111.
 Jul, Christen Nielsen, sognepræst, provst, 87.
 Juul, Tønne, 111.
 Just, Ide Sophie, g. 1° Seeberg, 2° Kralund, 36.
 Jørgensdatter, Catharina Utilia, g. Reimer, 53. – Maren, g. Schultz, 58.
 Jørgensen, Konrad, bogtrykker, redaktør, 196. – Thomas, købmand, 51.
 Jæger, Asmus, lærer, 191. – Thomas, entreprenør, 191.
- Kabbus, Margrethe, g. 1° Trochmann, 2° Reimer, 54.
 Kandestøber, Ole, 72.
 Kann, Anna Sophia, g. Reimer, 66. – Ernst Friederich, skovrider, 66.
 Kastrup, Johan, sognepræst, 55.
 Katič, Ivan, bibliotekar, 97.
 Kehlet, Hans, byskriver, postmester, 64. – Japhet (Jeppe), sognepræst, 64. – Marie, g. Lichtenstein, 73.
 Kellinghusen, Mette Sophie, g. Kruchow, 45.
 Kihlstrøm, Carl, farversvend, 28. – Ludvig Carl Wilhelm, fotograf, 28.
 Kjerulf, Else, g. Meyer, 159^a.
 Kjærullf, A. C., politidirektør, 140.
 Kleinholt, Peder, færgemand, 57.
 Klim, slægten, 196.
 Klinge, Sophie Elisabeth, g. Bredahl, 80, 83.
 Klingmüller, Anne-Lore, dr., 198.
 Klog, Christopher, 52. – Jacob Michelsen, købmand, birkeodmer, 52. – Michel Jensen, degn, birkeskriver, 52. – Thomas Michael, 52.
 Knudtzon, Benedicte, g. Collin, 148. – Peter Christian, grosserer, 148.
 Knuth, Adam Levin, 111 f. – Christian Frederik, 79. – Christine Elisabeth, 111. –

- Conrad Ditlev, 79, 81.
 Koch, slægten, 96. – Bodil Nielsdr., g. Reimer, 71 f.
 Koføed, Carl Johan, amtsfuldmægtig, 159 f. – Kirsten, fuldmægtig, g. Casse, 159 f., 162.
 Kofod-Ancher, Peder, retslærd, 187.
 Kolthoff, Ernst Vilhelm, sognepræst, 27. – Gerda, g. Hallager, 31. – Henrik Theodor Swane, grosserer, 27, 31.
 Komle, Cecilie Marie, g. Isaac Bentzen, 24.
 Konow, Hans, grosserer, 118.
 Kornerup, Bjørn, kirkehistoriker, 88.
 Krabbe, Harald, 97.
 Kradepohl, Anna Marie, 52. – Axel, 52. – Cornelius, birkedommer, 52. – Henrik, byfoged, 52. – Henrik, snedker, 52. – Jacob, 52. – Sidsel Cathrine, g. 1° Niels Rasmussen, 2° Barfoed, 52. – Thomas, degn, 52.
 Kraft, J. C., sognepræst, 80. – Jens, professor, 80. – Ole Bjørn, politiker, minister, 99 f., 196. – Peder, landsdommer, 80.
 Krag, Dines, sognepræst, 38. – Dorte, g. 1° Gyldenløve, 2° von Ahlefeldt, 112.
 Krag-Juel-Vind-Frijs, Inger Dorte, g. Wedell, grevinde, 193.
 Kralund, Henriette Ottilia, g. Grüner, 34. – Otto Friderich Johansen, prokurator, 33, 36.
 Krarup, slægten, 96. – Per, kl. filolog, direktør, 100.
 Krause, J., genealog, 189.
 Krebs, slægten, 96.
 Kreutzer, Andreas, 75.
 Kristensen, Andrea Sofie, g. Jens Peter Andersen, 163. – Laust, sognepræst, 91.
 Kristiansson, Olaf Th., 178.
 Kristina, svensk dronning, 171.
 Krognos, Pernille, g. Bille, 121.
 Kruchow, Berthe, 41, 43, 45. – Frederik, justitsråd, 43, 45. – Gedske, 41, 43, 45. – Jørgen, degn, 43, 45. – Lucia, 43, 45. – Magdalene, 43, 45. – Mette, g. Tullin, 43, 45. – Peter, sognepræst, 41, 45. – Peter Feddersen, 45. – Peter Feddersen, skriver, 43, 45.
 Kuhnert, Julius, østersforpagter, grosserer, 162. – Rasmus, grosserer, 162.
 Kuur, Nicolai Henrik, hovmester, 79.
 Kürstein, Poul, bibliotekslektor, 101.
 Kølle, Petra, g. Hoff Clausen, 66. – Claus, birkedommer, 66.
 von Körbitz, Johan Christoph, rigsmarskal, 7.
 Kørner, David, købmand, 57. – David Davidsen, 74.
 Kaarsberg, Hakon Stefan, civilingeniør, 164. – Kirsten, g. Collin, 164.
 Kaasbøl, slægten, 193. – Anne Margrethe, g. von Haffner, 192-194. – Christiane, g. Sommer, 193. – Clara Jacobine (Bine), g. Wolff, 193. – Jacob Rohde, vinhandler, voluntør, 193. – Aage, vintapper, 193. – Aage Henrik, 193.
 Laborde de Gère, slægten, 194.
 Lachmann, Niels Jørgensen, sognepræst, 88.
 Lang, Friedrich, 75.
 Lange, August Joachim, legationssekretær, 76. – Carl Ib, forfatter, 160, 162. – Christian Ludvig Matthiesson, forpagter, 23. – Frauke Kirstine, g. 1° Friis, 2° Buch, 3° Meisler, 23. – Frederik, kunstmaler, 161. – Julius Henrik, kunsthistoriker, professor, 161. – Margrethe, g. Brahe, 123. – Mette Catharine, g. Borch, 68. – Sven, forfatter, 160. – Thor, filolog, forfatter, oversætter, 97.
 Langebek, Jacob, gehejmearkivar, historiker, 88.
 Langesdatter, Jansine Cathrine Frederikke, g. Hendrik Jacobsen, 21.
 Larsdatter, Hedvig Christine, g. Mouritzen, 60.
 Larsen, Anders Vilhelm, assurandør, 160. – Christian Peter, gårdejer, 152. – Esther, g. 1° Friberg, 2° Collin, 160. – Johanne Louise, g. Collin, 152 f. – Johanne Marie, g. Colding, 153. – Laura Cophie Petrea, g. Hans Peter Hansen, 138. – Niels, matros, 21.
 Lassen, Anna Christine Dorothea, g. Drewsen, 145. – Gudrun, g. 1° Drewsen, 2° Bendeke, 151. – Ingeborg Catharine, g. Kehlet, 64.
 Lasson, Otto Carl, regeringsadvokat, 151. – Sophie (Soffi) Elisabeth, g. 1° Drewsen, 2° Drachmann, 3° Roede, 151.
 Lauridsen, Jens, kannik, 87 f. – Jens, fæstebonde, 87.
 Laursen, Reimer, 54, 56. – Reimert, 54.
 Lausen, Fridrik Emil, postmester, 26. – Waldemar Anton Andreas, landbruger, 26.
 Lebrecht, Dagmar Hansine, g. 1° Raven, 2° Bendix, 149.
 Leidesdorf, slægten, 198.
 Lem, Catharina Maria, g. Meisler, 23.
 Lembourn, Hans Jørgen, politiker, forfatter, 99.
 Lerche, Christian, greve, officer, godsejer, 4.
 Leschly, slægten, 97.
 Leth, slægten, 196.
 von Leuenburg, Frederik Ditlev, 80.
 Levetzau, Joachim Godske, ceremonimester, 138.
 Lewin, Rosa Sophie Caroline, g. Price, 147.
 Libano, Johan, tobakspantør, 18. – Ursula Maria, g. Find, 18, 29.
 Lichtenstein, Carl, 73.
 Lidø, Hans Ottesen, arrestforvarer, 55. – Margrethe Thorsmede, g. 1° Reimer, 2° Staal, 55.
 Lifkær, Mathias, degn, 62.
 Liirman, Jens Svendsen, bonde, 55.
 Liisberg, slægten, 196.

- de Lima, slægten, 171.
- Linck, Johan Gottlieb, kommissariatsdeputeret, 76.
- Lind, Agnethe, 148 f. – Anna, 148. – Berent Christoph Wilkens, kontorchef, 146. – Ingeborg, g. Drewsen, 147 f. – Jens Mathias, brygger, administrator, 146.
- Lindam, Harriet, g. de Dompierre de Jonquières, 150.
- Linde, slægten, 97.
- Lindemann, Hans Jacob, inspektør, 193. – Margrethe, g. Kruchow, 45. – Margrethe Kirstine, g. Kaasbøl, 193.
- Lindgaard, Laurits Nielsen, birkedommer, 22. – Niels, strandingskommissær, 22.
- Lindstrøm, Mathilde Wilhelmine, g. Kihlstrøm, 28.
- Lindström, Sune Adolph, arkitekt, professor, 152.
- Linnæus, Carl, botaniker (Carl von Linné), 81.
- von Linstow, Christoph Hartvig, forstmand, gehejmekonferensråd, 14.
- Linvald, Axel, historiker, rigsarkivar, 10.
- Lochner, Johann Carl, 76.
- Lodberg, Jacob Christensen, biskop, 188.
- Lorentzen, Margrethe (Grethe) Clementine, g. Lange, 161. – Sophie, g. Jens Jensen, 24.
- Lorenzen, Emil Christian Johannes, proprietær, 155. – Erna, museumsinspektør, 46. – Ingeborg Johanne, g. Collin, 155.
- Ludvig, Christian, færgemand, 57.
- Lund, Andrea Louise, g. Lund, 152. – Andreas Martin Henrik, apoteker, 152. – Gunder Andersen, værtshusholder, prammand, 20. – Hans, forpagter, 65. – Kirstine Margrethe, g. Reimer, 65. – (Anna) Margrethe, g. 1° Find, 2° Bjørn, 20. – Palle Henrik, rodemester, 152.
- Lunge (Dyre), slægten, 126.
- Lutkins, Mary Lavinia, g. Huestis, 158.
- Lüders, syngemester, 136 f.
- von der Lühe, Volrad August, overkammerjunker, 79.
- Lykke, Anne, g. Bille, 121.
- Lynge, Svend Willumsen, sognepræst, 89.
- Lysholm, Christopher, retorikprofessor, 80.
- Lütken, slægten, 96².
- Löchen, Gudrun, forfatter, g. Drewsen, 150. – Herman, brugsejer, 150.
- Løser, Ludovica Augusta, g. Melchior, 70.
- Løw, Ida Johanne, 161.
- Løvenbalk, slægten, 85. – Gertrud Eriksdtr., 85. – Jens Nielsen, 86 f. – Jørgen Lauridsen, 85, 88. – Knud Lauridsen, 88. – Knud Mogensen, 85. – Laurids Mogensen, 88, 120. – Maren, g. Skram, 85, 88. – Mogens Lauridsen, 85, 88. – Pernille Eriksdtr., 85.
- Madsen, Albrecht, 60. – Alice Rasch, 178. – Anna Sophia, g. Reimer, 60.
- Magnus, Ida Caroline, g. Bendix, 149.
- Mallie, Ane Margrethe, g. Bech, 19. – Otto Kristensen, skipper, fisker, 19.
- Mansåker, Dagfinn, rigsarkivar, 178.
- Margrethe 2., dronning, 194.
- Mariager, Ane Maria Rasmusdtr., g. Find, 18. – Rasmus Jensen, sognepræst, 18.
- Marott, Emil, redaktør, MF, 116.
- von Massow, Christian Albrecht, amtmand, 77. – Friederike, g. von der Osten, 79. – Ludvig Jacob Rudolph, 77.
- de Matos, Diego Teixeira, forretningsmand, 173.
- Matthiesen, Peter, legationssekretær, 77.
- Matzen, Henriette Wilhelmine, g. Reimer, 63. – Jacob, by- og rådstueskriver, 63². – Johan Bernhard, hospitalsinspektør, 63.
- Meier, Abel Cathrine, g. Giese, 57. – Christian Ludvig, færgemand, 57. – Ellen Cathrine, g. 1° Kleinholdt, 2° Reimer, 57. – Inger Marie, g. Ludvig, 57.
- Meisler, Anders, møller, 23. – Lauritz (Lars) Christian, møller, 23.
- Melchior, slægten, 175. – Henrik Emil, skolebestyrer, 70. – Ida Pouline Emilie, g. Reimer, 70.
- Mendelssohn, Moses, filosof, 176.
- Meyer, slægten, 198. – Grethe, g. Drewsen, 159. – Karen, g. Drewsen, 159. – Lise, g. Drewsen, 159. – Lovise Charlotte Samuelsdtr., g. Lindgaard, 22. – Poul Wilhelm, grosserer, 159³.
- Michelsen, Karen Margrethe, g. Werner, 163.
- Mikkelsdatter, Øllegaard, g. Grønbech, 67.
- Mogensen, Ane Kirstine, g. Drost, 43, 45. – Christian, prokurator, gårdejer, 43, 45. – Christine Zumbildt, 38, 45. – Dorte Marie, husholderske, 42, 45. – Frederik, 43, 45. – Hans, strandkontrollør, 38, 41-43, 45. – Ingeborg, g. Bondesen, 39 f., 45. – Ingeborg, g. Quindebjerg, 43, 45. – Johan, 42, 45. – Jørgen, degn, 43, 45. – Maren, husholderske, 43, 45. – Marie, g. 2 gange, 43, 45. – Marie Magdalene, 37, 39 f., 42, 45. – Oluf, guldsmed, gårdejer, 43, 45. – Peder, 73.
- Møller, O. H., historiker, 82.
- Moltke, Adam Gotlob, statsmand, hofmand, 3 f. – Anton Henrik, 80. – Carl, statsmand, 13. – Otto, 137.
- Monpezat, slægten, 194. – André de Laborde, godsejer, 194. – Antoine de Laborde, 195. – Aristide de Laborde, borgmester, 194. – Barthélemy de Laborde, 195. – Henri de Laborde, godsejer, blad-ejer, deputeret, 194. – Henri de Laborde, se: Henrik, prins. – Louis de Laborde, 195.
- Monrad, David, postdirektør, 193. – Hans Ruhmann Frederiksen, sognepræst, 57. – Øllegaard, g. 1° Körner, 2° Reimer, 57, 74.

- Montgomery, Bernard Law, br. feltmarskal, 142.
- Moth, Lucas, officer, 80.
- Mourier, slægten, 97.
- Mouritzdatter, Karen Helene, g. Reimer, 60.
- Mouritzen, Mouritz, birkedommer, 60.
- Mundt, Christian, degn, 187 f.
- von Munthe af Morgenstjerne, Alexandra Cathrine Henriette, g. Lasson, 151.
- Mylius, Lorentze Marie, g. Lange, 23.
- Müller, Anna Birgitte Marie, g. 1° Reimer, 2° Wilcken, 66. – Heinrich, rentemester, 171. – Johannes, købmand, amdamsfabrikør, 60, 66.
- Münter, Balthasar, hofprædikant, 135. – Frederik, biskop, 133 f.
- Mynster, Jacob Peter, biskop, 29 f., 133 f., 136-138.
- Mæhl, Carl, 97.
- Møller, Aksel, politiker, 100. – Andreas, sognepræst, 62. – Anna Sophie, g. Reimer, 68. – Christian Hansen, 68. – Elisabeth, g. 1° Engberg, 2° Winther, 21, 31. – Elisabeth, g. Henrich Christopher Petersen, 62. – Hans, 71. – Johan, købmand, 49 f. – Johan Henrik, guldsmed, 46. – Lorentz Johan, købmand, 67. – Magdalene Kirstine Christophersdr., g. Reimer, 56. – Poul, politiker, 100, 197.
- von Mesting, J. S., gehejmestatsminister, 137 f.
- Naeseth, Gerhard B., professor, 178.
- Nalbandián, Eli Lykke Benedicte Ahahit Henazante, g. Holbo, 163 f. – Haik Hakon, fabrikant, 163. – Poul Mardiros, professor, 154 f. – Svend Vonved Wahan, kontorchef, 163. – Toros, 154.
- Nathanson, M. L., købmand, nationaløkonom, bladudgiver, 177.
- Neander, Anna Lucia, g. Ruud, 73. – Jørgen Henrik, købmand, værtshusholder, 56.
- Nedergaard, Paul, sognepræst, 101.
- Neergaard, Johan Thomas, slotspræst, provst, 135.
- Nieëndam, Nicolai Anders, skuespiller, 153. – Nicolai Anton Adolph, slagtermester, 153. – Tavs Harmenz, skuespiller, forfatter, 161 f.
- Nellemann, J., professor, minister, ML, 116.
- Nellen, Lea, g. Place, 165.
- Neuchs, Anna Sophie, g. 1° Berbom, 2° Berbom, 22. – Charlotte Catrine, g. Lindgaard, 22. – Hanna Hendriche (Henriette), g. Viis, 22. – Hans Christopher, tolder, 19. – Hans Henrik, 22. – Jørgen Bech, 22. – Ove Christian, kontorbetjent, 22. – Rebecha Laurentina, 22.
- Neychs, Christopher, slagter, 19.
- Niebuhr, Josephine, g. Schær, 150.
- Nielsdatter, Anna Dorthea, g. Reimer, 61 f. – Bodil, g. Reimer, 71 f. – Margrethe Elisabeth, g. Bjørn, 20. – Marie, g. Kann, 66. – Sophie, g. Niels Nielsen, 24.
- Nielsen, Agnes Camilla Andrea, musiklærerinde, g. Collin, 153. – Carl Christian, fuldmægtig, 24. – Carl Edvard, højesteretsdommer, 160. – Christen, borgmester, 18. – Christopher, 52. – Cornelius, 52. – Ellen Kierstine, g. Find, 21, 31. – Emil Marius Stokfelt, instrumentmager, 161. – Engel Martine Christine, g. Peter Henriksen, 28. – Georg, håndbibliotekar, 192. – Maria Elisabeth, g. Rotwitt, 23. – Niels, tjenestekar, 24. – Peder, matros, 22. – Peter Emil, malermester, 153. – Rasmus Thorvald, amtsygehulslæge, 160. – Thora Emilie, g. Hans Martin Rasmussen, 161. – Villads, rektor, 87 f., 94.
- Nilsson, Ida Kristina, g. Sundholm, 159.
- Nimb, Anna Marie, g. Lind, 146.
- Ninn-Hansen, Erik, politiker, 197.
- Norvin, William, kl. filolog, 100.
- Nygaard, Jacob Severin, slagter, 155. – Vibeke, g. Collin, 155.
- Obel, slægten, 195 f.
- Oehlenschläger, Adam, digter, 139 f.
- Ohlsen, Christiane, g. Roose, 154.
- Oldenburg, slægten, 96.
- Olesdatter, Anna Kristina, g. Lidø, 55.
- Olsdatter, Maren, g. 1° Møller, 2° Reimer, 71.
- Olrik, Henrik Gerner, kontorchef, 193.
- Oppenheimer, slægten, 198.
- von der Osten, Wilhelm August, toldkammerdirektør, 79.
- Other, Engel Lovise, 187. – Rasmus, kappellan, 187. – Rasmus, 187.
- Ottesdatter, Johanne Cathrine, g. Niels Andersen, 36.
- Overskou, Thomas, forfatter, teaterhistoriker, 181.
- Oxholm, slægten, 97.
- Pahl, Margrethe, g. Hagenmejer, 55.
- Paludan-Müller, Caspar, historiker, 179.
- Parsberg, Werner, 120.
- Paulli, Just Henrik Voltelen, slotspræst, 135. – Simon, livlæge, 75.
- Paulsen, Henning, historiker, 85, 87 f.
- Pay, Anthonette, g. 1° Find, 2° Sølling, 20. – Halvor Hansen, købmand, 20.
- Pedersdatter, Anne, g. 1° Thøger Jensen, 2° Hvas, 85 f. – Dorthe, 103. – Else, g. 1° Reimer, 2° Ammonsens, 64. – Giertrud, g. Gregers Pedersen, 19. – Karen, g. Poul Sørensen, 65.
- Pedersen, Ane, g. Thoft, 156. – Gregers, privil. kromand, 19. – Hans, i Æbeltoft, 48, 72. – Jens, sognepræst, 86. – Mogens, byskriver, 56. – Niels, gårdejer, 45. – Peder, sognepræst, 86. – Petra Elise Marie, g. Frydensberg Hansen, 164. – Sophie, g. Bendix, 152.

- Pedersøn, Jens, gårdejer, 45. – Johan, foged, 45.
- Petersen, Anna Maria, g. Find, 18, 29. – Bolette, g. Hauberg, 24. – Christian, laugskok, 18. – Christian Marius, direktør, 164. – Emilie Charlotte, g. Lars Peter Jensen, 162. – Erling Ladevig, historiker, 94. – Henrich Christopher, arvefæster, 62. – Johannes, bysekretær, 77. – Marie Petrine, g. Anders Vilhelm Larsen, 160. – Matthea Elisabeth, g. Holbo, 155. – Norma Elisabeth, g. Schröder, 165. – Ragnhild Caroline Johanne, g. Kofoed, 160.
- Petzholdt, Alexandrina Josephina Augusta, g. Collin, 145. – Johannes Jacob, grosserer, 145.
- Pfühl, Jacoba, g. Seehusen, 33.
- Piper, Hans, læge, 77.
- Pissaró, Camillo, maler, 173.
- Place, Denise Renée Germaine, g. Jouvett, 165. – Victor, bankdirektør, 165.
- de Plane, Helga Rosa Ina Price, 162. – Jean Baptiste André Xavier, oberst, 153. – Jean Louis Eugène Etienne Xavier, assistent, administrator, 153. – Karen Ellen Eugénie Price, g. Kuhnert, 162. – Xavier André, 162.
- von Plessen, Christian Siegfried, statsmand, 7.
- Pohlmann, Hans Peder Johansen, sognepræst, 20. – Johan, farver, 20.
- Poulsdatter, Kirsten, g. Reimer, 65. – Sidsel, g. Roth, 57.
- Povlsen, Alfred, høiskoleforstander, 196.
- Praëm, slægten, 196.
- Prange, Knud, historiker, 1, 15 f.
- Pretorius, Andreas August, greve, officer, 4.
- Price, Andreas Nicolai Carl, skuespiller, 147. – Ellen Juliette Collin, solodanserinde, g. 1° de Place, 2° Colding, 3° de Place, 153. – James, artist, 147. – Karen, 153. – Aage, 153.
- Prom, Anna Benedicta, g. Hoff, 59.
- Puggaard, Hans, storkøbmand, 97.
- Putbus, Anshelm Wilhelm Carl, greve, 79, 81. – Friedrich Ulrich, greve, oberst, 79.
- Paasche, Clara, g. Lindemann, 193.
- Quindebjerg, Hans Hansen, 45.
- Qvist, Hans, lærer, 91.
- Raben, Otto Ludvig, greve, gehejmeråd, 4.
- Racovitz, Jacob, kobbersmed, 58.
- Rantzau, slægten, 129-131. – Anna Sophie, g. Schack, 77 f. – Christian Frederik, greve, vicestatholder, stiftamtmand, 4. – Erhardine Adolphine, g. Jørgen Chr. Hansen, kgl. skuespillerinde, 147. – Gert, 75. – Henrik, 75.
- Rantzau-Ascheberg, Carl, rigs greve, statsmand, 13.
- Rantzau-Breitenburg, Ditlev, rigs greve, statholder, 13.
- Rasmusdatter, Dorte, g. Bliskov, 59. – Karen, g. Niels Clausen, 35. – Stine, g. Johan Pedersøn, 45.
- Rasmussen, Asta, g. Collin, 161. – Gustav, minister, 100. – Hans Martin, skræddermester, 161. – Niels, byskriver, 52. – Sophie Amalie, g. Grønberg, 147.
- von der Recke, slægten, 97.
- Reedtz-Thott, Gudrun, baronesse, 164.
- Reenberg, Peder, sognepræst, 87.
- Reichel, Cecilie Maria, g. Sølling, 20.
- Reimer, Anders, 64. – Anna, 55. – Anna, 60. – Anna Cathrine, g. Voigt, 58. – Anna Cathrine, 66. – Anna Cathrine, 66. – Anna Cathrine Margrethe, 65. – Anna Cecilia, 69. – Anna Margrethe, 62. – Anna Margrethe, g. Alling, 63. – Anna Maria, 64. – Anna Maria, 64. – Anna Maria, 64. – Anna Maria, g. Hoff Clausen, 66. – Anna Marie, 56. – Anna Marie, g. Peder Jensen, 56. – Anne Lucie, g. Ayrstrup, 68 f. – Anne Margrethe, g. Smith, 67. – Anne Marie, g. Strange, 68. – Anton Gregers Harald, sognepræst, 70. – Axel, 65. – Barbara, 56. – Barbara, g. Bech, 63 f. – Carsten, købmand, 58. – Carsten Johansen, bissekræmmer, 47-49. – Casper Christopher, 64. – Catharina Augusta, 70. – Cecilia Kirstine, 69. – Christiana Helene, 69. – Christine, 60. – Christopher, købmand, 54. – Christopher Zimmer, 69. – Claus Johansen, købmand, 49. – Corfitz, 54. – Corfitz, 56. – Corfitz, prokurator, birkedommer, 57. – Frederik, kvartermester, 64. – Giese Povelsen, 63. – Gunild Margrethe, g. 1° Schultz, 2° Racovitz, 58. – Hans, købmand, 55. – Hans, 64 f. – Hans, 67. – Hans Bertel, lærer, 65. – Hans Carstensen, degn, 48, 53. – Hans Christian Karelius, 70. – Henrich Tønne, 59. – Henriche, 66. – Henrik Magnus, 69. – Hermann, købmand, 51. – Inger, g. 1° Thuesen, 2° Schierning, 59. – Inger, 67. – Inger Johanne, 58. – Inger Laurentze, 58. – Jacob, 62, 69. – Jacob Flindt, købmand, 58 f., 72. – Jacob Flindt, forpagter, 60. – Jochum, 67. – Jochum Blich, 67. – Johan, købmand, 47 f., 51. – Johan, købmand, 48, 50-53. – „gamle“ Johan, 50 f. – Johan, sognepræst, 54. – Johan, 57. – Johan, 62. – Johan, 64. – Johan Andreas, 64. – Johan Corfitz, værtshusholder, 68. – Iohan Frederik, 62. – Johan Frederik, rugdreng, 70. – Johan Henrich, feltskærsvend, 62 f. – Johan Monrad, sognepræst, 65, 74. – Johan Reimersen, 58. – Johanne, 64. – Jørgen, 58. – Jørgen, 58. – Karen, g. Schmidt, 54. – Karen, 54. – Karen, g. Benzons, 55. – Karen, 57. – Karen, g. Brodersen, 59 f. – Karen Catharina, 66. – Lars Madsen, 71 f. – Laurentza Margrethe, g. Grønbech, 67.

- Laurina (Laurentze), g. 1° Hoff, 2° Groth Clausen, 59, 66. - Lauritz, købmand, 48, 50-52, 71. - Lauritz, fabrikør, 59 f. - Lauritz, købmand, 60. - Lauritz, købmand, 60, 74. - Lauritz Jensen, regimentskvartermester, 47, 61 f. - Laurs, sømand, 62. - Lucia Christine, g. Andreas Andersen, 67. - Mads, 68. - Magdalene Kirstine, 62. - Margrethe, 54, 56. - Margrethe, g. Dorph, 68. - Margrethe Dorothea, 66. - Margrethe Johansdr., g. 1° Gilbert Andersen, 2° Poul Christensen, 3° Sølling, 50. - Marius Christian Julius Alexander, kæmner, 70. - Mathias, købmand, 55, 71. - Mathias, købmand, prokurator, 57, 71. - Mathias, byfoged, landstingsskriver, 62 f. - Mogens Pedersen, 62. - Niels, 65. - Niels Staal, købmand, 67 f. - Oline, g. Stöckelbach, 66. - Peder Jensen, 68. - Peder Mogensen, 73. - Peder Ulrich, rugdreng, 70. - Pouline, 58. - Reimer Frederiksen, konstabel, 69. - Reimer Johansen, købmand, 48. - Reimer Johansen, 57. - Reimer Johansen, sognepræst, 57. - Reimer Laursen, 54, 56. - Reimert Laursen, 54. - Sidsel, 62. - Sidsel, g. Matzen, 63. - Sidsel, 64. - Sidsel Cathrina, 64. - Sidsel Cathrine, 65. - Sidsel Johanna, g. Kehlet, 64. - Signe Christine Antoinette Manna, forfatterinde, 70. - Sindel Marie, g. Wandel, 67. - Søren, byskriver, 56 f. - Søren, 69. - Thomas, købmand, 53 f. - Thomas (Flindt), forpagter, fuldmægtig, 66. - Thorbjørn, kvartermester, 64, 73 f. - Vibeke, g. Toft, 55 f. - Vibeke, 58. - Vibeke, 64. - Wilhelm, 69.
- Reimersen, Johan, 58.
 Remer, Dorthe, 71.
 Remmer, Bendix, 71.
 Reske-Nielsen, Erik, historiker, 3.
 Reuss, Beate Antonie, grevinde, g. Berregaard, 79, 83. - Henrik af, overhofmester, 80.
 Revenfeldt, Christian Detlev, 77. - Friedrich Christian, 77.
 Reventlow, Anne Sophie, g. Frederik 4., 9, 114. - Cay Friederich, statsminister, 13. - Conrad, greve, statsmand, storkansler, 7. - Ditlev, statsmand, 4.
 Reventlow-Criminil, Heinrich Anna, greve, statsminister, 13.
 Reverdil, Elie-Salomon-François, kabinetssekretær, 10, 192.
 Reynolds, Arthur, købmand, 154. - Stella May, g. Glad, 154.
 Ribbe, Wolfgang, genealog, 189.
 Richie, Juliane Frederikke, g. Glad, 147.
 Riegels, slægten, 196.
 Rifsgaard, Ane Christine, g. Mogens Johansen, 45.
 Riise, Edith, g. Collin, 154. - Frederik, generalkommissær, 155.
- Riising, Anne, landsarkivar, 92.
 Roede, Vilhelm, godsejer, 151.
 von Roepstorff, Friedrich Matthias, 76.
 Rohde, Margrethe Rosenmeyer, g. Kaasbøl, 193.
 Roose, Ellen, g. Collin, 154. - Jørgen Hansen, kornhandler, bankdirektør, 154.
 Rosenberg, Christian Gottlieb, 76.
 Rosencrone, Marcus Gerhard, statsmand, 14.
 Rosenkrantz, Mette, g. Sehested, 126. - Niels, generaløjtnant, 111.
 Rosted, Henrik Andreas, 188.
 Roth, Cecilia Maria, g. 1° Giese, 2° Reimer, 57. - Henrik, sognepræst, 57.
 Rotwitt, Anne Cathrine, g. Buch, 23. - Friederich, tolder, 23.
 Rude, Christofa Elise, g. Støren, 159.
 Ruud, Hans, skovrider, 58, 73. - Peder, sognepræst, 58. - Peter Danchel, degn, 73.
 Ræder, slægten, 97.
 Rømeling, slægten, 97.
 Rønnow, Anne, g. Parsberg, 120.
 Rørdam, Holger Frederik, præst, kirkehistoriker, 134.
- Sadolin, Jørgen Jensen, biskop, 86. - Margrethe Christiansdr., g. Hornemann, 145.
 de Saint-Germain, Claude Louis, greve, officer, hærorrganisator, 10.
 von Saldern, Caspar, statsmand, 4.
 Salomon, Carl, kontorchef, 156. - Maude Dagmar, violinistinde, g. Bendix, 156.
 Saltvig, Peder, skipper, 59. - Sidsel Christine, g. Schierning, 59.
 Samsing, Anders Pedersen, sognepræst, 57. - Anna Marie, g. Reimer Johansen, 57.
 Samuel, Else Margrethe, g. Strange, 68.
 Sando, August Abund., teolog, 76.
 Sarti, Giuseppe, komponist, kapelmester, 185.
 Saxonus, Catharina, 75. - Peter, astronom, 75.
 Sayn-Wittgenstein, Richard, prins af, 195.
 Schack, Frederik Christian, greve, 4, 77-79, 83. - Hans, lensgreve, højesteretsassessor, 7, 77-79. - Otto Didrik, lensgreve, 77.
 Schaer, Emelie Friederike Wilhelmine, g. Drewsen, 150. - Karl Franz Joachim Anthon, major, 150.
 Schauenburg, Adolf, greve af, 168.
 Scheel (Skeel), Jørgen, godsejer, 8.
 Scheidt, Christian Ludvig, jurist, 76.
 Schepelern, Henrik Ditlev, overinspektør, 113, 116.
 Scherning, Birthe Maria Larsdr., g. Find, 32.
 Scheurl, Carl, 75.
 Schiermacher, Louise, g. Other, 187.
 Schierning, Eskild Gregorius, købmand, 59. - Henrik Gregersen, skipper, 59.
 Schildbred, Corn., rektor, 178.

- Schilden, Preben, generalsekretær, 101.
 von Schiller, Friedrich, digter, 195.
 Schimmelmänn, Ernst Heinrich, statsmand, 13.
 Schlefogt, Anna Clara, g. Ungerland, 32.
 Schlegel, Johann Elias, professor, 79.
 Schlockow, Joachim Ernst, kaptajn, 29.
 Schmeizel, Martin, historiker, 76.
 Schmettau, Sophie Amalie, rigsgrevinde, g. Bardenfleth, 150.
 Schmidt, Ellen Emma Aurikka, g. Carl Thomsen, 161. – Peder Rasmussen, degn, 54. – Peter P., landmåler, 96 f.
 Schnee, Heinrich, forfatter, 171.
 Schott, Christopher Friedrich, hovmester, 80.
 Schou, Fanny Constantia, g. Strüwing, 35.
 Schrader, Ane Marie Abildgaard, g. Fog, 70. – Elwine Karoline, g. Søren Peter Hansen, 165. – Ludvig, højskoleforstander, 196. – Ruth Kirsten Amalie, g. Collin, 165. – Victor Andreas Henrik, boghandler, 165.
 Schulin, Johan Sigismund, lensgreve, statsmand, 4.
 Schultz, Johan Henrik, væver, 58.
 Schwarz, Frederik, skuespiller, instruktør, 184 f.
 Schütze, Eustasius Friedrich, rektor, 76. – Gottfried, professor, bibliotekar, 76. – Gottlieb, diplomat, 75-82.
 Schönbech, Carl-Gerhard, direktør, 178.
 Schönberg, Samuel Friderich, degn, 74.
 Schøyen, Ane Maria Sophia, g. Bang, 151.
 Seeberg, Christian Stockflet, konsumptionskontrollør, 36. – Johanne Margrethe, g. Strøm, 33², 36.
 Seehusen, Christian Albert, forpagter, 33. – Johanne Wilhelmine Jørgine, g. Find, 33.
 Sehested, Christen Thomsen, kansler, 126, 128. – Holger, 80. – Jens Frederik, officer, 80.
 Seidelitz, Cathrine Elisabeth Jensdtr., g. Niels Larsen, 21.
 Seiersen, Bo, journalist, 162.
 Sejournet, Eugénie, g. Jouvét, 156.
 Sidenius, Helga, g. Thorball, 160.
 Siersted, Birgitta Sophie, g. Smith, 67.
 Siesing, Olga Francisca, g. Collin, 152.
 Simony, Anna Sophie, g. Bardenfleth, 157. – Julius, proprietær, 157.
 Sjöberg, Brita, direktør, g. 1° Neovius, 2° Drewsen, 3° Monberg, 151, 154.
 Skelstrup, Dorete Marie Mortensdtr., g. Find, 18. – Morten Sørensen, gårdejer, 18.
 Skeel, Berte, g. Rosenkrantz, 111. – Jørgen, 123.
 Skinkel, slægten, 129 f. – Abel, g. Breide, 129. – Johan, officer, 80. – Morten, geheimeråd, overkammerherre, 7.
 Skovgaard, Margrethe, 118.
 Skovmand, Helge, redaktør, 196. – K. H., lærer, 196.
 Skram, Erik, 85, 87 f.
 Skrivers, Ingeborg, g. Grüner, 34.
 Slange, Anders Clausen, sognepræst, 89. – Claus, fændrik, 87 f. – Niels, fændrik, 87 f. – Niels, historiker, 86-89, 94.
 Smidt, Maria Henriksdtr., g. Thuesen, 59.
 Smit, Anna Medea, 80.
 Smith, Lars Mikkell, skipper, 19. – Lauritz Pedersen, proprietær, krigsråd, 67. – Margrethe Juuls, g. Bech, 19. – Niels Siersted, købmand, 58, 67.
 Soelberg, regissør, 184.
 Sommer, H. J., købmand, 193.
 Sophie Hedevig, prinsesse, 113 f.
 Sophie Magdalene, dronning, g. Chr. 6., 114, 121, 180.
 Springer, slægten, 198.
 Stadager, Christina Jørgensdtr., g. Warbjerg, 52.
 Stampe, Astrid, baronesse, forfatterinde, g. Feddersen, 149. – Christine (Kirstine), baronesse, g. Bardenfleth, 149 f. – Henrik, baron, 146. – Henrik, baron, 146. – Henrik, baron, 149. – Ingeborg Emilie, baronesse, 150. – Jeanina Emilie, baronesse, g. de Dompierre de Jonquières, 150. – Rigmor, baronesse, g. Bendix, 149.
 Stangeberg, slægten, 129 f.
 Stauning, Thorvald, statsminister, Steenstrup, slægten, 96. – Norman V., civilingeniør, 87, 89.
 Stemann, Christian Ludvig, statsminister, 13. – Poul Christian, statsminister, 13, 137.
 Stilling, Ellen, g. Drewsen, 158. – William J., 158.
 Stockfleth, slægten, 97. – H., 81.
 Stoltz, Ingeborg, g. 1° Fries, 2° Bang, 159.
 Storm, Caspar Herman, amtmand, 79.
 Strack, slægten, 198.
 Strange, Erik Eliassen, forpagter, 68. – Johan Erik, købmand, toldbetjent, 68.
 Strehler, Daniel, prorektor, 76.
 Struensee, Adam, generalsuperintendent, 14. – Johan Friedrich, greve, statsmand, 3, 14.
 Strüwing, Camilla Emilie Elisabeth, g. 1° Find, 2° Søren Christian Jensen, 35. – James Ferdinand Emilius, lærer, 35.
 Strøm, Caroline Andrea Christina Johanne, g. Find, 33, 36. – Rasmus, snedkermester, 33, 36.
 Stub, Matthias, hovmester, 80 f.
 Støckelbach, Frederik Ferdinand, overkommandersergeant, 66. – Frederik Ferdinand, våbenmester, 66.
 Støren, Arne Christoffer, naval architect, consulting engineer, 158 f. – Peter Johan Nicholai, 158 f.
 Støttrup, Ella, g. 1° Drewsen, 2° Lindström, 151 f., 154.
 Staal, Anna Kirstine, g. Hans Hansen, 55. – Hans Reimer, sognepræst, 55. – Johan

- Peter, res. kapellan, 187. – Karen, g. Hincheldey, 55. – Karen Christophersdtr., g. Thomas Jørgensen, 51. – Margrethe Marie, g. 1° Reimer, 2° Østrup, 53, 55, 72. – Niels, købmand, 53, 55. – Tønne, 55. – Tønne Mortensen, degn, 53, 55.
- Sundholm, Anna-Lisa Sofia, g. Casse, 159, 162. – Josef, lærer, kantor, 159.
- Sutormeister, Lydia, g. Forrer, 165.
- Swane, Johanne Marie, g. Kolthoff, 27.
- Svendsdatter, Birgitte, g. Willum Christensen, 89.
- Svendsen, Charlotte Amalie, g. Engelbrecht Jacobsen, 21. – Johan Henrik, forpagter, 25. – Laurits Johansen, sognepræst, 25.
- Sydow, Johan V., rådmænd, 178.
- Søeborg, Carl, landmåler, digter, 95.
- Sølling, Bodil Catharina, 72. – Hans Peter, porcelænshandler, 20. – Knud Pedersen, købmand, 50. – Mette Marie, 72. – Michael Detløff, proviantforvalter, 20. – Peder, 72. – Vibeke Kristine, g. Hoffmann, 50.
- Sørens datter, Maren, g. Lund, 20. – Sidsel, g. Reimer, 53.
- Sørensen, Cathrine Nielsdtr., g. Meisler, 23. – Knud, landmåler, digter, 95. – Marie, g. Henrik Jensen, 35. – Poul, gårdejer, 65.
- Tamm, Cecilia Vilhelmine Eleonore, g. Bloch, 149.
- Tanche, slægten, 196.
- Tausen, Hans, biskop, 86, 89.
- Teglbjerg, V. Stubbe, 40, 46.
- Teilmann, slægten, 96.
- Teixeira, Manuel, financier rådgiver, diplomat, 171, 174.
- Teixeira de Matos, Diego, forretningsmand, 173 f.
- du Tellie, madame, førstedanserinde, 180 f.
- Terkelsen, Thyra Elvira Eleonora, g. Hüttemeier, 28.
- Terpager, Anna Lauritsdtr., g. Hagen, 20.
- Tetens, Fedder, 101.
- Tetensen, Volquart, staller, 101.
- Thaning, Mette Christine, g. Gjøe, 32.
- Thaulow, Thorkild, oberstløjtnant, 121.
- Thestrup, Knud, dommer, minister, 197.
- Thoft, Jacob Nielsen, møller, 156. – Petra Gerda Nielsen, g. Collin, 156.
- Thomasdatter, Inger, g. Reimer, 51 f. – Mette, g. Kradeppohl, 52.
- Thomasen, Jørgen, købmand, birkedommer, 52 f.
- Thomsen, Carl, teaterdirektør, 161. – Oda, g. Neitendam, 161. – Wilhelm, sprogforsker, 142.
- Thorball, Axel Adolf Ludvig, sagfører, 160. – Knud Christian, arkitekt, 160, 163.
- Thorbjørnsdatter, Kirsten, g. Reimer Johansen, 57, 64.
- Thorsen, Karen Margrethe, g. Kaarsberg, 161.
- Thott, Lene, 118. – Otto, bogsamler, statsmand, 4.
- Thrane, Margrethe Christophersdtr., g. Niels Rasmussen, 52.
- Thuessen, Hans Olufsen, skipper, 59. – Maria Dorthea, g. Wandel, 67. – Oluf Hansen, købmand, 59.
- Thyberg, Henriette Oline, g. Collin, 146. – Henrik, tømremester, 146.
- Thøgersen, Peder, biskop, 85-89.
- Toft, Anna, g. 1° Neander, 2° Huusbye, 56. – Jacob Nielsen, købmand, 56. – Jørgen, købmand, birkeskriver, 55 f.
- Tofte, Edel Catharina Eskildsdtr., g. Schierning, 59.
- Trap, Jens Peter, kabinetssekretær, topografisk forfatter, 138. – Maren Hansdtr., g. Dorph, 68.
- Trochmann, Knud Hansen, sognepræst, 54. – Peder Knudsen, sognepræst, 54.
- Tryde, Eggert Christopher, stiftsprovst, 135.
- Tucher, Andreas, 75.
- Tullgren, Ebba Bertha Therese, adopt. Collin, g. Beaucaage, 152.
- Tullin, Christian Braumann, digter, 43, 45.
- Tuxen, slægten, 97. – Jette Kjærulff, historiker, 12.
- Ulfeld, Corfitz, rigshovmester, 171, 190. – Margrethe, g. Juel, 111.
- Ulrich, slægten, 96.
- Ulfstand, Ide, 118.
- Ungerland, Christiane Henriette, kammerjomfru, 35. – Fritz, førster, 32. – Henriette Annette (Jette) Margrethe, g. Find, 32.
- Walter, Thomas Christian, kommercesekretær, komponist, 185.
- von Walterstorff, kammerfrøken, 137 f.
- Valynseele, Joseph, genealog, 194.
- Vandel, Anna Nielsdtr., g. Niels Jensen, 61. – Sara Nielsdtr., g. 1° Reimer, 2° Fritscher, 54.
- Wandal, Hans, biskop, 133 f.
- Wandel, Caspar Nielsen, 67. – Peder, købmand, 67.
- Warbjerg, Gundel, g. 1° Winding, 2° Jørgen Thomasen, 52 f. – Klaus, sognepræst, 52.
- von Warnstedt, H. W., officer, teaterchef, diplomat, 184 f.
- Vastrop, Birthe, g. Baastrup, 32.
- Weber, Adelheid Nathalie, g. Esmann, 151.
- Wecken, Friedrich, genealog, 189.
- von Wedell, Charlotte Marie, komtesse, 35.
- Wederkinch, Lauritz Mathiesen, vinhandler, 54. – Mathias Johan, tolder, 54.
- Wefst, Maren Kirstine Nielsdtr., g. Holm, 22.
- Weinmand, Evert, handelsmand, 111
- Weinreich, Erik, journalist, 148.

- Wendel, slægten, 196. – Palle (Palæmon) Pedersen, 195.
- Venge Mikael, historiker, 94 f.
- Werner, Ilse, g. Nalbandián, 163. – Otto Max Günther, major, hofjuvelerer, 163.
- Wertheimer, slægten, 198.
- Wesenberg, slægten, 96.
- Wessel, Johan Herman, digter, 180 f., 185.
- West, Eleonora Sophie, g. Ruud, 58.
- Westergaard, Anna Dorothea Christine, g. Riise, 155.
- Weyse, C. E. F., komponist, 139 f.
- Wibe, Michael, vicekansler, 7.
- Wichmand, Bertel, købmand, godsejer, 50. – Kirstine Marie, g. Fritscher, 54. – Mette Kirstine, g. Sølling, 50.
- Wiel, Anna Jørgensdtr., g. Greve, 56.
- Wieland, Christoph Martin, digter, 195.
- Wiinholt, Anna Birgitte, g. Kølle, 66.
- Viis, Peder Nielsen, styrmand, skolelærer, 22.
- Wilcken, Christen, købmand, 66.
- Wildenrath, Wibeke Margrethe, g. Haffner, 193.
- Vilgrain, slægten, 195.
- Wilhelm, hertug af Bech, 102.
- Villadsen, Peder, biskop, 86-88, 94.
- Willoms, Sigbrit, rådgiverske, 95.
- Villumsen, Else Richardtsdtr., g. Niels Frandsen, 54. – Gundel Richardtsdtr., g. Benzon, 55.
- Vincentzen, Christian, daglejer, 71.
- Winding, Hans Mikkelsen, sognepræst, 52. – Kristine, g. Buch, 20.
- Vinstrup, Peder, biskop, 134.
- Winter, Anna Jakobsdtr., g. Christen Nielsen, 18. – Johanne Christensdtr., g. Find, 18, 29.
- Winther, Fritz Theodor, fuldmægtig, partikulier, 27, 31. – Martin Theodor Wolstrup, landsretspræsident, 27, 31. – Peter, bomforpagter, 31.
- von der Wisch, Barbara, g. Emmiksen, 130 f.
- Wohlert, H. F., læge, 192.
- Voight, Frederik Jørgensen, sognepræst, 58.
- Wolf, Christian, universitetskansler, 76.
- Wolff, Johan Jørgen, fuldmægtig, 193.
- Wolstrup, Andrea Martine, g. Winther, 27, 31.
- Worm, Christian, biskop, 133.
- Worsøe, Hans H., arkivar, 91, 178.
- Wulf, Henriette, 139.
- Wulff, Ida Ingeborg, g. Engberg, 27. – Ida Marie, g. Wulff, 27. – Peter Wilhelm Rudolph, købmand, vicekonsul, 27.
- Wunder, Gerd, genealog, 194.
- Würtemberg, Ilrik 5., greve af, 195.
- Wærløs, Rasmus, købmand, 68.
- Wældike, Christopher Andresen, sognepræst, 82.
- Youssouppoff, fyrst, 102.
- Zachariae, Wilhelm, kaptajn, 139.
- Zeuthen, Frederikke Birgitte, g. Müller, 66.
- Zillert, Christopher, 75.
- Zimmer, Anna, g. Reimer, 63. – Christopher, sognepræst, 63.
- Zinck, hoforganist, professor, 139.
- Zinsendorff, Adolph Christian Heinrich, 80 f.
- Zumbildt, Christiane, godsejer, g. Krag, 38 f.
- Øhlenschläger, Adam, digter, 139 f.
- Øllgaard, Nicolai Esmarck, biskop, 135, 138.
- Ørberg, Paul Gerhardt, arkivar, 190.
- Østrup, Johanne, orientalist, 97. – Peder Rasmussen, sognepræst, 53. – Rasmus Bernt, degn, 53.
- Aagaard, Louise, g. Lange, 161.

Tillæg

Bibliografi over kongelig ordenshistoriograf, administrator,
dr. phil. Albert Fabritius'
litterære produktion 1927-1976.

I nærværende bibliografi over dr. phil. Albert Fabritius' litterære produktion 1927-1976 er medtaget alle trykte og dupliserede arbejder, som det har været muligt at opspore ved gennemgang af de nedenfor nævnte bibliografiske hjælpemidler. Bibliografien omfatter såvel selvstændige skrifter og artikler som anmeldelser, og er for hvert år opdelt i disse to grupper, som ligeledes er nummereret hver for sig, anmeldelserne med et A foran nummeret.

Bibliografien er opstillet kronologisk, dog ikke inden for de enkelte årgange. Er et større værk udkommet over en årrække, er det opført på første år med henvisning fra slutåret for udgivelsen. Ved samleværker nævnes normalt kun værkets titel, medens de enkelte bidrag ikke opregnes. Herfra er dog undtaget Dansk Biografisk Leksikon, hvor de 620 slægtsartikler, som Albert Fabritius skrev, er opført samlet, biografierne særskilt for hvert enkelt bind under dettes udgivelsesår. Tidsskrifter er opført under deres officielle udgivelsesår, dobbeltårgange under sidste årstal.

Bibliografien bygger på en gennemgang af følgende hjælpemidler:

Dansk Bogfortegnelse 1925-75.

Dansk Tidsskriftindex 1930-72.

Aviskronikindex 1940-75.

Dansk historisk bibliografi 1913-42 (udvalgte afsnit).

Dansk historisk bibliografi 1943-47 og 1967, 1968 og 1969.

Dansk heraldisk bibliografi 1589-1969.

Indholdsfortegnelserne til Personalhistorisk Tidsskrift (Persh T) 1880-1972 og derefter de årlige indholdsfortegnelser.

Frederiksberg kommunebibliotekets kartoteker.

Herudover er gennemgået Danmarks Adels Aarbog 1930-73 (DAÅ) og Dansk Biografisk Leksikon (DBL).

Desuden har fru *Karen Fabritius* stillet notater og optegnelser til rådighed, som på værdifuld måde har suppleret, hvad vi har kunnet finde i de trykte fortegnelser, hvorfor redaktionen gerne vil udtrykke sin taknemmelighed.

Selvom bibliografien omfatter 308 numre på selvstændige værker og artikler og 141 numre på anmeldelser, vil der utvivlsomt dukke tilføjelser op, især i gruppen anmeldelser, hvor kun Persh T er fuldstændig gennemgået. Så-

ledes forventes flere henvisninger til anmeldelser at fremkomme i forfatterregisteret i Dansk historisk bibliografi 1913-42, som på nærværende tidspunkt ikke foreligger trykt. Redaktionen vil være taknemmelig for enhver henvendelse om tilføjelser.

Med til billedet af dr. phil. Albert Fabritius' litterære arbejder, hører også hans medarbejderskab ved forskellige samleværker og hans arbejde som redaktør. Da oplysninger herom ikke altid har kunnet indarbejdes i bibliografien, skal her bringes en liste over disse hverv.

Danmarks Adels Aarbog: redaktør af præsenslisten 1940-51. Eneredaktør 1952-56. Redaktør af stamtavlerne 1952-73. Udarbejdet registre stamtavlerne 1940-54 og over indgiftede 1952-56.

Personallhistorisk Tidsskrift: redaktør 1948-53. Udarbejdet de årlige registre 1932-50 samt indholdsfortegnelsen over årgangene 1930-45.

Kongelig dansk Hof- og Statskalender: redaktør 1962-72.

Medredaktør af: Den lille Portrætkunst (1949). Den danske bibliotekarstand 1950 (1951). Dronning Anne Sophie (1951). Magisterstaten 1951 (1953) og Den danske Lægestand 13. udg. (1957). Biografisk redaktør af Afholdsbevægelsen i Danmark (1939-40).

Medarbejder ved: Dansk biografisk Leksikon (1933-44), Erhvervenes Funktionærstand (1935-36), Besættelsestidens Fakta (1945-46), Nordisk Leksikon for Bogvæsen (1949-62), Håndbog for danske lokalhistorikere (1952-56), Danmarks kirker og Kulturhistorisk Leksikon for nordisk Midaldalder (fra bd. III, 1958).

Endelig skal det tilføjes, at det ikke har været muligt kronologisk at placere et enkelt arbejde, nemlig „Politikeren Orla Lehmanns Avstamning“, om hvilket det p.t. kun vides, at det har været trykt i en norsk avis.

1927

1. Familien Wellmanns Stamtavle og Tre Sødskende Wellmanns Ahnetavle. Trykt som manuskript. 1927.
2. Christian Fabricii Gæld i Helmstedt. Persh T 1927.

1928

3. Uddrag af Christopher Friderichsen Fabricius' Optegnelsesbog. Pers T 1928.
4. Et brev fra „Kongen af Island“ [Jürgen Jürgensen]. Persh T 1928.

1929

5. Thomas Broderus Bircherods Levnet, fortalt af Jacob Bircherod. Persh T 1929. Med rettelse smsts. 1930.

1930

6. Slægten Edinger. Persh T 1930.

1931

7. Optegnelser om Ellen Baltzertsdatter Heisch, Nicolai Edingers. Persh T 1931.
8. Mollersche Genealogien im Rigsarkiv zu Kopenhagen. Zeitschrift d. Zentralstelle f. niedersächsische Familiengeschichte XIII, 1931.

1932

9. Genealogiske Genvordigheder for 100 Aar siden. Persh T 1932.
10. En genfundne Gren af Familien von Stöcken. [Sammen med Hildegard von Marchtaler]. Persh T 1932.
– Årlige registre til Persh T 1932-50.

1933

11. Paul Hennings: Slægtsforskning. Efter forfatterens død afsluttet og udgivet af H. Hatt og A. F. 1933.
12. Anders Andersen Borch's Descendenter. Udarbejdet paa Foranledning af Bestyrelsen for Købmand Anders Borch's Familielegat. 1933.
13. Kristoffer Valkendorfs ahner. I Arthur G. Hassø: Rigshovmester Kristoffer Valkendorf til Glorup (1525-1601). 1933.
14. DBL bd. 1. Slægtsartikler: Abildgaard, Abrahams, Adeler, Adler, Ahlefeldt, Ahlmann, Akeleye, Ancher, Anchersen, Andersen, Appel, Arendrup, Arenfeldt, v. Arenstorff, Arntzen, Bache, Baden og Bagge. 1933.
15. DBL bd. 2. Slægtsartikler: Bagger, Balle, Ballin, Balslev, Bang, Banner, Bardenfleth, Barfod, Barnekow, Barner, Bartholin, v. Baudissin, Bay, Bech, Beck, Becker, Beenfeldt, Behrend, Bendz, Bentzon, Benzon, Bergsøe, Berling, Bernstorff, Beyer (Bajer), Bielke og Bild. 1933.

1934

16. Om Systemer for Opstilling af Efterslægtstavler. Persh T 1934.
17. H. F. Grandjean: Stamtavle over Familien Grandjean. 3. udgave, udgivet af Grandjean-Samfundet ved A.F. 1934.
18. Slægten Schwensen fra Aabenraa. Paa Foranledning af Direktør Kai S. Schwensen. 1934.
19. Berner. Stamtavle i DAÅ 1934.
20. Familien Schildens ældre Led. Persh T 1934.
21. Tuxen. Stamtavle i DAÅ 1934.
22. DBL bd. 3. Slægtsartikler: Bille, Bindesbøll, Bing, Birch, Bircherod, Bjerre, Bjørn, Blicher, Bloch, Blome, Bluhme, Blücher, Boesen, Boisen, Bojesen, Borch, Bornemann, Bournonville, Boye, Braem, Brahe og Bramsen. 1934.

23. DBL bd. 4. Slægtsartikler: Brandt, Branth, Bredal, Bredsdorff, Broberg, Brockmand, Brock, Brockdorff, Brockenhuus, Brorson, Brown, Bruhn, Brun, Bruun, Bruël, Bryske, Buchwald, Budde, Buhl, Buntzen, Busck, Bülow, Bøggild, Bøgh, Bølle, Callisen, Caroc, Carstens, Carstensen, Carøe, Castenskiold, Castenskiold og de Cederfeld. 1934.

24. DBL bd. 5. Slægtsartikler: Christiani, Classen, Clausen, Colbiørnsen, Collett, Collin, de Conninck, la Cour, Cramer, Daa, Dahl, Dahlerup, Dalgas, Danneskiold og Deichmann. 1934.

1935

25. Geschlechterbuch der Familie Schüthe (Schytte – Schythe). Herausgegeben von Verleger Albert Schüthe, Harburg-Wilhelmsburg. Bearbeitet in Gemeinschaft mit Genealog Albert Fabritius, 1935. Band I. Stammtafel.

26. Baron Charles Joseph Selby's Descendens. Udarbejdet af Lehnsbaron H. Berner Schilden Holsten og Genealog Albert Fabritius. 1935.

27. Erhvervenes Funktionærstand. Ved O. Bouet (red.) og A.F. bd. 1-3, 1935-36.

28. DBL bd. 6. Slægtsartikler: Dinesen, Dorph, Drachmann, Dreier, Dreyer, Drewsen, Due, Dyre, Egede v. Eggers, Elberling, Engelstoft, Ernst, Erslev, Estrup, Ewald, Faber, Fabricius, Fabritius, Falbe, Falster, Feddersen, Feilberg og Fenger. 1935.

29. DBL bd. 7. Slægtsartikler: Fibiger, Fincke, Finsen, Fischer, Fisker, Fleischer, Flindt, Fog, Fogh, le Sage de Fontenay, Forchhammer, Foss, Friis, Fuirén, Fønss, Gabel, Gad og Garde. 1935.

1936

30. Getreuer, Christian Peter. Biografi i DBL bd. 8 på grundlag af F. J. Meiers, 1936.

31. Grandjean, Poul Bredo. Biografi i DBL bd. 8, 1936.

32. Hauch-Fausbøll, Povl Theodor Sofus Emanuel. Biografi i DBL bd. 9, 1936.

33. Kongen af Islands [Jürgen Jürgensen] Dødsaar. Persh T 1936.

34. Valgertrud Sigvardsdatter, Anders Grubbes. Persh T 1936.

35. DBL bd. 8. Slægtsartikler: Gersdorff, Giedde, Gjøe, Glahn, Glob, Glud, Graae, Graah, Gram, Grandjean, Grove, Grubbe, Grundtvig, Grüner, Grøn, Gude, Guldenchrone, Guldenchrone, Gyldenkrone, Gyldenløve, Gyldenstjerne, Götzsche, Haffner, Hage, Hagemann, Hagerup, Hahn og Hak. 1936.

36. DBL bd. 9. Slægtsartikler: Halling, Hammerich, Hansen, Harboe, Harbou, Hardenberg, Hartmann, Hauberg, Hauch, v. Haven, Haxthausen, Hedemann, Heegaard, Hegermann-Lindenchrone, Heiberg, Hein og Heise. 1936.

37. DBL bd. 10. Slægtsartikler: Helms, Helsted, Helweg, Hempel, Hennings, Henningsen, Hertel, Hiort, Hjort, Hoffmann, Hoffmeyer, Hofman, Holberg,

Holbøll, Holck, Holm, Holmblad, Holst, v. Holstein, Holsten, Holten, Hoppe, Hornemann og Huitfeldt. 1936.

Se endvidere nr. 27.

1937

38. Genealogi og Historie. Foredrag ved Historisk Samfunds møde den 8. april 1937. Persh T 1937.

39. Hans Majestæt Kong Christian X og hans Slægtninge. I anledning af Hans Majestæt Kongens Regeringsjubilæum den 15. maj 1937. Med Allerhøjstsammes Tilladelse. Udgivet af Det Berlingske Bogtrykkeri, København 1937.

40. Breve fra Frederik Barfoed til Statsminister Conrad Greve Rantzau. – Persh T 1937.

41. Rantzau-Sagn. Danske Studier 1937.

42. Martin Rudolph von Ungers Ahner. Persh T 1937.

43. DBL bd. 11. Slægtsartikler: Hvas, Hvass, Hvide, Hvidt, Høegh, Høegh-Guldberg, Høg, Høst, Ingemann, Ingerslev, Irminger, Jacobi, Jacobsen, Jansen, Janssen, Jantzen, Jerichau, Jerndorff, Jernskæg, Jespersen og Jessen. 1937.

44. DBL bd. 12. Slægtsartikler: Johansen, Juel, Juul, Jürgensen, Jørgensen, Kaalund, Kaas, Kall, Kampmann, Kaufmann, Kierkegaard, Kierulf, Kierulff, Kjerulf, Kjærulf, Klein, Knoff og Knudsen. 1937.

A 1. Wilhelm Jensen: Die Kirchenbücher Schleswig-Holsteins, des Landesteils Lübeck und der Hansestädte. Persh T 1937.

A 2. Hans Holten Lützhøft: Slægten Lützhøft 1610-1936. Persh T 1937.

A 3. Edvard Neckelmann: Familien Neckelmanns Slægtsbog. Persh T 1937.

A 4. Georg Schmidt: Stammtafel Schmidt aus Zeppenfeld mit Listen der Töchternachkommen. Samme: Ahnentafel Geschwister Schmidt Saalfeld 1922-1934 mit Nachfahrenlisten der 16 Ahnen. Persh T 1937.

1938

45. Frederik Barfoed: Et Livs Erindringer. Med noter. 1938.

46. Lange, John Arthur. Biografi i DBL bd. 13, 1938.

47. DBL bd. 13. Slægtsartikler: Knudtzon, Knuth, Koch, Koefoed, Kofod, Kofoed, v. Kohl, Kornerup, Krabbe, Krafse, Kraft, Krag, Krarup, Krebs, Krieger, Krog, Krognos, Krohn, Krummedige, Krumpen, Kruse, Købke, Lange og Langkilde. 1938.

48. DBL bd. 14. Slægtsartikler: Larsen, Lassen, Laub, Lawaetz, Laxmand, Lehmand, Lehmann, Lembche, Lemche, v. Lente, Lerche, Leth, Levetzow, Liebe, Limbek, Lind, Lindenov, Linnemann, v. Linstow, Lobedanz, Lorck, Lorentzen, Lorenzen, Lowzow, Lumbye, Lund, Lundbye, Lunding, Lunge, Lunn, Lüders og v. der Lühe. 1938.

49. DBL bd. 15. Slægtsartikler: Lykke, Lütken, Lüttichau, Lützhøft, Lützow, Læssøe, Løvenbalk, Løvendal, Løvenskiold, Løvenørn, Mackeprang, Madvig, Malling, Marselis, Marstrand, Marsvin, Martensen, Meier, Meinstorff, Melbye, Meyer og Middelboe. 1938.

A 5. T. Vogel-Jørgensen: Peter Lassen af California. Persh T 1938.

1939

50. Slægtsforskning. I Håndbog i Hjemstavnsforskning og Hjemstavnskultur, udg. af Regnar Knudsen, 1939.

51. Herr Kontorchef Olrik og „pater est –“ Reglen. Persh T 1939.

52. Frederik Barfoed og Skandinavismen (Bidrag fremlagt på det 7. Nordiske Historikermøde i København i August 1939). Gads danske Magazin. 1939, også i særtryk.

53. Præste- og Landmandsslægten Krag (Kragh). [Sammen med H. Hjorth-Nielsen]. Persh T 1939.

54. Friedrich Rigsgreve Rantzau og Amoene Grevinde Castell-Remlingen. I Fortryk til Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holstens Slægtebog 1939. (Optrykt i I. del II. 1942).

55. v. Munthe af Morgenstjerne, Bredo Otto Anton. Biografi i DBL bd. 16, 1939.

56. Afholdsbevægelsen i Danmark. Ved Frode Markersen (red.). Biografisk red. A.F. bd. 1-3, 1939-40.

57. DBL bd. 16. Slægtsartikler: Moltke, Monrad, Moth, Mourier, Munch, Munck, Mundt, Munk, Munthe, Muus, Müller, Mynster, Münster, Münter, Møller, Nansen, Neergaard og Neiiendam. 1939.

58. DBL bd. 17. Slægtsartikler: Nielsen, Nissen, Normann, Numsen, Nye-gaard, Nyholm, Nyrop, Oldeland, Oldenburg (fyrstelig), Oldenburg (adelig), Olrik, Oppermann, v. der Osten, Ostenfeld, Oxe, Oxholm og Paludan. 1939.

1940

59. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1939. Persh T 1940.

60. Slægtsforskningen. I „Danmark 1940“, 1940.

61. Fæstebreve fra Gelskov (1669-92) og Langesø (1670-92). Fynske Aarbøger bd. 1, 1940.

62. Indskrifter på Kisteplader fra St. Petri Kirke. Persh T 1940.

63. Vor konges slægt gennem 850 år. Nationaltidende, særnummer 26, sept. 1940.

64. Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holstens Slægtebog. Udarbejdet af hans Berner Schilden Holsten og A.F. 1-3 i 8 bd. 1940-70.

65. Familien Klee. Persh T 1940.

66. Lüttichau. Stamtavler i DAÅ 1940.
67. Navneregister til H. Topsøe-Jensen. Mit eget Eventyr uden Digtning. En Studie over H. C. Andersen som Selvbiograf. 1940.
68. DBL bd. 18. Slægtsartikler: Parsberg, Paulli, Paulsen, Pedersen, v. Pentz, Petersen, Pio, Plesner, v. Plessen, Plum, Podebusk, Pogwisch, Pontoppidan, Pors, Porse, Poulsen, Prahl, Preisler, Price, Prior, Prytz og Puggaard. 1940.
69. DBL bd. 19. Slægtsartikler: v. Qualen, Qvistgaard, Quitzow, Raben, Rafn, Rahbek, Rambusch, Ramel, Ramus, Rantzau, Rasmussen, Ravensberg, Ravn, v. der Recke, Reedtz, Reenberg, Reiersen, Resen, Reumert, Reventlow, Richardt, Riis, Riise, Rimestad, Ring, Rode, Rodsteen og Rohde. 1940.
- Redaktør af præsenslisten i DAÅ 1940-51.
- Registre til stamtavlerne i DAÅ 1940-54.
- Se også nr. 56.

A 6. H. Friis Petersen: Personalhistorisk Bidrag til Aarhus Kathedralskoles Historie. Persh T 1940.

A 7. F. B. Fabricius og L. P. Fabricius: Danske Slægter Fabricius I-VI. Persh T 1940.

1941

70. Ahnetavlen. Med særligt Henblik paa dansk Litteratur. Med Bibliografi over danske Anetavler. Særtryk af Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holsten's Slægtebog bd. I. 1941.
71. Dansk genealogisk Litteratur indtil 1830. Persh T 1941.
72. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1940. Persh T 1941.
73. Haandskrifter i danske Samlinger. En foreløbig Orientering. Biblioteks-aarbogen 1941.
74. Danske Vaabenbrevsslægter. En demografisk Detailstudie. Historisk Tidsskrift, 10. række V. 1941.
75. Vor Konges Slægt gennem 850 Aar. De danske Forsvarsbrødre for Skive og Omegn, 7. årg., nr. 4-6, april-juni 1941.
76. „H. C. Andersen og det Collinske Huus“. Smaastykker fra den Collinske Brevsamling. Persh T 1941.
77. Våbenet Berner Schilden Holsten. 1941. Særtryk af Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holsten's Slægtebog.
78. Register til stamtavlen over familien Rantzau i DAÅ 1930 med senere tilføjelser. DAÅ 1941.
79. DBL bd. 20. Slægtsartikler: v. Rosen, Rosenberg, Rosengaard, Rosenkrantz, Rosensparre, Rosenstand, Rosenvinge, Rosenørn, Rosing, Rostrup, Rothe, Rottbøll, Rovsing, Rubow, Rud, Rumohr, Rump, Rung, Ræder, Rømeling, Rømer, Rønne, Rønnow, de Roepsdorff, Rørdam, Saabye, Sadolin, Saraauw, Saxtorph og Scavenius. 1941.

80. DBL bd. 21. Slægtsartikler: Schack, Schaffalitzky de Muckadell, Scharling, Schauenberg, Scheel, Schepelern, Schierbeck, Schiern, Schimmelman, v. Schindel, Schiødte, Schiøler, Schiønning, Schlegel, Schmettau, v. Scholten, Schou, Schouboe, Scholl, Schrøder, v. der Schulenburg, Schulin, Schultz, Schumacher, Schwartz, Schøller, Schönheyder, Secher, Seefeld, Sehested, Seidelin, Sibbern og Siboni. 1941.

A 8. Norske Stamtavler. Bibliografi. Utarb. av Gustav E. Raabe. Persh T 1941.

A 9. Wilhelm Karl Prinz von Isenburg: Historische Genealogi. Persh T 1941.

A 10. Arthur Skjelderups Bibliotek. Persh T 1941.

A 11. C. M. Munthe: Vore felles ahner. Persh T 1941.

A 12. Luis Bramsens Efterkommere. Persh T 1941.

A 13. Niels Friis: Hofviolon, Kgl. Kapelmusikus Lars Friis og hans Slægt. Persh T 1941.

A 14. K. A. Heiberg: Smaa Tidbilleder i Breve 1792-1864. Fra Nær og Fjern. Tidbilleder i Breve 1841-72. Persh T 1941.

A 15. Ludv. Saxe: Slekten Saxe i 400 år. Persh T 1941.

1942

81. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1941. Persh T 1942.

82. Grosserer-Societetets Præsidium, Komité og Repræsentantskab m.v 1742-1942. I Vilhelm Lorentzen: Grosserer-Societetet 1742-1942. 1942.

83. Ahlefeldterne paa Tranekær. Danmark 2. årg, 1942.

84. H. R. Hiorth-Lorenzen: Slægten Lorenzen fra Rinckenæs. Tredie Udgave ved J. F. Gotschalck, cand. jur. og A.F., mag. art. Trykt som manuskript. 1942.

85. Glahn-Samfundet. Persh T 1942. (Små meddelelser).

86. Lange. Persh T 1942. (Små meddelelser).

87. Register til stamtavlerne over familierne Pogwisch og von der Wuch i DAÅ med senere tilføjelser. DAÅ 1942.

88. Sommer, Fritz Carl Waldemar. Biografi i DBL, bd. 22, 1942.

89. DBL bd. 22. Slægtsartikler: Simonsen, Skeel, Skinkel, Skovgaard, Skram, Smidt, Smidth, Smith, Sommer, Sonne, Sparre, Sperling, Sponneck (Sponneck), Sporon, Stampe, Steenberg, Steenbuch, Steensen, Stenstrup, Stein, Stemann, Stephensen, Sthyr, Stockfleth og Stockmarr. 1942.

90. DBL bd. 23. Slægtsartikler: Stolberg, Storm, Strangesen, Struensee, Strøm, Stub, v. Stöcken, Suenson, Suhm, Suhr, Sunesen, Svane, Swane, Sveistrup, Tang, Tauber, Tegner, Teilmann, Tesdorph, Tetens, Thaarup, Thalbitzer, Thaulow, Thestrup, Thiele og Thomsen. 1942.

A 16. H. Hjorth-Nielsen: Danske Sagførere under Loven af 26. Maj 1868. Persh T 1942.

A 17. Claus Eskildsen: Den sønderjydske Befolknings Slægtsforbindelser. Persh T 1942.

A 18. Hans H. Fussing: Herremand og Fæstebonde. Persh T 1942.

A 19. G. Bützow-Rohde: Ahnetavle med kortfattede Biografier for tre Søkende Bützow-Rohde. Persh T 1942.

A 20. G. F. Heiberg: Slekten Heiberg. Persh T 1942.

A 21. K. A. Heiberg: Menneskeskildring. Breve og Familiehistorie. Persh T 1942.

1943

91. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1942. Persh T 1943.

92. Haandbog i Slægtsforskning. Sammen med Harald Hatt. På grundlag af Paul Hennings: Slægtsforskning. 1943.

93. Det kongelige Biblioteks Embedsmænd og Funktionærer 1653-1943. Udgivet af Det kongelige Bibliotek i Anledning af 150-aarsdagen for dets aabning for Offentligheden 15. November 1943. 1943.

94. Ved Det kongelige Biblioteks jubilæum. Berlingske Tidende 11. november 1943.

95. Det kongelige Biblioteks Aabning for Offentligheden 15. November 1793. Bogvennen 1943.

96. Adam Christopher Baron Holsten til Baronet Holstenhuus og Adelheid Benedicte Rantzau. [Med bidrag af Christian Elling]. Særtryk af Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holsten's Slægtebog. 1943.

97. Skeel. Den adelige slægt. Den grevelige Linie Scheel. Stamtavler i DAÅ 1943.

98. Lene Thott's Vaabendug. Anetavler. Fra Arkiv og Museum. Småstudier tilegnet Chr. Axel Jensen. 1943.

99. DBL bd. 24. Slægtsartikler: Thott, Thrige, Thura, de Thurah, de Thygeson, Tidemand, Tillisch, Tobiesen, Topsøe, Topsøe-Jensen, Torm, Trampe, Treschow, Trier, Trojel, Trolle, Tryde, Tscherning, Tutein, Tuxen, Tvede, Tvermoes, Tønder, Uldall, Ulfeldt, Ulfstand, Ulrich, Urne, Ursin, Urup, Ussing, Waage og Wagner. 1943.

100. DBL bd. 25. Slægtsartikler: Vahl, Wahl, Valentiner, Valeur, Valkendorf, Waltertorff, Wandal, Wandel, Wanscher, Warming, Varming, v. Warnstedt, Vedel, Wedel, Wedell, Wegner, Weilbach, Weis, Vendelbo, Wendt, Vermehren, Werner, Wessel, West, v. Westen, Westenholz, Westergaard, Vibe (Wibe), Wiberg, Viborg, Wiborg, Wiehe, v. Vieregg, Viffert og Willemoes. 1943.

A 22. P. C. Alsted og G. P. Krogh-Jensen: Alsted Slægten. Persh T 1943.

A 23. Vita Johannis Grammii Hans Grams Levned beskrevet af hans Broder og Fostersøn Laurids Gram. Persh T 1943.

A 24. Louis E. Grandjean: Fra Dauphiné til Fredericia. Persh T 1943.

A 25. Jean Anker: Otto Friderich Müller. Et Bidrag til den biologiske Forsknings Historie i det 18. Arh. Persh T 1943.

1944

101. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1943. Persh T 1944.
  102. Dansk Genealogi og Personalhistorie i nyere Tid. I „Ætt og By“. Festskrift til S. H. Finne-Grønn. Oslo 1944.
  103. Folkebibliotekerne og den genealogiske litteratur. Bogens Verden 1944.
  104. Svar på M. Bøjesen. Lige Linie. Persh T 1944.
  105. Hielmstjerne. Stamtavle i DAÅ 1944.
  106. Londeman af Rosencrone. Stamtavle i DAÅ 1944.
  107. Olrik (Uldrich). Persh T 1944.
  108. DBL bd. 26. Slægtsartikler: Wilster, Vind, Vinding, Winding, Winge, Winkel, Winsløw, Winther, v. der Wisch, With, Withusen, Wleugel, Vogelius, Vognsen, Vogt, Voigt, Wolf, Worm, Wulff, Wøldike, Zachariae, Zahle, Zahrtmann, Zeuthen, Zinck, Zoëga, v. Zytphen, Zytphen-Adeler, Øllgaard, Ørsted og Ørum. 1944.
  109. DBL bd. 27. Slægtsartikler: Brammer, Kampmann og Melchior. 1944.
- A 26. Frederiksberg Kommunebiblioteker. Katalog over genealogisk Samling. Bogens Verden XXVI. 1944.
- A 27. Frederiksberg Kommunebiblioteker. Katalog over genealogisk samling. Københavns Kommunebiblioteker. Katalog over dansk og norsk Litteratur. Personalhistorie. Persh T 1944.
- A 28. Troels Fink og Johan Hudtfeldt: Vejledning i Studiet af Sønderjyllands Historie. Persh T 1944.
- A 29. Ingeborg Flood: Liten håndbok i ættegranskning. Persh T 1944.
- A 30. Cato Krag-Rønne: Ættegranskning. Persh T 1944.
- A 31. P. B. Grandjean: Dansk Sigillografi. Berlingske Tidende, 6. juni 1944.
- A 32. Kong Christian VIII's Dagbøger og Optegnelser I. Udg. v. Axel Linvald. Persh T 1944.
- A 33. O. Delphin Amundsen: Slektene Bay i Norge. Persh T 1944.
- A 34. Laurits Ploug Borberg: Slægtebog over Familien Borberg. Persh T 1944.
- A 35. H. Friis-Petersen: Stamtavle over Familien Brandt fra Skjoldlev. Persh T 1944.
- A 36. Louis Bobé: Johannes Ewald. Biografiske Studier. Persh T 1944.
- A 37. O. v. Munthe af Morgenstjerne: Ulrik Frederik Gyldenløve. Persh T 1944.
- A 38. Niels Friis: Generalkonsul Paul Adolph Lehmanns Ahnetavle. Persh T 1944.
- A 39. Otto Vilh. Sommer: Stamtavle over Slægten Redsted i Danmark. Persh T 1944.
- A 40. Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog I. Persh T 1944.

1945

110. Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1944. Persh T 1945.
111. Besættelsestidens illegale Bøger. Et bibliografisk Forsøg. Udgivet af Magasin du Nord. 1945.
112. Besættelsestidens illegale tryksager. Berlingske Aftenavis 12. juni 1945.
113. Medarbejder ved „Besættelsestidens Fakta“ red. af hrs. Niels Alkil. 1945-46.

- 113 A. Gleams of Free Thought. I *American Scandinavian Review* 1945.
 114. Indgiftet i den danske Højadel i det 17de Aarhundrede. I Festskrift til Knud Fabricius den 13. august 1945. 1945.
 115. Fønss. Stamtavle i DAÅ 1945.
 116. Slægterne Hartmann i Danmark og Norge ca. 1570-1945. Ved Albert Fabritius. Under medvirken af Louis Bobé og Helene Hartmann. Udgivet af Generalkonsul Hjalmar Hartmann. På grundlag af Rektor G. Hartmann: En Familie Hartmann i Danmark og Norge 1615-1895. Kristiania 1895. 1945.
 117. Haxthausen. Stamtavle i DAÅ 1945.
 118. Frederik Rostgaard. *Nationaltidende* 24. april 1945.
 119. Dr. phil. Hans Jensen død. *Nationaltidende* 7. februar 1945.

- A 41. Harald Andresen: Norsk biografisk oppslagslitteratur. Persh T 1945.
 A 42. Gravskrifter i danske Aviser 1759-1800. Udg. v. H. Ehrencron-Müller. Persh T 1945.
 A 43. Harald Jørgensen: Trykkefrihedsspørgsmålet i Danmark 1799-1848. I Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen XXXII, 1945.
 A 44. Bjørn Kornerup: Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie. Persh T 1945.
 A 45. Niels Friis: Lars Friis' Ahnetavle. Persh T 1945.
 A 46. Professor Henric Christopher Glahns Familiebreve samt Fabler og Vers. Persh T 1945.

1946

120. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1945. Persh T 1946.
 121. Vejledning for Slægtskartoteket. Udarbejdet af Th. Balling. Under Medvirken af A.F. 1946.
 122. Det kongelige Biblioteks Samlinger af illegale Tryksager. Branner-Nyt nr. 6 1946.
 123. De litterære kilder til besættelsens historie. Foredrag holdt ved Dansk historisk fællesforenings årsmøde på Kronborg den 31. august 1946. *Fortid og nutid*, hæfte 4, bd. XVI, 1946.
 124. La Littérature clandestine du Danemark occupé. Rayons d'or de la Pensée Libre. Publié à l'occasion de l'ouverture de la première session de l'UNESCO à Paris. 1946.
 125. Den illegale Litteratur i Danmark under Besættelsen. Foredrag. *Bogens Verden* 1946.
 126. Den „illegale“ Presse i Danmark. *Salmonsens Leksikontidsskrift* 1945-46.
 – se også nr. 113.
 127. Norsk-danske Slægtskabsforbindelser før og nu. Foredrag holdt i Norsk Slektshistorisk Forening 22. maj 1946, trykt i *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift* 1946.
 128. Danmarks Riges Adel. En Studie i dansk Adels historie. Afhandling an-

taget til offentligt at forsvares for den filosofiske Doktorgrad 7. januar 1946. Forsvaret fandt sted torsdag den 14. februar 1946. 1946.

129. Adelen og Arvehyldningen 1661. I Festskrift til Erik Arup 22. november 1946. 1946.

130. de Cederfeld. Cederfeld de Simonsen. Stamtavler i DAA 1946.

131. Koefod. Stamtavle i DAA 1946.

132. Oldenburg. Stamtavle i DAA 1946.

133. Rothe – Optegnelser. [Sammen med Sven Risom]. 1946, stencileret.

134. Templum salvatoris – det er Vor Frelsers Kirke. Berlingske Aftenavis 17. april 1946.

135. Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1930-1945. 9. rk. III – 11. rk. IV. Persh T 1946. (Også særtryk og fototekniske optryk).

A 47. H. Friis-Petersen: Amtsskriver i Nykøbing F. Ditlev Eriksen Friis og hans efterkommere af navnet Friis. Persh T 1946.

A 48. Meddelelser fra Glahn-Samfundet IV 3. Persh T 1946.

A 49. Ernst Haderup: Knud Justsen Haderups efterslægt. Persh T 1946.

A 50. Erik Kayser: En slægts ethundredårige virke som civilingeniører 1845-1945. Persh T 1946.

A 51. Axel Slottved: Peder Christensen Slottved's slægt. Persh T 1946.

A 52. Sverre M. Halbo: Toreid-Ætten fra Romerike. Persh T 1946.

1947

136. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1946. Persh T 1947.

137. Bibliografi i Lorentz Bie: Stamtavle over den norsk-danske Slægt Bie. 1947.

138. Beretning for de videnskabelige Biblioteker for 1945 og 1946. Bogens Verden 1947.

139. Krigen og de danske videnskabelige biblioteker. Berlingske Aftenavis 15. august 1947.

140. Om illegal Litteratur. Trykt i Fra Bogens Verden 1946 og selvstændig udgivet af Oslo Bibliofilklub 1947.

141. De islandske Haandskrifter og Højskolen. Højskolebladet 1947.

142. Lidt om Københavns Handel 1660-1680. En Forstudie. Historiske Meddelelser om København, 4. rk., 1. bd. 1947.

143. Et minde om kong Jacob af Skotlands og prinsesse Anna af Danmarks bryllup. Persh T 1947.

144. Frits Ahlefeldt-Laurvig [Biografi]. I Salmonsens Leksikon Tidsskrift 1947.

145. Arent Berentsens familieoptegnelser. Persh T 1947.

146. von Kaufmann. Kaufmann. (Sammen med Viggo Kauffmann). Stamtavler i DAA 1947.

147. Rigsbibliotekar Svend Dahl 60 år. De grafiske Fag, 43. årg., 1947.

148. Overbibliotekar dr. phil. Lauritz Nielsen. Nekrolog. De grafiske Fag. 1947.

1948

149. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1947. Persh T 1948.
 150. De danske videnskabelige Biblioteker siden 1936. I „Det femte nordiske Biblioteksmøde i København 1947“. 1948.
 151. Referat af forhandlingerne på den videnskabelige sektionens møder. I „Det femte nordiske biblioteksmøde i København 1947“. 1948.
 152. Syge- og Begravelseskassen af 1872. 1872 – 1. juli – 1947. 1948.
 153. Det oldenborgske Kongehus har 500 års Jubilæum. Berlingske Aftenavis 27. september 1948.
 154. Til Herr Hans Krags Bemærkninger [til disputatsen „Danmarks Riges Adel“]. Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bd. 11, 1948.
 155. Af Huitfeldt'ernes Krønike. Berlingske Aftenavis 14. juli 1948.
 156. Tillisch. Stamtavle i DAA 1948.
 157. Treschow. Stamtavle i DAA 1948.
 158. Genealogen Theodor Hauch-Fausbøll. Nekrolog. Persh T 1948.
 – Redaktør af Persh T 1948-53.

- A 53. Johan Hvidtfeldt: Slægtshistoriske studier i Sønderjylland. Persh T 1948.
 A 54. Axel Nørlit: Skifteprotokoller i landsarkivet for Sjælland m.m. Persh T 1948.
 A 55. Aage Brask: Niels Bloch i Rold og hans nærmeste slægt. Persh T 1948.
 A 56. Meddelelser fra Glahn-Samfundet IV 4. Persh T 1948.
 A 57. Hans Konow: Stamtavle over etatsråd A. N. Hansens efterkommere. Persh T 1948.
 A 58. Sven Houmøller: Den vendsysselske slægt Houmøller. Laurits Peter Houmøller: Min Levnedsskildring i korte Træk. Sven Houmøller: Ahnetavle for Else, Lis og Sven Houmøller. Persh T 1948.
 A 59. Fr. Tobiesen: Slægten Leth fra Stege. Persh T 1948.

1949

159. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1948. Persh T 1949.
 160. Danske ligprædikener gennem 200 år. Berlingske Aftenavis 19. februar 1949.
 161. Den lille portrætkunst i Danmark siden 1750. Under redaktion af Louis E. Grandjean og A.F.: Portrættet og personhistorien. 1949.
 162. Mænd og Slægter i Helliggeist Sogn. I Helligaandskirken i København. Udgivet ved Bjørn Kornerup. 1949.
 163. Kiæde-Ordenens Medlemsprotokoller 1774-1874. Udgivet i Anledning af Ordenens 175-Aarsdag. 1949.
 164. Fundats for Caspar Peter Bügels Familiestiftelse og Stamtavle over Caspar Peter Bügels efterkommere. 3. udgave ved A.F., på Grundlag af de foregaaende Udgaver ved Th. Hauch-Fausbøll og af Meddelelser indkomne før 1. Juli 1948. 1949.

165. Forpagterliv omkring 1800. F. C. Grandjean 1756-1830. Grandjean-Samfundets Skrifter I. 1949.

166. Huitfeldt. Stamtavle i DAA 1949.

– Medarbejder ved Nordisk Leksikon for Bogvæsen 1949-62.

A 60. Carl S. Petersen: Afhandlinger til dansk bog- og bibliotekshistorie. Persh T 1949.

A 61. Fra Embedsvælde til Folkestyre. [Anmeldelse af Den danske Rigsdag 1849-1949 I-IV]. Berlingske Tidende, juni 1949.

A 62. Den danske Lægestand. 12. udg. ved Povl Engelstoft og V. A. Fengcr. Persh T 1949.

A 63. Bogen om Luis Bramsens efterkommere. Persh T 1949.

A 64. Olav Christensen: Henrik og Gunnar Fangel Christensens anetavle. Persh T 1949.

A 65. H. Friis-Petersen: Familien Friis fra Ribe gennem 400 år. Persh T 1949.

1950

167. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1949. Persh T 1950.

168. Aktuelle Drøftelser mellem nordiske Bibliotekarer. Indtryk fra det nordiske Biblioteksmøde i Uppsala. Berlingske Aftenavis 26. juni 1950.

169. Bibliotekerne og pressen. [Sammen med Mogens Jermiin Nissen]. Bogens Verden 1950.

170. Det københavnske bystyres slægtsforbindelser i ældre tid. Foredrag holdt i Selskabet for Københavns historie den 25. november 1947. Historiske meddelelser om København, 4. rk., II. 1950.

171. Historiske Efterretninger om Frydenlund af C. F. Wegener. Udgivet med tilføjelser og noter af A.F. 1950.

172. Brahe. Stamtavle i DAA 1950.

173. John Churchill, Hertug af Marlborough. Konferensforelæsning 13. februar 1939. Trykt i forkortet skikkelse i Gads danske Magasin, årg. 44, 1950.

174. Henrik Møllers Anetavle. Sammen med Alfred Larsen. Udgivet af Stanley Møller. 23. december 1950. 1950.

175. Overretsjustitiarius Niels Frederik Schlegel. Foredrag holdt 7. april 1949. I Frederiksberg gennem Tiderne. III, 1950, udg. af Historisk-topografisk selskab for Frederiksberg. 1950.

A 66. Otto Forst de Battaglia: Wissenschaftliche Genealogie. Nyt fra Historien. 1950.

1951

176. Fortegnelse over dansk genealogisk litteratur i året 1950. Persh T 1951.

177. Den danske Bibliotekarstand 1950. Udgivet af Fællesrepræsentationen for den danske Bibliotekarstand. Under redaktion af A.F. og Sven Houmøller. 1951.

178. Foreningen til Udgivelse af Danmarks Adels Aarbog. Embedsetat. DAA 1951.

179. Dronning Anna Sophie. Albert Fabritius: Anna Sophie. Slægt og Per-

sonlighed. I Festskrift i Anledning af Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holstens 70-Aarsdag, 1951.

180. Beck, Beck-Friis. Stamtavler i DAÅ 1951.

181. Lasson III. Stamtavle i DAÅ 1951.

182. Wedel, Wedell-Wedellsborg, Wedel Jarlsberg, Wedel Evenburg Gødens (sammen med Hans Konow). Stamtavler i DAÅ 1951.

183. von Zytphen, Baronerne Zytphen-Adeler og de Falsen af Zytphen-Adeler. Stamtavler i DAÅ 1951.

A 67. Olav Christensen: Bibliografi over sønderjysk slægtstavlelitteratur. Persh T 1951.

A 68. Frederiksberg Kommunebiblioteker. Katalog over genealogisk samling. Tillæg 1. april 1944 – 31. december 1950. Persh T 1951.

A 69. Torben Holck Colding og Axel Fraenckel: Miniaturemaleren Liepmann Fraenckel. Persh T 1951.

A 70. Meddelelser fra Glahn-Samfundet IV 5. Persh T 1951.

A 71. Peder Thygesen: En linje af Hedeagerslægten. Persh T 1951.

A 72. Emil Hagenau Kaster: Beretning om rebslagermester Hans Kaster og hans efterkommere. Persh T 1951.

1952

184. Duplikeret genealogisk litteratur (En opfordring til at indsende samme). Persh T 1952.

185. Dør den danske adel ud? Foredrag holdt i Dansk medicinsk-historisk selskab den 6. april 1951. Medicinsk Forum april 1952.

186. Anker. Stamtavle i DAÅ 1952.

187. Loius Bobé. Nekrolog. DAÅ 1952.

188. John Arthur Lange. Nekrolog. Persh T 1952.

– Medarbejder ved Håndbog for danske Lokalhistorikere 1952-56.

– Eneredaktør af DAÅ 1952-56.

– Redaktør af stamtavlerne i DAÅ 1952-73.

– Udarbejdet registre over indgiftede. DAÅ 1952-56.

A 73. Sven Houmøller: Slægten Bahnson. Persh T 1952.

A 74. Aage Barfoed: Kjøpmann i Nakskov Christian Barfoed, Hans forfædre og efterkommere. Persh T 1952.

A 75. Meddelelser fra Glahn-Samfundet V 1. Persh T 1952.

A 76. Carl Langholz: Ahnetavle for Hans Heinrich Jessen og Helene Clausen f. Jessen. Persh T 1952.

A 77. Aage Brask: Den skalkagtige Schade og andre skæbner. Persh T 1952.

A 78. Johan Skakke: Slægtetog (ahnetavle) for Jørgen, Kirsten og Poul Erik Skakke. Persh T 1952.

A 79. Axel Steensberg: Slægten Steensberg og dens vestjyske hjemsted. Persh T 1952.

A 80. J. B. Strandbygaard: Strandbygaard-slægten. Persh T 1952.

1953

189. Topografien og slægtsforskningen. Fortid og Nutid, bd. 18, 1953.
 190. Magister-Staten 1951. Under redaktion af A.F., Erik Krapper, Erik Strøby. Udgivet af Dansk Magisterforening. 1953.
 191. Blixen-Finecke. Stamtavle i DAÅ 1953.
 192. To psykobiografier. Eggert Grandjean 1768-1810. Sophus Grandjean 1848-1906. [Sammen med Louis E. Grandjean]. Grandjean-Samfundets skrifter 2. 1953.
 193. Rafvad. Stamtavle i DAÅ 1953.
 194. Rotfeld-Dugen i Stockholm. DAÅ 1953.
 195. Ulfsax. Stamtavle i DAÅ 1953.
 196. Danske og norske Korrespondenter til J. D. Warendorff. Erhvervs-historisk Årbog V 1953. 1953.
 197. Wichfeld. Stamtavle i DAÅ 1953.
 198. Louis Bobé. Nekrolog. Historisk Tidsskrift 1953, rk. 11, bd. 4.
- A 81. Borgerrulle for Kristiansand 1641-1820. Persh T 1953.
 A 82. Katalog over billeder fra det gamle Århus I-II. Persh T 1953.
 A 83. Kjeld Helland-Hansen: Elevprotokoll for Kristiansand Katedralskole 1756-1860. Persh T 1953.
 A 84. Hans Gillingstam: Äterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden. Persh T 1953.
 A 85. Uddevallasläkten Sanne. Persh T 1953.
 A 86. Slægten Wulff fra Fredericia og Randers. Persh T 1953.

1954

199. Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-1945. En bibliografi udarbejdet af Leo Buschardt – A.F. – Helge Tønnesen. Det kongelige Bibliotek. 1954.
 200. Perlestikkerbogen. Nakskov-Præsten Anders Pedersen Perlestikkens Optegnelser og regnskaber ved Hans Knudsen † og A.F. Udgivet af Samfundet for Dansk Genealogi og Personalthistorie i anledning af 75-året for dets beståen 1954.
 201. Understøttelses-Anstalt for trængende Efterslægt af Medlemmerne i den ophævede civile og adskillige Stænders Enkekasse. 1804 – 16. marts – 1954. Oversigt over repræsentanter og embedsmænd. Stencileret. 1954.
 202. Valgte Holberg sfinxen? Politiken 2. april 1954.
 203. Krabbe af Roskilde. Stamtavle i DAÅ 1954.
 204. Sehested. Stamtavle i DAÅ 1954.

1955

205. Lidt om Besættelsestidens illegale bøger. Bogormen, årg. 52, nr. 2, 1955.
 206. H. C. Andersens sommerglæder på Korselitze. Lolland-Falsters historiske samfunds årbog, 8 rk., bd. 1, 1955.

207. Giertrud Birgitte Bodenhoffs Mysterium og Gravrøverierne paa Assistens Kirkegaard. Persh T 1955, med bemærkninger af Viggo Starcke og svar af A.F. (Også som særtryk).
 208. Kolderup-Rosenvinge. Stamtavle i DAA 1955.
 209. Lilliefeld. Stamtavle i DAA 1955.
 210. Rosenvinge. Stamtavle i DAA 1955.
 211. Holger Ehrencron-Müller. Nekrolog. Persh T 1955.

A 87. Otto v. Spreckelsen: Viborg bys borgerbog 1713-1860. Persh T 1955.

A 88. J. P. Trap: Danmark, 5. udg., III 1-2. Persh T 1955.

1956

212. Trinitatis Kirkes ældste regnskaber. Ved Albert Fabritius. I anledning af 300-året for kirkens indvielse 1. juni 1656. 1956.
 213. Skjoldefrisen i Billum kirke. Bemærkninger til K. Høgsbro Østergaard. Fra Ribe Amt, bd. 14, 1956.
 214. Birgitte Bodenhoffs skifte. Persh T 1956. (Små meddelelser).
 215. Mylius. Stamtavle i DAA 1956.
 216. Oberst Peymanns Fabritius-dåse. I Det danske Kunstindustrimuseums Virksomhed 1949-54. 1956.
 217. Det Sehestedske Gravgitter i Aarhus Domkirke. DAA 1956.
 218. Frederik Urnes kalenderoptegnelser. DAA 1956.
 219. Hans H. Fussing. Nekrolog. Persh T 1956.
 220. Vilhelm Marstrand. Nekrolog. Persh T 1956.

A 89. J. Smith: Slesvigske amtsforvaltere. Persh T 1956.

A 90. Sophie Brahes regnskabsbog 1627-40. Persh T 1956.

A 91. N. V. Due: En Due række med hustruer. Persh T 1956.

A 92. Carl Lindberg Nielsen: Familien Estrup gennem 250 år. Persh T 1956.

A 93. C. Th. Holbøll: Tre generationer af slægten Holbøll 1717-1856. Persh T 1956.

1957

221. 5-årigt gymnasium? Politikken 7. februar 1957.
 222. Frederiksberg Kommunestyre 1857-1957. Af A.F. under medvirken af Sven Houmøller. Udgivet af Frederiksberg Kommunalbestyrelse. 1957.
 223. Den danske Lægestand 1949-1957. Redigeret af A.F. og Sven Houmøller. Udgivet af Den almindelige danske Lægeforening, 1957.
 224. Slægterne bag Titan. En genealogisk oversigt. 1957.
 225. Dannemand. Stamtavle i DAA 1957.
 226. Lillianschiold. Lillianskiold. Stamtavler i DAA 1957.
 227. Carl Klitgaard. Nekrolog. Persh T 1957.
 228. Bjørn Kornerup. Nekrolog. Persh T 1957.
 229. Jørgen Swane. Nekrolog. Persh T 1957.

1958

230. Dansk kirkebog i Wandsbeck. Persh T 1958.
 231. Fabritius Sølv og Guld. Mestre og Svende. Recepter og Arbejder. Under medvirken af Gudmund Boesen og Erik Lassen. 1958.
 232. Hugo Matthiessen: Tjele. Et afsnit af den ufuldendte Bog om Blicher. Tilrettelagt af A.F. og Tage E. Christiansen, 1958.
 233. Slægten Brockenhuus. 1958, stencilleret.
 234. Julie Grüner. Minder fra mine bedsteforældres hjem i det danske Altona. Udg. af Franciska Grüner ved A.F. og H. Topsøe-Jensen. 1958.
 235. Tre søskende von Haffners korsanguinitetstavle. 1958. Stencileret.
 236. Gårdejer Jens Nielsen af Brøndbyvester og Maren Kirstine Pedersens efterkommere. Af A.F. og Alfred Larsen. 1958. Stencilleret.
 237. Stamtavle over Slægten Storr, udarb. af A.F. og Alfred Larsen. 1958.
 – Medarbejder ved Kulturhistorisk Leksikon for nordisk Middelalder 1958 f.

- A 94. Anne Riising: Katalog over Karen Brahes bibliotek i landsarkivet for Fyn. Håndskriftsamlingen. Persh T 1958.
 A 95. Einar Bager: Malmöhistoria i sten. Beskrivning och avritning av gravstenarne i S:t Petri Kyrka och på dess kyrkogård. Persh T 1958.
 A 96. Die Kunstdenkmäler des Landes Schleswig-Holstein. Kreis Eckernförde. Kreis Flensburg. Stadt Flensburg. Persh T 1958.
 A 97. Meddelelser fra Glahn-Samfundet V 2 og 3. Persh T 1958.
 A 98. Sven Houmøller: Slægtebog for Ulla og Christine Houmøller. Persh T 1958.
 A 99. Fritz Hammer Kjølson: Mit livs logbog. Persh T 1958.
 A 100. Jørgen Friis: Slægten Simonsen fra Rugaard. Persh T 1958.

1959

238. Bibliografi over Bjørn Kornerups Forfatterskab. [På grundlag af manuskript af Bjørn Kornerup]. Kirkehistoriske Samlinger 1959, også som særtryk. 1959.
 239. Breide-stenene og deres våbenproblemer. DAÅ 1958-59.
 240. Hans Benzon og Garnisons kirke. DAÅ 1958-59.
 241. [Oberstløjtnant Frands] Juul. Persh T 1959.
 242. Fru Anne Krabbe. I „Humanister i Jylland“. 1959.
 243. Frøken Leonora Christina. Lolland-Falsters Historiske Samfunds Årbog, 9. rk., 2. bd. 1959.
 244. Stamtavle over efterkommere af overretsprokurator, kaptajn Søren Henrik Lund og Dorthea Mundine Payngk. Adkomstberettigede til kammerrådinde Caroline Lund, født Dons' legat. 1959. Stencileret.
 245. Mecklenbourg. Stamtavle i DAÅ 1958-59.
 246. Moth Våbenbrevslægten. Moth af 1698. von Moth af 1750. Stamtavler i DAÅ 1958-59.
 247. Rosenheim. Stamtavle i DAÅ 1958-59.

248. [Epitafium over Charlotte Marie Eleonore] Schroeter. Persh T 1959.

A 101. H. D. Schepelern: Portrætsamlingen i Odense adelige jomfrukloster. Persh T 1959.

A 102. Knud Prange: Heraldisk nøgle til Nyt dansk Adelslexikon. Persh T 1959.

A 103. Gunnar Carlquist: Lunds stifts herdaminne. Ser. II 6 og 7. Persh T 1959.

A 104. Hanna Adler og hendes skole. Persh T 1959.

A 105. Joseph Valynseele: Les princes et ducs du premier empire non maréchaux. Persh T 1959.

A 106. Wappenführende Geschlechter der Bundesrepublik Deutschland, bd. 16. Persh T 1959.

A 107. Äldre svenska frälsesläkter. Ättartavlor utgivna av Ridderhusdirektionen I 1. Persh T 1959.

A 108. Peter Hirschfeld: Markgräfin Agnes von Baden. Gemahlin Herzog Gerhards VII von Schleswig. Persh T 1959.

A 109. Meddelelser fra Glahn-Samfundet, V 4. Persh T 1959.

A 110. To Holberg-bøger: Tage Becker: Baron Holberg og lenet Holberg. H. G. Olrik: Ludvig Holberg. Undersøgelser og kroniker. Persh T 1959.

A 111. Gustav Scherz: Nicolaus Steno and his Indices. Persh T 1959.

1960

249. Ordenernes og ordenskapitlets historie. Embedsstat. I „De kongelige danske ridderordener og medailler 1954-58“, 1960.

250. Stamtavle over efterkommere af Købmand, agent Jacob Brønniche og Inger Marie Michelsen. Adkomstberettigede til agent Anders Borchs og hustru Ane Brønriches legat. 1960. Stencileret.

251. von Engberg. Stamtavle i DAÅ 1960.

252. Harboe. Stamtavle i DAÅ 1960.

253. von Linstow. (Sammen med Fritz von Linstow). Stamtavle i DAÅ 1960.

254. Resen. Stamtavle i DAÅ 1960.

255. Schøller. Stamtavle i DAÅ 1960.

256. Victor Hermansen. Nekrolog. Historiske Meddelelser om København. 1960.

1961

257. Det danske Sprog- og Litteraturselskab 1911-1961. Medlemmer og medarbejdere. 1961.

258. Kjædeordenen og Blindeforsorgen 1811 – 10. juni – 1961 v. Sven Houmøller. Efterskrift ved A.F. 1961.

259. von Scholten. Stamtavle i DAÅ 1961.

260. Trampe. Den pommerske slægt. Den danske grevelige linje. Den norsk-svenske linje (sammen med K. Bøgelund-Jensen). Stamtavler i DAÅ 1961.

A 112. J. Teisen: Maanedslieutenanter i Søe-Etaten 1801-14. Persh T 1961.

- A 113. Aage Bonde og Joh. Hvidtfeldt: Personalhistoriske oplysninger om borgmestre, rådmænd, byfogder og byskrivere i Flensborg 1550-1848. Persh T 1961.
 A 114. Gunnar Carlquist: Lunds stifts herdaminne. Ser. II 8. Persh T 1961.
 A 115. Holger Rasmussen: Bøger og bogbindere i Odense før 1694. Persh T 1961.
 A 116. H. C. Andersen og Henriette Wulff. En brevveksling I-III. Persh T 1961.
 A 117. Meddelelser fra Glahn-Samfundet, VI 1. Persh T 1961.
 A 118. Torben Holck Colding: Cornelius Høyer 1741-1804. Persh T 1961.
 A 119. Johannes Schepelemn. Livserindringer. Samlet og bearbejdet af Gerhard Schepelemn. Persh T 1961.
 A 120. Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog II. Persh T 1961.

1962

261. Overenskomstansættelse – tjenestemandsansættelse. [Foredrag med diskussion]. Bogens Verden, årg. 44, 1962.
 262. Videnskabens publikationsproblemer. I „Tanker om bogen“. 1962.
 263. H. U. Ramsing: Københavns Ejendomme 1377-1728. VIII. Købmager Kvarter ved A.F. 1962.
 264. Brockenhuus. Stamtavle i DAA 1962.
 265. von Eckerich. Stamtavle i DAA 1962.
 266. Præsten Stephen Laursens Notater om Verving [1570'erne i eksemplar af Chr. III's bibel]. Fyenske Årbøger 8:1, 1962.
 267. Familien Nyholm. Stamtavle over navnets bærere og spindelinjernes første led. Udarbejdet for Familien Nyholms Hjælpelegat. 1962. Stencileret.
 268. Herman Friis. Nekrolog. Persh T 1962.
 – Redaktør af Kongelig dansk Hof- og Statskalender 1962-72.

1963

269. Håndbog i Slægtsforskning. På grundlag af Paul Hennings Slægtsforskning. Ved A.F. og Harald Hatt. 3. udg. 1963. (Fotografisk optryk 1973).
 270. Lindholm. Stamtavle i DAA 1963.
 271. Sehested. Stamtavle. Udvidet særtryk af DAA 1954 og 56. 1963.
- A 121. Stig Juul og E. Villarsen. Samling af de for Københavns Universitets legater gældende bestemmelser. Persh T 1963.
 A 122. J. Teisen: Måned- og reserveløjtjanter 1848-50 og 1864. Persh T 1963.
 A 123. Wappenführende Geschlechter der Bundesrepublik Deutschland. Bd. 17. Persh T 1963.
 A 124. Joseph Valynseele: Les maréchaux de la restauration et de la monarchie de Juillet. Leur familles et leur descendance. Persh T 1963.
 A 125. H. C. Andersens Levned-Bog 1805-1831. Påny udgivet af H. Topsøe-Jensen. Persh T 1963.
 A 126. Meddelelser fra Glahn-Samfundet, VI 2. Persh T 1963.

1964

272. Bibliografi over dr. phil. Aage Hansens forfatterskab, sammen med Hans Veirup. I *Danica Studier i dansk sprog – til Aage Hansen*, 3. september 1964. 1964.
273. Maleren Otto Bache's erindringer, ill. af kunstneren. 1964.
274. Gehejmekonferensråd Jonas Collins efterkommere. 1964. Stencileret. Delvis genoptrykt i Persh T 1976.
275. Breve fra Reserveløjtnanten til Konseilspræsidenten. Viggo Monrads Breve til Faderen D. G. Monrad 1863-64. 1964.
276. Ung Kærlighed. Peter Schøtts Optegnelser Anno 1803. Udgivet af Povl Skadhauge med indledning af A.F. Dansk Kautionsforsikring 1964.
277. Gunnar Carlquist. Nekrolog. Persh T 1964.
278. Henning Emil Hjorth-Nielsen. Nekrolog. Persh T 1964.

1965

279. Ordenernes og ordenskapitlets historie. Hvide riddere 1671-1808. I „De kongelige danske ridderordener og medailler 1959-63“, 1965.
280. Kong Christian VIII's breve 1796-1813. Udg. af Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie ved Axel Linvald under medvirken af A.F. 1965.
281. Conradt-Eberlin. Stamtavle i DAÅ 1965.
281. de Klaumann. Stamtavle i DAÅ 1965.

1966

283. Danmarks kirker. Københavns bys kirker. Tillæg: Navneregister til 1.-2. [del]. 1966.
284. Fundats for Caspar Peter Bügels Familienstiftelse og stamtavle over Caspar Peter Bügels efterkommere. 4. udg. på grundlag af de foregående udg. og af meddelelser indkomne før 1. juli 1965. 1966.
285. Den Collinske familiebibel. Persh T 1966.
286. von Hadeln. Stamtavle i DAÅ 1966.
287. Borgmester Niels Jacobsens Stambog. Udgivet af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie, 1966.
288. Knuth. Stamtavle i DAÅ 1966.
289. De Skeel'ers stamme. *Berlingske Aftenavis*, 4. august 1966.
290. Arild Falk-Jensen. Nekrolog. Persh T 1966.
291. Alfred Larsen. Nekrolog. Persh T 1966.

A 127. Carsten Teilman Hald: Vestjyske adelsfolk. Persh T 1966.

A 128. M. L. V. Lorck: Stamtavle over efterkommere af etatsråd, overlæge Lorenz Lorck. Persh T 1966.

A 129. Hans H. Worsøe og Henning Aarup: Wilhelm Adolph Worsøes slægtsbog. Persh T 1966.

1967

292. H. U. Ramsing: Københavns ejendomme 1377-1728. V. Nørre kvarter. Ved Victor Hermansen og A.F. 1967.
293. Det danske kongehus' slægtsforbindelser. Vestkysten, 22. maj 1967.
294. Rosenstjerne (Lihme). Stamtavle i DAÅ 1967.
295. Wleugel. Stamtavle i DAÅ 1967.

A 130. Johan Jørgensen: Rentemester Henrik Müller. En studie over enevældens etablering i Danmark (Disp.). Historiske meddelelser om København. 1967.

1968

296. Kammerherre, hofjægmester Hans lensbaron Berner Schilden Holsten. Nekrolog. Persh T 1967-68.

A 131. Johan Hvidtfeldt: Slægtshistoriske Studier i Sønderjylland, 2. udg. ved Hans H. Worsøe. Persh T 1967-68.

A 132. Einar Bager: Malmöhistoria i sten II. Persh T 1967-68.

A 133. Else Kai Sass: Thorvaldsens portrætbuster I-III. Persh T 1967-68.

A 134. Joseph Valynseele: Le descendance naturelle de Napoléon Ier. Persh T 1967-68.

A 135. Jacob Fabricius den Yngres optegnelser 1617-1644. Persh T 1967-68.

A 136. Glahn-Samfundet VI 3. Persh T 1967-68.

A 137. Glahn-Samfundet VI 4. Persh T 1967-68.

A 138. Angelo Kennebo: Slægten Graa på Bornholm. Persh T 1967-68.

A 139. S. Mørch Albrechtsen og Eskild Frieling: Kaptajn Valdemar Larsen af Kastrup og hans efterslægt. Persh T 1967-68.

A 140. Andreas Øster: Barn i Herrnhuternes Christiansfeld. Persh T 1967-68.

1969

297. Neergaard. Stamtavle i DAÅ 1968-69.

298. Axel Linvald. 28. januar 1886 – 31. oktober 1965. Nekrolog. Kulturminster, ny række, bind VI. 1969.

1970

299. Ordenernes og ordenskapitlets historie. Storkorsriddere fra 1808 til 1912. Fortegnelse over publikationer af dekorede. I „De kongelige danske ridderordener og medailler 1964-1968“. 1970.

Se også nr. 64.

1971

300. Skrifter udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab 1911-1971. 1971.

301. Etatsraad, assessor pharm. Jørgen Bech's efterkommere – hofjægmester August Bech's efterkommere. [Sammen med Carl Adolph Rothe Bech]. 1971.

302. Raben. Raben-Levetzau. Stamtavler i DAÅ 1970-71.

1972

303. Danske opslagsværker, redigeret af Axel Andersen: 11. Statshåndbogen ved A.F. 1972.

1973

304. Kong Christian VIII's dagbøger og optegnelser. 2. bind, I-II. Udgivet af Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie ved A.F., Finn Friis og Else Kornerup. 1973.

A 141. Mogens Seidelin: Den seidelinske slægtsbog III. Persh T 1973.

1974

305. Slægtshistoriske tråde i Kingo's lejlighedsdigtning. Thomas Kingo. Samlede skrifter. Tillæg D. Udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. 1974-75.

1975

306. Recks familielegat. Fundats. Stamtavle. Udg. af legatets bestyrelse. 1975.

1976

307. Tre foredrag: Adelige frøkenklostre, holdt 10. marts 1960 i Majoratsforeningen. Våbenanetavler, holdt 22. marts 1965 i Heraldisk Samfund og Danske kongekroninger. Tillæg vedr. ridderkapellet og ridderbiografierne fra foredrag holdt 4. oktober 1967 for Provsteforeningen. Persh T 1976.

– Se også nr. 274.

Anm.: Efterladte forarbejder til personregisteret til Kong Christian VIII's dagbøger og optegnelser, bd. 3, er overdraget overarkivar Viggo Sjøqvist til færdiggørelse.

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

Medlemsbidraget er 50 kr.

Samfundet har siden dets stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. række, bind 1-3 (1880-82) ved *F. Krarup*.
1. række, bind 4-6 (1883-85) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 1-4 (1886-89) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 5-6 (1890-91) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 1-3 (1892-94) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 4-6 (1895-97) ved *G. L. Grove*.
4. række, bind 1-2 (1898-99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. række, bind 3-6 (1900-03) ved *G. L. Grove*.
5. række, bind 1-6 (1904-09) ved *G. L. Grove*.
6. række, bind 1 (1910) ved *G. L. Grove* og *Paul Hennings*.
6. række, bind 2-6 (1911-15) ved *Paul Hennings*.
7. række, bind 1-6 (1916-21) ved *Paul Hennings*.
8. række, bind 1-6 (1922-27) ved *Paul Hennings*.
9. række, bind 1-6 (1928-33) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
10. række, bind 1-6 (1934-39) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
11. række, bind 1-6 (1940-45) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 1-3 (1946-48) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 4-6 (1949-51) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 1-2 (1952-53) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 3-6 (1955-58) ved *Sven Houmøller*.
14. række, bind 1-6 (1959-65) ved *Sven Houmøller*.
15. række, bind 1-6 (1966-72) ved *Hans H. Worsøe*.
16. række, bind 1- (1973-) ved *Hans H. Worsøe*.

Indholdsfortegnelse til tidsskriftets første 50 årgange findes i årgang 1930, til årgangene 51-66 i 1946 og til 67-85 i 1966.

Indholdsfortegnelse til 15. række (årg. 86-92) er udgivet separat 1973.

Samtlige indholdsfortegnelser kan købes i særtryk.

Enkelte hæfter af årgangene 1967-72 (15. række) sælges for 15 kr., 1973 ff (16. række) for 25 kr. stykket. - Ved køb af et sæt af de på lager værende årgange leveres disse til medlemmer for 100 kr., til ikke-medlemmer for 300 kr. Bortset fra jubilæumshæftet 1904 (10 kr.) er alle hæfter ældre end 1967 udsolgt. Indholdsfortegnelserne til de første 50 årgange koster 10 kr., ligeledes indholdsfortegnelserne for 1930-45 og 1946-65, medens indholdsfortegnelsen 1966-72 koster 5 kr. - Bestillinger sendes til sekretæren, arkivar cand. mag. Hans H. Worsøe, Stenshøj 12 Brunshåb, 8800 Viborg.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

- Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596-1660.* 1885 Udsolgt
Henry Bruun: Danmarks Amtsforvaltere 1660-1848. 1919 ..... Udsolgt
Fritz Jürgensen West. De kongelige Amtmænd i Hertugdømmet Slesvig 1660-1864. 1921 ..... Udsolgt
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrifts første 50 Bind.
Ved H. Hjorth-Nielsen. 1930. Fototeknisk optryk ..... Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1930-45. Ved
Albert Fabritius. 1946. Fototeknisk optryk ..... Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1946-1965,
12.-14. række. Ved Hans H. Worsøe. 1967 ..... Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift, 15. række,
1966-1972. Ved Hans H. Worsøe. 1973 ..... Kr. 5,00
Perlestikkerbogen. Ved Hans Knudsen og Albert Fabritius. 1954. Kr. 37,50
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 28,00.
Albert Fabritius: Giertrud Birgitte Bodenhoffs mysterium og gravrøvierne på Assistens kirkegård. 1955 ..... Udsolgt
Alfred Larsen: Lolland-Falsters degne og skoleholdere. 1960 .... Udsolgt
Borgmester Niels Jacobsens stambog, ved Albert Fabritius ..... Udsolgt
Allan Tønnesen: Helsingørs Bomærker. 1968 ..... Kr. 32,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 22,00.
Hvem forsker Hvad 1969-71 ..... Udsolgt
Hvem forsker Hvad 1972, 1973 og 1974 ..... à Kr. 10,00
Hvem forsker Hvad 1975 ..... Kr. 12,00
Hvem forsker Hvad 1976 ..... Kr. 13,00
Dødsfald i Danmark 1968, 1969, 1970, 1971. Ved Niels Friis.. à Kr. 10,00
Dødsfald i Danmark 1972. Ved Benedikte Friis ..... Kr. 10,00

SAMFUNDET EJER OPLAGET AF

Kristian Carøe: Den danske Lægestand:

III. Den danske Lægestand 1786-1838. 1905 ..... Kr. 2,00

V. Supplementbind. 1922 ..... Kr. 2,00

De øvrige bind er udsolgt.

*Henvendelse til sekretæren, arkivar cand. mag. Hans H. Worsøe,
Stenshøj 12, Bruunshåb, 8800 Viborg,
eller formanden, afdelingsbibliotekar Søren Houmøller,
Sdr. Fasanvej 46, 2500 København Valby.*